

CRIME & SOCIETY
RESEARCH GROUP

Rapportage onderzoek tienerpooiers

Profiel en aanpak

Eindverslag

Demarée Chaim
Prof. dr. Enhus Els
Prof. dr. Melgaço Lucas

Onderzoeksgroep Crime & Society
Faculteit Recht & Criminologie
Vrije Universiteit Brussel
September 2023

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse overheid
DEP/OPGR/Tienerpooiers/2021/1

Vlaanderen
verbeelding werkt

AGENTSCHAP
JUSTITIE EN HANDHAVING

Opgroeien

INHOUDSTAFEL

1.	INLEIDING EN STRUCTUUR VAN HET ONDERZOEKSRAPPORT	5
2.	LITERATUURSTUDIE.....	6
2.1.	NOODZAKELIJKE SITUERING EN REFLECTIES VOOR POSITIONERING ONDERZOEKSONDERWERP	6
2.2.	AFBAKENING VAN HET ONDERZOEKSONDERWERP	11
2.3.	MODUS OPERANDI VAN TIENERPOOIERS DIE LOVERBOYMETHODEN GEBRUIKEN.....	12
2.3.1	<i>Identificatie en lokalisatie van potentiële slachtoffers .....</i>	<i>13</i>
2.3.2	<i>Groomen, binden en isoleren .....</i>	<i>16</i>
2.3.3	<i>Uitbuiting en handhaving .....</i>	<i>20</i>
2.3.4	<i>Ontduiking .....</i>	<i>21</i>
2.3.5	<i>Organisatiekenmerken.....</i>	<i>22</i>
2.4.	PROFIEL, ACHTERGROND EN PERSOONLIJKHEIDSKENMERKEN DADERS.....	24
2.4.1	<i>Profiel en achtergrond .....</i>	<i>24</i>
2.4.2	<i>Persoonlijkheidskenmerken en achtergrond.....</i>	<i>27</i>
2.4.3	<i>Gerechtelijke antecedenten en recidive .....</i>	<i>29</i>
2.5.	SLACHTOFFERS, RISICOFACTOREN EN LEEFTIJD	31
2.5.1	<i>Onderliggende en persoonsgebonden oorzaken.....</i>	<i>31</i>
2.5.2	<i>Leeftijd en locatie.....</i>	<i>34</i>
2.6.	JURIDISCHE KWALIFICATIES VOOR DE VERVOLGING VAN TIENERPOOIERS.....	35
2.7.	MOEILIKHEDEN MET CIJFERS EN INCIDENTIE	36
2.8.	PREVENTIE EN AANPAK DADERSCHAP – EEN VRIJ MAGERE OOGST	39
3.	METHODOLOGIE EN OVERZICHT VAN DE VERZAMELDE GEGEVENS.....	41
3.1	INZICHT VERWERVEN IN TIENERPOOIERSCHAP EN DADERS	41
3.1.1	<i>Inleiding .....</i>	<i>41</i>
3.1.2	<i>Algemeen opzet van het onderzoek.....</i>	<i>41</i>
3.1.2.1	<i>Literatuurstudie en het opstarten van het veldwerk .....</i>	<i>41</i>
3.1.2.2	<i>Interviews met respondenten met zicht op de problematiek .....</i>	<i>41</i>
3.1.2.3	<i>Strafdossiers van veroordeelde dader(s) (parketdossiers) .....</i>	<i>42</i>
3.1.2.4	<i>Opdrachten justitiehuisen (SIPAR-dossiers).....</i>	<i>42</i>
3.1.2.5	<i>Interviews met tienerpooiers.....</i>	<i>42</i>
3.1.3	<i>Tijdsduur van het onderzoek en het begeleidingscomité.....</i>	<i>42</i>
3.2	ONDERZOEKSVRAGEN	43
3.3	ETHIEK, MACHTIGINGEN EN DATAGARANTIES	44
3.3.1	<i>Ethiek, privacy en bescherming opsporingsonderzoeken .....</i>	<i>44</i>
3.3.2	<i>Machtiging College van procureurs-generaal.....</i>	<i>44</i>
3.3.3	<i>Verwerkersovereenkomst met procedures voor dataverzameling en -opslag.....</i>	<i>45</i>
3.4	TOEGANG TOT ONDERZOEKSRONNEN EN DREMPELS.....	45
3.4.1	<i>Relevante strafdossiers selecteren, inkijken en verwerken.....</i>	<i>45</i>
3.4.2	<i>Relevante SIPAR-dossiers selecteren, inkijken en verwerken.....</i>	<i>46</i>
3.4.3	<i>Interviews en gesprekken met experts .....</i>	<i>48</i>
3.4.4	<i>Interviews met tienerpooiers .....</i>	<i>48</i>
3.5	OVERZICHT VAN DE VERZAMELDE GEGEVENS.....	48
3.5.1	<i>Strafdossiers, SIPAR-dossiers en vonnissen.....</i>	<i>48</i>
3.5.2	<i>Locatie strafdossiers en vonnissen.....</i>	<i>50</i>
3.5.3	<i>Interviews, gesprekken en andere bronnen .....</i>	<i>50</i>
3.5.4	<i>Inhoud en structuur van de strafdossiers.....</i>	<i>50</i>
3.5.5	<i>Een explorerende, flexibele (kwalitatieve) analyse van de strafdossiers .....</i>	<i>51</i>
3.5.6	<i>Een kwantitatieve analyse van gegevens in vonnissen en strafregisters.....</i>	<i>52</i>

4.	VASTSTELLINGEN ONDERZOEK TIENERPOOIERS	53
4.1.	INLEIDING	53
4.2.	MODUS OPERANDI EN CONTEXTEN VAN TIENERPOOIERSCHAP.....	53
4.2.1	<i>Organisatievormen op basis van veroordelingen in de vonnissen .....</i>	<i>53</i>
4.2.2	<i>Organisatievormen op basis van analyse strafdossiers .....</i>	<i>53</i>
4.2.2.1	Los gestructureerde niet-gesofisticeerde genetwerkte dadergroepen domineren	54
4.2.2.2	Minder tot niet-genetwerkte dadergroepen	59
4.2.2.3	'Echte' solisten	59
4.2.3	<i>Variërende ronselmethodes en uitwisselbare rollen .....</i>	<i>59</i>
4.2.3.1	Inleiding en schets van enkele bedenkingen.....	59
a.	Langere grooming, chantage, verzakelijking en geweld	60
b.	Lokken met omkadering, snelle uitbuiting zonder loverboymethoden.....	61
c.	Zakelijke voorstellen voor slachtoffers met sekswerkervaring.....	63
d.	Extreem korte loverboymethode voor groepsverkrachting en onzichtbare sekshandel.....	63
e.	De tienerpooier als klassieke 'loverboy'	64
f.	Wortel en stok: differentiatie tussen 'loverboy' en tienerpooier	65
g.	Tienerpooier-by-proxy door vrouwelijke (mede)plegers.....	66
h.	Plegers die focussen op eigen seksuele bevrediging en aftastend commercieel pooieren	67
4.2.3.2	Nog enkele bijzonderheden qua variatie en scenario's	68
4.2.4	<i>Bedenkingen bij de enige gemene deler van alle bestudeerde strafzaken .....</i>	<i>69</i>
4.2.4.1	De sekswerkplatformeconomie maakt uitbuiting tieners zichtbaar	69
4.2.4.2	Onzichtbare seksuele uitbuiting van minderjarigen	70
4.2.4.3	Op zoek naar manieren om verborgen uitbuiting en tienersekshandel zichtbaar te maken	72
4.2.5	<i>Temporele, spatiale en vormelijke kenmerken van de binnenlandse seksuele uitbuiting .....</i>	<i>73</i>
4.2.5.1	Vormen van sekswerk georganiseerd door tienerpooiers	73
4.2.5.2	Spatiale kenmerken van de uitbuiting	74
4.2.5.3	Spatiale kenmerken van tienerpooierschap en hun slachtoffers.....	75
4.2.5.4	Temporele kenmerken van de seksuele uitbuiting	75
4.2.6	<i>Frappante vaststellingen bij enkele fases van tienerpooierschap .....</i>	<i>77</i>
4.2.6.1	Identificatie en lokalisatie van (oud-)slachtoffers en herhaald slachtofferschap	77
4.2.6.2	De rol van kennissennetwerken in de seksuele uitbuiting.....	78
4.2.6.3	Random of toevallige identificatie van slachtoffers sterk in de minderheid.....	79
4.2.6.4	Zeer veel druggebruik en onveilig sekswerk tijdens de uitbuitingsfase	80
4.2.6.5	Risicofactoren slachtoffers tienerpooierschap	81
4.2.6.6	Andere vormen van delinquentie in het tienerpooiercircuit	84
4.3	ACHTERGROND, PROFIEL EN STRAFTRAJECT VAN TIENERPOOIERS.....	84
4.3.1	<i>Achtergrond en socio-demografische kenmerken van tienerpooiers .....</i>	<i>84</i>
4.3.1.1	Leeftijd en geslacht	84
4.3.1.2	Nationaliteit en afkomst	87
4.3.1.3	Leeftijd (en geslacht) slachtoffers	88
4.3.1.4	Beroeps- en opleidingsachtergrond.....	91
4.3.1.5	Woon-, gezins- en (traumatische?) opgroeisituatie.....	91
4.3.2	<i>Drijfveren, oorzaken en persoonlijkheidskenmerken (profiel) .....</i>	<i>92</i>
4.3.2.1	Drijfveren	92
4.3.2.2	Schuldinzicht	93
4.3.2.3	Oorzaken en persoonlijkheidskenmerken.....	93
4.3.3	<i>Strafmaat, modaliteiten en gerechtelijke antecedenten .....</i>	<i>94</i>
4.3.3.1	Strafmaat vonnissen, tenlasteleggingen en modaliteiten.....	94
4.3.3.2	Tenlasteleggingen	97
4.3.3.3	Opgelegde voorwaarden in de vonnissen met probatie-uitstel.....	100
4.3.3.4	Geldboetes, schadevergoedingen en verbeurdverklaringen	102
4.3.3.5	Gerechtelijke antecedenten.....	104
5.	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN VOOR AANPAK	109
5.1.	CONCLUDERENDE VASTSTELLINGEN.....	109

5.2.	AANBEVELINGEN	111
5.2.1	<i>Het voorkomen en aanpakken van slachtofferschap</i>	112
5.2.1.1	Sensibilisering en signalering	113
5.2.1.2	Preventie van online slachtofferschap en specifieke organisatie opvang.....	114
5.2.2	<i>Preventie van daderschap</i>	118
5.2.2.1	Daders en slachtoffers: een vergelijkbare aanpak	118
5.2.2.2	Inzetten op preventie = signaleren	119
5.2.2.3	Vroegtijdige opsporing en aanpak	120
5.2.2.4	Tenlasteleggingen en strafmaat.....	121
5.2.2.5	Recidieven.....	123
5.2.2.6	Resocialisatie & strafuitvoeringsmodaliteiten	124
6.	GERAADPLEEGDE BRONNEN.....	126

OVERZICHT VAN FIGUREN

FIGUUR 1:	SPANNINGSVELD JEUGDPROSTITUTIE, LOVERBOYMETHODE EN MENSENHANDEL	11		
FIGUUR 2:	ICST CRIME SCRIPT	14		
FIGUUR 3	VEROORDELING VOLGENS LEEFTIJD, DATA VAN 1997	25		
FIGUUR 4:	ENKEL EERSTE VEROORDELING VOLGENS LEEFTIJD, DATA VAN 1997	26		
FIGUUR 5:	VORMEN VAN ANTISOCIALE PERSOONLIJKHEIDSKENMERKEN EN GEDRAG	28		
FIGUUR 6:	RISICOFACTOREN EN KWETSBAARHEDEN GEBRUIKT DOOR POOIERS-MENSENHANDELAREN	34		
FIGUUR 7:	EEN LOS GESTRUCTUREERDE NIET-GESOFISTICEERDE DADERGROEP (LINKS) EN HET SLACHTOFFERNETWERK (RECHTS).....	58		
FIGUUR 8:	AANTAL DAGEN UITBUITING SLACHTOFFERS	76		
FIGUUR 9:	LEEFTIJD PLEGER S BIJ EERSTE GEKEND FEIT UITBUITING	85		
FIGUUR 10:	GESLACHT DADERS	86		
FIGUUR 11:	VERDELING LEEFTIJD VROUWELIJKE DADERS	FIGUUR 12:	VERDELING LEEFTIJD MANNELIJKE DADERS	87
FIGUUR 13:	VERMOEDELIJKE AFKOMSTREGIO VEROORDEELDE DADERS	88		
FIGUUR 14:	LEEFTIJD SLACHTOFFERS (MEISJES).....	89		
FIGUUR 15:	STRAFMAAT IN VERSCHILLENDE WEERGAVES	95		
FIGUUR 16:	TENLASTELEGGINGEN EN VERZWARENDE OMSTANDIGHEDEN DADERS (N=21).....	97		
FIGUUR 17:	STRAFRECHTELIJKE GELDBOETES	103		
FIGUUR 18:	VERGOEDING AAN SLACHTOFFERS.....	103		
FIGUUR 19:	VERBEURDVERKLARING	104		
FIGUUR 20:	VEROORDELING VOLGENS RECHTBANK.....	105		
FIGUUR 21:	WEERGAVE VEROORDELINGEN PER PLEGER	106		
FIGUUR 22:	VEROORDELINGEN PER PLEGER EN RECHTBANK	106		
FIGUUR 23:	VERDELING TENLASTENLEGGINGEN PER RECHTBANK	107		

1. INLEIDING EN STRUCTUUR VAN HET ONDERZOEKSRAPPORT

Over het onderwerp van tienerpooiers en hun slachtoffers vloeide in Vlaanderen al behoorlijk wat inkt. In Vlaanderen werden onder de impuls van het Child Focus rapport van 2015 dat toespitste op de slachtoffers van tienerpooiers in Vlaanderen heel wat maatregelen genomen en de violen onderling gestemd door een stuurgroep op te richten met afvaardiging van de diverse betrokken actoren. Deze stuurgroep maakte een overzicht, er kwam een draaiboek en een (recent aangescherpt) actieplan benadrukte de voortdurende noodzaak het fenomeen van tienerpooierschap onder de aandacht te houden. De omzendbrieven van 23 december 2016 en 18 februari 2019 verankeren de rol van de centra voor mensenhandel en stellen een 4P-beleid (i.e. preventie, protection, prosecution en partnership) voorop met o.m. ruime aandacht voor de vervolging van daders.

Ondanks de sterk toegenomen aandacht voor tienerpooierschap, is onze kennis in Vlaanderen van de daders, de tienerpooiers zelf, schaars, fragmentarisch en oppervlakkig. Dat ligt deels aan de complexe relatie tussen slachtoffers en daders. Ondanks de schrijnende verhalen is het een veelvoorkomend probleem dat slachtoffers van tienerpooiers zichzelf vaak niet als slachtoffer zien en inmenging van politiediensten of gespecialiseerde zorg eerder als bedreiging dan als oplossing zien. Daarbovenop is tienerpooierschap als één van de talloze uitingen van mensenhandel niet makkelijk te vervolgen. De lacunes in onze kennis over daders, hun motieven, werkwijzen en achtergronden belemmeren echter de uitwerking van een doelmatige aanpak en preventie van de problematiek. Dit onderzoek tracht daar een antwoord op te bieden. Door middel van empirisch onderzoek worden inzichten verzameld over de modus operandi, profiel, achtergrond, straftraject en aanpak van tienerpooiers.

Het rapport vangt in hoofdstuk twee aan met een (internationale) literatuurstudie, een situering en afbakening van het onderzoeksonderwerp. Dat is noodzakelijk omdat het concept “tienerpooiers” in beweging is, maar bovenal in andere landen andere categorieën worden gehanteerd om deze vorm van mensenhandel te beschrijven. Het was een uitdaging om recente bronnen te raadplegen die het fenomeen dat in Vlaanderen bekend staat als tienerpooierschap weer te geven, en inzichten te verzamelen die bruikbaar zijn voor dit onderzoek.

Hoofdstuk drie staat in het teken van de beschrijving van de opzet, onderzoeksvragen, gehanteerde methodologie, ethiek, verzamelde bronnen en drempels.

In hoofdstuk vier worden de empirische resultaten van het onderzoek in detail weergegeven.

Hoofdstuk vijf staat dan weer in het teken van conclusies en aanbevelingen.

We maken van de gelegenheid gebruik om de tientallen mensen die direct en indirect hebben bijgedragen aan dit onderzoek uitvoerig te bedanken: de leden van het begeleidingscomité, de medewerkers van de Vlaamse overheid, kabinetten, stedelijke diensten en federale overheid, de contactpersonen en respondenten bij politie, parket, middenveld, justitiehuisen, en tot slot de medewerkers van de griffies. Zij hebben elk met hun hulp, tips, ervaring en medewerking gecontribueerd tot wat het rapport uiteindelijk geworden is.

We wensen u veel leesgenot.

2. LITERATUURSTUDIE

2.1. NOODZAKELIJKE SITUERING EN REFLECTIES VOOR POSITIONERING

ONDERZOEKSONDERWERP

Om dit onderzoeksrapport in te leiden is het noodzakelijk om een paar stappen terug te zetten en het hoofdonderwerp van dit onderzoek over tienerpooiers te ontleden en situeren, valkuilen en drempels op te sporen en zo bij te dragen tot de heldere afbakening van het voorliggende onderzoek. Immers heeft het criminele fenomeen dat in Nederland maar ook Vlaanderen bekend staat als “loverboys” een complexere historie en feitelijkheden dan de mediabekendheid ervan doet vermoeden.

Het is een veelbeschreven feit dat het concept van de “loverboy” kwam overwaaien uit Nederland waar het midden de jaren negentig plots aan aandacht won (Bovenkerk et al., 2004; Cockbain, 2018, Hoofdstuk 1) maar daarom niet zonder problemen of zelfs ‘misverstanden’ is. Bovenkerk en Pronk (2007) schatten in dat de term omstreeks 1995 in Utrechtse politiemilieus ontstond, mogelijks geïnspireerd door een liedje van een bekende rockgroep al weten we zelfs dat niet zeker. De opkomst van de term “loverboy” ging medio de millenniumwisseling hand in hand met een plotse, bij wijlen hysterische media-aandacht voor een schijnbaar ‘nieuwe’ vorm van pooieren met specifieke kenmerken en modus operandi. De term kreeg opvallend vlot ingang in de hulpverlening door middel van projectmatige aanpakken, er kwamen druk bediscussieerde strafzaken en reportages in de populaire media (Bovenkerk & Pronk, 2007). In Nederland verschenen de eerste wetenschappelijke publicaties die nog steeds de toon zetten (maar waar vandaag toch de nodige evoluties en nuancerings moeten geduid worden): Van Lune (1997), Venicz en Vanwesenbeeck (1998), Bullens en van Horn (2000), Bovenkerk et al. (2004), Repetur (2007) en de invloedrijke rapporten van de Nederlandse Nationaal Rapporteur van de voorbije twintig jaar. Bovenkerk’s et al. (2004) etnografische studie van de loverboyproblematiek is nog steeds een uitstekend referentiewerk maar zeker niet wars van kritiek op concept en incidentie.

De makkelijke, herkenbare term “loverboy” is nogal misleidend. Het is een Engelstalig neologisme (Bovenkerk noemt het fantasie-Engels) dat aanvankelijk enkel in Nederland gangbaar was en net omwille van het Engelstalige karakter ervan een incorrect beeld van algemeenheid opwekte. Angelsaksische landen hanteren een eigen complexer woordenrepertoire, wat vandaag nog steeds voor een vreemde verkoking en verkaveling in de literatuur zorgt (zie infra). Belangrijkste bezwaar volgens Bovenkerk et al. (2004) was dat dergelijke fantasietermen een ‘nieuwigheid’ veronderstellen, wat manifest onjuist is. De wervingsmethode van pooier-mensenhandelaren om door middel van manipulatieve technieken zoals geveinsde liefde en aandacht afhankelijkheid te creëren en meisjes in de prostitutie te manoeuvreren is niet nieuw. Er zijn duidelijke sporen van “loverboys” terug te vinden tot minstens het begin van de 20ste eeuw, zoals proefschriften die handelden over de handel in blanke slavinnen of de beschrijvingen van het Amsterdamse prostitutiebedrijf, i.e. *“het spotten van onschuldige meisjes, de romantische manipulatie, de perverse afhankelijkheid, en zelfs de opmerkelijke oververtegenwoordiging van etnische minderheden”*, door slachtoffers te doen schamen of ze zwanger maken om ze in een afhankelijke situatie te brengen (Bovenkerk et al., 2004, pg. 15; Bovenkerk en Pronk, 2007; Van San en Bovenkerk, 2013). Burger en Koetsenruijter (2008) zien zelfs sporen ervan in toneelteksten die teruggaan tot begin 16de eeuw.

Het doet Bovenkerk en zijn equipe overgaan tot één van de meest cruciale inzichten in dit onderzoeksveld, met name dat de “loverboy” een *methode* is en geen individu, noch identiteit of

beroep (zie ook Verwijs et al., 2011). Het impliceert anders verwoord dat “loverboy” geen op zichzelf bestaand, afgebakend of geïsoleerd ‘ding’ is - misschien zo wel geconstrueerd wordt in de populaire beeldvorming - maar de methode als een onderdeel, een zoveelste tactiek van pooierschap is, zoals die al lang bestaan en toespitsen op de seksuele uitbuiting van (minderjarige) slachtoffers, i.e. mensenhandel. We spreken daarom liever over de loverboymethode, dit opent immers perspectieven op het temporele en uitwisselbare of overdraagbare karakter ervan, en hoe deze pooiermethode vorm krijgt in groepsverband, dadergroepen of onder solisten.

In een tweede golf van conceptuele kritiek wordt de term “loverboy” afgevoerd wegens het te verbloemende, eufemistische en zelfs glamouriserende karakter van een in de realiteit vaak bikkelharde seksuele uitbuiting (Child Focus, 2015; Cole & Fougère-Ricaud, 2021). De Nederlandse Nationaal Rapporteur (2013) argumenteert bovendien dat de term te veel doet denken aan louter een puberprobleem, wat een vorm van betuttelend reductionisme is. In Nederland verkiest men formeel voortaan de term binnenlandse seksuele uitbuiting als één van de vijf vormen van mensenhandel en waarvan de loverboymethode of “loverboys” deel van worden. Niet iedereen, doch, volgt die piste. Het federaal migratiecentrum Myria (2019, n. 333) houdt voet bij stuk en blijft in haar rapporten het goed ingeburgerde begrip “loverboy” gebruiken omdat het volgens hen nu eenmaal de lading dekt van een specifieke pooiermethode waarover zij, weliswaar vaker in internationaal verband, rapporteren. In een beklijvend en omvangrijk rapport over tienerprostitutie en pooierschap in Frankrijk wordt aangekaart dat er in de hulpverlening wel eens stemmen opgaan om voor de jonge slachtoffers (van de loverboymethode) net wel herkenbare, verbloemende termen te gebruiken, om in staat te zijn om met deze jongeren te connecteren en te spreken (Cole & Fougère-Ricaud, 2021). De literatuur onderstreept immers steevast de moeilijkheden om de ernstige feiten van manipulatie, prostitutie en uitbuiting aan te kaarten laat staan de zelfidentificatie als slachtoffer te realiseren en waardoor zwaarwichtige termen zoals “mensenhandel” erg moeilijk doordringen (Demarée & Verhofstadt, 2020), het gebruik ervan door hulpverleners zelfs wordt afgeraden (Lamonaca, z.d.). Met het zicht op het belang van hoe getuigenissen van jonge slachtoffers (in de vorm van politie-Pv’s) straf dossiers vormgeven en verder onderzoek door de parketten aansturen – duidelijk zichtbaar in dit onderzoek - blijft dit een preciaire evenwichtsoefening. Zo is er de frappante vaststelling dat ondanks meer dan twintig jaar van opgebouwde expertise over de loverboymethode amper geweten is hoe de jongeren zélf zulke plegers benoemen, in hun eigen woorden, belevings- en betekeniswereld (Aussems et al., 2020). Anders verwoord is er het complexe spanningsveld tussen een beleidsmatige, institutionele top-down invalshoek om dit fenomeen, zwart wit, te kaderen als mensenhandel en slachtoffers; versus een meer pedagogische, interpretatieve, netwerkanalyserende invalshoek in het erkennen van de belevingswereld, identiteit maar ook *agency* van de jongeren waaronder de complexe verhouding en interacties tussen dader(s) en slachtoffer(s) (Cockbain, 2018); een vergelijkbare insteek die inzoomt op de complexe groepsdynamiek van pooier(s) en sekswerker(s) wordt bijvoorbeeld ook geproduceerd door Morselli & Savoie-Gargiso (2014).

De verbloemende term “loverboy” raakte in het kader van bovenstaande schets steeds meer in de verdrukking, nota bene door de toegenomen druk in institutionele kringen om dit criminele fenomeen – terecht – als mensenhandel te categoriseren maar vooral ook dusdanig te vervolgen om een te ‘softe’ bestraffing te temperen. Echter net zoals Myria dat doet, betreuren Verwijs et al. (2011) dat dit toch ook voor een stuk aanleiding geeft tot toegenomen vaagheid en onduidelijkheid over de specifieke ronseling en pooiermethoden die de binnenlandse mensenhandel en nota bene de binnenlandse seksuele uitbuiting typeren.

De Nederlandse Nationaal Rapporteur maakt in de invloedrijke rapporten over mensenhandel onderscheid tussen vijf vormen ervan: binnenlandse seksuele uitbuiting, grensoverschrijdende seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en het veel minder bekende fenomeen van gedwongen orgaanverwijdering (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 18). In een relaas dat de complexiteit van mensenhandel onderstreept en waarbij er rekening wordt gehouden met de routes die kunnen gedetecteerd worden (i.e. het verschil tussen vertrek-, aankomst- of transitland) kunnen er volgens Kragten-Heerdink et al. (2018) eigenlijk een negental situaties van mensenhandel onderscheiden worden. Daarvan hebben er vier betrekking op de seksuele uitbuiting. We opteren voor de eenvoud voor de categorie van de binnenlandse seksuele uitbuiting maar houden rekening met wat Kragten-Heerdink et al. (2018, 2022) als *near-domestic sex trafficking* omschrijven. Zij doen dit om voorbij te gaan aan het cliché dat grensoverschrijdende mensenhandel louter bestaat uit trafiek van slachtoffers tussen arme en rijke(re) landen. Bovendien is de idee van *near-domestic sex trafficking* bijzonder relevant aangezien er melding is dat slachtoffers van tienerpooier-mensenhandelaren uitgebuit worden in het naburige land dan waar ze geronseld werden (Demarée & Verhofstadt, 2020; Torbeyns, 2021); daar tegenover staat dan weer dat niet álle (minderjarige) slachtoffers van de binnenlandse of *near-domestic* seksuele uitbuiting geronseld werden door de loverboymethode.

Daar waar Nederland opteerde voor soms wat diffusere maar juridisch striktere mensenhandelcategorieën werd in Vlaanderen de term tienerpooier gebruikt om de vermeende sfeer van ‘romantiek’ verwant aan de loverboymethode achter zich te laten (Child Focus, 2015) (maar blijft “loverboy” nog sluimeren in allerlei gemediatiseerde strafzaken (zie bijvoorbeeld Bulté, 2015, 2019). Een nobele intentie, maar heeft de term tienerpooier eigen beperkingen en ontbeert het een glasheldere interne validiteit en aansluiting bij de internationale terminologie en categorieën. Zo wordt wel eens begrepen dat het woorddeel “tiener” op de dader zelf slaat terwijl dat de minderjarige slachtoffers zijn - plegers zijn zelf vaker meerderjarig, of zelfs ruim in de twintig en begin dertig (Bekken et al., 2021; Bovenkerk et al., 2004; Dijke et al., 2006; Moeyersons, 2016; Verwijs et al., 2011). Ook kunnen slachtoffers van tienerpooiers geronseld worden zonder gebruik van de loverboymethode; of duwen tienerpooiers minderjarige slachtoffers door middel van de loverboymethode in andere criminele domeinen dan (minderjarige) prostitutie (Bovenkerk & Pronk, 2007; Verwijs et al., 2011) en is het woorddeel “pooier” dan feitelijk niet adequaat. Ook is het zo dat de term tienerpooier, net zoals “loverboy” dat was, een regionaal neologisme is. De term kent geen internationaal bereik, vertaling in andere talen biedt geen soelaas, “teenage pimp” wordt eigenlijk nergens anders gebruikt. Dit zorgt voor het uiterst vervelende probleem dat wie literatuurbronnen opzoekt met louter zoektermen als “tienerpooier” of “loverboy” steevast op landelijke, regionale maar vaak ook al wat oudere bronnen botst. Sterker, dit doet zelfs vermoeden dat “loverboys” of “tienerpooiers” enkel in Nederland of Vlaanderen zouden bestaan, wat manifest onjuist is. Het draagt bovendien bij tot de eindeloze recyclage van steeds weer dezelfde (lokale) bronnen. Het was met andere woorden de kunst om die onzichtbare muren trachten te slopen en af te tasten wat er internationaal, bijvoorbeeld in landen zoals het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Verenigde Staten voorhanden is enerzijds qua terminologie, anderzijds qua eigenheid en amplitude van de problematiek. Een literatuurscan leverde alvast een ganse hoop internationale termen op die slaan op de seksuele uitbuiting (vaak prostitutie) van (minderjarige) tienerslachtoffers al dan niet door de loverboymethode. Ze dekken niet altijd dezelfde lading en dragen elk een eigen context en achtergrond met zich mee en wordt, vooral, de loverboymethode als louter één van de ronselingsmethoden beschreven om de seksuele uitbuiting van jongeren vorm te geven (zie bijvoorbeeld Kennedy et al., 2007; Reid & Fox, 2019). Bijzonder verwarrend ook is dat in de

Engelstalige landen de term *child* gebruikt wordt om minderjarigen te benoemen, terwijl er in Vlaanderen dan weer de gewoonte bestaat om een onderscheid te maken tussen minderjarige tieners en jonge(re) kinderen.

Qua termen¹ om plegers die de loverboymethode gebruiken (of om zo'n activiteit te benoemen) kwamen we bijvoorbeeld de volgende **begrippen** tegen (zonder volledig te willen zijn):

loverboy
tienerpooier
lover boy
souteneur
pooierboy
pooierboymethode
voosbinkie
romeo pimp
finesse pimp
teenage pimp
boyfriend pimp
grooming gang
groomers
'asian sex gangs'
street grooming
proxénète d'adolescent
proxénète ado
petit ami proxénète
copain-proxénète
julot casse-croûte
heiratsversprechen - liebesverhältnis
boyfriending-in
romantic coercive con
enz.

Courante (en ook minder bekende) **categorieën** om (minderjarige) slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting waaronder tienerpooiers te benoemen zijn dan weer bijvoorbeeld:

binnenlandse seksuele uitbuiting
tienerprostitutie
internal child sex trafficking (ICST)
commercial sexual exploitation of children (CSEC)
commercially and sexually exploited (CSE) girls
CSE minors
juvenile sex trafficking (JST)
child sex trafficking victim (CSTV)
domestic minor sex trafficking (DMST)
internal (domestic) trafficking of children for sexual exploitation

---

¹ Opgemerkt in internationale vakliteratuur waaronder Cockbain, 2018; Bekken et al., 2021; Verwijs, 2011; Aussems et al., 2020; Reid, 2016; Reid en Jones, 2011; Brayley, 2011; Kragten-Heerdink, et al., 2018; Reid en Fox, 2019, Cole & Fougère, alsook wegpagina's van bijvoorbeeld payoke.be

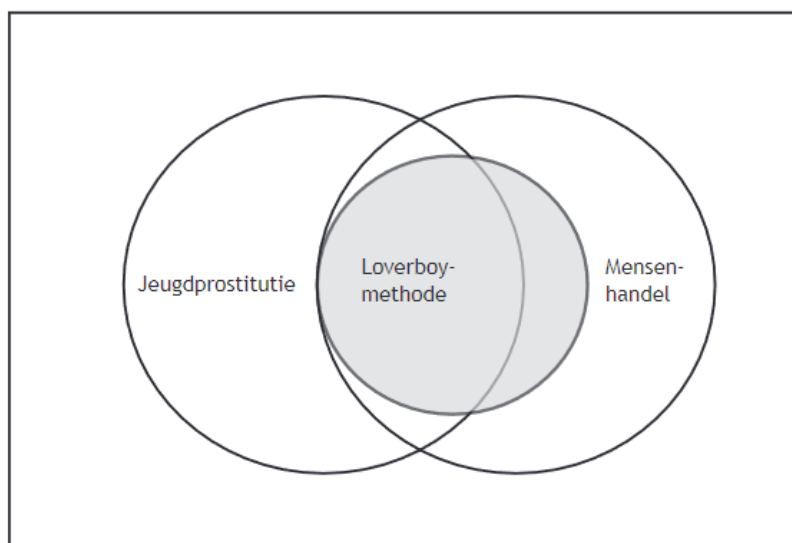
*traversed cross-border sex trafficking
enz.*

We herhalen dat de bovenstaande categorieën vaak maar niet uitsluitend betrekking hebben tot de loverboymethode. Het duidt de vrij complexe eigenheid en terminologiegebruik in andere landen en moet dienen om een duidelijk afgebakend onderzoeksperspectief te verantwoorden (zie infra). Het liet bovendien toe om de beperkte categorie van “loverboys” open te breken en zicht te verwerven op de bredere inzichten in het onderzoeksveld van mensenhandel en pooierschap om raakvlakken en gelijkenissen te overwegen. Zo zijn er bijvoorbeeld relatief weinig onderzoeken waar tienerpooiers aan het woord komen (enkele uitzonderingen zijn Bovenkerk et al., 2004; Cockbain, 2018; van Dijke et al., 2015) maar is dat wel vaker het geval voor ‘klassiek’ pooierschap of andere vormen van mensenhandel waar seksuele uitbuiting het doel is (zie bijvoorbeeld Raphael & Myers-Powell, 2010; Serie et al., 2018).

De loverboymethode wordt gedetecteerd in meerdere dimensies van mensenhandel. Naast de binnenlandse seksuele uitbuiting waar dader(s) en slachtoffer(s) (vaak) in hetzelfde land geboren zijn of op zijn minst verblijven werd de loverboymethode - weliswaar met minder (media)aandacht – ook gerapporteerd in het kader van de grensoverschrijdende seksuele uitbuiting (i.e. internationale mensenhandel) waarbij (jonge, maar niet steeds minderjarige) slachtoffers worden geronseld om ze in een ander land uit te buiten in (vaak reguliere en zelfs legale) prostitutiecircuits. Terwijl dit twintig jaar geleden vaak met ontvoeringen en bruto geweld als dwangmiddel gebeurde (i.e. *gorilla pimping*) worden nu vaker minder zichtbare, misleidende en manipulatieve ronseltechnieken gebruikt, vaak met de belofte om samen een betere toekomst op te bouwen (Demarée & Verhofstadt, 2020; Minten, 2022; Myria, 2019, 2021). De loverboymethode wordt bovendien ook gedetecteerd in andere vormen van seksuele uitbuiting dan de (illegale) escorteprostitutie, bijvoorbeeld voor het maken van pornografisch videomateriaal zoals bleek naar aanleiding van de vervolging van de bekende misogynist Andrew Tate (Sinmaz, 2023). Brayley et al. (2011) maken in een intrigerende reconstructie van ICST-ronselpaden dan weer zichtbaar dat de loverboymethode ook wordt gebruikt om (minderjarige of jongvolwassen) slachtoffers te ronselen voor feestjes waar dan in groep seksuele delicten gepleegd worden maar er dus niet altijd sprake is van uitbuiting in de prostitutie waar slachtoffers letterlijk verhandeld worden aan ‘klanten’ die ingaan op de aankondigingen op de sekswerkplatformeconomie. De loverboymethode is bovendien niet genderspecifiek. In een kritische reflectie op de wisselwerking tussen persaandacht, maatschappelijke perceptie en de wet in het domein van mensenhandel, haalt Rodríguez-López (2018) aan dat er te makkelijk in stereotyperende categorieën wordt geredeneerd, i.e. het ‘ideale’ slachtoffer dat stevast tot de groep van jonge, onschuldige, kwetsbare en zelfs onwetende vrouwen hoort (terwijl mannen haast nooit als slachtoffer worden gezien). McCarthy (2020), Siegel & de Blank (2010) en Roe-Sepowitz et al. (2014) onderbouwen met empirische gegevens dat vrouwen in het domein van mensenhandel evengoed een daderrol opnemen en wat courant wordt gemeld in de problematiek van het tienerpooierschap: er is melding dat slachtoffers plots de rol van ronselaar opnemen, mogelijks ook die van pooier (in het jargon, “eigenares”) en er dus feitelijk sprake is van een lovergirlmethode (Bullens & Van Horn, 2000, p. 30; Moeyersons, 2016; Verwijs et al., 2011, p. 68). Dan is de vraag natuurlijk hoe dit komt, welke groepsprocessen, dynamieken en verhoudingen bijdragen tot zulke feiten in het niet bijzonder zwart witte of lineaire proces van grooming (Cockbain, 2018). Daarnaast werd beschreven dat ook tienerjongens in de klauwen van tienerpooiers kunnen belanden, weliswaar is het aantal onderzoeken daarover merkbaar schaars (voor een voorbeeld zie Korf, 2009) en is het in de perceptie cliché dat daders stevast mannelijk en slachtoffers jong, vrouwelijk en onschuldig zijn vrij hardnekkig (i.e. Rodríguez-López, 2018).

Wat we met het bovenstaande trachten te duiden is dat de loverboymethode van het tienerpooierschap geen eenzijdige, eenvoudige of op zichzelf bestaande categorie of fenomeen is; het is een facet van een breder palet van illegale praktijken van mensenhandel voor seksuele uitbuiting (of andere criminele activiteiten). Bovendien trachten we te duiden dat de loverboymethode in verschillende hoedanigheden zichtbaar wordt. Inzicht in zulke spanningsvelden en realiteiten zijn noodzakelijk voor een afbakening (zie infra) van het onderzoeksonderwerp. Dergelijke spanningsvelden werden weliswaar in vereenvoudigde termen ook geïllustreerd door Verwijs et al. (2011, p. 11) die dusdanig duiden dat de prostitutie(gedrag) van tieners veelzijdig is: niet alle jeugd- of tienerprostitutie kristalliseert door de loverboymethode, tieners prostitueren zich ook op zelfstandige basis (Ab, 2018; Cole & Fougère-Ricaud, 2021, p. 51). In een Belgische documentaire uit de oude doos bijvoorbeeld komt aan bod dat sommige tieners zo een drugverslaving financieren (Correa, 1986). Niet alle seksuele uitbuiting kristalliseert dan weer louter onder het juk van een loverboymethode of met minderjarige slachtoffers; er bestaan wellicht ook gevallen van uitbuiting in de jeugdprostitutie die vorm krijgen door middel van klassieke pooier of andere methoden (zie bijvoorbeeld Kennedy et al., 2007). Reid en Fox (2019) schetsen voor wat betreft de Amerikaanse context dat er naast de “loverboy” of *romantic con man* nog drie andere paden bestaan waarmee jonge tieners of kinderen in de prostitutie terechtkomen of uitgebuit worden, bijvoorbeeld pooierschap door familieleden.

Figuur 1: spanningsveld jeugdprostitutie, loverboymethode en mensenhandel

Bron: Verwijs et al. (2011)

2.2. AFBAKENING VAN HET ONDERZOEKSONDERWERP

Op basis van de bovenstaande reflecties en duiding bakenen we het onderzoeksonderwerp af tot de binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarige of jongvolwassen slachtoffers die vorm krijgt door tienerpooiers (die de loverboymethode hanteren), i.e. *“(…) mensenhandelaren die [minderjarige] vrouwen en/of mannen doelbewust emotioneel afhankelijk maken door (de belofte van) het aangaan van een liefdesrelatie en hen vervolgens - via dwang, (dreiging met) geweld of een andere feitelijkheid, afpersing, fraude, misleiding, misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht, misbruik van een kwetsbare positie van deze vrouwen of mannen - uit te buiten, veelal in de prostitutie.”* (Zanetti & Kanters, 2009; Zanetti, 2010). Het onderwerp situeert zich met andere

woorden in een vorm van mensenhandel en meer specifiek het misdrijf waar een individu of groep minderjarige slachtoffers werft, vervoert, overbrengt, huisvest en verhandelt om in te zetten in de prostitutie (zelfs als er sprake is van 'toestemming'). We sluiten andere vormen van seksuele uitbuiting uit zoals daar bijvoorbeeld zijn: seksuele misbruikbeelden van minderjarigen en online vormen zoals sexting of sextortion als dat op zichzelf staande misdrijven zijn waar geen sprake is van mensen- of sekshandel.

We gaan ervan uit dat het (illegaal) sekswerk en prostitutie de finaliteit van het pooierschap is, maar sluiten de mogelijkheid niet uit dat slachtoffers ook in andere criminele domeinen (bv. druggerelateerd) ingeschakeld worden. Mits een gelijkaardige logica wat betreft de binnenlandse seksuele uitbuiting negeren we geen empirische gegevens als daar sprake is van *near-domestic* uitbuiting, bijvoorbeeld locaties in de grensgebieden van Nederland. We maken geen strikt genderonderscheid en onthouden dat minderjarige of jonge vrouwen en mannen zowel slachtoffer als dader kunnen zijn.

In wat volgt schetsen we door middel van inzichten uit de (internationale) vakliteratuur de modus operandi, profiel, achtergrond en strafrechtelijk traject van de tienerpooiers. Aangezien de loverboymethode evolueert is een recente toets van empirische inzichten echt onontbeerlijk. We hanteren daarom ook recent empirisch onderzoek, bijvoorbeeld Bekken et al. (2021), Cockbain (2018) en de rapporten van de Nederlandse Nationaal Rapporteur, weliswaar met dien verstande dat zij telkens specifieke categorieën hanteren die wat ruimer zijn dan louter de loverboymethode maar vormt die laatste voor zover we kunnen inschatten en lezen nog steeds een belangrijke ronselmethode voor minderjarige slachtoffers van de binnenlandse seksuele uitbuiting en sekshandel van tieners.

We kunnen tot slot nog aankaarten dat de bovenstaande definitie van een loverboymethode, tienerpooierschap en binnenlandse seksuele uitbuiting van tieners wordt gedetecteerd in talloze westerse landen, zoals daar zijn: Nederland (bv. Bekken et al., 2021), België (bv. Child Focus, 2015), Frankrijk (bv. Cole & Fougère-Ricaud, 2021), Duitsland (bv. KOK, 2022), het Verenigd Koninkrijk (bv. Cockbain, 2018), de Verenigde Staten (bv. Reid & Fox, 2019) en Canada (bv. Bélanger, 2019).

2.3. MODUS OPERANDI VAN TIENERPOOIERS DIE LOVERBOYMETHODEN GEBRUIKEN

Er is wat betreft tienerpooiers die loverboytechnieken gebruiken bijzonder veel aandacht gegaan naar de modus operandi en meer bepaald de fasering ervan, om zo de verschillen te duiden met andere pooiervormen die leiden tot seksuele uitbuiting. Klassiekers zijn het werk van Van Lune (1997), Venicz & Vanwesenbeeck (1998), Bullens & van Horn (2002; 2000) en wat later Bovenkerk et al. (2004), van Dijke et al. (2006) en Repetur (2007) waarin de loverboymethode en de slachtoffers in detail beschreven werden. Zo worden, weliswaar afhankelijk van bron tot bron, een viertal fases in het ontwikkelingsmodel van de uitbuiting onderscheiden:

De voorbereidende of ronselingsfase:

- (1) identificatie en lokalisatie van slachtoffers;
- (2) grooming en rekrutering;
- (3) binding en isoleren;

De uitbuitingsfase:

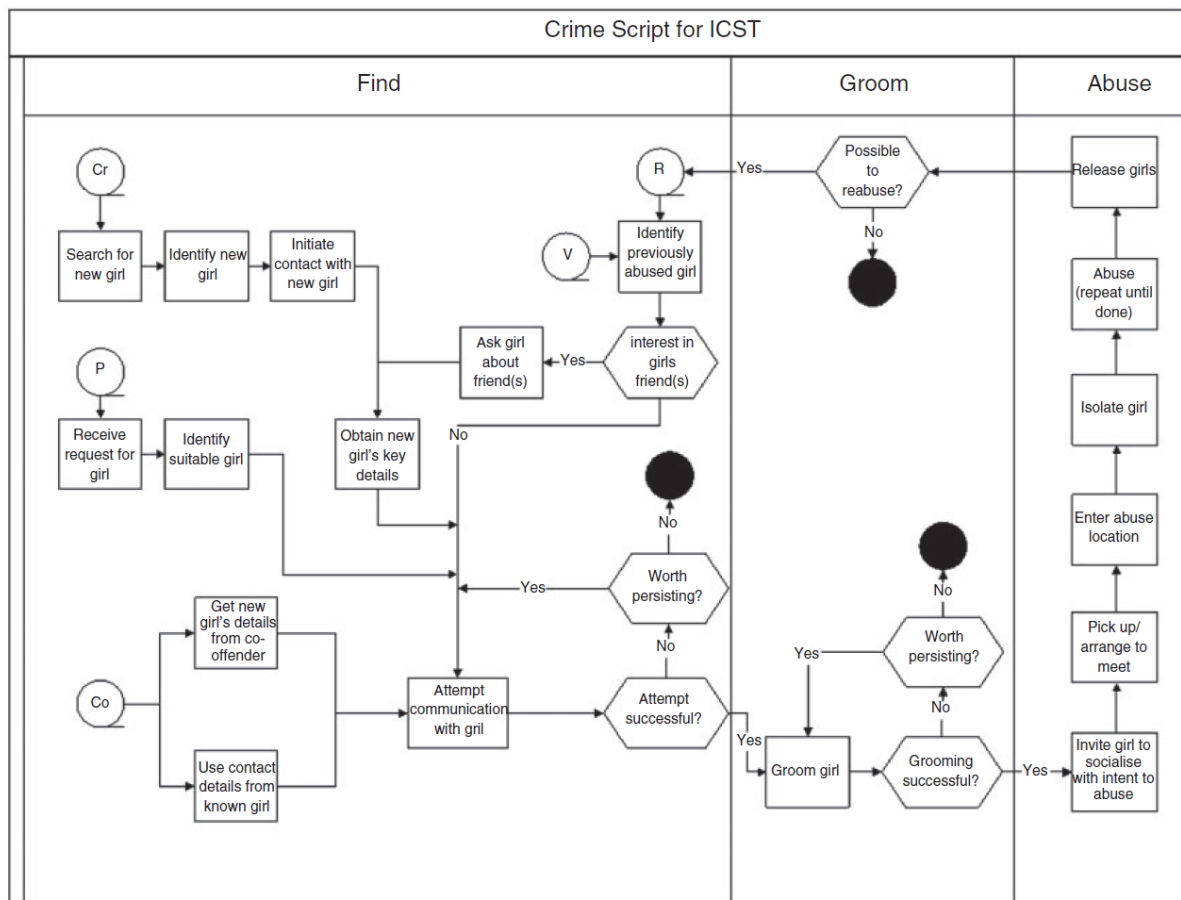
- (4) uitbuiting en handhaving.

2.3.1 Identificatie en lokalisatie van potentiële slachtoffers

Het is een goed ingeburgerd inzicht dat tienerpooiers een neus of voelsprietten hebben ontwikkeld om 'geschikte' slachtoffers te identificeren, vaak maar niet uitsluitend minderjarige tieners die door allerlei contextuele en/of persoonlijke omstandigheden extra vatbaar zouden zijn voor manipulatie (Child Focus, 2015). Over de manier waarop die allereerste contactmomenten gebeuren bestaan verschillende invalshoeken maar is in feite niet steeds bijzonder veel geweten over hoe precies dit loopt (Bekken et al., 2021, p. 17). Aanvankelijk was de actieradius van tienerpooiers exclusief toegespitst op de fysieke omgeving, focusten daders op plekken waar jongeren samentroepen, zoals (uitgaans)plekken in de stad, parken, winkelcentra, scholen en wat betreft Nederland en België in het bijzonder ook de omgeving van instellingen van de jeugdhulp (Bovenkerk et al., 2004; Child Focus, 2015; Verwijs et al., 2011). Zanetti (2010) schudde ons wakker met het inzicht dat het werkerrein van tienerpooiers op basis van de analyse van politiedossiers merkbaar verschoven was naar het internet, waaronder in het bijzonder sociale media die zeker sinds 2010 een enorme impact hebben op de leef- en belevingswereld van tieners. Voortaan waren Facebook, Instagram, Snapchat, Whatsapp, enz. een platform om slachtoffers te identificeren. Althans die indruk wordt gewekt maar zijn er weinig studies voorhanden die empirisch onderbouwen hoe dat dan concreet verloopt (Bekken et al., 2021). Schuimen daders lukraak digitale profielen af, werken zij exclusief online, worden zij door derden 'getipt' en spelen tussenfiguren een rol, bestaat er misschien een wisselwerking tussen fysieke locaties en digitale platformen? We lichten daarom een aantal nieuwe(re) inzichten toe, immers is inzicht in hoe dader(s) en slachtoffer(s) met elkaar in contact komen van onschatbare waarde, en dat blijkt minder 'random' te zijn dan gedacht.

Een vrij unieke *crime scripting* studie van Brayley et al. (2011; zie ook Cockbain, 2018) die ICST-paden deconstrueert toont aan dat plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting zowel random als met hulp van bekomen informatie van figuren uit fysieke sociale netwerken (zoals vrienden, oud-slachtoffers) andere potentiële slachtoffers identificeren en aanspreken. Nieuwe slachtoffers worden geïdentificeerd en gelokaliseerd in de vriendennetwerken en/of sociale contacten van slachtoffers die onder invloed staan van hun abusief 'vriendje': "*One common tactic was to recruit new girls through existing victims, namely the 'girlfriend' figures. 'Girlfriends' were victims who were regularly abused by men they perceived as their 'boyfriends', a myth deliberately fuelled by some offenders. These girls played an important role in bringing their own friends to abuse situations*" (p. 136-137). Tegelijkertijd toont de *scripting* aan dat plegers evenzeer onder elkaar contactgegevens van potentiële slachtoffers uitwisselen en meisjes identificeren of aanwijzen (zie ook Poelmans et al., 2012).

Figuur 2: ICST crime script

Bron: Brayley et al. (2011)

Het inzicht dat plegers vriendennetwerken van slachtoffers gebruiken vindt bovendien weerslag in de Nederlandse en Vlaamse vakliteratuur. Daar wordt aangekaart dat tienerpooiers slachtoffers inzetten om andere meisjes die bijvoorbeeld geplaatst zijn in een jeugdvoorziening te identificeren en ze verder als spreekbuis te gebruiken waardoor ze medepleger worden (Bovenkerk et al., 2004; Moeyersons, 2016; Verwijs et al., 2011). Anders gezegd, naast de vaststelling dat daders effectief random scannen en zo mogelijke slachtoffers identificeren, valt het gebruik van bestaande netwerken en dus van een reeds bestaande (indirecte) link tussen dader en slachtoffer niet te onderschatten. Volgens Bekken et al. (2021) wijst een Nederlands onderzoek van de Nationaal Rapporteur mensenhandel van 2012 uit dat de mensenhandelaar opvallend vaak (70%) een bekende in het sociaal netwerk van het slachtoffer was, en dat inzicht ook opgaat voor plegers van seksuele uitbuiting. In de analyse van de gegevens van het onderzoek van Bekken et al. (p. 47) zelf wordt zichtbaar dat slachtoffers bekenden zijn van elkaar (8%) of er een link is in het sociale netwerk (56%) via een tussenpersoon; de tussenpersoon is in 14% van de gevallen een medeslachtoffer en 18% een medeverdachte. Een voorbeeld in het rapport van Bekken et al. illustreert: *“Het slachtoffer woonde in een jeugdzorginstelling. Een groepsgenoot van haar in de instelling heeft haar voorgesteld aan haar broer. Op enig moment is het slachtoffer met haar groepsgenoot weggelopen uit de instelling. Ze gingen naar de familie van haar groepsgenoot. Hier konden ze echter niet blijven, omdat haar moeder dat niet wilde. De broer van deze groepsgenoot heeft de meiden vervolgens gebracht naar het huis van een mededader. In dit huis is zij in contact gekomen met de hoofddader”* (p. 47). Ella Cockbain (2018), een referentie in het domein van de binnenlandse seksuele uitbuiting van jonge

slachtoffers in het V.K., onderbouwt op basis van een jarenlang onderzoek in het V.K. het inzicht dat daders en slachtoffers elkaar opvallend vaak (indirect) kenden voor de aanvang van de uitbuiting. Dat daders en slachtoffers van mensenhandel elkaar op een of andere manier kennen, er zelfs sprake is van een 'romantische' relatie, wordt op zijn beurt ook onderbouwd in een studie van de internationale *sex trafficking* in Zuidoost-Europa (Surtees, 2008). Het is een uiterst relevant inzicht omdat wel eens het beeld overheerst dat tienerpooiers hun slachtoffers louter random en digitaal zoeken en lokaliseren.

Dan is er de vraag of dit fysiek of digitaal verloopt. Bekken et al. (2021, pg. 18) verwijzen naar internationale studies die onderbouwen dat de eerste contactmomenten eerder fysiek verlopen, maar de trend dat dit verschuift naar digitale platformen een feit is zoals Zanetti (2010) dit in de lage landen meldde. 55% van de minderjarige slachtoffers uitgebuit in 2015 in de Verenigde Staten leerden hun uitbuiters kennen via het internet; daar waar 85% van alle respondenten in die studie aangeeft dat de mensenhandelaar de tijd nam om een fysieke, persoonlijke relatie op te bouwen, was dat voor de cohorte van 2015 nog slechts 58%. Onder het aandeel slachtoffers waar het eerste contactmoment dan wel via technologie gebeurde was dat voor 63% via onlinecommunicatie en slechts 25% een telefoongesprek (Thorn, 2018, p. 5). Bekken et al. (2021, pg. 48) zien dat op basis van hun eigen onderzoek (n=36) toch wat anders en maken een onderscheid tussen de eerste contactmomenten tussen 'bekenden via sociale netwerken' of 'onbekenden van elkaar'. In het eerste geval verlopen bijna al de eerste contacten fysiek (86%), in het tweede geval is dat vooral online (79%). De online contacten verlopen via social media en dating apps: Partypeeps, Badoo, Tagged, Instagram en Waplog.

Niettegenstaande er onmiskenbaar een toegenomen belang is van onlinecommunicatie en technologie als platform voor de eerste contactmomenten wijzen studies toch op een genuanceerdere realiteit en is het aantal slachtoffers dat in contact komt met plegers via bestaande sociale netwerken en op fysieke locaties relevant. De inzichten van Brayley et al. (2011) kunnen bovendien doen vermoeden dat daders kennis en contactgegevens verzamelen over potentiële slachtoffers om die vervolgens online op te zoeken en aan te spreken. Evenzeer bestaat de hypothese dat plegers eerst fysiek contact hebben met meisjes maar de contacten dan verder digitaal verlopen. Het internet is in beide scenario's een facilitator in een complexer geheel van sociale interactie waarin fysieke en online contacten elkaar afwisselen en/of versterken. Anders verwoord, het is geen zwart-wit verhaal, het internet nam zonder twijfel toe in belang maar is niet exclusief en fungeert zo te zien eerder als een katalysator voor eerdere (fysieke) contacten.

Bovenstaande doet echter misschien verkeerdelijk vermoeden dat tienerpooiers steeds 'actief' op zoek gaan om potentiële slachtoffers te identificeren. De referentiestudie van Bovenkerk et al. (2004, p. 49) duidde reeds het belangrijke inzicht dat daders ook 'passief' ronselen en kaderen zij die tactiek voor een groot stuk in een symbolisch geheel ingebed in de populaire cultuur. Met name hoe tienerpooiers imago, uitstraling, 'levensstijl' (al dan niet vermengd in een saus van muziek- en videoclips) promoten om meisjes aan te trekken, te identificeren en te ronselen, zo nodig met hulp van derden. Hierbij valt op dat zulke daders graag aansluiten bij *urban* muziekstijlen met heftige videoclips die machismo en *coolness* uitstralen maar waarin vrouwen vaak denigrerend gelabeld worden of zonder verpinken wordt opgescheept over delinquentie. Bovenkerk stelde zich indertijd al de vraag of "loverboys" niet gewoon de *gangsta rap*-cultuur in de V.S.A. imiteerden (p. 5). Daarnaast moet de 'levensstijl' uitstralen, weten plegers dat een verzorgd voorkomen, vlot kunnen praten, met geld kunnen smijten en, vooral, poseren met blitse wagens de aantrekking stroomlijnen: "Om een meisje te kunnen krijgen is het belangrijkste het geld. Je moet geld hebben en er een beetje goed

uitzien. (...) Je moet ook een auto hebben, geld en ja een goeie babbel. Je moet ook gewoon goed kunnen praten. Dat is ook een van de belangrijkste dingen. Je moet gewoon een beetje gek kunnen praten. Je probeert eerst gewoon een gesprek aan te gaan, je biedt wat te drinken aan. Je geeft complimentjes. Dat moet gewoon in je hoofd opkomen. Je moet gewoon interesse voor haar tonen" (p. 49). Tegelijkertijd is er ruimte voor nuance, het is naar verluid stilaan een mythe dat tienerpooiers steeds een *bling bling*-leven leiden en stevast de luxueuze levensstijl tentoonspreiden, een idee dat nog hardnekkig leeft en wellicht terug te brengen is tot de eerste indrukken van de "loverboy" (de Wiele, 2011), dat valt te veel op en sluit niet echt aan bij het profiel van de hedendaagse tienerpooiers (zie infra).

Maar dat aantrekking bestaat is een beschreven feit. Vertaald naar vandaag betekent dit onverwijld dat plegers, al dan niet in groep, zichtbaar zijn met profielen op platformen zoals Youtube, Instagram of tegenwoordig Tik Tok en met muziek(video's) of andere activiteiten een *fanbase* uitbouwen. In een aantal sterk gemediatiseerde zaken in de Antwerpse regio meldde de pers omstreeks 2015 dat tienerpooiers rapmuziek en een *gangsta*-imago gebruikten om meisjes, al dan niet met hulp van andere 'fans', te lokken en te identificeren ('Antwerpse loverboy werkte samen met "lovergirl"', 2015; Redactie, 2015). Passieve ronseling duidt dat daders vernuft aan de dag leggen en bredere maatschappelijke trends en evoluties in de jeugdcultuur misbruiken om bijvoorbeeld door de aantrekkingskracht van de *bad boy* hun doel proberen te bereiken. Dit ontkracht toch voor een groot stuk het beeld van een geïsoleerde, eenzame tienerpooier die thuis achter een computer op zoek gaat naar random slachtoffers – al kan dat zeker niet uitgesloten worden. Het legt vooral de nadruk op hoe tienerpooiers niet per se gebruik maken van louter een individuele 'uitstraling' maar net een groepsgericht imago construeren met muziek, videoclipps en *groopies* (Verwijs et al., 2011-REF?).

2.3.2 Groomen, binden en isoleren

Nadat een slachtoffer geïdentificeerd, benaderd of aangetrokken werd, begint de groomingfase. Het is het moment dat de plegger beseft dat hij (of zij) misschien 'beet heeft', en daarbij vooral aftast en inschat welke gevoeligheden en/of achtergrond het meisje vatbaar maakt voor manipulatie (Poelmans et al., 2011; Verwijs et al., 2011). Daders hanteren een breed palet aan tactieken en passen hun manier van werken aan, aan de context en achtergrond van de (minderjarige) adolescent. Er bestaat niet één tactiek of strategie om de grooming gestalte te geven (Brayley et al., 2011; Cockbain, 2018; Moeyersons, 2016) maar luidt het moment in dat daders de tiener beginnen te *hawken*, i.e. als een roofvogel rond een geschikt slachtoffer cirkelt (Child Focus, 2015). Ook Cockbain (2018) schrijft dat niettegenstaande grooming een belangrijk en bekend hoofdkenmerk is van verschillende vormen van seksuele uitbuiting (van minderjarige tieners en kinderen) het niet steeds duidelijk is wat het concept dan precies betekent omdat er verschillende invalshoeken en parameters bestaan. Er bestaat met andere woorden geen eenduidige definitie van grooming.

Een klassieke invalshoek om grooming een betekenis te geven is dat het slachtoffer wordt overladen met aandacht en complimentjes, wat vaak samengaat met flirtgedrag, het zichzelf presenteren als een vriend-figuur, en desnoods het declareren van liefde; i.e. een tactiek met een affectieve lading die inspeelt op bijvoorbeeld eenzaamheid en gevoelens van uitzichtloosheid of maatschappelijke deprivatie: "[Tienerpooiers kunnen snel toeslaan] door heel veel aandacht te geven, de aandacht die [de minderjarige slachtoffers] niet hebben bij de ouders, die ze daar niet echt krijgen. Omdat ze al in de zoveelste instelling zitten, ook de school die niet goed loopt... Ze voelen zich niet goed... Die tienerpooiers gaan juist dat invullen en ze zo afhankelijk gaan maken van 'Ooh, ik voel me eindelijk goed', en ze er zo verder en verder in rollen" (Demarée & Verhofstadt, 2020, p. 48). In het verlengde daarvan lijken tienerpooiers in te spelen op hedendaagse maatschappelijke druk en normen die

voortvloeiën uit de hedendaagse perceptiecultuur waarin het beeld van te beschikken over de ‘juiste’ spulletjes, veel ‘vrienden’ te hebben en dat alles te etaleren op sociale media. Het is welbekend dat pooiers naast een affectieve ook een materiele component gebruiken om meisjes te groomen en wordt gewezen op de verwachtingen die uitgaan van digitale platformen waar likes en volgers bewijzen dat je ‘leeft’ (Demarée & Verhofstadt, 2020, p. 49).

Net in dat verband lijken tienerpooiers ook handig in te spelen op de netwerken en het sociaal kapitaal waarover ze beschikken. Er kan met het oog op de passieve ronseling gesuggereerd worden dat tienerpooiers een *gateway* zijn naar nieuwe netwerken, vrienden, feestjes, drugs en geflirt en waar met andere woorden het web rond de pooier een gewiekste aantrekkingskracht uitoefent: *“Ik was blij dat ik hem had leren kennen, blij dat hij me wilde leren hoe het echte leven in elkaar zat. ‘Je wilt meer spanning in je leven, ik ga je dat geven. Ik heb beslist dat je zo vaak mogelijk bij mij zult zijn. Ik ga je een wereld laten zien waarin je je nooit verveelt. Je mag dan flirten met de jongens die ik je aanwijs, je krijgt mooie kleren en je haar wordt voor je gedaan, je wordt rondgereden in mooie auto’s en hoeft niet meer naar school. Wat wil je nog meer?’ Lachte hij.”* (Joossen & T, 2016, p. 47).

Vooraf in de Amerikaanse literatuur wordt de zeer precare context aangekaart van hoe tienerpooiers/mensenhandelaren actief zoeken naar minderjarige of jongvolwassen weglopers. Het gaat in de Verenigde Staten om jongeren die noodgedwongen op straat leven in de hoop te (over)leven in een omgeving die minder abusief en vijandig is dan de thuissituatie of zelfs het opvanggezin of de voorzieningen die ze ontvluchten. Merkbaar vaak gaat het om jongeren die in hun kindertijd seksueel misbruikt werden, worstelen met mentale problemen, makkelijk manipuleerbaar en uit te buiten zijn aangezien ze cynisch genoeg ‘vertrouwd’ zijn met exploitatie, abusieve situaties en deprivatie. Er wordt in die vakliteratuur opmerkelijk vaak een directe link gelegd met mentale problemen en ontwikkelingsachterstand, veroorzaakt door langdurige trauma’s en/of verwaarlozing tijdens de kindertijd (zie infra). Deze mensenhandelaren scouten bekende plekken waar die groep van slachtoffers rondhangt, presenteren zich als affectief en inlevend, bieden een slaapplek aan die op het eerste gezicht veiligheid biedt en een warme maaltijd oplevert, maar gaan opvallend snel over tot andere dwangmiddelen om de seksuele uitbuiting vorm te geven (zie bijvoorbeeld Annitto, 2011; Reid, 2016; Reid & Jones, 2011). Het schetst bij uitstek hoe zulke pooiers inspelen op het aspect van omkadering zoals een ‘veilig’ toevluchtsoord en eten. Een tactiek die voor het geval van België en Nederland ruimschoots werd geïllustreerd in het kader van weglopers (thuis) en ontvluchtingen (jeugdhulp). Niet uitsluitend affectieve, materiële of aantrekkingsaspecten van grooming geven de doorslag; de nood aan een slaapplek en een vals gevoel van veiligheid of geborgenheid vormen belangrijke tactieken om een binding te realiseren. De prostitutie vindt dan plaats onder dwang van de omstandigheden – niet persé uitsluitend aandacht, ‘liefde’ en feestjes. Hierdoor komen deze tieners dan wel in een context terecht van netwerken die seksuele uitbuiting faciliteren (Demarée & Verhofstadt, 2020, p. 49).

Een belangrijk probleem met het concept grooming is met andere woorden dat die fase al te makkelijk wordt gereduceerd tot een periode van affectie, aandacht en cadeautjes om vertrouwen te winnen en de binding te realiseren, i.e. de zogenaamde positieve aspecten (Cockbain, 2018). Dit verhult de negatieve, abusieve, vernederende, verwarrende, manipulerende, enz. aspecten van het groomingsproces, met het doel de tiener tot zich te binden die, vooral, loyaal is. Brayley et al. (2011; zie ook Cockbain, 2018, h. 4; Reid, 2016) schetsen op basis van empirische gegevens dat grooming evenzeer inhoudt dat dader(s) (perverse) seksuele activiteit normaliseren, door herhaaldelijk het over seks te hebben, naar de seksuele ervaring te polsen, pornografisch materiaal te tonen en vaak getinte ‘grappen’ te maken. Er worden pogingen ondernomen om de tiener te isoleren (vaak van

bestaande vrienden of familie) door bazig, jaloers en bezitterig te handelen. Het (overvloedig) toedienen van alcohol en drugs (ongewild, zoals *spiking*), bedreigingen, vernederingen, uitlachen, enz. staan in functie van het desoriënteren, intimideren en mak maken van de tiener (Brayley, 2011; Reid, 2016).

Vooraf de tactiek om abrupt te wisselen tussen vriendelijk en vijandig gedrag (vergelijk met constant aantrekken en afstoten of negeren) is een perverse maar schijnbaar uiterst succesvolle tactiek in het desoriënteren en binden van het slachtoffer aan de tienerpooier, in het bijzonder tieners met een precare ontwikkelingsgeschiedenis. In de Amerikaanse vakliteratuur wordt dit aangekaart als *seasoning*, het slachtoffer bij uitstek mak maken om uitbuiting te faciliteren. Het leidt tot *trauma bonding* dat als een soort 'superlijm' optreedt tussen dader en slachtoffer: door een constante en herhalende mix van beloning en straf, aanvaarding en vernedering, liefde en geweld, enz. ontstaat bij het slachtoffer vreemd genoeg loyaliteit en binding die gevoed wordt door dit traumatische spel van afstoten en aantrekken. Dit is een vorm van dwingende controle omdat de dader zowel hevige angsten ('mijn leven is gevaar') als dankbaarheid ('de betere momenten') genereert bij het slachtoffer die zich in een afhankelijke, geïsoleerde positie bevindt en waarin het perspectief en de machtspositie van de dader domineert. Het komt er op neer dat slachtoffers een periode van genegenheid en rust als een soort beloning voor het ondergaan van het misbruik beginnen zien, het schuldgevoel ontstaat dat zij mee verantwoordelijk zijn voor het gedrag van de dader. Relaties die bouwen op de misbruikcyclus van trauma bonding worden daarom gekenmerkt door intense loyaliteit en afhankelijkheid (Annitto, 2011, n. 57; Reid & Jones, 2011, p. 219). Het is één van de oorzaken waarom slachtoffers van seksuele uitbuiting niet/weinig/moeilijk praten met de politie; enerzijds omdat het slachtoffer zich dusdanig niet identificeert en dan liever 'rebellert' tegenover bijvoorbeeld de politie (Lamonaca, z.d.) en anderzijds het weliswaar *fake* gevoel van geborgenheid en 'veiligheid' dat het slachtoffer voor zichzelf construeerde niet aan diggelen wil slaan en de pooier waar nodig zelfs beschermt of uit de wind zet (Cole & Fougère-Ricaud, 2021, p. 138). In Europa wordt dit vaker omschreven als het stockholm syndroom: het onvermogen van een slachtoffer om afstand te nemen van een persoon die hen net schade aanricht (Annitto, 2011, n. 57; Bovenkerk et al., 2004, p. 8), een dysfunctionele bindingsvorm en afhankelijkheid die bijvoorbeeld ook gemeld wordt in het kader van intrafamiliaal geweld, sektes, incest, en uiteraard de bekende langdurige gijzelingssituatie (Kennedy et al., 2007; Reid & Jones, 2011). Ook zijn er gevallen bekend waarin de dader het slachtoffer verkracht als 'voorbereiding' voor de seksuele uitbuiting. Vandaag wordt merkbaar vaak gerapporteerd dat plegers tijdens de eerste seksuele contacten meteen beelden maken en het slachtoffer wordt gehanteerd (*sextortion*) in plaats van 'gecharmeerd' (Nationaal Rapporteur, 2021a). Reid (2016) vat de bovenstaande en bijzonder negatieve groomingskenmerken samen als de manier om het slachtoffer gedwee en volgzzaam te maken en de uitbuiting te faciliteren.

Cockbain (2018) kon in haar jarenlange studie over binnenlandse seksuele uitbuiting (i.e. ICST) vijf categorieën van groomingskenmerken onderscheiden op basis van 43 dossiers (in aflopende volgorde van gemelde kenmerken):

Geseksualiseerde communicatie (100%, n=43)

Beschikbaar stellen van allerlei goederen of diensten (*commodities*) (91%, n=39)

Affectieve uitwisseling (77%, n=33)

Bedreigingen en geweld (72%, n=31)

Pesterijen en emotionele mishandeling (65%, n=28)

De goederen of diensten (*commodities*) die aan de slachtoffers overhandigd werden, zijn (in aflopende volgorde): vervoer (37), alcohol (34), drugs (20), sigaretten (16), voedsel (12), slaappleats (7), geld (7), kleren (2), mobiele telefoon (2), juwelen (1). Het valt op dat geestverruimende middelen een beduidend hoger aandeel hebben dan cadeautjes en spulletjes.

Een andere invalshoek om de klassieke loverboymethode kritisch tegen het licht te houden is de vaststelling dat de groomingsperiode sterk ingekort is in vergelijking met de klassieke studies in Nederland van ondertussen ruim 25 jaar geleden waarnaar Bovenkerk et al. (2004, p. 9-10) verwijzen. Zeker het laatste decennium wordt merkbaar vaak gemeld dat er van een groomingsperiode van maanden, en in bepaalde gevallen zelfs jaren, helemaal geen sprake meer is. Verwijs et al. (2011) merken een trend van verzakelijking en vooral verharding op. De tienerpooier steekt steeds minder energie in het subtiel manipuleren en binden. Ze gaan sneller dan voorheen tieners in de prostitutie forceren en gaan sneller over tot gebruik van (hardere) dwangmiddelen zoals chantage en geweld. Sextortion of het chanteren met 'pikante' beelden is zoals reeds gezegd een courante tactiek. Ook Bekken et al. (2021, p. 55) tonen in hun onderzoek mogelijks sporen van verkorte loverboymethode aan: de groomingsperiode van de minderjarige slachtoffers duurde in slechts twee van de achttien relevante cases meer dan een maand (inclusief drie van onbekende duur); in de meerderheid van de dossiers (n=13) is dat enkele dagen tot een maand. Bij slachtoffers die geen dak boven het hoofd of een verblijfadres hebben is de ronselperiode merkbaar erg kort (max. een week); frappant is dat dit bijna even hoog is voor slachtoffers die nog thuis woonden al wordt dat, althans voor de minderjarigen, gecontextualiseerd door thuisproblemen en verdwijningen/weglopers. Een andere evolutie in de loverboymethode is volgens Verwijs et al. (2011) die daarbij verwijzen naar de rapporten van de Nationaal Rapporteur mensenhandel dat daders net omwille van de toegenomen aandacht door scholen, ouders en politie hun slachtoffers in andere vormen van criminaliteit inzetten. We zien hier met andere woorden dat de loverboymethode een relatief concept is onderhevig aan evoluties. Enerzijds is er een tendens dat tienerpooiers louter mensenhandelaren worden die minderjarigen met andere dwangmiddelen in de prostitutie introduceren; anderzijds dekt het concept pooier niet altijd de lading, worden slachtoffers dan wel 'verleid' maar mogelijks ingeschakeld in andere vormen van criminaliteit dan seksuele uitbuiting.

Ook in België zijn er signalen dat tienerpooiers de groomingsfase sterk inkorten, zelfs overslaan, in die mate dat, weliswaar in bepaalde gevallen, er een soort 'overeenkomst' tussen pooier en tiener bestaat waarbij meteen duidelijk wordt gemaakt waarover 'het' gaat. Zonder afbreuk te doen aan de vaak verschrikkelijke verhalen van slachtofferschap zijn er ook tieners die lijken te aanvaarden dat dit de "prijs" voor een ander en spannend(er) leven met geld, netwerken en zelfs seks is (Bovenkerk et al., 2004; Demarée & Verhofstadt, 2020, p. 36; Moeyerson, p. 28; Verwijs, 2011, p. 26). Het is een merkwaardige evolutie die een heel ander licht werpt op de klassieke victimologische tegenstelling van dader versus 'onschuldig' naïef slachtoffer dat geleidelijk aan tot sekswerk wordt gedwongen. Ook Cockbain (2018) wijst uitdrukkelijk op de complexere relatie tussen dader(s) en slachtoffer(s) dan de vanzelfsprekende categorieën van mensenhandel soms doen vermoeden en op het feit dat slachtoffers niet altijd passieve pionnen zijn (zie ook Marcus et al., 2014; Rodríguez-López, 2018). Deze evolutie wordt door een aantal mensen werkzaam in de hulpverlening toegeschreven aan de impact van bredere tendensen van trivialisering van lichaam en prostitutie ('we doen escorte, geen prostitutie'). Samen met maatschappelijke druk, beeldvorming en materialisme, is het een manier om sneller op de sociale ladder te klimmen. Al deze factoren samen hebben de wijze waarop jongeren over sekswerk denken als een 'gemakkelijke' manier om aan geld te komen, beïnvloed (Cole & Fougère-Ricaud, 2021; Demarée & Verhofstadt, 2020).

De groomingsfase is met andere woorden geen vaststaand, afgebakend geheel. Het varieert qua tactieken, parameters en tijdsverloop, gedifferentieerd volgens achtergrond en aard van het slachtoffer. Grooming is daarom beter te begrijpen als een niet zeer gesofisticeerd of strikt geordend en georganiseerd geheel. Eerder adaptief, ongepolijst en intuïtief en dus geen proces dat steeds vaste, voorspelbare, faseerbare of duidelijk identificeerbare kenmerken omhelst (Cockbain, 2018, h. 4). Bovendien stelt Ella Cockbain op basis van haar studie een dynamischer groomingsmodel voor waarin er een wisselwerking is tussen verschillende plegers en slachtoffers, zowel rechtstreeks als onderling en dit in een poging om het vrij dominante idee van de één-op-één grooming, tussen dader en slachtoffer, te relativiseren (pp. 104-107). Dit ligt in de lijn van de eerdere toelichtingen over de eerste contactmomenten en de rol van het kennissennetwerk (zie supra).

2.3.3 Uitbuiting en handhaving

De uitbuiting (in de prostitutie) en daar grof geld mee verdienen vormt het feitelijke doel van de tienerpooier. Over hoe de uitbuittingsfase dan precies verloopt of vorm krijgt bestaan verschillende invalshoeken. De uitbuittingsfase wordt klassiek in termen van de loverboymethode uitgelegd als zijnde het moment dat de dader een wederdienst voor de aandacht, affectie, cadeautjes of faciliteiten verwacht en de druk verhoogt. Het klassieke argument is dan dat dit geld heeft gekost (Kennedy et al., 2007). Bovenkerk et al. (2004) halen aan dat pooiers bijvoorbeeld meerdere meisjes onder elkaar uitspelen om door een spel van concurrentie de seksuele uitbuiting te faciliteren. Ook zouden plegers seksuele uitbuiting faciliteren door aan te dringen om seks te hebben met een 'vriend' maar waarna erg snel seksuele diensten tegen betaling voor derden worden georganiseerd: *"In eerste instantie zijn de contacten leuk en krijgen ze aandacht. Vervolgens worden ze meegevraagd en vaak gebruiken ze dan samen drugs en dan komt vaak die stap naar een flat, waar ineens veel meer jongens zijn. Daar moeten ze vaak seks hebben met meerdere jongens en als ze het dan niet doen, komt er gelijk geweld aan te pas"* (Verwijs, 2011, p. 75).

Ook al jaren geleden werd gerapporteerd dat daders eenvoudigweg aangeven dat ze schulden hebben, bijvoorbeeld door allerlei problemen in een schimmig verleden en hun 'vriendinnetje' om hulp vragen. Het staat dan wel wat haaks op de mythische idee dat "loverboys" steevast zwaaien met dure spullen, dikke wagens en een luxelevens nastreven en wat volgens de Wiele et al. (2011, p. 19) niet meer beantwoordt aan de hedendaagse realiteit, het valt immers te veel op. Kern blijft dan wel dat de tienerpooier de 'liefdesband' uitbuit en de meisjes in deze fase, zodanig verblindt door gevoelens van affectie en liefde, al dan niet in een toxische context van *trauma bonding*, afhankelijkheid en isolatie, overstag gaan of waar vrij snel wordt overgegaan tot andere dwangmiddelen. Ook zijn er zoals eerder gezegd signalen dat 'geweten' is dat prostitutie nu eenmaal de prijs is voor dat 'andere leven', plegers haast geen moeite moeten doen om tieners te overhalen (zie supra) en de seksuele uitbuiting al na een paar dagen een feit is, er geen of nauwelijks dwangmiddelen gebruikt worden. Er is met andere woorden net zoals dat met de groomingsperiode bestaat geen afgebakend pad tot de seksuele uitbuiting, de pleger beschikt over talloze hefbomen en tactieken om die zogenaamde 'wederdiensten' te laten worden.

Wat betreft de handhaving van de uitbuiting wordt in onderzoeken aangekaart dat tienerpooiers de affectie-strategie dan laten varen en uitbuiting handhaven door wat eerder aansluit bij *gorilla pimping*: misleiding, chantage, verbaal en fysiek geweld, verkrachting, bedreigingen (bv. dreigen om het slachtoffer terug naar ofwel ouders of de instelling te sturen, dreigen pijn te doen, enz.), drugsverslaafd maken (Poelmans et al., 2012; Reid, 2016; zie ook Raphael & Myers-Powell, 2010). De chantage en dwangtactieken variëren volgens Verwijs et al. sterk volgens het profiel van het slachtoffer, wat ook in het child focus rapport van 2020 wordt benadrukt. Het ene slachtoffer wordt

onder de knoet gehouden omdat de dader over pikante beelden beschikt (sextortion), bij slachtoffers met een migratieachtergrond kunnen culturele kenmerken en de vrees om de ouders, familie of zelfs buurt in te lichten dan weer een dwingend dwangmiddel zijn (Verwijs et al. 2011). Het toedienen van drugs gebeurt, enerzijds om de kwetsbare positie en afhankelijkheid van het slachtoffer te handhaven, anderzijds om het sekswerk door het verdoofde slachtoffer te laten ondergaan (Bekken et al., pg. 59; Verwijs et al. p. 75). Hierbij valt met andere woorden op dat een aantal tactieken die ook de groomingsperiode kenmerken, zoals druggebruik, gehandhaafd blijven.

Over de tijdsperiode van de seksuele uitbuiting is minder geweten of lopen de resultaten nogal uiteen. Niet steeds dezelfde definities of afbakeningen worden gebruikt. Volgens Bekken et al. (2021) wijzen twee Nederlandse onderzoeken op een gemiddelde tijdsduur van respectievelijk 17,4 en 10 maanden. In hun onderzoek wordt zichtbaar dat in de 18 onderzochte cases met minderjarigen de helft werd uitgebuit voor een periode van een maand tot een jaar. In Vlaanderen zijn er wat dat betreft geen wetenschappelijke bronnen beschikbaar maar bestaan er gedocumenteerde cases waar slachtoffers jarenlang onder de knoet van een tienerpooier overleefden (Joossen & T, 2016). De uitbuitingslocatie is volgens Bekken et al. (2021, 66) dan weer vrij divers, zij vermelden ook raamprostitutie en bordelen wat in het geval van minderjarigen en het consistente politietoezicht in die domeinen haast onmogelijk is. De meiden gaan vaak bij de klant thuis of ontvangen op een plek, of verrichten sekswerk in een auto (de zgn. *cardate*). Recent onderzoek in België wees duidelijk uit dat slachtoffers worden verhandeld op het internet en dan meer specifiek op de platformeconomie toegespitst op het (legale) sekswerk (met dien verstande dat er gelogen wordt over de leeftijd). Het draagt wellicht bij tot het waarom de minderjarige slachtoffers het sekswerk liever als “escorte” zien (Demarée & Verhofstadt, 2020). Deze illegale vorm van sekswerk door minderjarigen onder de knoet van een tienerpooier is bijzonder lucratief. Het levert verrassend veel geld op, we kunnen in het geval van een gestructureerde uitbuiting waar het slachtoffer gedwongen is om meerdere klanten per dag af te werken, spreken van duizenden euro’s per week. Opmerkelijk dan weer is dat Bekken et al. (2021, p. 65) konden vaststellen dat er in de groep van minderjarige slachtoffers er een eerlijkere verdeling van de inkomsten is en er in iets meer dan de helft van het aantal onderzochte minderjarige cases de afspraken over geldverdeling werden nageleefd, in schril contrast met de meerderjarige slachtoffers waar de pooier bijna altijd het geld inpalmt. Een opmerkelijk inzicht gezien het feit dat de minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting en pooierschap beduidend minder klanten ‘afwerken’ dan de meerderjarige vrouwen, i.e. het verschil tussen tientallen en honderden klanten en wat de onderzoekers verklaren door de uitbuitingslocatie, met name de raamprostitutie en seksclubs (p. 67). Het ligt in de lijn van wat Marcus et al. (2014) suggereren, met name dat niet alle verhoudingen tussen pooier en minderjarige slachtoffers exclusief in termen van een uitbuitende, gewelddadige relatie kunnen gedefinieerd worden en tieners ook over *agency* beschikken en niet altijd passieve pionnen zijn (Cockbain, 2018). Zij staan met die visie schril in contrast met auteurs zoals Joanna Reid of Alexis Kennedy die stelselmatig artikels produceren die uitsluitend de zware vormen van uitbuiting, geweld, machtsmisbruik versus passieve slachtoffers in het domein van de (Amerikaanse) tienerprostitutie benadrukken.

2.3.4 Ontduiking

Over hoe tienerpooiers het risico op de detectie van de (seksuele) uitbuiting trachten te minderen is minder veel geweten. Verwijs et al. (2011, p. 75-76) stellen in hun onderzoek vast dat plegers regelmatig van telefoonnummer veranderen en allerlei spullen en diensten zoals leningen en (huur)wagens of zelfs bedrijven op naam van de slachtoffers registreren (zie ook Goderie et al. 2011). Daarnaast benadrukken zij andermaal dat tienerpooiers hun slachtoffers ook andere

delinquente zaken dan illegaal sekswerk laten doen, de rol van koerier geven om pakjes van illegale substanties maar ook wapens te verhandelen, of diefstallen laten plegen. Prostitutie kent nu eenmaal meer *exposure* omdat er klanten geronseld worden en er op één of andere manier dan 'advertenties' zijn. Om het risico op de gevolgen van de illegale prostitutie in te tomen merken Verwijs et al. op een trend dat tienerpooiers vaker zouden afwachten tot het meisje (net) meerderjarig is om dan 'legaal' in de prostitutie te laten werken (pooierschap is in België nog steeds strafbaar).

Hoewel het niet over tienerpooiers of minderjarige prostitutie gaat en de Amerikaanse sekswerkcontext qua praktijk, beleid en vervolging helemaal niet vergelijkbaar is met de Belgische, zijn een aantal inzichten in de Engelstalige vakliteratuur die inzoomt op pooiers waardevol. Onderzoekers stellen sowieso vast dat er een belangrijke verschuiving was naar allerlei digitale platformen die een pak minder zichtbaar of publiek zijn en dit bijdroeg tot een meer ondergronds karakter van het sekswerk (Weitzer, 2009). Het noopte de opsporingsdiensten om de focus te verleggen. Opmerkelijk is dat er onderzoeken zijn die suggereren dat Amerikaanse pooiers (maar ook de klanten zelf) hun tactieken aanpassen, de stappen en acties van politiediensten nauwgezet volgen. Of anders verwoord, daar waar het vermoeden zou kunnen bestaan dat plegers wegens allerlei preventieve maatregelen en politieacties zouden stoppen met hun activiteiten, is dat niet echt het geval en passen plegers zich aan. Zo wordt informatie verzameld, schatten pooiers de (nieuwe) risico's in, veranderen ze waar nodig de *modus operandi* om ontduiking te handhaven. Bijvoorbeeld het vermijden van te courante en door de politie gescande codewoorden, het diversifiëren van aankondigen op meerdere en minder bekende websites alsook het *deep web*, het verwijderen van locatie-gegevens en gebruik van valse foto's voor aankondigingen, het zoveel mogelijk beperken van schriftelijke communicatie met de klant, het vermijden van conflicten met klanten die politieaandacht kunnen trekken, het gebruik van *prepaid* telefoons tot en met programma's om data te vernietigen en zo opsporing te bemoeilijken. Opmerkelijk is dat uit gesprekken met de Amerikaanse pooiers bleek dat zij dikwijls omkoopgeld op tafel leggen om van 'goede bronnen' tactische informatie te bekomen, i.e. het ouderwetse omkopen maar dan in moderne digitale tijden. Tegelijkertijd stellen onderzoekers vast dat sommige pooiers het internet links laten liggen, steunen op hun netwerken en contacten en de 'koopwaar' via mond-tot-mond reclame verspreiden (Finn & Stalans, 2016; Holt et al., 2014; Stalans & Finn, 2016).

2.3.5 Organisatiekenmerken

Vrij lang overheerste het beeld dat tienerpooiers individueel handelen en solisten zijn. Eén van de eerste studies over het fenomeen in Nederland (van Lune, 1997) kwam tot de vaststelling dat het haast altijd solisten zijn. Wolthuis en Blaak (1997, in Bovenkerk et al., 2004, p.9) zagen dat op hun beurt toch wat anders en gingen meer uit van losse verbanden, wat Bovenkerk vanzelfsprekender vond omdat het pooieren nu eenmaal wat planning, voorbereiding en dus intelligentie, zelfs zelfbeheersing veronderstelt (i.e. identificeren, groomen, uitbuiten, handhaven, verkopen, verplaatsen, ontduiken, en ga zo maar door). Niet alle delinquenten beantwoorden volgens hem aan die vereisten.

Het getuigt van een bijzonder inzicht want vandaag wordt vaak (maar zeker niet altijd) vastgesteld dat tienerpooiers in groep(en) opereren. Daarbij komen dan vooral de groepen van losse verbanden in zicht (Bekken et al., 2021; Child Focus, 2015; Cockbain, 2018; Cole & Fougère-Ricaud, 2021; Verwijs et al., 2011). Studies die inzoomen op de organisatieaard of samenwerkingsverbanden tonen dit bijvoorbeeld door middel van (eenvoudige) sociale netwerkanalyse aan (Brayley, 2011; Cockbain, 2018; Poelmans, 2011): "*Most offenders and victims were embedded in networks of peer association*

(...) Contrary to stereotypes about highly organised sex gangs, the offender networks were not hierarchical or otherwise structurally sophisticated. There was little evidence of ringleaders or key broker figures. Better connected offenders did, however, commit more offences (...) Like offender networks, victim networks were casual and disorganised and had few particularly influential figures” (Cockbain, 2018, p. 76-77).

Het recente Nederlands onderzoek over binnenlandse seksuele uitbuiting ziet een meerderheid van plegers in groepsverband optreden, al is 40% van de onderzochte cases in dit onderzoek het werk van een solist. Er wordt vooral samengewerkt met mededaders tijdens de uitbuitingsfase. Zij hebben een rol in het genereren van een contact tussen daders en slachtoffers (Bekken et al, 2021, p. 76). Deze resultaten worden bevestigd door Brayley et al. (2011) en Cockbain (2018) en ondersteunen het inzicht dat daders en slachtoffers elkaar vaak (indirect) kennen. De organisatievorm wordt meer getypeerd door gelijkwaardigheid dan hiërarchie tussen de leden. Ze zijn niet strak georganiseerd zoals dat vaker het geval is in het kader van internationale mensenhandel. Het is met andere woorden eerder een ‘loverboycircuit’ te noemen (Verwijs et al, p. 11): plegers zijn onderling erg goed geconnecteerd (Cole & Fougère-Ricaud, 2021) maar daarom niet gesofisticeerd en gestratificeerd (Cockbain, 2018).

Daar waar het middenveld wat betreft het bovenstaande vaak verwijst naar de idee van een celstructuur zijn er ook signalen dat de binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen, al dan niet met de loverboymethode, plaatsvindt in een pak strakker georganiseerd, piramidaal geheel. Bendevoering waarin *ringleaders* de toon zetten en het werk laten opknappen door andere bendeleden in een geheel waar ook andere delicten worden gepleegd, zoals drughandel, wapenhandel, afpersing enz. Het is daarom misschien beter te begrijpen als een diversifiëring van de criminele activiteiten van een groep die al langer bezig is met (zware) criminele activiteiten (Demarée & Verhofstadt, 2020; Zanetti & Kanters, 2009, p. 5): *“Het betreft een piramidevorm met één man of meerdere grote jongens aan de top, de (zeer jonge) loopjongens, de bewakers van de meisjes, de chauffeurs, de vriendelijke jongen die het vertrouwen van het meisje wint, haar uithoort en deze informatie doorspeelt. Uit het dossieronderzoek en de media blijkt dat jongere mannen soms worden ingezet voor de grooming en inlijving, waarna het meisje - vermoedelijk - wordt overgedragen aan oudere kopstukken voor de exploitatie”*. Qua seksuele uitbuiting in piramidale criminele groepen wordt wel eens gewezen naar georganiseerde stadsbendes die slachtoffers pooieren (Demarée & Verhofstadt, 2020; Torbeyns, 2021), of komen bijvoorbeeld ook beruchte motorbendes in beeld (F. B., 2016; Hertogs, 2022) die slachtoffers in de prostitutie dwingen, in dit geval in naburige landen. De daders werden ook in andere rechtszaken veroordeeld voor delicten zoals inbreuken op de wapenwet en lidmaatschap van een criminele organisatie. De zaak maakt ook duidelijk hoe moeilijk het is voor slachtoffers om de uitbuiting te verlaten, de jonge vrouw stapte volgens het persartikel tot vijf keer toe uit het statuut mensenhandel. Bekken et al. (2021) stellen vast dat samenwerkingsverbanden, los of gestructureerd, voor iets meer dan de helft van de onderzochte cases ook activiteiten in andere vormen van criminaliteit hebben, terwijl dat voor de solisten in slechts twee cases het geval was. In Frankrijk wordt dan weer gemeld dat je de solisten vooral vindt onder de jongere, soms nog minderjarige plegers (Cole & Fougère-Ricaud, 2021). Child focus (2015) kaart dan weer aan dat als het solisten zijn het vaker over autochtone daders zou gaan.

Er zijn sporadisch meldingen dat daders in familie- of beter gezinsverband opereren en waar bijvoorbeeld de vrouw en/of andere gezinsleden van de pooier de uitbuiting mee vorm geeft. De oud-directeur van Payoke kaartte in een persinterview aan dat ook “familiebedrijfjes” minderjarige slachtoffers in de prostitutie dwingen (Bulté, 2019, z.p.). In Nederland werd zo’n merkwaardige

langdurige zaak van mensenhandel tot het bot uitgespit door Goderie en Boutellier (2011) en is een illustratie van dit type van organisatieverband, al gaat het in dit geval om een jonge volwassen vrouw: een zwakbegaafde jonge vrouw met aantoonbare beperkingen van sociale redzaamheid en een hoog risico op beïnvloeding kwam, weliswaar traag, in de handen van een autochtone Nederlander "Fred". Er start een amoureuze relatie niettegenstaande de pooier getrouwd is en maakt hij heel wat beloftes over hun relatie en toekomst. Het slachtoffer heeft schulden en de pooier is bereid die mee af te lossen en richt bij een notaris een stichting met het slachtoffer als bestuurder op waarmee hij zichzelf verplicht die schulden af te betalen. Hij schrapt dan wat later eenzijdig het slachtoffer als bestuurder en neemt haar plaats in, ze tekent onbewust papieren waardoor de dader zelf de schuldeiser wordt. Dit is de aanleiding om het slachtoffer in de prostitutie te duwen om die schulden af te betalen. Ze werkt onder druk van de man en diens vrouw zeven dagen per week en wordt geadverteerd op het internet, de pooiervrouw faciliteert de afspraken. Alles is toegelaten, het sekswerk is ronduit onveilig. De zaak komt aan het rollen wanneer de politie een "escortecontrole" (p. 75) doet. De opbrengst van de uitbuiting leverde het familiebedrijfje naar schatting 95.000 euro op. De jarenlange zaak illustreert hoe vernuftig daders aan het werk gaan om de uitbuiting en vooral de opbrengsten vorm te geven. Het gaat hier om een uitzonderlijke case, Bekken et al. (2021, pg. 79) konden in de tientallen onderzochte dossiers geen gelijkaardige voorbeelden vinden die wijzen op een 'familiebedrijfje' dat zich specialiseert in de uitbuiting. Maar ze stelden wel vast dat in andere dossiers de familieleden van pooiers faciliterende taken uitvoeren of overnemen waar nodig, niet zelden als de pooier in detentie is. Familiebanden spelen in een aantal gevallen een belangrijke rol.

2.4. PROFIEL, ACHTERGROND EN PERSOONLIJKHEIDSKENMERKEN DADERS

2.4.1 Profiel en achtergrond

Daar waar we over de modus operandi en organisatiekenmerken van tienerpooiers merkbare verschuivingen en evoluties konden duiden is dit met het profiel en achtergrond minder het geval. Doorheen de empirische onderzoeken van de voorbije 25 jaar komen vaak gelijkaardige inzichten aan bod. Moeyerson (2016, p. 33-38) maakte een overzicht door talloze bronnen te raadplegen die als volgt kunnen samengevat worden: tienerpooiers zijn jongvolwassenen en minder vaak minderjarig, hebben opvallend vaak een migratieachtergrond, zijn vaak doch niet altijd in het land geboren en/of hebben de nationaliteit van het land waar ze wonen verworven. Zij zijn (erg) laag opgeleid en werkloos en hebben een geschiedenis van (kleinere) delicten en/of kwamen doorheen hun jeugd in contact met de jeugdzorg door veroordelingen voor de jeugdrechtbank, minder vanwege een problematische thuissituatie. Tienerpooiers hebben met andere woorden een lage maatschappelijke status en behoren volgens van San & Bovenkerk (2013, p. 71) in feite tot de onderklasse. Zij leggen een link met het profiel en achtergrond van de ouders die vaak, maar niet altijd, laag tot ongeschoold zijn en qua inkomsten tot de laagste inkomstschalen behoren. Het overgrote deel van de tienerpooier is mannelijk, behoudens het feit dat stelselmatig wordt vastgesteld dat deze daders ook meisjes en jonge vrouwen inzetten voor allerlei taken, nota bene de identificatie en ronseling (zie supra), minder is geweten of de meisjes ook de uitbuiting zelf faciliteren.

Dat tienerpooiers vaak allochtoon zijn verbaasde Bovenkerk & Pronk (2007) niet zozeer. Zij schetsen in hun artikel over het pooierdom (waartoe ook "loverboys" behoren) dit als een gevolg van wijzigende vormen en evoluties van criminaliteit die ze dusdanig toelichten: "*Het vroegere Nederlandse pooierdom is op zijn retour geraakt nadat de handel in drugs (vooral hasj en*

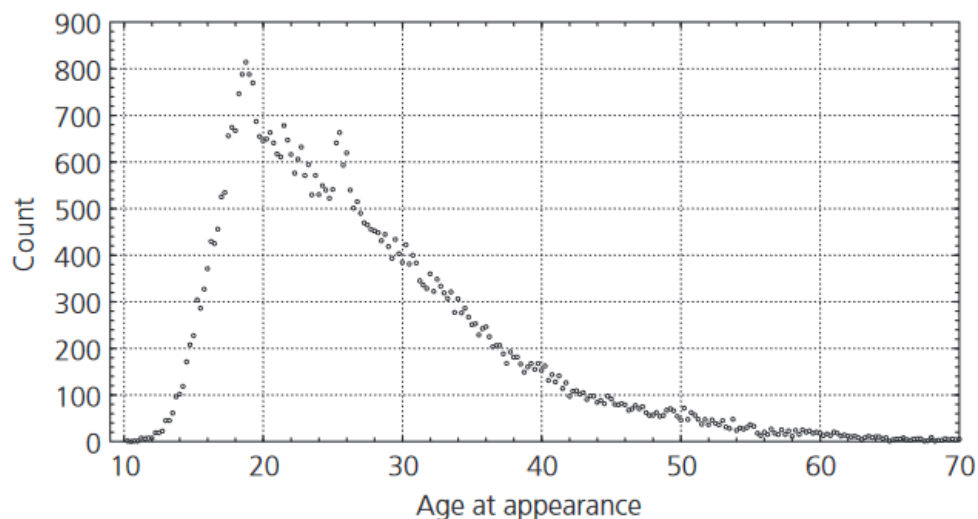

tegenwoordig Nederwiet) profijtelijker bleek te zijn. In de immigratiesamenleving die Nederland is geworden, vormt het souteneurschap typisch een economische niche voor kansarme minderheden. In de Verenigde Staten kennen we zwarte pimps en macs; in het Verenigd Koninkrijk werd het pooierdom voorheen gedomineerd door Maltezen, tegenwoordig zijn er veel Albanezen te vinden; in Duitsland zijn Turken en voormalige Joegoslaven prominent in het pooierdom aanwezig en in België, waar ze trouwens ook in toenemende mate als loverboys worden aangeduid, zijn ze Kosovaren en Albanezen” (p. 84).

Recent buitenlands dossieronderzoek dat inhaakt op de categorie van daders van binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen en ICST bevestigt de bovenstaande vaststellingen. We vangen aan met de leeftijd. In het onderzoek van Bekken et al. (2021) over daders van binnenlandse seksuele uitbuiting wordt geschetst dat de ruime meerderheid (79%) van de plegers in de leeftijdscategorie 18 tot 29 jaar zit, met slechts één case van minderjarigheid; de gemiddelde leeftijd van de daders van seksuele uitbuiting van minderjarigen is 26 jaar, een leeftijd die bovendien nauwelijks afwijkt van de daders die meerderjarige slachtoffers maken (p. 31). In het Verenigd Koninkrijk wordt door Cockbain (2018) gelijkaardige patronen geschetst, de daders in de onderzochte dossiers (n=55) waren in 73% van de cases jonger dan 31 jaar (met een kleine piek in de leeftijdscategorie 27-31) maar waarna het aantal daders snel zakt (p. 33).

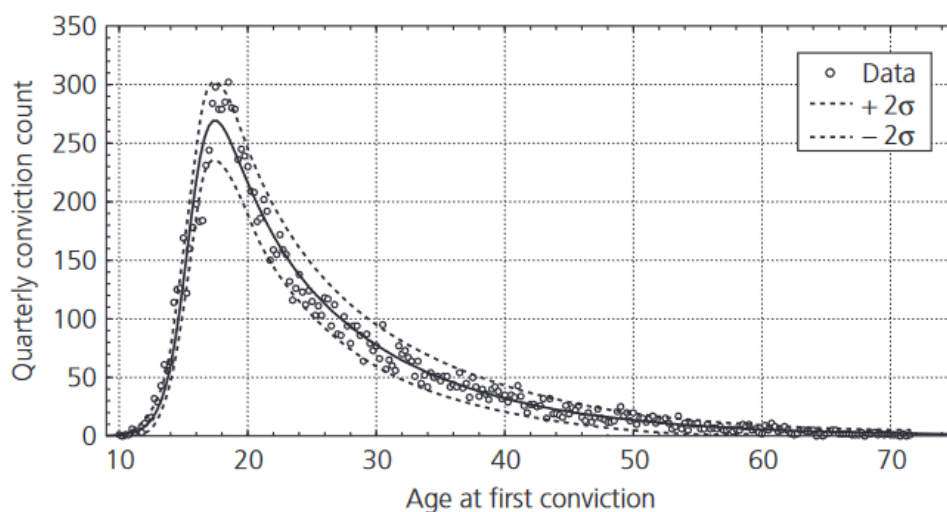
Ella Cockbain merkt in dat verband de treffende gelijkennis op met de *age-crime curve*, i.e. een histogram van het aantal delicten per leeftijd (zie eerste grafiek): in veel gevallen van delinquentie is er een plotse toename tijdens de adolescentie, piekt het tijdens de jonge volwassenheid maar neemt daarna stelselmatig af. Dit kan voor een stuk verklaard worden doordat de kans beduidend afneemt dat een persoon een eerste overtreding pleegt naarmate de leeftijd vordert doorheen de volwassenheid (zie tweede grafiek).

Figuur 3 Veroordeling volgens leeftijd, data van 1997

Bron: MacLeod et al., 2012, p. 51.

Figuur 4: Enkel eerste veroordeling volgens leeftijd, data van 1997

Bron: MacLeod et al., 2012, p. 64.

Gelijkaardige vaststellingen zijn er inzake de achtergrond. Bekken et al. (2021, p. 30) stellen in 25 cases vast dat het merendeel van hen de Nederlandse nationaliteit bezit ($n=18$) en in Nederland geboren is ($n=16$). Dat plaatje wordt genuanceerd als er naar het (vermoedelijke) geboorteland van de ouders gekeken wordt en er vaak een migratiegeschiedenis zichtbaar wordt; in volgorde van aandeel: Suriname, Turkije, Marokko, Nederlandse Antillen, Oost-Europa en Latijns-Amerika. In het Verenigd Koninkrijk stelde Cockbain (2018) dan weer vast dat de daders in de onderzochte *ICST*-dossiers voornamelijk van Aziatische afkomst zijn; een ruim aandeel van Pakistaanse origine. Wat betreft de Vlaamse context geeft Moeyerson (2016) op basis van interviews met respondenten aan dat er naast daders met een Marokkaanse of Turkse achtergrond vooral ook daders van Oost-Europese origine zijn, meer bepaald de Balkanregio zoals oud-Joegoslavië. Het valt wel eens op dat de er gelijkaardige achtergrondkenmerken of mechanismen meespelen in de loverboyproblematiek maar er wel een variatie qua herkomstland bestaat die samenhangt met 'typische' migratiegolven en/of kolonisatiegeschiedenis in de desbetreffende landen.

In de onderzoeken van Bekken en Cockbain wordt ook bevestigd dat plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen een lage of zelfs geen opleiding hebben, de plegers in net iets minder dan de helft van de cases een job heeft, de andere helft van een uitkering leeft of geen inkomsten heeft. Cockbain kaart dan op haar beurt aan dat de meerderheid van de plegers werkend was (60%) maar dan wel in de categorie van laagbetaalde en *unskilled jobs* en de werkloosheid hoger lag dan het landelijke gemiddelde voor dezelfde etnische groepen. Zij refereert onrechtstreeks aan de idee van onderklasse (van San & Bovenkerk, 2013) en ziet verklaringsgronden voor delinquentie in Hirschi's *control theory* die veronderstelt dat werkloosheid alsook maatschappelijke deprivatie kan impliceren dat er minder neiging of kans is om te beantwoorden aan 'conventioneel' gedrag, de betrokkenheid in het 'alledaagse' leven evenals participatie in de samenleving en instellingen lager is maar dat die wel factoren of invloedsferen crimineel gedrag of de incentives daartoe kunnen temperen (Cockbain, 2018, p. 36). Ander onderzoek zoals het oude rapport van Van Lune (1997) wijst ook op de rol van culturele factoren en opvoeding om het tienerpooierschap mee te verklaren: het gebrek aan het stellen van grenzen en seksuele opvoeding onder jongens in bijvoorbeeld de

Marokkaanse cultuur, het aanleren van de ongelijkheid tussen man en vrouw en dat geweld in bepaalde omstandigheden aanvaardbaar is, enz.

Opmerkelijk is dat onderzoekers vaststellen dat het helemaal geen uitzondering is dat tienerpooiers en daders van binnenlandse seksuele uitbuiting in een relatie zitten, zelfs getrouwd zijn (geweest) en kinderen hebben (Bekken et al., 2021, pg. 83; Cockbain, 2018, h. 5). Volgens Cockbain een bijzonder frappant gegeven omdat het duidt dat plegers niet louter geïnteresseerd zijn in de seksuele betrekkingen met minderjarigen zelf, maar de voornaamste doelstelling is om geld te slaan uit de uitbuiting. Tienerpooiers focussen anders gezegd vooral op de zakelijke kanten van de seksuele uitbuiting van minderjarigen. Net dat onderstreept het belangrijke verschil tussen zedenfeiten op minderjarigen en pooierschap van minderjarigen.

2.4.2 Persoonlijkheidskenmerken en achtergrond

Er vloeide behoorlijk wat inkt om de persoonlijkheidskenmerken van tienerpooiers te belichten, te beginnen bij een van de eerste studies over het onderwerp (van Lune, 1997) tot recenter onderzoek. Opvallend vaak blijkt dat tienerpooiers en daders van seksuele uitbuiting duidelijk identificeerbare antisociale persoonlijkheidskenmerken hebben, zoals daar zijn: een gebrek aan inlevingsvermogen en schuldgevoel, en minachting voor het slachtoffer; manipulatief door een drang naar aanzien, macht en (het snelle) geld, de neiging om de oorzaken van het delinquente gedrag toe te wijzen aan externe factoren, zoals andere personen of louter omstandigheden, maar niet aan zichzelf (Child Focus, 2015; Verwijs et al., 2011, p. 22). Er worden dan ook vaak linken gelegd met zwaardere vormen van persoonlijkheidsstoornissen zoals psychopathie die kunnen begrepen worden als vergevorderde, ingebakken vormen van antisociale persoonlijkheidskenmerken (Reid & Jones, 2019). Kwaspén (2020, p. 19) schrijft dat verschillende onderzoeken wijzen op een hogere prevalentie van psychopathische kenmerken en geeft een aantal kenmerken weer in een schema:

Figuur 5: Vormen van antisociale persoonlijkheidskenmerken en gedrag

Persoonlijkheid	
Interpersoonlijke factor	Affectieve factor
Oppervlakkige charme	Gebrek aan spijt
Opgeblazen zelfwaarde	Oppervlakkig affect
Pathologisch liegen	Gebrek aan empathie
Manipulatief	Geen verantwoordelijkheid opnemen
Gedrag	
Levensstijl	Antisociale factor
Nood aan stimulatie	Weinig controle over gedrag
Parasitaire levensstijl	Vroege gedragsproblemen
Gebrek aan doelen	Jeugddelinquentie
Impulsiviteit	Intrekken van voorwaardelijke vrijlating
Onverantwoordelijkheid	Criminele veelzijdigheid

Bron: Kwaspen (2020, p. 19)

Een beeld dat voor een groot stuk bevestigd wordt in het onderzoek van Hoogeboom (2009) naar mensenhandelaren die de loverboytechniek gebruikten. Zij verwierf empirische data onder een kleine groep van plegers door hen de bekende instrumenten *Five Factor Personality Inventory* (FFPI) en de *Psychopathy Checklist Revised* (PCL-R) voor te schotelen. Niettegenstaande de beperking van de erg kleine steekproef wordt in dit onderzoek zichtbaar dat er weinig verschillen met de bredere populatie kunnen vastgesteld worden wat betreft extraversie, neuroticisme (emotionele stabiliteit) en openheid (extraversie), maar duidelijk wel voor altruïsme waar de scores heel wat lager liggen en wat wijst op een bazige attitude. Exact een derde van de plegers in dat onderzoek beschikt over attitudes die psychopathische eigenschappen doen vermoeden, terwijl dat in de brede populatie slechts 1% is. Dat de daderprofielen niet bijzonder afwijken op het vlak van bijvoorbeeld extraversie hoeft niet erg te verbazen. Het is bekend dat tienerpooiers, op het eerste gezicht, vlotte praters zijn en ‘sociaal’ overkomen (Bovenkerk et al., 2004). Zulke attitudes zijn immers een noodzakelijke ‘tool’ om slachtoffers te ronselen en te binden (zie supra). Het vermoeden dat pooier-mensenhandelaren meer dan bovengemiddeld psychopathische trekken hebben wordt bovendien ook aangekaart in andere internationale bronnen (Reid & Fox, 2019; Spider et al., 2006).

Gezien de bovenstaande korte schets van daderkenmerken hoeft het niet te verbazen dat het schaarse onderzoek waar tienerpooiers aan het woord komen vaststelt dat zij de schade aan slachtoffers minimaliseren, verantwoordelijkheid ontkennen, de rol van de slachtoffers in hoe de uitbuiting tot stand kwam opblazen en mutatis mutandis de veroordeelaars veroordelen. Naast de mogelijke impact van persoonsgebonden kenmerken vloeit dit voort uit neutralisatietechnieken die daders hanteren om in een context van (veroordeelde) delinquentie toch een positief zelfbeeld te

handhaven. Opmerkelijk is dat Cockbain (2018, h. 5) in haar onderzoek vaststelt dat vrouwelijke daders minder de neiging hadden om schade en slachtofferschap te ontkennen. Ook laat haar onderzoek opmerken dat er qua neutralisatietechnieken om zichzelf toch een positief zelfbeeld aan te meten geen verschil kon gevonden worden tussen autochtone en allochtone daders - wat het louter cultureel verklaren van feiten van seksuele uitbuiting dan weer uitholt (zie ook Bovenkerk et al., 2004).

Minder aandacht gaat naar de achtergrond en opgroeicontext van de plegers, i.e. inzichten in de anamnese of (medische, hulpverlenende) levensloop, als een bijkomende verklaringsgrond voor de feiten van seksuele uitbuiting. Bekken et al. (2021, p. 37-40) wijzen op een aantal opvallende vaststellingen. Zo heeft een meer dan significant deel van de plegers een precare achtergrond. Het aandeel van de plegers met een moeilijke kindertijd omwille van bijvoorbeeld een verwaarloosde opvoeding, afwezige ouders of verstoorde relaties (inclusief uithuisplaatsingen) of het ondergaan van jeugdtrauma's wordt op meer dan de helft geschat. Zij wijzen in dat verband ook op het al aangehaalde feit dat plegers opvallend vaak een migratiegeschiedenis hebben en dit in een weliswaar erg laag aantal gevallen te herleiden is tot ouders of familie die een conflictgebied ontvluchtten, er familieleden zijn omgekomen. Opmerkelijk is dan ook het inzicht dat ruim de helft van de onderzochte plegers regelmatig of excessief middelengebruik alsook verslavingen vertoont of een verslavingsverleden had (zie ook Verwijs, 2011). Bekken et al. komen tot de conclusie dat 68% van de plegers op een of andere manier een hulpverleningsgeschiedenis heeft. Een frappant gegeven gezien het feit dat daders van seksuele uitbuiting en tienerpooiers zelf een grote voorkeur lijken te ontwikkelen voor slachtoffers met een precare achtergrond of persoonlijke ontwikkeling (zie infra). Hoewel het voor daders schaarser is, is er heel wat slachtofferonderzoek waar verbanden worden gezien tussen kindertijdtrauma's, problematische opvoedingssituaties en revictimisatie tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid (gedragsproblemen, verslaving, persoonlijkheidsstoornissen...) (zie infra).

2.4.3 Gerechtelijke antecedenten en recidive

Op basis van onderzoeken die inzoomen op de criminele carrière en paden van delinquenten wordt aangenomen dat het (straf)verleden van een persoon een sterke voorspeller is voor toekomstig delinquent gedrag (Carlsson & Sarnecki, 2015; DeLisi, 2005; MacLeod et al., 2012). Het is één van de meest consistente vaststellingen in het domein van het tienerpooierschap sinds de klassieke onderzoeken in Nederland dat plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting bekend als "loverboys" vaak een strafverleden hebben (Bovenkerk et al., 2004; Child Focus, 2015; De Bauw, 2019; van Lune, 1997; van San & Bovenkerk, 2013; Verwijs et al., 2011). Een uiterst belangrijke kanttekening is evenwel dat dit dikwijls voor andere criminele feiten en activiteiten dan pooierschap is maar wat een opportunistisch facet van tienerpooierschap net benadrukt, i.e. een manier om relatief snel grote opbrengsten te kunnen genereren met een vrij lage kans om betrapt te worden (Bovenkerk et al., 2004, p. 17). Tienerpooiers zijn met andere woorden niet steeds aan hun proefstuk toe en werden er – met het oog op de *age-crime curve* en de relatief jonge leeftijd van de daders – al tijdens de minderjarigheid strafrechtelijke feiten geregistreerd (Bovenkerk et al., 2004, p. 44). De delicten die in deze oudere studies aan bod komen zijn bijna altijd vermogensdelicten, geweld, diefstal, (kleinschalige) overvallen, afpersing, bedreigingen, maar ook zwaardere feiten zoals moord en doodslag (Bovenkerk et al., 2004, p. 37; van Lune, 1997).

Het zijn met andere woorden eerder impulsieve, opportunistische veelpleger-generalisten dan specialisten die zich minutieus in een bepaald domein verdiepen. Dit ondergraaft het haast mythische beeld dat zulke plegers steeds toebehoren tot duidelijk afgebakende dader-categorieën

en altijd pooier zijn (Cockbain, 2018, p. 37). Frappant ook is dat Bovenkerk et al. (2004, p. 44) aangeven dat enkele daders in hun onderzoek familieleden hebben die werkzaam zijn in het prostitutie- maar ook het drugmilieu. Dit werpt op zijn beurt een licht op hoe plegers 'geïnspireerd' raken, of hoe daderschap anders gezegd niet steeds vorm krijgt omwille van louter individuele keuzes of *agency*.

Het beeld dat tienerpooiers (vaak) over een resem gerechtelijke antecedenten beschikken (maar dus vooral in andere vormen van criminaliteit) wordt bevestigd in recentere onderzoeken, al zijn er ook nuances. In het Verenigd Koninkrijk had net iets meer dan de helft van de onderzochte cases sporen van eerdere veroordelingen (tegenover 28% voor de brede populatie op basis van cijfers uit 2010). In totaal waren er 173 voorgaande veroordelingen met een mediaan van drie per pleger maar een variatie van 1 tot 28. Ook hier wordt de diversiteit van voorgaande feiten zichtbaar maar gaat het opvallend om kleinere misdrijven waaronder het niet respecteren van allerlei gerechtelijke administratieve verplichtingen, verkeersinbreuken en diefstal (Cockbain, 2018, p. 37). Het doet Cockbain nogmaals onderstrepen dat de onderzochte daders in haar steekproef geen gesofisticeerde *criminal masterminds* zijn (niettegenstaande de gemediatiseerde beeldvorming in dat land over de *sex gangs*); daders zijn eerder als impulsief en opportunistisch te omschrijven. Slechts twee plegers hadden een eerdere veroordeling opgelopen in het domein van de seksuele delinquentie. In Nederland kleuren de cijfers dan weer ietsje donkerder. 60% van de onderzochte cases wees op een stevig crimineel verleden tegenover 16% blanco en 24% met een kleiner aantal veroordelingen. Frappant is dat ook hier de variatie in de voorgaande veroordelingen duidelijk wordt vastgesteld, in andere domeinen dus dan ontucht, prostitutie en mensenhandel. In de groep van de "zwarte delinquenten" is dat mishandeling, poging tot doodslag, straatroof, afpersing, vuurwapenbezit, drughandel. De groep van "lichte delinquenten" staat dan weer bekend voor feiten als fietsendiefstal, oplichting, aantasting van de persoonlijke integriteit, bedreiging, en rijden onder invloed. Ook in dit onderzoek zijn slechts twee plegers veroordeeld voor eerdere feiten van mensenhandel met slechts één case in het kader van binnenlandse seksuele uitbuiting (Bekken et al, 2021, p. 43-44). Een vrij uniek masterproefschrift werpt dan weer wat licht op de Belgische situatie inzake recidivisme en gerechtelijke antecedenten al wordt er wellicht anders geteld wat de cijfers verkleurt, i.e. op basis van het type delict en niet de veroordeling an sich die vaak meerdere delicten kan omvatten. Maar ook hier valt de diversiteit van de antecedenten op, met een gemiddelde van 6 feiten per pleger en een variatie van 1 tot twintig. Een analyse van 31 strafregisters in het arrondissement Antwerpen leverde het volgende op: "*diefstal door middel van geweld en/of bedreiging (77%), een variëteit aan verkeersinbreuken (52%), opzettelijke slagen en verwondingen (al dan niet met een ongeneeslijk lijkende ziekte of ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid als gevolg) (32%), bezit en/of handel in verdovende middelen (al dan niet gepleegd ten aanzien van een minderjarige) (29%), afpersing (16%), aanranding van de eerbaarheid van een minderjarige (16%), verboden wapenbezit (13%), weerspansigheid (10%), verkrachting van een minderjarige (10%), mensenhandel met het oog op de seksuele uitbuiting in de prostitutie van een minderjarige (6%), heling (6%), (poging tot) brandstichting (3%), aanzetten tot ontucht en prostitutie van een minderjarige (3%), belaging (3%) en oplichting (3%)*" (De Bauw, 2019, pp. 41-42). Ook hier valt toch voor een stuk op dat een (klein) aantal antecedenten de categorie van de seksuele uitbuiting en prostitutie raakt. 55% van de plegers kwam in contact met de jeugdrechtbank en heeft op het moment van de feiten een leeftijd tussen de 18 en 31 jaar (p. 47).

Onderzoek dat nagaat wat de recidive is na veroordelingen voor mensenhandel en seksuele uitbuiting is erg dun gezaaid. Ze zijn steeds retrospectief, na de feiten en leggen duidelijk uit dat het vaak onmogelijk is na te gaan wat er na de veroordeling gebeurt. Een interessante uitzondering is

het werk van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel. Het instituut maakte een overzicht van 893 opsporingsonderzoeken (2017-2021) waarvan 43% slaat op binnenlandse seksuele uitbuiting (en dus niet uitsluitend de loverboymethode). Daar waar we eerder al konden schetsen dat plegers van feiten van binnenlandse seksuele uitbuiting en tienerpooiers vaak gerechtelijke antecedenten hebben, schetst de Nederlandse Nationaal Rapporteur in de factsheet van de dadermonitor 2017-2021 (2022) een somber beeld van de recidive na een veroordeling voor binnenlandse seksuele uitbuiting: *“De recidive van daders van binnenlandse seksuele uitbuiting is hoog: 65% recidiveert binnen 7 jaar. Bovendien is de recidive snel: 36% van de daders recidiveert al binnen 2 jaar. Ook is de recidive ernstig: binnen 5 jaar recidiveert 28% met vermogensdelicten, 25% met geweldsdelicten, 12% met drugsdelicten en 9% met wederom mensenhandel. Daders die recidiveren zijn vaak jong: 42% is jonger dan 23 jaar. De zorgelijke recidive van de vaak jonge daders benadrukt het belang van een effectief resocialisatieaanbod door de reclassering”*.

De plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting blijken er opnieuw zeer diverse criminele activiteiten op na te houden al is recidive in de categorie van mensenhandel merkbaar de minderheid. Het is duidelijk dat deze plegers opportunistisch en jong zijn, de overeenkomst met de *age-crime curve* is ook hier treffend. Tot slot geeft de Nationaal Rapporteur aan dat 45% van de dossiers van mensenhandel in het algemeen wegens gebrek aan bewijs door het OM werd geseponneerd, een evolutie in stijgende lijn en waar we verder op terugkomen.

Verontrustende cijfers, al liggen ze in de lijn van wat al eerder werd geschetst, we vatten samen: plegers zijn eerder jong maar meerderjarig en kennen vaak een migratiegeschiedenis. Ze zijn opportunistisch en generalistisch qua delinquentie, zo hebben ze vaak maar zeker niet altijd antecedenten van kleine maar ook zware feiten in vooral andere vormen van criminaliteit. Slechts voor een kleine minderheid is dat seksuele delinquentie. Vooral jongere daders lijken makkelijk te hervallen maar dan wederom eerder in andere vormen van criminaliteit.

2.5. SLACHTOFFERS, RISICOFACTOREN EN LEEFTIJD

We draaien het onderzoeksperspectief even om, om dieper in te gaan op de slachtofferkant en risicofactoren. Daders en hun slachtoffers zijn om het wat cru te zeggen nu eenmaal in een context van uitbuiting onlosmakelijk aan elkaar gebonden maar vormen geen homogene groep. Er is in de vakliteratuur ruim aandacht voor de aard en risicofactoren van het slachtofferschap en het schetsen van determinanten doorheen de kindertijd die de seksuele uitbuiting en dan in het bijzonder revictimisatie of herhaald slachtofferschap faciliteren. We haalden ook eerder aan dat daders geen schroom hebben om oud-slachtoffers terug aan te spreken (Brayley et al, 2011) en op die manier tevens herhaald slachtofferschap produceren. We herhalen dat tienerpooiers een neus lijken te hebben voor bepaalde kwetsbaarheden en aftasten wat ‘pakt’ (zie supra).

2.5.1 Onderliggende en persoonsgebonden oorzaken

De meest in het oog springende risicofactor wellicht is de geaccumuleerde kwetsbaarheid en/of trauma's door een precare opgroei- en gezinsachtergrond van slachtoffers. Het is ondertussen ruim gedocumenteerd in diverse landen dat tienerpooiers een voorkeur ontwikkelden voor jonge, minderjarige tieners met een onderliggende problematiek, een laag zelfbeeld, problemen thuis ontvluchten of verwaarloosd worden (een verontrustende situatie of VOS), schoolproblemen ervaren, een parcours in de jeugdhulp ondergaan of geplaagd zijn door de jeugdrechter, door hun situatie worstelen met een drugverslaving of mentale problemen, enz. Daders scannen, testen en *hawken* of trekken zulke kwetsbare tieners aan die uit een situatie, die zij zelf als negatief ervaren, willen ontsnappen. De onderliggende en contextuele determinanten maken hen extra vatbaar voor

de loverboymethode van een pooier die aandacht, 'veiligheid' maar ook faciliteiten biedt (Aussems et al., 2020; Child Focus, 2015; Cockbain, 2018; Demarée & Verhofstadt, 2020; Kennedy et al., 2007; Reid, 2016, 2018; Reid & Jones, 2011; Verwijs et al., 2011): *“De overgrote meerderheid van de professionals is van mening dat slachtofferschap van een loverboy nooit op zichzelf staat. Er is vaak een samenhang in de opvoeding, in de thuissituatie en de onderliggende psychische problematiek. Vooral JeugdzorgPlus-professionals merken op dat de loverboyproblematiek wat betreft hun doelgroep vaak samengaat met hechtingsproblematiek en verwaarlozing of aandachtstekort tijdens de opvoeding: ‘Het zijn allemaal kinderen die beschadigd zijn of dat zijn geworden in de loop van hun leven (...) Volgens veel professionals vertaalt een situatie van verwaarlozing of aandachtstekort zich in een behoefte aan liefde, warmte en veiligheid. Dit hangt volgens enkele professionals ook samen met een laag zelfbeeld, iets waar volgens hen vaak ook sprake is voorafgaand aan slachtofferschap.”* (Verwijs et al. 2011, pg. 59).

In de Amerikaanse vakliteratuur wordt merkbaar aandacht besteed aan het verband tussen kwetsbaarheid omwille van een (zeer) problematische opgroei- en gezinsachtergrond en de vatbaarheid voor seksuele uitbuiting en tienerprostitutie tijdens de tienerjaren en adolescentie. Aan de hand van een vrij unieke multivariate analyse toont Reid (2011) met beschikbare gegevens aan dat kinderverwaarlozing (*child maltreatment*) zoals gebrek aan verzorging, liefde, voeding en (medisch) toezicht in een context van ouders die worstelen met verslavingen, mentale problemen, en huiselijk geweld (*caregiver strain*) de kans op risicoverhogend gedrag van de tiener toeneemt (i.e. weglopen, druggebruik op jonge leeftijd, seksuele minachting van zichzelf e.a. factoren). Vooral seksuele minachting (*denigration*) als één van de uitingen van een laag zelfbeeld van de tiener bleek een significante verklarende factor (34%) in het pad naar de tienerprostitutie maar ook herhaald slachtofferschap (p. 153). Longitudinaal onderzoek onderbouwt dan weer het inzicht dat wanneer kinderen en jongeren een (traumatische) slachtofferervaring oplopen zij opvallend snel kans maken op herhaald slachtofferschap (Finkelhor et al, 2011; zie ook Verwijs et al., pp. 25-26 en Cockbain, pg. 48). Toch is er ruimte voor nuance, in Vlaanderen overheerst wel eens het beeld dat slachtoffers steevast een context van jeugdhulp met zich meedragen, zij vormen vaak de meerderheid (zie infra) maar er worden ook minderjarige slachtoffers zonder enige context van jeugdhulp in de seksuele uitbuiting opgemerkt (zie bijvoorbeeld Brayley et al., 2011; Cockbain, 2018; Demarée & Verhofstadt, 2020).

Een tweede cluster van vaak aangehaalde risicofactoren zijn persoonsgebonden kenmerken. Wat daarin uitspringt is de categorie van tieners met licht verstandelijke beperkingen of persoonlijkheids- of ontwikkelingsstoornissen: gaande van een laag IQ tot aandoeningen zoals autismespectrumstoornissen of ADHD die elk aanleiding kunnen geven tot het gerapporteerde onvermogen om manipulatie, gevaar, misleiding maar ook zelf grenzen in te schatten. Deze tieners hebben vaak een lagere weerbaarheid maar hunkeren tegelijkertijd wel erg naar aandacht en bevestiging. Uitgerekend in die groep valt op te merken dat zelfidentificatie als slachtoffer tijd vraagt en de kernmerken van die categorie van slachtoffers maken dat zij erg vatbaar zijn voor tienerpooiers (Verwijs et al., 2011, pp. 25, 59, 75). De casestudy van Goderie & Bouttelier (2011) is een illustreerend voorbeeld van de verregaande seksuele uitbuiting van een slachtoffer met beperkte verstandelijke vermogens.

Andere persoonsgebonden risicofactoren zijn bijvoorbeeld etniciteit. Het is bij wijlen een hardnekkige mythe (met name in de populaire media) dat slachtoffers van tienerpooiers louter blanke meisjes zijn en de daders een migratiegeschiedenis kennen en wat soms ook doorsijpelt in de klassieke studies (i.e. Bovenkerk & pronk, 2007). Daar wordt een culturele verklaring aangereikt, met

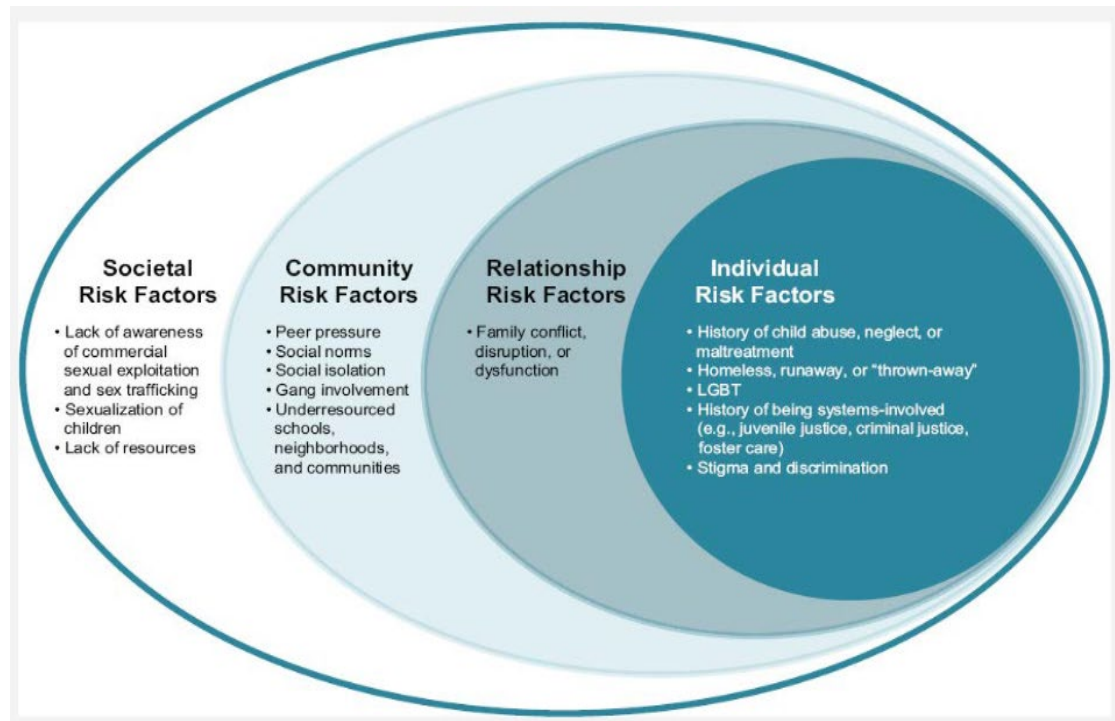
name dat deze verschillen in afkomst toelaten dat daders hun slachtoffers als minderwaardig zien en objectiveren als een manipuleerbare ‘handelswaar’ en er jegens mensen van dezelfde origine meer “respect” zou bestaan (van San & Bovenkerk, 2013, p. 72). Daar moeten tegenwoordig toch heel wat kanttekeningen bij geplaatst worden. Recentere studies lijken net aan te sturen op het gegeven dat slachtofferschap niet per se wordt bepaald door (etnische) afkomst en er wel degelijk slachtofferschap bestaat onder tieners met een (zelfde) migratieachtergrond als de dader (voor een overzicht zie Moeyerson, 2016, p. 56). Het kan met andere woorden iedere tiener overkomen. Dan valt net op dat daders etniciteit misbruiken door op culturele of eengerelateerde dwangmiddelen in te spelen om het slachtoffer te binden en uit te buiten (Verwijs et al. 2011) en etniciteit met andere woorden geen matigende maar net een risicofactor wordt. Daar waar bijvoorbeeld in het geval van weglopers en ontvluchters gedreigd wordt om ze terug naar de instelling te brengen, dreigen daders die met slachtoffers met een migratiegeschiedenis om de ouders of familie in te lichten en haken zij volop in op de schaamtegevoelens van slachtoffers, tegenwoordig opvallend vaak door middel van *sextortion* als een middel om de uitbuiting te faciliteren (en de klassieke loverboymethode achter zich te laten) (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 102). Dat familiale achtergrond en chantage veel meer dan de zgn. *runaways* dwangmiddelen zijn, kwam ook in beeld met de welstellende meisjes in de omgeving van Brussel die in handen van tienerpooiers vielen maar waar zij werk maakten van een dubbelleven, het sekswerk en de uitbuiting strikt verborgen houden voor vrienden en vooral, de ouders of familie (Demarée & Verhofstadt, 2020). In dit scenario leek er bovendien meer sprake van aantrekking dan ronseling door tienerpooiers als een gateway naar een spannender leven dan het misschien strak geregisseerde maar mogelijk eenzaame leven in een ‘gouden kooi’.

Zo raken we een minder vaak belichte risicofactor, het inzicht dat faseproblemen zoals pubergedrag, conflicten met en afstand nemen van ouders, de wens om zelfstandiger te worden, seksueel wervend gedrag vorm krijgt, er uitdagender gekleed wordt, enz. de aantrekking tot tienerpooiers faciliteren; het spreekwoordelijke cliché van de ‘foute jongen op het foute moment’ bestaat. Ook hier is zelfidentificatie als slachtoffer moeilijk, de tieners hebben immers de indruk mee te gaan uit eigen beweging (Dijke et al., 2006, pp. 21-22; Verwijs et al., 2011, pp. 26-27; zie ook Bovenkerk et al., 2004). Daarbij aansluitend spelen de bredere maatschappelijke evoluties mee, zoals daar zijn: de banalisering van seksualiteit, lichaam en prostitutie of meer algemeen de seksualisering van de samenleving (in de media), *peer pressure*, een verstikkende perceptiecultuur, materialisme en de drang om snel en gemakkelijk geld te winnen om ‘op te klimmen’ (Cole & Fougère-Ricaud, 2021; Demarée & Verhofstadt, 2020).

Cockbain’s (2018, p. 42) onderzoek schetst bijvoorbeeld hoe factoren van kwetsbaarheid kunnen samenhangen. Driekwart (n=32) van de slachtoffers in haar onderzoek had op basis van vaststellingen in de strafdossiers en voorafgaand aan de uitbuiting één van de volgende problemen opgestapeld: kindermisbruik (16); als misdrijf omschreven feiten (MOF) (13); betrokkenheid van sociale diensten (10); meldingen van verstorend of agressief gedrag (9); vermiste persoon (7); mentale gezondheidsproblemen (2); drugmisbruik (3). Bijzonder pertinent is dat zij meldt dat 81% van de slachtoffers nog thuis woonde tijdens de initiërende seksuele uitbuiting en slechts 9% bij de aanvang van de uitbuiting een traject in de jeugdhulp had. Daar waar in Nederland en Vlaanderen opvallend vaak werd gerapporteerd dat tienerpooiers slachtoffers in de jeugdhulp *hawken* en ronselen (zie bijvoorbeeld Child Focus, 2015; Demarée & Verhofstadt, 2020; Verwijs et al., 2011), kon Cockbain geen bewijzen in die richting vinden.

Reid & Fox (2019) maakten op hun beurt een overzicht (voor weliswaar de Amerikaanse context) van allerlei risicofactoren en kwetsbaarheden (van micro- tot macroniveau) die pooiers-mensenhandelaren misbruiken:

Figuur 6: risicofactoren en kwetsbaarheden gebruikt door pooiers-mensenhandelaren

Bron: Reid & Fox (2019)

2.5.2 Leeftijd en locatie

Dat slachtoffers van tienerpooiers of binnenlandse seksuele uitbuiting vaak (maar niet altijd) jonge adolescenten tot zelfs zeer jonge pubers zijn, werd al veelvuldig gerapporteerd. Child Focus (2016) meldde indertijd dat de leeftijd van de tieners daalt. De schattingen lopen uiteen, de leeftijd van slachtoffers van tienerpooiers wordt tegenwoordig geschat tussen de 11 en de 20 jaar, met een piek rond de leeftijd van 14 tot 16 jaar voortbouwend op een overzicht en eigen empirische resultaten van Moeyerson (2016) en andere bronnen. Een inzicht dat opvallend overeenstemt met het onderzoek van Cockbain (2018): van de 44 geïdentificeerde ICSE-slachtoffers was de gemiddelde leeftijd 15,2 jaar (standaardafwijking 1,9 jaar); bijna 71% zit in de leeftijdscategorie van 13 tot en met 16 jaar; uitschieters variëren van 11 (2) tot 20 (1) jaar. Niet alle slachtoffers van tienerpooiers zijn minderjarig wat ook in de data van Moeyerson (2016) in beeld komt en de respondenten in dat onderzoek bovendien benadrukken dat slachtoffers van tienerpooiers dan wel jong zijn maar niet per se er zo uitzien, i.e. zij moeite doen om ouder over te komen wat het inzetten (als escorte bijvoorbeeld) faciliteert en dus in het voordeel van de pooier is (p. 56). Het onderbouwt het inzicht dat tienerpooierschap vooral een lucratieve criminele activiteit is waarin geldopbrengsten het doel zijn, niet per se de jonge leeftijd van de slachtoffers aan sich maar zij wel misschien makkelijker te ronselen zijn – zij zijn steeds het middel tot.

Tot slot rest de vraag wat het domicilie van de slachtoffers van tienerpooiers is. Daar valt een interessant verschil op te merken. Daar waar de plegers, hun netwerken en uitbuitingsactiviteiten eerder lijken te concentreren in de (grotere) steden, geldt dat niet voor de slachtoffers. Zij lijken vaker opgegroeid in kleinere steden of gehuchten in rurale gebieden (Van San en bovenkerk, 2011).

De uitbuiting speelt zich veeleer in stedelijk gebied af en wordt bevestigd door recente Nederlandse politiecijfers: bijna 70% van de geregistreerde meldingen van binnenlandse seksuele uitbuiting in Nederland hebben betrekking tot sterk tot zeer sterk stedelijk gebied en een hoger percentage heeft vergeleken met de locaties van andere vormen van mensenhandel (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 36).

2.6. JURIDISCHE KWALIFICATIES VOOR DE VERVOLGING VAN TIENERPOOIERS

De gerechtelijke vervolging van tienerpooiers in België gebeurt door middel van kwalificaties.² Dat wil zeggen: de concrete vaststelling van de aard van strafbare handelingen door er een wettelijke benaming aan te geven en het artikel te noemen waarin die handeling strafbaar is gesteld. We schetsen op basis van literatuurbronnen de artikels uit het strafwetboek (Sw.) die kunnen gebruikt worden om tienerpooiers te vervolgen (zie Demarée & Verhofstadt, 2020, Hoofdstuk 4; Kwaspen, 2020). Een belangrijke nota is dat het voorwerp van deze studie dateert van voor de wetwijziging van 21 maart 2022 (inwerkingtreding van 1 juni 2022). Het Belgisch seksueel strafrecht werd toen omstandig aangepast, onder meer om het begrip toestemming te integreren, sekswerk te decriminaliseren (uniek in de EU) maar ook beter in te spelen op hedendaagse fenomenen van seksuele uitbuiting in het digitale tijdperk (Etaamb, 2022; Van Garsse, 2022; Vanneste, 2022; zie ook Charlier, 2021). Aangezien dit onderzoek toepassing heeft op strafzaken en dossiers voor de invoering van de wet van 21 maart 2022 en de tenlasteleggingen in de verzamelde vonnissen nog de oude kwalificaties hanteren, overlopen we noodgedwongen de oudere kwalificaties die als vervolgingsbasis fungeren voor de handelingen van tienerpooierschap (zie Demarée & Verhofstadt, 2020, Hoofdstuk 4; Kwaspen, 2020).

Art. 433quies Sw., misdrijf van mensenhandel:

“de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem met als doel:

1° de uitbuiting van prostitutie of andere vormen van seksuele uitbuiting;

2° de uitbuiting van bedelarij;

3° het verrichten van werk of het verlenen van diensten, in omstandigheden die in strijd zijn met de menselijke waardigheid;

4° het wegnemen van organen in strijd met de wet van 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen, of van menselijk lichaamsmateriaal in strijd met de wet van 19 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek;

5° of deze persoon tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen. Behalve in het in 5 bedoelde geval is de toestemming van de in het eerste lid bedoelde persoon met de voorgenomen of daadwerkelijke uitbuiting van geen belang.

Art. 433sexies, septies en octies Sw. leggen de strafmaat vast die varieert van 5 tot 20 jaar opsluiting.

Art. 433septies Sw. vermeldt ook de verzwarende omstandigheden zoals minderjarigheid met een opsluiting van 10 tot 15 jaar en geldboetes tot 100.000€ per slachtoffer. Het artikel vermeldt ook dat

---

² Voor een omschrijving en evoluties van internationale en andere wettelijke kaders alsook beleidsevoluties verwijzen we naar Demarée & Verhofstadt (2020, Hoofdstuk 4), Myria (2021, deel I) en de Nationaal Rapporteur (Nationaal Rapporteur, 2021a, Hoofdstuk 2).

geweld, dwang, listige kunstgrepen, misbruik van de kwetsbare positie van het slachtoffer, er een gewoonte van de dader bestaat en het in vereniging plaatsvindt als verzwarende omstandigheden.

Art. 379 Sw., bederf van jeugd en prostitutie:

“Hij die een aanslag tegen de zeden pleegt doordat hij, ten einde eens anders driften te voldoen, de ontucht, het bederf of de prostitutie van een minderjarige van het mannelijke of vrouwelijke geslacht opwekt, begunstigt of vergemakkelijkt”. Strafmaten worden vastgelegd op opsluiting van 5 tot 10 jaar, geldboetes tot 25.000€. Verzwarende omstandigheden worden respectievelijk vastgelegd als het slachtoffer minder dan 16 jaar of 14 jaar is.

Art. 380 Sw. omschrijft nog specifieke eigenheden (van pooierschap) zoals het rechtstreeks of via tussenpersonen werven, meenemen en wegbrengen van minderjarigen, het plegen van ontucht of prostitutie of een accommodatie in die richting bezit, verhuurt of ter beschikking stelt waar minderjarigen uitgebuit worden, of op een of andere manier ontucht of prostitutie exploiteert. Het voorziet een opsluiting van 10 tot 15 jaar met geldboetes tot 100.000 euro. Het louter bijwonen van de prostitutie van minderjarigen is ook strafbaar (max. 2 jaar) alsook de verkopen van de seksuele uitbuiting via advertenties (max. 2 jaar).

In het vernieuwde strafrecht worden seksuele delicten geconcentreerd in **art. 417/5-417 /55 Sw.** (toestemming, verkrachting, aantasting eerbaarheid, verspreiden van beelden, enz.) en **art. 433quater Sw.** dat het pooierschap omkadert (Vanneste, 2022).

2.7. MOEILIKHEDEN MET CIJFERS EN INCIDENTIE

Mensenhandel staat notoir bekend als bijzonder moeilijk te kwantificeren en het *dark number*-probleem is hier bij uitstek relevant (Myria, 2021, p. 94). Dat geldt in het bijzonder voor het onderwerp van deze studie waar er zoals eerder aangekaart diffuusheid bestaat door het gebruik van niet steeds compatibele en/of overlappende categorieën: daar waar tienerpooierschap in bepaalde gevallen een duidelijke afgebakende categorie is, wordt dit elders in ruimere categorieën van mensenhandel en meer specifiek de binnenlandse seksuele uitbuiting geplaatst, maar waar de loverboymethode dan bestaat naast andere vormen van ronseling (zie supra). Tienerpooierschap is bovendien door de specifieke werkwijze maar ook de aard van het slachtofferschap een verborgen en net daarom vaak ongrijpbaar fenomeen (Verwijs et al., 2011). Cases lijken vooral via de slachtofferkant aan de oppervlakte te komen en dan vaak nog op initiatief van derden, maar dit is een weinig tastbaar proces: zo bouwt men vaak voort op vermoedens, allerlei ‘signalen’ of indirecte feiten met betrekking tot slachtoffers die zichzelf niet steeds als dusdanig (willen) herkennen. Het is met andere woorden eerder door puzzelwerk, aftasten en het spreekwoordelijke natte-vinger-gevoel dat concrete gevalsituaties geïdentificeerd worden, wat op zijn beurt bemoeilijkt wordt omdat niet steeds dezelfde ‘taal’ wordt gesproken om een uitbuitingssituatie dusdanig te identificeren (Demarée & Verhofstadt, 2020). Vlaanderen heeft op dat vlak heel veel werk gestoken in het stemmen van de violen, wat niet wegneemt dat er uitdagingen blijven bestaan voor slachtoffers die een meer verborgen karakter hebben dan tieners met een traject binnen de jeugdhulp - waar er mogelijk sneller allerlei alarmbellen afgaan. Zo vormen zij een belangrijke slachtoffergroep (zie infra) maar staan zoals gezegd niet alle slachtoffers van tienerpooiers bekend omwille van een traject binnen de jeugdhulp (zie bijvoorbeeld Brayley et al., 2011; Cockbain, 2018; Demarée & Verhofstadt, 2020). Het is bovendien moeilijk om de aanpak van tienerpooierschap te institutionaliseren, er mogelijk een projectmatige aanpak gehandhaafd blijft vanwege het eerder diffuse, generalistische karakter van plegers die niet echt een duidelijke afgebakende categorie vormen (niettegenstaande de populaire beeldvorming), de plegers hun MO aanpassen en sneller

dan voorheen andere dwangmiddelen gebruiken en/of handig inspelen op technologische of andere evoluties (zie supra).

De moeilijkheden om concreet zicht te krijgen op incidentie en reikwijdte van het fenomeen worden bovendien nog gecompliceerd door diverse spanningsvelden. Bovenkerk et al. (2004, 2007, 2011) meldden reeds jaren terug de complexe verhouding tussen (pers)aandacht en werkelijkheid. Langs de ene kant stelden zij vast dat verschillende actoren de incidentie anders inschatten waarbij de ene eerder relateert, de andere dan weer opklopt. Langs de andere kant bekritisieren ze de sterk gemediatiseerde aandacht die indertijd in Nederland tot een heuse *moral panic* leidde en er 'overall' loverboys werden gezien (zie ook Burger & Koetsenruijter, 2008; De Meester, 2015) en trouwens ook in het V.K. gebeurde (Cockbain, 2018). Dit is niet alleen vanwege het weinig verholde clichédénken (zie ook Rodríguez-López, 2018) en dan in het bijzonder de verkeerdelijk indruk dat het om een volslagen nieuw fenomeen gaat (zie supra). Vooral riskeert overdreven media-aandacht een *selffulfilling prophecy* op te leveren die het fenomeen van tienerpooierschap mee 'maakt' omdat plegers inspiratie opdoen (Bovenkerk & van San, 2011). Gezien de eergaande schets over het vrij opportunistische, generalistische profiel en de diverse criminele paden van de plegers is de piste dat een delinquent met het hier geschetste profiel geïnspireerd wordt en 'plots' geld wil kloppen uit pooierschap van minderjarigen niet geheel uit de lucht gegrepen. Daar tegenover staat dan weer dat toegenomen bewustzijn, het stemmen van de violen en het opbouwen van expertise om cases daadwerkelijk te identificeren, zeker ook bijdragen tot een toename van cijfers, met name 'hoe meer men kijkt, hoe meer men ziet' (Kragten-Heerdink et al., 2018, p. 1766). Het illustreert telkens de complexe context en moeilijkheden van harde cijfers als de illusie van een objectieve weerspiegeling van criminele fenomenen (die op hun beurt zelden statisch zijn).

Bovenstaande context is op te merken in cijfers met betrekking tot bijvoorbeeld Nederland die beschikbaar worden gesteld door de Nationaal Rapporteur. In de periode 2006-2009 werden ongeveer 3000 slachtoffers van mensenhandel gemeld (Nationaal Rapporteur, 2010, in Cockbain, 2018, p. 24). Recentere cijfers tonen een merkbare toename en gaan meer in detail: in de dadermonitor voor de periode 2015-2019 werden volgens de gegevens van het CBS 3420 incidenten van mensenhandel gemeld bij de politie, waarvan 2305 in het kader van de ruimere categorie van seksuele uitbuiting (zowel binnenlands als grensoverschrijdend). Van deze laatste groep daders waar de persoonskenmerken bekend zijn (n=1975) bleek 17% minderjarig en 28% adolescent, heeft 41% de Nederlandse nationaliteit (Nationaal Rapporteur, 2021a, pp. 96, 107). Volgens de recentste dadermonitor 2017-2021 van de Nationaal Rapporteur neemt het door de politie geregistreerd aantal incidenten toe tot 3925 waarvan 905 (23%) voor de categorie van de binnenlandse seksuele uitbuiting. Daar waar de grensoverschrijdende seksuele uitbuiting sterke pieken en dalen vertoont valt op dat de cijfers voor de binnenlandse vorm haast constant blijven, met gemiddeld 181 geregistreerde incidenten per jaar. In tegenstelling tot de dadermonitor 2015-2019 is er in de recentste editie een opsplitsing in de categorie van seksuele uitbuitingsvormen. De daders van binnenlandse seksuele uitbuiting bestaan uit 5% minderjarigen en 20% adolescenten (tussen 18 en 22 jaar), 83% bezit de Nederlandse nationaliteit. Opmerkelijk maar geheel in de lijn van wat al eerder werd geschetst is dat van de 905 meldingen voor binnenlandse seksuele uitbuiting er slechts 150 of 16% door een aangifte werden gerapporteerd, het overige deel gebeurde ambtshalve door de politiediensten; het aangiftegemiddelde voor alle categorieën ligt op 32%. Er werden 893 opsporingsonderzoeken waarvan 382 (43%) voor binnenlandse seksuele uitbuiting opgestart. Gemiddeld wordt 45% van de vervolgingen voor alle vormen van mensenhandel door het openbaar

ministerie geseponneerd³, voor de ruimere categorie van de seksuele uitbuiting is dit 35%; het aandeel van de seponering neemt wel toe (Nationaal Rapporteur, 2022, pp. 31, 37, 57, 77).

Nederland rapporteert traditioneel door middel van meerdere gegevensbanken die een ander licht kunnen werpen op de kwestie maar ook verschillen met politiecijfers zichtbaar maken. Op basis van de bekende CoMensha-databank⁴ voor de periode 2016-2020 werden 5186 meldingen slachtofferschap mensenhandel geregistreerd. 927 meldingen (18%) kaderen in de categorie van de binnenlandse seksuele uitbuiting (en 1892 voor de grensoverschrijdende seksuele uitbuiting); 266 (29%) slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting waren minderjarig en 289 adolescent (18-22j. Niettegenstaande dat het aandeel van minderjarige slachtoffers in de overkoepelende categorie van mensenhandel merkbaar afneemt in de periode 2016-2020, zijn slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting in verhouding dan weer beduidend vaker minderjarig of adolescent vergeleken met andere categorieën, zoals bijvoorbeeld de arbeidsuitbuiting (Nationaal Rapporteur, 2021b, pp. 25, 37). Een belangrijke bedenking blijft wel steeds dat al deze rapporten niet zichtbaar maken of de binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen of jongvolwassenen vorm krijgt door de loverboymethode, maar schatten Bekken et al. (2021) in dat die ook vandaag een belangrijk pad is voor de uitbuiting (zie ook situering en reflecties, supra).

In België werd het aantal slachtoffers van mensenhandel omstreeks 2019 ruwweg tussen de 16.500 en 23.000 geschat. Niettegenstaande België een vroege voortrekkersrol opnam in de aanpak van mensenhandel, noteerden waarnemers rond 2019 een verslapping van de aandacht, voor een stuk verklaard door de capaciteitsopslorpande aanpak van de terreurdreiging en de aanslagen in Brussel en Zaventem (Belga, 2019; Kelepouris, 2019). Voor de Belgische situatie valt op dat er een enorm verschil bestaat tussen ruwe schattingen en de door de politie geregistreerde inbreuken. Myria (2021, pp. 94-98) legt uit dat in de periode 2016-2020 1696 politiedossiers mensenhandel werden opgesteld, waarvan 836 (49%) voor alle vormen van seksuele uitbuiting. Het aantal geregistreerde inbreuken mensenhandel neemt af: 400 geregistreerde inbreuken in 2016 tegen 278 in 2020. In 2020 ontving het parket volgens het rapport van Myria 373 dossiers waarvan 234 (63%) voor alle vormen van seksuele uitbuiting. De in het Myria rapport aangehaalde cijfers van het College procureurs-generaal maken zichtbaar dat het aandeel van de dossiers voor seksuele uitbuiting toeneemt (63% van de dossiers in 2020 tegen 45% in 2013 en 57% in 2016) maar wordt ongeveer 43% van de dossiers seksuele uitbuiting geseponneerd, tegen 40% voor alle mensenhandel – het seponeringspercentage neemt bovendien toe (24% in 2017), zoals dat ook in Nederland gerapporteerd wordt. Myria zoomt in haar rapporten echter vooral in op de grensoverschrijdende, internationale vormen van seksuele uitbuiting met in hoofdzaak meerderjarige slachtoffers – er zijn in tegenstelling tot Nederland geen ‘harde’ cijfers voorhanden voor de subcategorie van de binnenlandse seksuele uitbuiting en/of gegevens over de minderjarigheid van slachtoffers. Niettemin rapporteert het centrum in de jaarverslagen traditioneel over een aantal strafzaken waarin de loverboymethode werd gehanteerd en is dit een belangrijke herinnering dat deze

---

³ De sepotgronden zijn: onvoorwaardelijk sepot, grond onbekend (8%), onvoorwaardelijk beleidssepot (7%), onvoorwaardelijk technisch sepot (83%), voorwaardelijk (beleidssepot) (1%). Indien dossiers een uitspraak krijgen blijkt de minderjarigheid van het slachtoffer slechts in 3% als strafverzwarende omstandigheid te zijn gehanteerd (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 79).

⁴ Deze databank registreert de aanmeldingen van (mogelijke) slachtoffers van mensenhandel. CoMensha registreert feiten over de aard en omvang van de populatie van (mogelijke) slachtoffers in Nederland. Ze gebruikt deze voor het signaleren van knelpunten, tendensen en succesfactoren in de uitvoering van het mensenhandelbeleid, agendering en beleidsadviesing. Zie: <https://www.comensha.nl/over-ons/wat-doen-wij/aard-en-omvang/> - 27-4-2023.

ronselmethode ook in andere vormen van mensenhandel dan louter de binnenlandse seksuele uitbuiting bestaat (Myria, 2021, p. 62 e.v.).

Om meer zicht te krijgen op de incidentie van minderjarige slachtoffers van tienerpooiers in Vlaanderen schetsen de ons bezorgde cijfers van het Meldpunt voor Slachtoffers van Tienerpooiers een indruk: in de periode 2019 tot 2022 waren er in totaal 441 aanmeldingen (cijfers van 2022 nog niet volledig geconsolideerd). De jeugdhulp neemt daarvan 56% in; vervolgens in volgorde van significantie de sociale sector en CAW's (11%); familie (8%); politie en parket (7%); onderwijs (6%) en het Vlaams agentschap voor personen met een handicap (4%). Slechts 0,7% van de meldingen gebeurde door het slachtoffer zelf. Het is niet bekend hoeveel meldingen effectief tot de kwalificatie slachtoffer van tienerpooier, of een vervolging van de verdachte hebben geleid.

Voor Frankrijk konden we niet onmiddellijk 'harde' cijfers terugvinden. Bij "gebrek aan officiële studies" schat de middenveldorganisatie ACPE het aantal tieners en jongvolwassenen dat in de tienerprostitutie zit tussen de 5000 en 8000; de loverboymethode wordt ook daar aangehaald als een courante ronselvorm (Melon, 2018, p. 53, eigen vertaling). De Franse tegenhanger van Child Focus meldt op haar beurt dat het vermoedt dat verdwijningen regelmatig verband houden met (tiener)prostitutie. In Frankrijk wordt om de tien minuten een kind of tiener als vermist opgegeven (49.846 meldingen in 2019), 90% is een geval van weglopen (*fugue*), slechts 30% wordt binnen de 48u gelokaliseerd. In 2019 stelde de organisatie 504 concrete wegloupdossiers op waarvan 25% aan tienerprostitutie kon gekoppeld worden; ruim 70% van de *fugues* is een minderjarig meisje (Cole & Fougère-Ricaud, 2021, p. 138). De cijfermatige situatie in het Verenigd Koninkrijk is niet veel beter. Cockbain (2018, p. 9, voetnoot 6) spreekt onomwonden van een "knowledge black hole": er desondanks toegenomen aandacht, enkele strafzaken en een mediahype rond "Asian sex gangs" nauwelijks onderzoek is – al is een inhaalbeweging merkbaar. Op basis van voorlopige cijfers werden er in de periode 2009-2014 2727 slachtoffers van mensenhandel formeel geregistreerd, waaronder 660 tieners en kinderen. 298 minderjarigen werden toen erkend als ICST-slachtoffer, de helft bezit de Britse nationaliteit. Deze cijfers zouden volgens Cockbain louter een fractie van de reële incidentie benaderen.

2.8. PREVENTIE EN AANPAK DADERSCHAP – EEN VRIJ MAGERE OOGST

Bijzonder frappant is dat bijvoorbeeld in Nederland, waar het tienerpooierprobleem al ruim 25 jaar aandacht geniet, wordt geschreven door bijvoorbeeld de diensten van de Nationaal Rapporteur dat er meer werk moet gemaakt worden van kennis maar vooral begeleiding van de (berechte) ouders. De Nationaal Rapporteur (2022) haalt in de factsheet van het recentste daderrapport aan dat "[e]r worden weinig toezichttrajecten gestart voor ouders van mensenhandel. Er is weinig kennis over ouders van binnenlandse seksuele uitbuiting [zoals tienerpooiers]. Er bestaat geen specifiek resocialisatieprogramma voor deze dadergroep" (z.p.). De Nationaal rapporteur spoort in een aanbeveling "de minister voor Rechtsbescherming en de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan om samen met de drie reclasseringsorganisaties en jeugdreclassering een passende resocialisatie te ontwikkelen die aansluit op de achtergrond van ouders van binnenlandse seksuele uitbuiting en om deze resocialisatie in de praktijk consequent toe te passen" (z.p.). Bij het schrijven van dit rapport zijn geen verdere details over de implementatie ervan bekend.

Dit probleem van preventie en aanpak valt nog meer op in andere landen zoals Frankrijk waar zelfs met grote moeite nauwelijks zicht is op de concrete incidentie van het probleem, en er amper kan ingeschat worden hoeveel slachtoffers er eigenlijk zijn. Het valt evenzeer op dat maatregelen in andere landen vooral de slachtofferkant raken. Het is met andere woorden geen sinecure om geijkte

good practices en preventiemaatregelen voor het ouderschap uit de mauw te schudden. We ondernemen niettemin een poging in het afsluitende stuk 5.2 en komen hierop uitgebreider terug.

3. METHODOLOGIE EN OVERZICHT VAN DE VERZAMELDE GEGEVENS

3.1 INZICHT VERWERVEN IN TIENERPOOIERSCHAP EN DADERS

3.1.1 Inleiding

In wat volgt worden het onderzoeksopzet, de onderzoeksvragen en de methodologie geschetst. We vangen aan met het illustreren van een algemeen opzet om inzicht in tienerpooierschap en daders mogelijk te maken. We staan stil bij enkele ethische en praktische kwesties, immers wordt gevoelige, persoonlijke informatie verzameld, hetgeen goedkeuringen, machtigingen en strikte afspraken over procedures van dataverzameling, -afscherming en -verwerking vereist. We lichten een aantal moeilijkheden en drempels toe, om vervolgens een overzicht te geven van hoe en waar bronnen werden verzameld. Gezien het gaat om een voor Vlaanderen uniek gebruik van moeilijk toegankelijke bronnen, met name de strafdossiers beschikbaar bij de parketten maar ook de justitiehuisen, lichten we een voor dit soort gegevens gepast analysekader toe.

3.1.2 Algemeen opzet van het onderzoek

3.1.2.1 Literatuurstudie en het opstarten van het veldwerk

In een onderzoek over een thema waar vaak maar fragmentarische of verouderde informatie beschikbaar is en de bronnen bovendien moeilijk toegankelijk zijn, is een omstandige literatuurstudie met een toets van de internationale vakliteratuur onontbeerlijk. Door middel van wetenschappelijke vakliteratuur maar vooral ook van rapporten van gespecialiseerde instellingen, wordt een eerste inschatting gemaakt van het fenomeen van tienerpooiers en daderschap. Deze literatuurstudie moet bijdragen tot het verzamelen van inzichten inzake het profiel, achtergrond, modus operandi, straftraject en aanpak van de tienerpooiers. Een onontbeerlijke stap in het richting geven van het onderzoek en aftasten van de rudimentaire lijnen voor de verdere gegevensverzameling en interpretatie. We hebben in het bijzonder werk gemaakt van het raadplegen van zo recent mogelijke bronnen die specifiek inzoomen op het daderschap. Voor zover die beschikbaar zijn. Niettegenstaande het fenomeen in diverse landen worden gerapporteerd, is het aantal studies of rapporten over tienerpooiers eigenlijk vrij beperkt. Ook moet aangestipt worden dat in het buitenland vaak ruimere afbakeningen van daderschap worden gehanteerd en deze in tegenstelling tot Vlaanderen in categorieën van mensenhandel worden geplaatst (bijvoorbeeld binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen of *internal child sex trafficking* (ICST) enz.) maar waar ook andere methoden dan de loverboymethode de seksuele uitbuiting van minderjarigen kunnen vormgeven. De literatuurstudie vangt daarom aan met een noodzakelijke situering van het onderzoeksonderwerp.

De aanvangsperiode staat tevens in het teken van het aftasten van het werkveld om respondenten voor interviews te lokaliseren en aan te spreken, maar in het bijzonder het ondernemen van de stappen om machtigingen, toelatingen en overeenkomsten voor het onderzoek en de dataverzameling te bekomen (zie infra).

3.1.2.2 Interviews met respondenten met zicht op de problematiek

Er werden interviews voorzien met respondenten die vertrouwd zijn met het onderzoeksonderwerp en hun kennis over daderschap, context, trajecten en strafdossiers in een gesprek kunnen aankaarten en uitleggen. Door de methode van het interview worden een aantal inzichten die de literatuurstudie opleverde, getoetst aan de situatie in Vlaanderen en het tienerpooierschap

ingeschat. De respondenten werden bevraagd door middel van een semigestructureerde vragenlijst met topics die tijdens elk interview worden aangekaart maar voldoende ruimte laten voor bijkomende vragen. Dit is nodig omdat niet elke respondent (omwille van beroepsachtergrond) dezelfde blik op de verschillende aspecten van het tienerpooierschap heeft. De interviews fungeren tevens als een leidraad om de dossieranalyse die in een latere fase aanvangt te stroomlijnen.

3.1.2.3 Strafdossiers van veroordeelde dader(s) (parketdossiers)

Een belangrijke piste in het voorliggende onderzoek over tienerpooiers en ouderschap is het opzoeken, raadplegen en analyseren van de strafdossiers van veroordeelde tienerpooiers die bij de griffies van de parketten beschikbaar zijn. Onderzoeken over tienerpooiers en hun slachtoffers steunen bijna altijd op het interviewen van respondenten die vertrouwd zijn met de materie. Onderzoeken die (elementen uit) strafdossiers van tienerpooiers gebruiken zijn opvallend schaars in Vlaanderen. Een bijkomend methodologisch voordeel van het strafdossier als gegevensbron te hanteren is dat het dan gaat over *unobstrusive measures* (Webb, 1966), i.e. een nonreactieve onderzoeksmethode zonder directe interacties met de onderzochte actoren. Een nadeel is dan weer dat het strafdossier uitsluitend retrospectief inzicht toelaat. Gezien het beperkte tijdsbestek van het onderzoek opteerden we voor gevonniste strafzaken en niet de geseponeerde strafdossiers.

3.1.2.4 Opdrachten justitiehuizen (SIPAR-dossiers)

Om het traject van veroordeelde tienerpooiers na een veroordeling in te schatten wordt gesteund op de gegevens van SIPAR, de databank van de Vlaamse justitiehuizen. Dit laat toe om dossiers te selecteren om een blik te werpen op wat er na de veroordeling kan gebeuren, i.e. de strafuitvoering en modaliteiten die aan een straftraject kunnen gekoppeld worden en door de justitieassistenten worden opgevolgd. Het gaat enerzijds om plegers die door de vonnisrechter voorwaarden kregen opgelegd in het kader van een probatie-uitstel en anderzijds om plegers aan wie een beperkte detentie (bv. overdag de gevangenis verlaten om te werken), elektronisch toezicht (ET), of een voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI) werd toegekend door de strafuitvoeringsrechtbank (of dit wordt overwogen) en daarbij voorwaarden opgelegd kregen. Een belangrijke beperking is dat veroordeelde plegers die liever hun straf uitzitten (en dus geen modaliteiten vragen) of aan wie nooit een modaliteit toegekend werd, buiten beeld blijven.

3.1.2.5 Interviews met tienerpooiers

Er worden inspanningen gedaan om gesprekken met veroordeelde plegers te verrichten. Dit moet bijdragen tot inzicht in hun achtergrond, profiel, beleving van straftraject en andere inzichten in de eigenheid van de veroordeelde tienerpooier.

3.1.3 Tijdsduur van het onderzoek en het begeleidingscomité

De voorziene tijdsduur en middelen zijn beperkt. Het voorziene budget liet een aanstelling van een onderzoeker voor een periode van 9 maanden toe.

Het onderzoek wordt begeleid door een team van experts verenigd in een begeleidingscomité. Het comité komt vier keer samen. Een belangrijke taak voor het begeleidingscomité is het opzet van het onderzoek te evalueren en waar mogelijk suggesties te formuleren voor de voortgang van het onderzoek, met name de voorgestelde pistes voor dataverzameling. Het comité overschouwt de vorderingen van het onderzoek en geeft feedback over preliminaire inzichten die tijdens een bijeenkomst worden toegelicht.

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN

De onderzoeksvragen zoals die werden opgesteld in het bestek zijn als volgt:

1. Wat is het profiel van de tienerpooier?
  - a. Wat zijn de socio-demografische en socio-economische kenmerken?
  - b. Hoe ziet het verleden van de tienerpooier en de verdere ontwikkeling na de feiten eruit? Wat is er geweten over de sociaal-emotionele ontwikkeling, de schoolcarrière (bijv. spijbelen, schooluitval,...), opvoedingssituatie, ondersteunend sociaal netwerk, man-vrouwopvattingen, omgaan met geld, aanwezige hulpverlening ... ?
Is er sprake van middelenmisbruik voor, tijdens of na de feiten?
  - c. Wat zijn de temporele en spatiale kenmerken van de diverse praktijken?
2. Hoe ziet de criminele carrière van een tienerpooier eruit?
  - a. Wat waren de omstandigheden van de feiten m.b.t. het tienerpooierschap? Welke modus operandi wordt gehanteerd? Wat was het motief (bv. winstbejag, status, ...)? Waren er mededaders/medeplichtigen bij betrokken? Werkt de dader alleen of in georganiseerd verband (criminele groepen en netwerken)? Wat was de relatie/band/verwantschap met het slachtoffer? Is er een verband tussen de feiten en middelenmisbruik van dader en/of slachtoffer?
  - b. In welke mate gaf de tienerpooier zijn aandeel in de feiten toe? Is dit verschillend voor en na het vonnis?
  - c. Wat was de strafmaat voor de feiten m.b.t. het tienerpooierschap? Werd er een schadevergoeding voor de slachtoffers uitgesproken? In welke mate werd deze betaald of was er bereidheid deze te betalen?
  - d. Welke andere criminaliteit (al dan niet met veroordeling) pleegde de tienerpooier, zowel voor als na de veroordeling voor de feiten m.b.t. het tienerpooierschap?
  - e. Voor welke andere feiten werd de tienerpooier veroordeeld en wat was de strafmaat?
  - f. Hoe verliep de strafuitvoering in het kader van alle veroordelingen?
    - i. Hoeveel tijd verbleef de tienerpooier effectief in de gevangenis t.o.v. de uitgesproken straf?
    - ii. Welke strafuitvoeringsmodaliteiten werden wanneer aangevraagd?
    - iii. Werden bepaalde aanvragen tot strafuitvoeringsmodaliteiten ook geweigerd? Waarom?
    - iv. Werd voor het uitvoeren van bepaalde strafuitvoeringsmodaliteiten het verblijfadres van het slachtoffer opgegeven als verblijfadres van de tienerpooier? Waarom werd dit toegestaan/geweigerd?
    - v. Welke voorwaarden werden opgelegd? Werden deze nageleefd?
    - vi. Welke rol speelden de slachtoffers bij de strafuitvoering?
  - g. Wat maakt dat tienerpooiers stoppen met tienerpooiercriminaliteit en/of criminaliteit in het algemeen?
3. Welke straffen/aanpak leidt tot het terugdringen van recidive?
  - a. Wat is er in de literatuur geweten over de aanpak van tienerpooiers en de relatie met recidive?

- b. Hoe wordt het fenomeen in het buitenland aangepakt? Wat zijn daar de goede praktijken?
- c. Hoe kijken tienerpooiers terug op hun straf? Heeft het volgens hen gewerkt? Wat was goed en wat niet? Wat had er volgens hen anders gemoeten om ervoor te zorgen dat ze geen nieuwe criminaliteit meer zouden plegen? Hoe staan ze ten opzichte van een langdurige begeleiding of een alternatieve maatregel?

De onderzoeksvragen bakenen het onderzoeksonderwerp af en zijn leidend voor de aanpak van het veldwerk om de gegevens te verzamelen. Het kunnen beantwoorden van de onderzoeksvragen staat ook in relatie tot een aantal drempels en moeilijkheden tijdens het verloop van het onderzoek (zie 3.4).

3.3 ETHIEK, MACHTIGINGEN EN DATAGARANTIES

3.3.1 Ethiek, privacy en bescherming opsporingsonderzoeken

Er werd bij de ethische commissie van de humane wetenschappen van de VUB een dossier ingediend met de vraag om het opzet te toetsen aan de geijkte standaarden die de commissie handhaaft. Dat sluit ook een toets van de GDPR-wetgeving in. Het indienen van een dossier is niet verplicht maar wel sterk aanbevolen wanneer subjecten in een precaire situatie worden betrokken en er persoonsgevoelige informatie wordt verzameld. Een aanvraag wordt dan ook strikt nagelezen door de *data protection officer* van de VUB. Het gaat immers om informatie die een weerslag kan hebben op het leven en privacy van de bevraagde subjecten en dienen zij op hun rechten gewezen te worden. De commissie formuleerde een verzoek tot aanpassingen en verduidelijking van bepaalde onderdelen van de voorgestelde methodologie met name het contacteren van de daders. Het advies van de aanpassingen was positief maar gaf aan om geen informatie uit de strafdossiers voor andere doeleinden te gebruiken, bijvoorbeeld voor een interview met een dader. Dit beantwoordt immers niet aan de vereisten van de GDPR-wetgeving (i.e. verandering van doel) en is bovendien ethisch discutabel als er reeds zonder inspraak van de pleger het strafdossier werd bekeken en pas daarna de 'toelating' voor een interview wordt gevraagd. De commissie onderstreepte daarom het belang van de drie 'velden' van gegevensverzameling strikt van elkaar te scheiden.

Om het geheim van het onderzoek en de privacy van de slachtoffers te garanderen werd het onderzoeksrapport nagelezen door een magistraat met specialisatie mensenhandel. Op aanbevelen van de magistraat werden stukken informatie (zoals afbeeldingen uit de strafdossiers, citaten, tactische informatie opsporingsonderzoeken enz.) verwijderd of herschreven. Dit doet geen afbreuk aan de kwaliteit maar verliest het rapport hier en daar wat 'kleur' en/of detail.

3.3.2 Machtiging College van procureurs-generaal

Strafdossiers beschikbaar bij de griffies van de rechtbanken kunnen niet zomaar geraadpleegd worden. Een machtiging van het college van procureurs-generaal is onontbeerlijk. Een aanvraag tot machtiging werd met de hulp van een magistraat opgesteld en door het onderzoeksteam aan het college van procureurs-generaal bezorgd. De aanvraag schetste concreet de vraag om dossiers met minderjarige slachtoffers en met tenlasteleggingscodes 37L (mensenhandel - seksuele uitbuiting), 37H (prostitutie) en 37M (proxenitisme van minderjarigen) te mogen consulteren. In het verlengde daarvan werd gevraagd om hulp te krijgen bij de selectie van de dossiers die beantwoorden aan dit profiel. Een machtiging werd vrij snel afgeleverd doch met de uitdrukkelijke bepaling dat het personeel van het openbaar ministerie geen handmatige opzoekingen zou verrichten om tot een

selectie van de dossiers te komen. Dit werd immers beschouwd als een methodologisch probleem dat uitsluitend een zorg is voor de onderzoekers, niet het parket. Het college legde bijkomende strikte voorwaarden op om de identificatie van het betrokken personeel maar ook schade aan de betrokken personen in de dossiers absoluut te verhinderen.

3.3.3 Verwerkersovereenkomst met procedures voor dataverzameling en -opslag

Aangezien de opdrachtgever optreedt als verwerkersverantwoordelijke en de VUB als verwerker diende binnen de bepalingen van de GDPR-wetgeving een verwerkersovereenkomst afgesloten te worden tussen opdrachtgever en -nemer. Dit proces omhelsde het ondertekenen van een overeenkomst met zeer strikte eisen qua dataverzameling, -opslag en -verwerking. Speciaal voor dit onderzoek richtte de VUB een volledig afgeschermd dataopslagplaats in die aan de strenge eisen beantwoordt. Deze tijdrovende stap was tevens cruciaal in het mogelijk maken van het luik waarin de strafuitvoeringsmodaliteiten worden verkend.

3.4 TOEGANG TOT ONDERZOEKSRONNEN EN DREMPELS

3.4.1 Relevante strafdossiers selecteren, inkijken en verwerken

De begrijpelijke beslissing van het college procureurs-generaal om geen hulp te voorzien bij de selectie van geschikte dossiers (zie supra) had echter wel directe consequenties voor de dataverzameling. Het impliceerde immers om af te stappen van een methodologisch correctere ‘aselecte steekproef’, maar daarentegen ad hoc geschikte dossiers te verzamelen door de parketten aan te spreken en ook op dat niveau de toelating te vragen. De machtiging van het college procureurs-generaal bood zoals gezegd geen volledig vrijgeleide om tot die bewuste dossiers te raken. Bepaalde parketten verleenden onmiddellijk de nodige informatie en toelating om dossiers van tienerpooiers in de griffies van de afdelingen te consulteren. Het gaat dan concreet om het overhandigen van de unieke notitienummers of systeemnummers van strafdossiers zodat die opgevraagd kunnen worden in de betrokken griffies van de rechtbanken. Andere parketten lieten de vraag onbeantwoord, of duurde het meerdere maanden eer we toelating kregen. Anderzijds probeerden we notitienummers van geschikte dossiers te verzamelen met hulp van contacten in het middenveld, of het aanspreken van referentiemagistraten.

Samen met het aftasten in het middenveld, het aanspreken van sleutelfiguren en de hulp van de parketten werd een lijst met 21 strafdossiers en bijhorende notitie- of systeemnummers gecompileerd⁵, weliswaar met een meerderheid van strafzaken in eenzelfde afdeling van een parket dat de voorbije jaren talloze zaken had laten berechten. Deze lijst met strafzaken ging terug tot het jaar 2015. We opteerden ervoor om te beginnen met de recente strafzaken. Gezien de beperkte tijd voor het onderzoek waren zorgen om methodologische zuiverheid inzake de selectie van strafdossiers noodgedwongen minder prioritair en vroegen we meteen strafdossiers op waar er toegang werd verleend én een notitienummer beschikbaar was. Ook duurt het vaak even vooraleer de diensten van het parket de opgevraagde dossiers beschikbaar kunnen stellen. Daarnaast zijn niet alle dossiers in de praktijk steeds beschikbaar. Bijvoorbeeld omdat het strafdossier voor een analyse werd opgevraagd door de diensten van de federale overheidsdienst Justitie. In een ander geval was het nog even wachten omdat het dossier door procedurekwesties nog niet werd vrijgegeven, enz.

---

⁵ Doordat in de oude wetgeving de verschillende bepalingen inzake seksuele uitbuiting van minderjarigen zich “kriskras doorheen het hele Strafwetboek” waren opgenomen (COL 05/2022, p. 37) was het detecteren van de verschillende mogelijk gehanteerde kwalificaties noodzakelijk.

Strafdossiers van tienerpooiers zijn vaak (zeer) omvangrijk gezien mensenhandel niet zomaar te objectiveren is en heel wat researchwerk en -technieken vereist om plegers veroordeeld te krijgen; slachtoffers zullen zelden klacht indienen en zijn niet steeds overtuigd van hun positie van uitbuiting zodat de politie ook andere wegen moet bewandelen. Het selecteren, opvragen, inkijken en analyseren van de strafdossiers binnen het voorziene tijdsbestek voor dit onderzoek gaf ruimte om tien strafdossiers te consulteren. Ter vergelijking, het in dit rapport vaak aangehaalde acht jaar durende onderzoek van Ella Cockbain (2018) steunt op de inzage van zes grote ICST-strafzaken in het Verenigd Koninkrijk.

Een voorbeeld van een geconsulteerd strafdossier met twee gerechtelijke mappen en een kleinere map

Omdat een analyse van het strafdossier ter plekke zeer veel tijd maar ook verplaatsingen zou vergen, werd ervoor geopteerd om de voor het onderzoek bruikbare stukken te scannen met een scantool (waarvan het gebruik en de dataflow strikt werden geregeld in de verwerkersovereenkomst). Dit liet toe om de stukken te lezen en te analyseren los van de openingsuren van de griffie. Er bestaat nog geen mogelijkheid om strafdossiers digitaal te ontvangen, al wordt daar stilaan werk van gemaakt. Het inscannen is monotoon en vereist steeds het grondig doornemen van de inhoud en structuur van het dossier om de bruikbare stukken te identificeren en te lokaliseren in het dossier. De strafdossiers zijn steeds met koorden ingebonden, de perforaties van de stukken zorgden er soms voor dat kleine stukken tekst onleesbaar zijn.

3.4.2 Relevante SIPAR-dossiers selecteren, inkijken en verwerken

Een tweede luik in het kader van de dossieranalyse staat in functie van inzichten te verwerven in het gerechtelijk traject en strafuitvoeringsmodaliteiten van de tienerpooier. Daar waar de strafdossiers uitsluitend retrospectief zijn, bieden de SIPAR-dossiers dan weer een kans om in de tegenovergestelde richting te kijken. In de SIPAR-databank waren er (op het moment van consultatie) sinds 2019 14 dossiers getagged als “tienerpooier”. Het viel wel snel op dat er – op één recent dossier na – geen enkele overlap was met de namen in de strafdossiers of het lijstje met notitienummers.

Drie dossiers betroffen een traject voor slachtoffers en werden daarom niet weerhouden. Van één pleger werden drie verschillende mandaten in het kader van de strafuitvoering apart opgeslagen in de databank zodat er in zekere zin 'dubbel' geteld werd. Dit impliceerde dat er geen elf maar negen tastbare dossiers van tienerpooiers beschikbaar zouden zijn. De respectievelijke justitiehuisen en -assistenten werden gecontacteerd met de vraag om die dossiers ter plekke in te kijken aangezien de SIPAR-databank zeker niet alle relevante informatie voor het onderzoek ontsluit, bijvoorbeeld het vonnis of stukken in het kader van de strafuitvoeringsmodaliteiten. Het bood bovendien een kans om een gesprek met de justitieassistenten te voeren over het dossier, thema en daderschap. Het gewicht van het veldwerk verschoof stilaan naar het bezoeken van de betrokken justitiehuisen, gelegen in verschillende uithoeken in Vlaanderen.

De plaatsbezoeken, inzage in het dossier en gesprekken met justitieassistenten brachten aan het licht dat niet alle dossiers verband houden met tienerpooierschap en mensenhandel, en deze niet konden weerhouden worden. In één geval bijvoorbeeld betrof het een veroordeling (met kwalificatie 41 in het notitienummer) van een jongeman voor slagen en verwondingen, weerspanning en bedreigingen jegens de ouders. In een ander geval stelden we vast dat het om andere vormen van seksuele delinquentie gaat: online grooming en cyberlokking van een minderjarige als aanleiding voor de aanranding van de eerbaarheid en het aanzetten tot ontucht, inclusief tenlasteleggingen voor het bezit van kinderpornografisch materiaal enz. In een ander dossier (met kwalificatie 61 in het notitienummer) betrof het een jongeman die drie minderjarigen aanzet tot seksuele handelingen in ruil voor drugs. In nog een dossier gaat het aanzetten tot ontucht, aantasting van de eerbaarheid van een minderjarige, verdovende middelen en sextortion maar dan met het doel om seksuele diensten voor zichzelf af te dwingen. We hebben de dossiers en vonnissen uitvoerig doorgenomen. Er is geen melding in de vonnissen van mensenhandel, sekshandel, tienerpooierschap en dus het verhandelen van minderjarigen onder onbekenden om daar grof geld mee op te strijken, i.e. het onderwerp van dit onderzoek. We konden tijdens de bezoeken uiteindelijk vier dossiers identificeren waar dan na lezing van het dossier wel sprake was van tienerpooierschap en sekshandel van minderjarigen. Het betreft drie dossiers geïnitieerd door de strafuitvoeringsrechtbank voor penitentiaire begeleiding en één door de probatiedienst. Het probatiedossier nam pas recent aanvang en omvatte daarom weinig gegevens, het gesprek met de justitieassistent moest nog plaatsvinden.

De justitieassistenten maar ook teamverantwoordelijken kaartten verschillende redenen aan voor die vastgestelde bias. De specifieke "tienerpooier"-codering in SIPAR is vrij recent ingevoerd (2019) en werd snel overschaduwd door de corona-epidemie die een abrupte aanpassing aan thuiswerk, digitaal werken en VPN-connecties noopten. Misschien kunnen de violen in het proces van codering nog wat beter gestemd worden en wordt bijvoorbeeld een specifieke tenlastelegging die "prostitutie" vermeldt te makkelijk als tienerpooierschap begrepen, met name: *"het opwekken van de ontucht, het bederf of de prostitutie bij minderjarigen boven volle leeftijd 14 jaar en beneden 16 jaar"*, terwijl daar feitelijk geen elementen van tienerpooierschap en mensenhandel aanwezig zijn. Een bijkomende drempel was de vaststelling ter plekke dat de justitieassistenten hun informatie vooral uit de federale GEJO-databank halen maar er geen overeenkomst was om die data zomaar te kunnen gebruiken, die was immers beperkt tot de Vlaamse SIPAR-databank.

Het SIPAR-luik leverde niet de verhoopte resultaten op. Slechts drie cases waren concreet bruikbaar. Van die drie cases zijn er twee voor tienerpooierfeiten die eigenlijk teruggaan tot 2014 en 2015. Eén daarvan betreft bovendien een grensgeval van tienerpooierschap, een zaak waarin ook talloze andere tenlasteleggingen gevorderd werden maar die niets met prostitutie te maken hebben.

Bovendien konden niet alle noodzakelijke documenten getraceerd worden gezien de leeftijd van de feiten. Het deed ons besluiten dat er onvoldoende materiaal is om de onderzoeksvragen ter zake te kunnen beantwoorden, maar gebruikten we wel de bijgesloten informatie zoals vonnissen en deskundigenverslagen om andere luiken in het onderzoek invulling te geven.

3.4.3 Interviews en gesprekken met experts

Om het onderzoeksperspectief op het onderzoeksonderwerp te stroomlijnen werden met behulp van talloze contacten in het werkveld respondenten aangesproken die beroepsmatig kennis hebben van het onderzoeksonderwerp. Er werd zoveel mogelijk getracht om respondenten te verzamelen die in contact komen met de plegers, of langs de kant van de slachtoffers zicht hebben op de tienerpooiers. Aangezien in het werkveld vooral sleutelfiguren kennis hebben van de slachtofferkant was het een uitdaging om experts met kennis van het ouderschap zelf te ronselen. Er werden na een zoek- en aftastperiode gesprekken gevoerd met mensen werkzaam in de politie, het parket en het middenveld. Het zoeken naar respondenten voor een interview verliep niet steeds vlekkeloos, enkele respondenten gingen ondanks eerdere toezeggingen uiteindelijk niet in op de vraag. Tijdens het veldwerk werden ook contacten gelegd voor kortere gesprekken met bijvoorbeeld justitieassistenten tijdens het bezoek aan de justitiehuisen. Daarnaast werden ook talloze ad hoc (telefonische) gesprekken gevoerd met respondenten in het werkveld tijdens de zoektocht naar bronnen.

3.4.4 Interviews met tienerpooiers

Een doelstelling was om plegers van tienerpooierfeiten te interviewen. Het betreft echter een zeer moeilijk toegankelijke groep. Zoals eerder aangekaart werd niet toegelaten om gegevens uit strafdossiers te gebruiken om veroordeelde plegers te contacteren. In overeenstemming met de aan onderzoeksethiek getoetste opzet werden talloze contacten gelegd in het middenveld met de vraag of zij plegers die beantwoorden aan het profiel konden aanspreken en hen te vragen om het onderzoeksteam desgevallend te contacteren. Gespecialiseerde organisaties (bijvoorbeeld U-turn) die ouders na veroordeling opvolgen lieten verstaan dat zij op dat moment geen tienerpooiers begeleiden. Uiteindelijk kon na aftasten, veel geduld en met de hulp van twee middenveldorganisaties een veroordeelde plegger bereid gevonden worden om een interview te doen. Eén interview biedt echter weinig soelaas, bovendien was het gesprek doorspekt met het uitvergroten van andere vormen van (seksuele) delicten, het externaliseren van oorzaken en het leggen van de verantwoordelijkheid bij de slachtoffers (i.e. vrij 'klassieke' verdedigings- of zelfs copingmechanismen van mensenhandelaren zoals aangekaart in de literatuurstudie). Het gesprek illustreerde wel dat ouders worstelen met de afloop van de strafuitvoering en wroeging koesteren. Een specifieke begeleiding en omkadering lijkt onontbeerlijk gezien de specifieke context van tienerpooierschap en geldopbrengsten.

3.5 OVERZICHT VAN DE VERZAMELDE GEGEVENS

3.5.1 Strafdossiers, SIPAR-dossiers en vonnissen

Er werden in totaal **10 strafdossiers** (2018-2022) van tienerpooiers beschikbaar in de griffies geraadpleegd, verwerkt en geanalyseerd. De dossiers waren bijzonder waardevol in het zichtbaar maken van hoe tienerpooiers zich organiseren, welke tactieken of modus operandi zij hanteren om slachtoffers te ronselen, welke netwerken zij hebben, hoe ze informatie uitwisselen of elkaar helpen en welke (niet-vervolgde) medeplegers in beeld komen. De dossiers maken ook zichtbaar wie de slachtoffers zijn, hoe ze in de klauwen van de tienerpooier(s) komen, wat hun achtergrond is en

welke linken er tussen verschillende slachtoffers bestaan. De dossiers bevatten daarnaast ook elementen om de achtergrond, motieven en persoonlijkheidskenmerken enz. in te schatten.

De **vier** relevante **SIPAR-dossiers** beschikbaar bij de justitiehuisen omvatten dan weer informatie over de strafuitvoeringsmodaliteiten van een plegger veroordeeld voor tienerpooierschap, doch slechts drie zijn bruikbaar en kennen ook hun beperkingen (zie supra). Vier dossiers bevatten ook steeds het vonnis en het strafregister, of desgevallend ook andere bruikbare informatie zoals een deskundigenverslag.

Via een referentiemagistraat ontvingen we nog twee recente vonnissen. Eén daarvan was reeds in ons bezit (met name een SIPAR-dossier).

Dit leverde in totaal **15 vonnissen** op (2014-2022) waar in totaal 25 daders door de rechtbank werden veroordeeld. Vier onder hen zijn jonge vrouwen. Drie plegers werden geschrapt, een man van in de zestig en zijn twee zonen. Zij werden in eerste aanleg veroordeeld voor het houden van een huis van ontucht maar in beroep vrijgesproken. Het betreft de eigenaar en familieleden die een bekend rendez-vous hotel beheren en die het parket trachtte te berechten wegens herhaaldelijke inbreuken en het gegeven dat rendez-vous hotels vaak worden gebruikt door tienerpooiers om hun slachtoffers uit te buiten (zie *modus operandi*). Zij werden echter niet aangeklaagd voor tienerpooierschap zelf. We weerhouden daarom **22 plegers** die wel werden veroordeeld voor tienerpooierfeiten en dus mensenhandel hetgeen de focus van het onderzoek vormt.

In de vonnissen worden ook 61 slachtoffers vermeld maar die waren geenszins allemaal burgerlijke partij en het aantal vermelde slachtoffers in de vonnissen hangt ook sterk af van hoe de strafrechtelijke bewijslast door de rechtbank wordt toegelicht, alsook hoe het parket en de onderzoeksdaden van de onderzoeksrechter het strafdossiers vormgeeft.

De tien strafdossiers en vier dossiers bij de justitiehuisen bevatten steeds het **strafregister** van de veroordeelde plegers. Dit liet toe de gerechtelijke antecedenten in te schatten van 21 tienerpooiers. Eén plegger minder, omdat in een justitiehuisdossier de mededader dan wel wordt veroordeeld in het vonnis maar zelf geen onderwerp was van de begeleiding door de justitieassistent in het SIPAR-dossier.

De tien strafdossiers en drie SIPAR-dossiers leverden tot slot ook van twee daders een psychiatrisch onderzoek op, wat merkbaar onder de verwachtingen lag. Drie van vier SIPAR-dossiers bevatten op hun beurt een verslag van de psychosociale dienst van de gevangenis (PSD).

Het totaal aantal deskundigenverslagen over daders is dan in feite laag, met slechts een vijftal verslagen (i.e. psychiatrisch onderzoek en PSD) die licht kunnen werpen op de anamnese, motieven, schuldinzicht, achtergrond enz. van de tienerpooier. Rechtbanken zijn langs hun kant blijkbaar wat terughoudend om psychiatrische verslagen te laten opstellen. Een mogelijke verklaring is dat zij tienerpooierschap vooral zien als een illegale manier om geld te verdienen (i.e. pooierschap), niet als een vorm van seksuele delinquentie *an sich*. Anderzijds kon in één strafdossier vastgesteld worden dat het aanleveren van een psychiatrisch verslag tergend lang duurde omdat de aanstelling van een deskundige-psychiater lang op zich liet wachten.

Het beperkt aantal deskundigenverslagen heeft een weerslag op het kunnen inschatten van een aantal achtergrondkenmerken van tienerpooiers, zoals opleiding en schoolverleden. Die informatie is uiterst zelden accuraat vermeld in de strafdossiers zelf. Tienerpooiers zijn als verdachten doorheen gerechtelijke onderzoeken bijzonder karig met het verstrekken van contextuele informatie, zij ontkennen steevast en antwoorden geregeld met zinnen van drie, vier woorden,

waaronder dikwijls “dat weet ik niet”. Maar ook de slachtoffers zelf weten in feite bitter weinig over wie de tienerpooier ‘echt’ is, zelfs al zien zij de dader als hun ‘vriendje’. Dit heeft grote gevolgen voor het vervolgen van de pleger(s) en is één van de aanleidingen waarom de vervolging van tienerpooiers zoveel opsporingsactiviteit en -tijd vereist, hetgeen zich op zijn beurt vertaalt in omvangrijke strafdossiers.

3.5.2 Locatie strafdossiers en vonnissen

De locatie van de tien geraadpleegde strafdossiers (op basis van het vonnis door de rechtbank van eerste aanleg) is de volgende: Afdeling Antwerpen (7); Afdeling Brugge (1); Afdeling Turnhout (1); de Nederlandstalige rechtbank Brussel (1).

De verzamelde vijftien vonnissen hebben betrekking tot de volgende rechtbanken (van eerste aanleg): Afdeling Antwerpen (7); Afdeling Brugge (3); Afdeling Hasselt (1); Afdeling Kortrijk (1); Afdeling Turnhout (2); de Nederlandstalige rechtbank Brussel (1).

3.5.3 Interviews, gesprekken en andere bronnen

Er werden **tien interviews** afgenomen waar in totaal **21 respondenten** werden bevestigd. De respondenten hebben als achtergrond de politie (6); het middenveld zoals centra voor mensenhandel, jeugdvoorzieningen, trajectbegeleiding daders (13); het parket (referentiemagistraat mensenhandel) (1); veroordeelde pleger (1).

Daarnaast werden talloze korte gesprekken gevoerd met justitieassistenten, medewerkers uit het werkveld, maar bijvoorbeeld ook een jeugdadvoocaat tijdens een spontane ontmoeting in een rechtbank. Er werd een bijeenkomst van een lokale expertengroep seksuele uitbuiting bijgewoond wat toeliet nog andere medewerkers in het veld op de hoogte te brengen van het onderzoek en aan te spreken. Ook werd een studiedag over mensenhandel en tienerpooierschap georganiseerd door de federale gerechtelijke politie bijgewoond. Dat bood kansen om te spreken met de onderzoekers die een grote strafzaak hadden ingeleid maar ook de contacten met een referentiemagistraat verder te stroomlijnen.

3.5.4 Inhoud en structuur van de strafdossiers

Strafdossiers van tienerpooiers kunnen zoals gezegd (zeer) omvangrijk zijn, hetgeen verband houdt met de tijdrovende rechercheactiviteiten om de verdachten van tienerpooierschap en dus mensenhandel überhaupt te kunnen vervolgen. Niettegenstaande strafdossiers min of meer een gelijkaardige structuur hanteren zijn er grote onderlinge verschillen door de aard van het daderschap, de gerechtelijke procedures maar in het bijzonder het opbouwen van de bewijslast om pleger(s) aan te kunnen klagen.

De strafdossiers van tienerpooiers bestaan uit opvallend veel politieverhoren van slachtoffers, getuigen, (aangehouden) verdachten, familieleden. In bepaalde dossiers worden ook de klanten verhoord om mogelijke minderjarige slachtoffers te identificeren. Dossiers bevatten zo makkelijk 70 politieverhoren. Een tweede grote kluit in de strafdossiers betreffen de technische opsporingsonderzoeken die communicatie en verplaatsingen zichtbaar maken. Het is net door die technieken dat zichtbaar wordt dat tienerpooiers vaak sterk genetwerkt zijn (zie modus operandi). Regelmatig omvatten dossiers ook verbatim uitgeschreven afuisteractiviteiten of worden screenshots van chatapps meegegeven. Sommige dossiers omvatten ook uitgebreide beelden- en video-analyses wanneer die beschikbaar zijn, of worden beelden van huiszoekingen ingesloten. Al die verschillende componenten hebben in elk dossier een eigen gewicht, afhankelijk van hoe de bewijslast wordt opgebouwd.

De inhoud van straf dossiers bestaat voorts uit talloze andere stukken in het kader van het gerechtelijke onderzoek en de vervolging: procedures, vonnissen, communicatie tussen parket, onderzoeksrechter en politie, beschikkingen, vorderingen, kennisgevingen, overtuigingstukken, benadeelde partijen, identiteit en gerechtelijk verleden van de vervolgte daders, briefwisseling met advocaten, verzoekschriften, onverenigbaarheden, facturen van onkosten, en in een (zeer) beperkt aantal gevallen verslagen van deskundigen, enz.

3.5.5 Een explorerende, flexibele (kwalitatieve) analyse van de straf dossiers

Een aantal kenmerken van het onderzoek en de verzamelde data, met name de straf dossiers, maken een explorerende kwalitatieve aanpak noodzakelijk. De kwalitatieve methodologie wordt in de sociale en humane wetenschap vaak tegenover de kwantitatieve methodologie geplaatst en hanteert een eigen begrippenapparaat - al mag dat strikte onderscheid nu ook niet overdreven worden en is de ene methodologie niet superieur aan de andere (Golafshani, 2003). De kwalitatieve methodologie heeft in de sociale en humane wetenschappen een eigen geschiedenis en traditie die in essentie kunnen herleid worden tot een andere visie op hoe de sociale werkelijkheid wordt gedefinieerd (ontologie) en hoe er empirische gegevens verzameld en geïnterpreteerd worden (epistemologie) (zie bijvoorbeeld Guba & Lincoln, 1994; Lincoln & Guba, 2000). De kwalitatieve methodologie focust op context, variatie, diepgang, interpretatie, flexibiliteit en de menselijke ervaring en interpretatie. Het bezit bij uitstek een explorerend karakter en staat wat dat betreft dan wel tegenover het kwantificeren van strikt vooraf bepaalde objectieve variabelen of het testen van hypothesen (Silverman, 2006).

Net dat explorerende karakter is één van de redenen waarom een kwalitatieve methodologie in eerste instantie voorrang krijgt. Zoals aangetoond in de literatuurstudie is het aantal onderzoeken over daders in Vlaanderen bijzonder schaars, laat staan een onderzoek dat de methode van de dossieranalyse hanteert en straf dossiers analyseerde – met uitzondering van een paar eindwerken die weliswaar een zeer beperkte scope hanteerden. Dit gegeven alleen al is vanuit wetenschappelijk en methodologisch oogpunt de aanleiding om een kwalitatieve methodologie te integreren. Een tweede belangrijke motivering is de beperking van de steekproef die bovendien door de context van het onderzoek ad hoc werd samengesteld en daarom niet representatief is. Kwantitatieve methoden speuren meer naar representativiteit, een ‘gemene deler’ en vereisen daarom uitgebreide steekproeven. De kwalitatieve methodologie daarentegen zoekt veeleer naar de variatie in de verzamelde data: wat zeggen al die gegevens ons? Wat zien we verschijnen? Welke categorieën en typologieën worden zichtbaar? Zien we nieuwe inzichten? Dit staat in contrast met de vraag hoeveel procent dit en dat, of de aanname van objectiviteit die kwantitatieve methoden wel moeten opleveren. Of anders verwoord, we zijn meer geïnteresseerd in het blootleggen van verschillende vormen van daderschap, modus operandi, profielen en achtergrond dan deze louter in cijfers te benoemen (wat gezien de beperkte steekproef helemaal niet te verantwoorden kan). Dit neemt niet weg dat er ‘gewichten’ kunnen aangegeven worden. Objectiveren kan, maar dan is een langdurig onderzoek met meerdere onderzoekers en met een grotere steekproef aangewezen.

De flexibiliteit en diepgang die de kwalitatieve methodologie per definitie omhelst is voor onderwerpen waar weinig bronnen bestaan daarom absoluut noodzakelijk. Straf dossiers zijn bovendien heterogeen van aard, en de analyse ervan vereist flexibiliteit en aanpassingsvermogen om de diverse informatie die ze bevatten vast te leggen. Kwantitatieve methoden berusten zoals gezegd op vooraf bepaalde, strikt afgebakende variabelen en gestandaardiseerde maatstaven. Kwalitatieve methoden bieden net de flexibiliteit om net nieuwe thema's, patronen, complexiteit en

nuances te onderzoeken, waardoor een rijkere analyse van de strafdossiers maar bovenal onverwachte inzichten mogelijk worden (Silverman, 2006).

3.5.6 Een kwantitatieve analyse van gegevens in vonnissen en strafregisters

De vijftien verzamelde vonnissen en 21 strafregisters laten dan weer toe een kwantitatieve invalshoek te hanteren om, op het niveau van beschrijvende statistiek, een aantal variabelen in beeld te brengen. Samen met gegevens voorhanden in de strafdossiers werden zo inspanningen gedaan om overzichten te maken van het aantal veroordeelde daders, hun leeftijd, geboorteplaats, afkomst, strafmaat, geldboetes en antecedenten.

4. VASTSTELLINGEN ONDERZOEK TIENERPOOIERS

4.1. INLEIDING

In wat volgt lichten we de vaststellingen van het onderzoek over tienerpooiers in Vlaanderen in detail toe. We vangen aan met organisatievormen en verschillende scenario's van modus operandi die tienerpooiers ontplooiën om minderjarige tieners in hun klauwen te krijgen en die zijn verrassend divers. Vervolgens schakelen we over op de pertinente constatering in het kader van de verschillende fases die aanleiding geven tot de seksuele uitbuiting, inclusief de schets van risicofactoren van slachtofferschap. Dan wordt ingezoomd op de achtergrond, profiel, gerechtelijke antecedenten van daders van tienerpooierschap.

4.2. MODUS OPERANDI EN CONTEXTEN VAN TIENERPOOIERSCHAP

4.2.1 Organisatievormen op basis van veroordelingen in de vonnissen

We vangen aan met de beschrijving van de dadergroepen op basis van het aantal plegers dat veroordeeld wordt door de rechtbank. De bedoeling is vooral om het contrast met de bevindingen over daderschap en organisatievormen door de dossieranalyse (zie infra) van de strafdossiers te verduidelijken.

De 15 verzamelde vonnissen (2014-2022) waar in totaal 22 plegers van tienerpooierfeiten voor de rechtbank werden veroordeeld geven het volgende aan: in negen gevonniste strafzaken werd één pleger veroordeeld; in vijf strafzaken worden twee daders veroordeeld en in één strafzaak zijn dat er zes (maar waarvan er drie aangeklaagd werden voor het houden van een huis van ontucht en niet weerhouden werden). Dit doet echter verkeerdelijk vermoeden dat er negen strafzaken zijn waar een solist, een pleger die geïsoleerd en onafhankelijk opereert, feiten van tienerpooierschap en dus mensenhandel pleegt. Jammer genoeg is dit beeld feitelijk inadequaat. Zoals in de literatuurstudie uitvoerig werd aangestipt stellen we ook in dit onderzoek vast dat tienerpooiers veeleer in kleine(re) maar sterk genetwerkte groepen opereren (zie infra) en het aantal 'echte' solisten een kleine minderheid is. Dossiers over mensenhandel vragen heel wat recherchewerk zoals verhoren, telefonieonderzoeken en andere methoden om tienerpooiers te vatten op basis van objectieve feitelijkheden. Dat slokt tijd op en vraagt inzicht en is bovendien een soms complex samenspel tussen klachten, feiten, het openbaar ministerie, de gevorderde onderzoeksrechter, de politiediensten en de talloze procedures verbonden aan de rechtspraak. Het is in die context wellicht dat het moeilijk is om 'zomaar' alle betrokkenen in een dadergroep te vatten en de focus dan ligt op de plegers die op basis van elementen verzameld in het gerechtelijk onderzoek voor mensenhandel veroordeeld kunnen worden. Maar dat doet dus te vaak verkeerdelijk vermoeden dat het louter 'solisten' zijn die geïsoleerd en individueel het illegale sekswerk door tieners organiseren en de winsten opstrijken.

4.2.2 Organisatievormen op basis van analyse strafdossiers

Het enorm grote voordeel van een analyse van de strafdossiers beschikbaar bij de griffies is de informatie die de opsporings- en gerechtelijke onderzoeken van de politie opleveren. Meer bepaald hoe de verhoren van getuigen en slachtoffers maar in het bijzonder ook de telefonieonderzoeken licht werpen op de eigenheid van dadergroepen, hoe ze functioneren en, vooral, hoe tienerpooiers ook onderling genetwerkt zijn, relaties en contacten onderhouden. De dossieranalyse levert wat dat betreft een veel accurater beeld op dan louter het tellen van veroordeelde (en vaak individuele)

tienerpooiers in de vonnissen. Een moeilijkheid is dan wel dat een straf dossier vaak gefragmenteerde informatie bevat, bijvoorbeeld omdat niet alle ondervraagde personen meteen openhartig zijn en de opsporingsdiensten steeds met verschillende rechtechnieken de puzzelstukjes in elkaar moeten passen om vervolging voor tienerpooierschap en nota bene mensenhandel te bewerkstelligen.

Dergelijke onderzoeken worden op hun beurt wel eens bemoeilijkt door ontduikingstechnieken die tienerpooiers toepassen. Zoals daar zijn: vaak telefoons onder elkaar uitwisselen, ervoor zorgen dat de “werktelefoon” steeds op naam van het slachtoffer staat, regelmatig van telefoonnummer veranderen, SIM-kaarten op naam van (onbekende of andere) personen registreren, geëncrypteerde communicatiemiddelen gebruiken, buitenlandse telefoonnummers gebruiken, enz. Maar ook de verhoren van slachtoffers en getuigen leveren niet altijd objectiveerbare, accurate informatie op die een onmiddellijke vervolging mogelijk maken en moeten de rechercheurs voortbouwen op versnipperde informatie en puzzelstukjes. Heel opmerkelijk is dat we steevast konden vaststellen dat slachtoffers of hun kennissen in feite de echte namen van de plegers, laat staan hun achtergrond en opgroeisituatie kennen.

De analyse van de straf dossiers levert opmerkelijke inzichten op in hoe tienerpooiers zich organiseren en relaties onderhouden. Daar waar de vonnissen van de tien geanalyseerde straf dossiers doen vermoeden dat het ofwel solisten zijn, ligt dat feitelijk omgekeerd. In slechts één geanalyseerd straf dossier gaat het effectief om een ‘echte’ solist; acht andere straf dossiers suggereren dat het om dadergroepen zoals in het onderstaande punt beschreven gaat. In één geval ging het om een kleine dadergroep waar er veel minder connecties met andere dadergroepen of tienerpooiers werden geobjectiveerd.

4.2.2.1 Los gestructureerde niet-ge sofisticeerde genetwerkte dadergroepen domineren

De dossieranalyse van de straf dossiers beschikbaar bij de griffies liet bij uitstek toe om het inzicht te consolideren dat tienerpooiers niet geïsoleerd handelen, maar zich opvallend vaak bewegen in een geheel dat we best kunnen omschrijven als een los gestructureerde niet-ge sofisticeerde dadergroep die (vaak) banden onderhoudt met andere tienerpooiers en hun netwerk. Het is een inzicht dat pertinent zichtbaar wordt tijdens het ploegen doorheen de verschillende stukken beschikbaar in de straf dossiers. Door middel van verhoren en telefonie-onderzoeken alsook andere elementen komen talloze verdachten, (mede)daders, dader-passanten, slachtoffers en hun netwerken, getuigen, enz. in beeld (maar waar er dus niet steeds voldoende bewijzen zijn om al die personen te vervolgen). De precieze rollen van de personen vermeld in de straf dossiers zijn bovendien niet altijd loepzuiver of vaststaand. Op het ene moment is iemand slachtoffer of getuige maar wordt die betrokkene bijvoorbeeld in navolgende pv's als verdachte gecategoriseerd, na bijkomend speurwerk, inzichten en elementen die een andere rol rechtvaardigen. Het omgekeerde bestaat ook, een “verdachte” kan na verloop van tijd beschouwd worden als louter een getuige van de gebeurtenissen, enz. We lichten de aard van de organisatievorm die we in deze titel gebruiken stapsgewijs toe en hanteren daartoe verschillende invalshoeken op basis van verschillende onderzoekstechnieken die de straf dossiers vormgeven.

In eerste instantie laten de elementen in de straf dossiers toe vast te stellen dat niettegenstaande een tienerpooier regelmatig individueel wordt veroordeeld, hij zich beweegt in een ruimere groep waarvan sommige personen ook bepaalde activiteiten op zich nemen. Het zijn individuen die goed weten wat de activiteit van de tienerpooier is, hem omringen als vriend of familielid (zie infra), maar ook bepaalde taken uitvoeren en in gans dat geheel bij wijze van spreken een graantje meepikken van de opbrengsten, bijvoorbeeld tijdens een bijeenkomst, een feestje of een uitstapje met de

wagen. Een recent straf dossier van een veroordeelde tienerpooier spreekt tot de verbeelding. Niettegenstaande dat de plegger individueel veroordeeld werd tot een jarenlange gevangenisstraf wezen het straf dossier en nota bene de verhoren van de talloze slachtoffers uit dat de dader hulp kreeg van vrienden en familieleden (zie infra). Het zijn personen die één van de slachtoffers zijn “soldaten” noemde, de plegger had in haar bewoordingen altijd wel iemand beschikbaar die voor ‘iets’ ingeschakeld kon worden om de seksuele uitbuiting van de minderjarige mee te omkaderen en vorm te geven. Ook in andere dossiers zien we personen in de groep rond de tienerpooier bepaalde taken opnemen: de geldopbrengsten van de seksuele uitbuiting verstoppen in een woonst, informatie aanleveren over mogelijke slachtoffers, op uitkijk staan, een slachtoffer oppikken of vervoeren, drugs aanleveren, een slachtoffer overhalen om toch maar bij de dader te blijven, een privé-feestje organiseren voor de groep rond de pooier, enz. De voorbeelden zijn legio. Of anders verwoord, we zien talloze feiten van mede-daderschap opduiken maar waar niet steeds het potentieel bestaat om deze verdachten voor die feiten te vervolgen. In drie straf dossiers was dat bijvoorbeeld wel mogelijk, omdat het gerechtelijk onderzoek naar de activiteiten van de tienerpooier nu eenmaal objectiveerbare elementen opleverde die feiten van mede-daderschap onbetwistbaar maakte. In één van die dossiers werden drie pleggers voor mensenhandel veroordeeld, niettegenstaande er eigenlijk maar één pooier was.

Maar het gaat hier voor de duidelijkheid niet over hard gestructureerde, hiërarchische criminele organisaties of dadergroepen; de betrokkenen zijn eerder lossere vriendencontacten of onderhouden een familieband. Niettegenstaande de pooier(s) een centrale rol inneemt zijn de verbanden met medeplegers eerder los, horizontaal, ad hoc, amicaal, en niet bijzonder gesofisticeerd. Er schuilt anders gezegd geen duidelijk doordachte, afgelijnde, zakelijke logica in met heldere, afgebakende taakverdelingen, zoals dat in andere criminele organisatieverbanden zoals de georganiseerde misdaad of drughandel wel het geval kan zijn. Het feit dat tienerpooierschap functioneert in een context van losse en dus niet steeds eenvoudig te identificeren verbanden, lijkt de vervolging voor tienerpooierschap bovendien net complexer te maken.

Maar dé verrassing die de dossieranalyse opleverde is hoe tienerpooiers en hun netwerk onderling geconnecteerd zijn en relaties onderhouden; een inzicht dat met name in de verhoren van slachtoffers en hun netwerk aan het licht kwam. Het zijn met andere woorden geen geïsoleerde groepen, “cellen” of dadergroepen. Acht geanalyseerde straf dossiers brachten aan het licht dat opvallend vaak dezelfde personen (i.e. daders, verdachten, passanten, slachtoffers, kennissen van slachtoffers, enz.) in *verschillende* straf dossiers opduiken. De politionele onderzoeksdaden in deze straf dossiers werpen een licht op hoe goed geconnecteerd verschillende dadergroepen onderling kunnen zijn en welke relaties en contacten zij onderhouden met andere pleggers waarvan geweten is, of sterk vermoed wordt, dat zij een tienerpooier zijn (dat wordt bijvoorbeeld zo aangegeven in de pv’s op basis van politionele informatie en kennis van de rechercheurs), al dan niet in een andere regio dan het straf dossier zelf. Dat tienerpooiers contacten en relaties onderhouden met andere tienerpooiers (uit andere provincies), werd onmiskenbaar zichtbaar. Met name in de verhoren van slachtoffers, vrienden, kennissen en getuigen, alsook de communicatieonderzoeken die telefoongebruik met andere respondenten en/of zendmastgebruik nagaan en waar dan, eventueel en vaak na meerdere vorderingen van de telecomoperatoren, de relaties tussen verschillende pooiergroepen zichtbaar kunnen worden. Slachtoffers maar evengoed hun kennissenkring getuigen over hoe tienerpooiers elkaar ontmoeten, ‘chillen’, kleine feestjes houden in een appartement, informatie uitwisselen, seksuele handelingen laten doen, meisjes uitwisselen en, vooral, info uitwisselen over potentiële slachtoffers en die aan elkaar voorstellen. Ettelijke ‘bekende’

tienerpooiers doken op die manier meerdere malen op in verschillende dossiers. Een slachtoffer merkte in een politieverhoor dan ook laconiek op dat “*elke pooier elke pooier kent*”.

Een voorbeeld: in een straf dossier wordt in een politieverhoor zichtbaar gemaakt dat een bekende gewelddadige pleger (die veeleer in Oost-Vlaanderen opereert) tijdens een samenkomst in Antwerpen het telefoonnummer bemachtigt van een oud-slachtoffer in een gespecialiseerde voorziening, en die agressief begint te stalken. Exact dezelfde dader sloeg in een ander straf dossier het appartement van een persoon betrokken bij de feiten kort en klein, wellicht uit wraak voor bepaalde handelingen of om op een goed plaatje te staan met een potentieel nieuw slachtoffer - dat werd nooit echt duidelijk. Dezelfde tienerpooier wordt in weer een ander dossier beschouwd als de goede vriend van de broer van de in dat straf dossier vervolgte pleger, en ga zo maar door. Het gaat hier niet louter om één voorbeeldje, het is een pertinente vaststelling dat een resem namen van tienerpooiers, hun handlangers en vrienden kriskras opduiken in verschillende straf dossiers. Strafdossiers maken met andere woorden zichtbaar dat het dus niet louter gaat om losse, niet-gesofisticeerde groepen maar bovenal dat tienerpooiers en hun trawanten onderling ook goed geconnecteerd zijn, elkaar kennen, ontmoeten en ‘vriendendiensten’ leveren.

Een ander belangrijk inzicht over het organisatieverband van tienerpooiers is dat de connecties tussen verschillende tienerpooiers en de groepen die hen omringen niet uitsluitend getypeerd worden door vriendenrelaties of buurtbekenden, maar ook familiebanden. Dit kon ook onbetwistbaar vastgesteld worden in meerdere straf dossiers. Een voorbeeld: de broer van veroordeelde dader A staat bekend om te opereren in een andere groep; de neef van dader B duikt dan weer op in een pv uit een andere regio dat werd toegevoegd aan het straf dossier omdat het over hetzelfde slachtoffer gaat; de aangetrouwde neef van dader C duikt dan weer op in een verhoor van een slachtoffer als mogelijke verdachte tienerpooier, enz. We spreken hier niet over ‘echte’ familiebedrijfjes met duidelijke taakverdelingen tussen bijvoorbeeld pooier en zijn vrouw, het zijn eerder losse verbanden, maar de hypothese dat kennis van tienerpooierschap en de *tricks of the trade* via allerlei (soms verre) familiebanden overgedragen wordt, kon in verschillende straf dossiers vastgesteld worden. Ook een respondent die in een specifieke voorziening dagelijks contact heeft met slachtoffers van tienerpooiers benadrukte in een gesprek uitdrukkelijk de rol van familiebanden in het aftasten en ontplooiën van tienerpooierschap. Dat werd ook empirisch onderbouwd: in één straf dossier worden twee broers vervolgd. Zij lijken elkaar te inspireren, en bewegen ook wel eens van groep naar groep. In andere dossiers wordt dan weer zichtbaar dat broers, neven en leden van aangetrouwde familie aan elkaar gekoppeld kunnen worden en zij onderlinge banden onderhouden. Het viel in deze straf dossiers te noteren dat jongere broers en neven geïnspireerd raken door de handelingen van een tienerpooier, de ‘loverboy’-rol uitproberen, een (jong) slachtoffer ronselen en ‘bedwelmen’, maar dan kleinschalig, discreet en aftastend. Ze moeten als het ware nog groeien in hun rol van pooier.

De communicatie-onderzoeken in het bijzonder werpen ook licht op het bredere contactennetwerk waarover pooiers beschikken (voor zover met zekerheid kan vastgesteld worden dat een telefoonnummer rechtstreeks naar een dader leidt). Zulke onderzoeken zijn in staat om los van de informatie bekomen uit politieverhoren een netwerk van een dader in te schatten, i.e. zijn ‘telefoonboekje’. Daar valt regelmatig op dat er in dit breder veld van contacten vaak personen voorkomen die in de politionele databanken bekend staan om talloze feiten, gaande van drugbezit en handel, diefstal, afpersing, slagen en verwondingen maar ook prostitutiegerelateerde feiten. In een klein aantal gevallen kon vastgesteld worden dat ook oudere vrouwen in het contactnetwerk zitten die bekend staan voor het houden van huizen van ontucht en/of ervaring hadden met

sekswerk. Sommige contacten hebben een ware waslijst van geregistreerde feiten van zeer ernstige vormen van herhaaldelijke delinquentie, inclusief doodslag en brandstichting al zijn dat veeleer uitzonderingen. Het kan moeilijk geobjectiveerd worden gezien er regelmatig problemen opduiken bij het identificeren van al die contacten in de vorm van telefoonnummers, maar dat plegers netwerken hebben met contacten die zelf ook voor allerlei inbreuken bekend staan bij de politiediensten, werd opvallend regelmatig geobjectiveerd in de strafdossiers.

Een andere invalshoek die de netwerken en onderlinge interacties van tienerpooiers zichtbaar maakt, is de slachtofferkant. Talloze namen van slachtoffers komen kriskras voor in verschillende strafdossiers. We konden minstens acht slachtoffers identificeren die in meerdere strafdossiers voorkomen, en waarvan ofwel vermoed wordt ofwel met zekerheid vaststaat dat ze in de klauwen van een tienerpooier en zijn netwerk zitten, maar bovenal plots opduiken in het groepje rond een andere tienerpooier. Het is cru om te zeggen, maar sommige slachtoffers *hoppem* letterlijk van pooier naar pooier die elkaar kennen of van wie de netwerken elkaar raken.

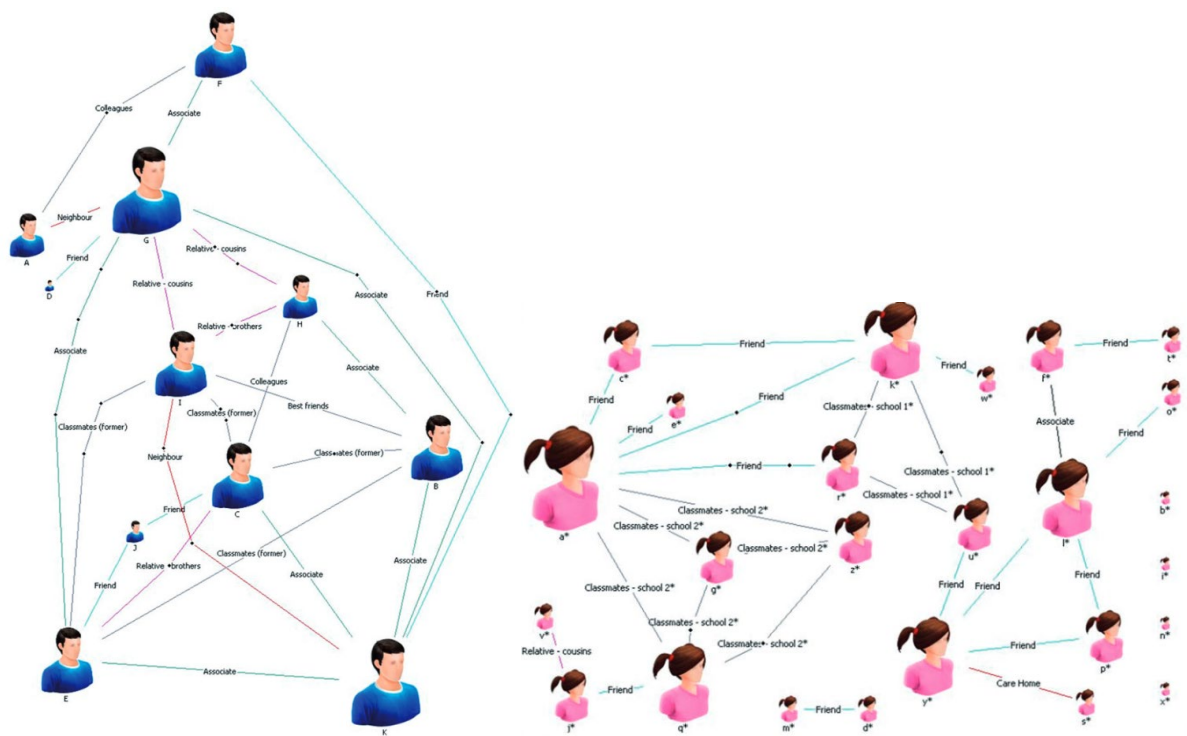
Ook hier spelen communicatie-onderzoeken een cruciale rol in het zichtbaar maken van hoeveel contacten er zijn met tieners en jonge vrouwen waarvan geweten is dat ze (in een verleden) slachtoffer zijn. Eén dossier waar de politie heel wat inspanningen moest doen om tot het 'juiste' telefoonnummer te raken, liet weinig aan de verbeelding over. Daar werden een 15-tal telefoonnummers van tieners of jonge vrouwen in kaart gebracht waarvan geweten is dat ze in het netwerk van tienerpooier(s) verstrikt zitten of zaten. Tekenend is dat bijna al deze contacten bekend staan voor herhaaldelijke ontvluchtelingen uit een jeugdvoorziening. Het is geen uitzondering dat een communicatie-onderzoek wijst naar tieners die voor 5 tot zelfs 24 ontvluchtelingen bekend staan in de politiedatabanken. Het onderstreept dat tienerpooiers bij uitstek focussen op meisjes met een parcours in de jeugdvoorzieningen (zie infra). Daar waar we spraken over hoe plegers genetwerkt zijn, is er heel opvallend een gelijkaardige vaststelling te maken wat betreft de slachtoffers. Zij kennen elkaar opvallend vaak, fysiek, via scholen, jeugdvoorzieningen en sociale media, maar ook door familiebanden waaronder aangetrouwde familieleden, pleegouders en adoptieouders. We stelden regelmatig tekenen van onstabiele familieverbanden en -situaties vast.

Als we een stapje achteruit zetten zijn de gelijkenissen treffend met wat Cockbain (2011; 2018) beschrijft in haar onderzoeken over onder meer de organisatievorm van ICST-plegers in het Verenigd Koninkrijk die minderjarige seksueel uitbuiten of verhandelen. Cockbain hanteert de methode van de sociale netwerkanalyse om vast te stellen dat deze plegers in losse niet-gestructureerde en niet-gesofisticeerde groepen opereren. Zij kaart aan dat er geen echte *ringleaders* zijn, de relaties eerder horizontaal dan hiërarchisch bestaan, al nemen de pooiers wel een centralere plaats in.

Ontmoetingen en handelingen gebeuren ad hoc en arbitrair, er zit geen duidelijke structuur of planning en organisatie in verweven, buiten het vorm geven van de seksuele uitbuiting, vaak door een vorm van de loverboymethode. Bovenal beschrijft Ella Cockbain het complexe en dynamische netwerk van zowel plegers als slachtoffers die elkaar opvallend vaak (indirect) kennen, ontmoeten, weer verdwijnen en terugkeren. Haar onderzoek toont aan dat plegers onderling verbonden zijn door vriendschaps- en familiebanden, maar ook werkverbanden (wat we in het voorliggende onderzoek dan weer niet konden vaststellen). Pertinent is dat ook langs de slachtofferkant onderlinge relaties bestaan en getypeerd worden door vriendschap, schoolrelaties, familiebanden (maar veel minder jeugdvoorzieningen).

Cockbain gaat daarmee expliciet in tegen de mythe dat elk slachtoffer van tienerpooiers passief, onwetend en geïsoleerd geronseld en uitgebuit wordt en wijst daarbovenop op de onderlinge raakvlakken en dynamiek tussen dadergroepen en slachtoffernetwerken.

Figuur 7: een los gestructureerde niet-gesofisticeerde dadergroep (links) en het slachtoffernetwerk (rechts)

Bron: Cockbain et al., 2011

De verrassing in het voorliggende onderzoek over tienerpooiers is niet alleen de vaststelling dat het om gelijkaardige organisatievormen gaat die Cockbain (2011; 2018) beschrijft, maar in het bijzonder dat de tienerpooiers en de groepen die hen omringen ook onderling goed geconnecteerd kunnen zijn, relaties onderhouden en elkaar ontmoeten. Dit leidt tot het uiterst pertinente inzicht dat verschillende (kleine) dadergroepen een groter geheel vormen en die empirische realiteit de term tienerpooiercircuit rechtvaardigt. De term valt trouwens niet uit de lucht. In verschillende politieverhoren wordt de term “tienerpooiercircuit” weergegeven in pv’s die rechercheactiviteiten resumeren door rechercheurs, bijvoorbeeld wanneer er na onderzoeksdaden een vermoeden ontstaat dat dit de context van een ontvluchting of verdwijning is. Bovendien hanteren ook ondervraagde personen de term “tienerpooiercircuit” tijdens verhoren. Ook onder de slachtoffers zelf circuleert deze term en lijken zij donders goed te weten wat het betekent wanneer een bepaald meisje plots ‘verdwijnt’, er berichten over verdwenen jongeren rondgaan. Of anders gezegd, het is eigenlijk best wel geweten wie de tienerpooiers en hun netwerken zijn en wat zij doen (en welke ‘mogelijkheden’ zij bieden). Ook in Nederland wordt al jaren de term “loverboycircuit” gebruikt om de netwerken die daders onderhouden te duiden (Verwijs, et al., 2011, p. 24). Bovenkerk et al. (2004) kaartten het reeds bijna twintig jaar geleden aan: *“Uit de interviewfragmenten blijkt dat er inderdaad gesproken kan worden van een circuit want er zijn netwerken van jongens die met elkaar in contact staan of elkaar in ieder geval kennen. Ook is gebleken dat het opereren als loverboy vaak aanstekelijk werkt en dat jongere jongens het gedrag van ogenschijnlijk succesvolle loverboys lijken te imiteren”* (p. 54). De conclusie hier is dat er voor de Vlaamse situatie en tienerpooierschap niet alleen over losse niet-gesofisticeerde dadergroepen moet gesproken worden, maar dat zij bovendien onderling goed genetwerkt zijn. Zo’n situaties rechtvaardigen het woord “circuit”.

4.2.2.2 *Minder tot niet-genetwerkte dadergroepen*

Niet alle onderzochte strafdossiers wijzen op het bestaan van een tastbaar tienerpooiercircuit waarin meerdere groepen elkaar raken, en de leden ervan contacten onderhouden. Er bestaan wel degelijk situaties van binnenlandse seksuele uitbuiting van minderjarigen waar er twee tot drie plegers betrokken zijn, maar waar veel minder tot geen contacten met andere tienerpooiernetwerken gedetecteerd werden op basis van de verzamelde stukken in het strafdossier. Deze groepen ontplooiën eerder geïsoleerde activiteiten. Het zijn dan ook kleine dadergroepen waar geen tientallen andere potentiële slachtoffers en verdachten in de telefonie-onderzoeken zichtbaar werden. Wel gelijklopend is dat ook in deze groepen er contacten zijn met andere personen die bekend staan om allerlei feiten en er altijd wel ergens een link is met iemand die iets kent van pooierschap, prostitutie of ontucht (maar dan niet per se met minderjarigen).

4.2.2.3 *'Echte' solisten*

De analyse van de tien strafdossiers maakte slechts één duidelijk geval van een (geïsoleerd handelende) solist zichtbaar. Het doet vermoeden dat de louter individueel handelende tienerpooier (die van A tot Z de seksuele uitbuiting vormgeeft en organiseert) tegenwoordig in de minderheid is. Dit ligt in de lijn van vaststellingen in buitenlandse onderzoeken en wat ook zo door ettelijke respondenten met zicht op de vervolging bevestigd wordt: zij wezen er uitdrukkelijk op dat ook zij het tienerpooierschap zien in de vorm van losse niet-gesofisticeerde groepen die onderling goede contacten hebben. We konden in de tien geanalyseerde strafdossiers slechts één 'echte' solist zichtbaar maken, een jongeman die alles zelf deed maar veeleer in de categorie van de focus op eigen seksuele bevrediging thuishoort en aan het aftasten was om de verzakelijkte, gestructureerde seksuele uitbuiting via de sekswerksplatformeconomie (zie infra) vorm te geven – en door regelrechte 'onhandigheid' trouwens erg snel tegen de lamp liep.

Op basis van de vijf bijkomende vonnissen waar er geen strafdossier geraadpleegd werd, was het veel moeilijker om na te gaan of de dader(s) in groep of als solist optreden aangezien zoals eerder aangetoond vooral de politionele telefonie-onderzoeken en verhoren van slachtoffers en kennissen daar licht op kunnen werpen, voor zover beschikbaar.

4.2.3 Variërende ronselmethodes en uitwisselbare rollen

4.2.3.1 *Inleiding en schets van enkele bedenkingen*

De literatuurstudie reikte heel wat inzichten aan over hoe tienerpooiers en daders van binnenlandse seksuele uitbuiting te werk gaan om slachtoffers in de (illegale) prostitutie te bruuskeren. We merkten daarbij op dat de loverboymethode nog steeds een belangrijk instrument is maar dat er wel wat bedenkingen zijn bij de soms nog te lang nazinderende inzichten van ondertussen 25 jaar geleden. We kunnen op basis van de dossieranalyse alvast opmerken dat de loverboymethode nog bestaat maar nuanceringen op hun plaats zijn. Er zijn dossiers waarin de 'klassieke' langdurige loverboymethode nog steeds goed op te merken valt. In andere dossiers zien we, zoals aangestipt in de literatuurstudie, een (veel) kortere grooming en vooral sneller gebruik van de klassieke pooiermethoden zoals dreiging, chantage en (fysiek en verbaal) geweld, met name dan tijdens de uitbuitingsfase. Anderzijds zijn er situaties waarin duidelijk blijkt dat er weinig tot geen sprake is van het nabootsen van verliefdheid en de loverboymethode eigenlijk niet bestaat – daar worden dan ook specifieke tactieken zichtbaar die eigen zijn aan de achtergrond van het slachtoffer.

Tegelijkertijd moeten een aantal beperkingen en moeilijkheden aangekaart worden. Veel van de dossiers handelden over een uitbuitingssituatie van tienerpooierschap die al een poos gaande was. Dat betekent dat er niet steeds glasheldere informatie beschikbaar is over de karakteristieken en

context van de identificatie, ronseling en groomingperiode die de uitbuitingsfase voorafgingen. De inzichten die we konden verzamelen steunen voornamelijk op de verhoren van slachtoffers en hun netwerken. Slachtoffers zijn echter niet altijd bijzonder openhartig omwille van talloze redenen. Slachtoffers hebben hun tijd nodig om openhartig te zijn over wat er is gebeurd, zijn op hun hoede en in bepaalde gevallen nog duidelijk onder de invloed van de pooier (die ze lijken af te schermen). Andere slachtoffers zijn in bepaalde verhoren zeer voorzichtig en lieten later blijken dat ze schrik hadden voor wraak en geweld. In andere situaties dan weer zijn slachtoffers verveeld met het optreden van de politie vanwege de vermeende ‘winsten’ van een situatie en de ‘uitweg’ naar een ander en beter leven die ze menen te zien. Of anders gezegd, niet alle verhoren zijn openhartig en duidelijk. In de gevallen waar slachtoffers wel openhartig en duidelijk zijn gebeurde dit doordat de politiediensten voorzichtig vertrouwen konden opbouwen. Dat was bijvoorbeeld het geval met een slachtoffer dat compleet geïsoleerd in een verschrikkelijke uitbuitingssituatie was terecht gekomen en de tienerpooier als een “duivel” omschreef.

Op basis van de analyse van de tien strafdossiers kunnen we wat betreft de modus operandi van tienerpooiers acht verschillende MO-scenario's van elkaar onderscheiden. Het zijn tactieken en manieren van werken die zichtbaar worden in de verhoren van slachtoffers, getuigen en andere personen en stukken in de strafdossiers. De verschillende MO-scenario's maken pertinent duidelijk dat tienerpooiers veelzijdig te werk kunnen gaan en er niet één methode bestaat. Zij gebruiken bovendien verschillende tactieken door elkaar om slachtoffers te ronselen en passen hun strategie naargelang de achtergrond en motieven van het slachtoffer aan. Het gaat om scenario's van modus operandi die niet per se de rode draad zijn in één afgebakend strafdossier, maar die wel zichtbaar worden, omdat de politiediensten in het kader van mensenhandel en tienerpooierschap nu eenmaal veel verhoren en recherchehandelingen moeten doen, om ofwel een vervolgingsbasis mogelijk te maken, ofwel aftastend te werk gaan om elementen daartoe te verzamelen. In wat volgt maken we een overzicht van de werkmethoden die op die manier zichtbaar werden in de strafdossiers, volgens de analysemethode die in de methodologie geschetst werd: een exploratieve aanpak door de verzamelde gegevens te laten 'spreken' en 'ademen' en een overzicht van de verschillende scenario's die tienerpooiers toepassen te maken. Dit leverde de acht volgende MO-scenario's op:

a. Langere grooming, chantage, verzakelijking en geweld

Scenario a. valt goed samen met wat er in de literatuurstudie werd geduid als een belangrijke evolutie van de loverboymethode: de tijden dat tienerpooiers maandenlang en subtiel te werk gaan om 'onwetende' slachtoffers te ronselen en richting seksuele uitbuiting te dirigeren en dan steeds charme en geveinsde liefde uitspelen om de uitbuitingsfase te handhaven, is een zeldzaamheid. In meerdere dossiers kon vastgesteld worden dat er effectief sprake is van (soms) maandenlange af-en-aan grooming maar er dan vooral bedreigingen, geweld, chantage en trauma bonding als wapens worden gebruikt om de (soms prille) uitbuiting te handhaven. De analyse van de gegevens leverde het inzicht op dat het vooral geroutineerde tienerpooiers zijn (die ook kriskras in andere dossiers opduiken en in het circuit goed gekend zijn). Zij zullen sneller dan andere plegers gebruik maken van klassieke pooiertechnieken zoals *gorilla pimping* en zijn buitengewoon gefocust op de verzakelijking, i.e. de seksuele uitbuiting moet snel en veel geld opleveren. Hun geliefkoosde slachtoffers zijn meisjes met een precaire achtergrond zoals een parcours in de jeugdvoorzieningen of meisjes die menen dat ze geen goede thuissituatie hebben. In het bijzonder de slachtoffers waar daders vernemen dat zij al een parcours in het tienerpooiercircuit hadden of sekswerk verkend hebben (zie infra).

Onderstaand citaat uit een politieverhoor schetst bij uitstek de modus operandi en context van de uitbuiting die we als scenario a. beschrijven. De focus ligt op het gebruik van geweld om de uitbuitingsfase te handhaven. Het geeft de ervaringen van een slachtoffer weer dat aanvankelijk heel voorzichtig was in haar bewoordingen. Ongeveer 11 maanden na de gebeurtenissen legde zij de onderstaande verklaring af die door het parket toegevoegd werd aan het dossier:

Zij leerde hem kennen via Facebook, waar hij haar een vriendschappelijk verzoek stuurde en met haar begon te chatten via Messenger. In het begin was hun communicatie prettig en leerden ze elkaar kennen als vrienden. Op een dag, toen zij weggelopen was, bood hij aan haar op te halen aan een locatie in een stad, samen met een andere persoon. In die periode was zij 15 jaar oud en kende hij haar exacte leeftijd niet. Desondanks bleef hij contact met haar zoeken en raakte zij stapelverliefd op hem. Ze bleven bij elkaar en zij had ook contact met zijn moeder. Hij was destijds illegaal in het land en had geen geldige papieren. Hij verbleef in het appartement van zijn moeder. Aanvankelijk was hij lief en zorgzaam. De eerste paar maanden verliepen zonder problemen en hij behandelde haar erg goed, verwende haar met cadeaus en attenties. Op een dag werd zijn huis door de lokale politie doorzocht, waarna zij terugkeerde naar de jeugdvoorziening. Maar na haar terugkeer liep zij opnieuw weg en ging ze opnieuw naar hem toe. Hij zegde dat hij schulden had en wilde dat zij als sekswerker zou werken. Hij chanteerde haar door te dreigen de relatie stop te zetten. Ze begon te werken als escorte via advertenties op verschillende websites van de sekswerkplatformeconomie, gedurende een maand. Hij regelde de klanten en het verdiende geld werd steeds afgenomen. Hij huurde hotels af in een grootstad, waar zij dag en nacht haar werk moest doen, 6 tot 7 klanten per dag. Het waren voornamelijk rendez-vous hotels. Hij gebruikte twee gsm's die constant afgingen. De klanten betaalden 150€ per uur, maar als zij langer dan 20 minuten met een klant op een kamer was, werd zij door hem geslagen. Ze rekent uit dat hij hier tienduizenden euro's aan verdiende. Hij oefende voortdurende controle over haar uit en sneed haar af van de buitenwereld door haar op te sluiten, alles af te pakken en de toegang tot sociale media te ontzeggen, wat haar bang en geïsoleerd maakte. De tienerpooier is agressief, bedreigt haar en gebruikt fysiek geweld. Hij creëert een sfeer van angst en intimidatie, waardoor zij niet durfde te ontsnappen. Ze voelde zich gevangen en kon niet anders dan doen wat hij van haar vroeg. Zelfs terwijl hij in de gevangenis zit, blijft hij contact met haar zoeken. Hij bedreigt haar telefonisch en beweert dat zij zijn vrouw is en bij hem moet blijven. Hij dreigt haar kapot te maken als ze klikt bij de politie. Ze is bang van hem en vreest dat hij haar iets zal aandoen als hij vrijkomt. Verschillende mensen waarschuwen haar. [Herschreven citaat van een politieverhoor in een strafdossier].

Deze tienerpooier werd na het bevel tot aanhouding door de raadkamer in detentie gehouden en in een vonnis berecht tot een jarenlange gevangenisstraf. Hij wijkt af qua leeftijdsprofiel en heeft een leeftijd die beduidend hoger ligt dan de gemiddelde leeftijd van 21 jaar in de verzamelde gegevens.

b. Lokken met omkadering, snelle uitbuiting zonder loverboymethoden

Als contrast schetsen we scenario b. In twee dossiers werd duidelijk dat elementen uit verhoren van slachtoffers en hun kennissennetwerk wijzen op een gans andere strategie dan het voorgaande scenario a., met name hoe tienerpooiers slachtoffers ronselen met extreem korte groomingsperiodes en waar nauwelijks en in feite zelfs helemaal geen sprake is van 'klassieke' loverboymethoden. Het is in deze gevallen zelfs moeilijk te spreken over 'grooming', maar eerder over lokken. Het is een aanpak die volledig toegespitst is op tieners met een parcours in de voorzieningen, en waar bij wijze van spreken een boter-bij-de-vis aanpak bestaat: slachtoffers worden gelokt met de idee dat zij kunnen ontsnappen, ergens terecht kunnen, een dak boven het hoofd hebben met een slaapplek, en zij een centje kunnen bijverdienen. In minstens twee dossiers

zijn er elementen voorhanden die daar duidelijk op wijzen en er van loverboymethoden zoals verliefdheid, genegenheid en (langdurige) pogingen om het slachtoffer te binden, isoleren en loyaal maken veel minder en zelfs geen sprake is.

Een politie-pv uit 2017 vatte een verhoor van een minderjarige getuige dusdanig samen:

Dagelijks huren twee dezelfde mannen minstens twee kamers in een hotel. Deze worden aangeboden aan weggelopen minderjarige meisjes die onderdak zoeken en geld willen bijverdienen door seksuele diensten te leveren aan onbekenden. Het gaat voornamelijk om jongeren die voorzieningen ontvluchten. Twee slachtoffers hebben tijdens hun vlucht hiervan gebruik gemaakt. Zij sommen de namen op van vier mannen die betrokken zijn in deze kwestie. De meisjes krijgen een GSM met simkaart om afspraken te maken met klanten. Zij staan in contact met verschillende pooiers. De simkaarten worden regelmatig veranderd. Als het betreffende hotel volzet is, dan worden kamers in een ander hotel geboekt. [Herschreven citaat uit een politie-pv van omstreeks 2017].

De bittere pil in dit verhaal is dat het wijst op hoezeer tieners (met een parcours in de jeugdvoorzieningen) weten dat (illegaal) sekswerk een exit-strategie is en inschatten dat zij met hun lichaam deze 'vrijheid' en geld kunnen 'afkopen'. In de dossiers zijn dan ook talloze indicaties terug te vinden dat tieners ook daadwerkelijk eerst op zelfstandige basis het illegaal sekswerk aftasten en uitprobeerden. In een ander dossier werd in een verhoor beschreven hoe tieners na amper één dag ontvluchting al ingeschakeld waren in de sekswerkplatformeconomie (maar er van gedeelde inkomsten amper sprake is). Dat is ook het drama zoals een respondent met zicht op de dossiers aanreikte. Voor tieners is het een mogelijke *way out* maar ze zijn zich vaak niet bewust van de vuile, zelfs gevaarlijke kanten van dit werk (lange dagen, onveilige seks, geweld, feitelijk weinig/geen inkomsten enz.). Tienerpooiers spelen dan goed in op de vrees of de onwil om terug naar de voorziening te gaan als een vorm van handhaving en gebruiken geldnood als lokmiddel om het illegale sekswerk vorm te geven.

Er zijn sterke vermoedens dat de twee dossiers waarover hier gesproken wordt op hetzelfde tienerpooiercircuit betrekking hebben, maar waarin meerdere ronseltactieken worden gebruikt. Zoals reeds bleek uit de literatuurstudie passen dader(groepen) hun tactieken aan rekening houdend met de achtergrond van slachtoffers. Ook is het noodzakelijk op te merken dat in beide dossiers dezelfde vrouwelijke pleger in beeld kwam, met name iemand die actief ronselde in het voorzieningenmilieu (waar zij trouwens ook had gezeten) maar dus andere 'lokmethoden' worden gebruikt dan louter geveinsde liefde, aandacht en cadeautjes. Een aanpak die eerder toespitst op omkaderingen maar ook een 'zorgend' karakter ("ik zal je helpen", "ik zal voor je zorgen" zegde de pleger naar verluid). Dit gaf de doorslag bij een slachtoffer die net uit een gespecialiseerde voorziening was weggelopen. Kortom, het is een extreem korte grooming (beter: lokken) die inspeelt op bepaalde verlangens, en voor zover we konden inschatten, daar behoorlijk succesvol in is. Maar zoals dat vaak gaat bleek uit de getuigenissen dat er van dat centje bijverdienen niet veel sprake is en de vrouwelijke pleger het geld zonder geweld maar wel systematisch in beslag nam, doorgaf aan haar 'loverboy' maar zelf ook op zwier ging en dure spullen ging kopen (zij werd in een ander dossier berecht voor mensenhandel).

Maar ook in andere dossiers waar er geen directe connectie is met het bovenstaande tienerpooiercircuit komt een gelijkaardig MO-profiel bovendrijven, met name het toespitsen op tieners met een parcours in de voorzieningen en het snel duidelijk maken waarover het 'echt' gaat zonder aspecten van geveinsde liefde en pogingen om het slachtoffer te isoleren:

Zij liep de voorgaande jaren vaak weg, kwam in contact met drugs en onderging daarom een door de jeugdrechter opgelegde plaatsing. Op een warme zomerdag enkele jaren terug had ze contact met de dader. Zij chatten met elkaar. Toen hij vernam dat ze in een voorziening zat wilde hij haar leeftijd weten. Op dat moment was ze vijftien. Hij ketste dat laconiek af en vond dat helemaal niet erg. Ze geeft aan dat ze al van plan was weg te lopen en gaat in op het voorstel om haar te komen ophalen. Ze rijden naar zijn appartement. Tijdens de rit valt het haar op dat de pleger veel meisjes uit de voorziening kent. Op het appartement wordt gedronken en delen ze joints. Hij vertelt dat een ander meisje waarvan hij de naam noemt nog voor hem heeft gewerkt. Hij toont foto's van ook andere mooie meisjes die voor hem hebben gewerkt. Hij toont ook foto's van grote hoeveelheden geld tentoongespreid als een waaier. Zij verduidelijkt dat "werken" betekent dat het om sekswerk gaat. Hij probeert haar te overtuigen maar zij houdt de boot af. [Herschreven citaat uit een vonnis van 2022].

c. Zakelijke voorstellen voor slachtoffers met sekswerkervaring

Dit scenario sluit aan bij het vorige maar spitst specifiek toe op slachtoffers waarvan de pooier kan uitvissen dat ze actief zijn op de sekswerkplatformeconomie, anderzijds ook jegens tieners waarvan pooiers via hun netwerken vernemen dat ze reeds ervaring hebben met illegaal sekswerk. Het is een belangrijk inzicht in dit onderzoek dat tienerpooiers bijzonder geïnteresseerd zijn in die groep van slachtoffers en zij die jongeren en jongvolwassenen opdringerig contacteren en/of zakelijke voorstellen doen, zoals dat in het onderstaande citaat duidelijk wordt. Of anders verwoord, er is dan geen sprake van grooming, lokken, binding en isolatie; de tienerpooier wordt een klassieke pooier die zakelijke voorstellen doet in de hoop een graantje mee te pikken van een bestaande sekswerkactiviteit:

Zij vertelt over hoe zij eerder reeds leefde van advertenties op een specifieke website voor mannen die op zoek zijn naar een sugarbabe. Ze had contact met de pleger die haar kende via haar account op een website van de sekswerkplatformeconomie. De pleger had haar via het daar beschikbare GSM-nummer aangesproken. Ze geeft aan dat de pleger op zoek was naar jonge meisjes en haar meteen een voorstel deed. Dat betrof het voorstel om haar naar afspraken te vervoeren voor sekswerk met klanten voor 45% van het geld. Hij zou alles regelen. [Herschreven citaat uit een strafdossier van 2022].

Bijkomend inzicht is dat dit scenario zichtbaar maakte hoe moeilijk het is om de prostitutie te verlaten. We merkten in de dossiers op dat ooit gepooierde slachtoffers in hun jongvolwassenheid zelfstandig (ten minste volgens hun woorden) aan sekswerk blijven doen als een bron van inkomsten.

d. Extreem korte loverboymethode voor groepsverkrachting en onzichtbare sekshandel

Een ander scenario kristalliseert bij de vaststelling van elementen die wijzen op het gebruik van een extreem korte loverboymethode inclusief extreem korte grooming, door glatte goedpratende plegers die tieners aanspreken en lokken om ergens op een feestje, onder 'vrienden'. Ze overhalen de tieners tot seksuele handelingen maar er is geen sprake van structurele uitbuiting in de sekswerkplatformeconomie, hetgeen de kern vormde voor vervolging (zie infra). Hoewel dit louter zijdelings in de dossiers aan bod kwam zijn enkele getuigenissen frappant. Het is een modus operandi die bijzonder goed overeenkomt met wat Brayley et al. (2011) beschrijven: het toepassen van een extreem korte grooming, slachtoffers ronselen en meeslepen naar plekken waar op het eerste zicht plezier wordt gemaakt. Er wordt gedronken en drugs gebruikt, hippe muziek knalt uit de luidsprekers, maar waar dan in groepsverband of het naar elkaar doorverwijzen en verhandelen tot seksuele handelingen worden overgegaan; het ene moment is dat met instemming, het andere

zonder en ervaren slachtoffers dit als verkrachting. Er is geen sprake van gestructureerde uitbuiting, het gaat in informeel verband door, het ad hoc karakter is hoog en draait meer om seksuele diensten in vriendengroep en kennissen. In het profiel van slachtoffers viel op dat het niet per se tieners met een parcours doorheen jeugdvoorzieningen zijn maar wel meisjes die hun jonge leven aftasten, onafhankelijk en zelfs seksueel wervend willen zijn, mogelijks moeilijkheden hebben op school en thuis zonder dat dit dusdanig bekend staat als een verontrustende opvoedingssituatie. Zij komen via tussenpersonen in een groepsdynamiek terecht waar niet iedereen goede bedoelingen heeft en waarin tienerpooiers of hun trawanten opduiken die het meisje testen en op kleine schaal uitbuiten, onder bekenden en hun netwerken. We gaan daar later dieper op in gezien de wel heel specifieke aard die afwijkt van wat (bijna) al de dossiers delen, met name de connectie met de sekswerkplatformeconomie. Deze extreem korte loverboymethode draait veel meer om geveinsde charme dan liefde; charme die heel snel iets moet 'opleveren'. Een tactiek die ook wordt gebruikt door veroordeelde plegers die we konden indelen in de categorie van plegers die meer interesse hebben in de eigen seksuele bevrediging en veel minder de gestructureerde, verzakelijkte uitbuiting met als doel snel en veel geld te bemachtigen (zie scenario h.).

e. De tienerpooier als klassieke 'loverboy'

Niettegenstaande de bovenstaande scenario's konden we vaststellen dat de meer 'klassieke' invulling van de loverboymethode nog steeds opgemerkt kan worden: de ronseltactiek om (minderjarige) tieners louter op basis van voorwendsels van liefde, genegenheid, het samenzijn en aandacht tot zich te binden, te isoleren, extreem loyaal te maken en, vervolgens, tot (illegaal) sekswerk te manipuleren gedurende een tijdspanne die beduidend langer is dan wat hierboven werd aangekaart (vgl. met de extreem korte grooming). In het bijzonder wordt scenario e. getypeerd doordat ook louter op basis van de idee van een liefdesrelatie de handhaving van de seksuele uitbuiting bewerkstelligd wordt. Of anders verwoord, het zijn die situaties waar het slachtoffer meer vrees heeft voor een einde van de 'relatie' dan het sekswerk op zich en wat in de klassieke opvatting van de loverboymethode dan ook hét bindmiddel vormt met slachtoffers die zich niet dusdanig willen of kunnen herkennen. Dit scenario wordt dan ook getypeerd door een merkbare afwezigheid van geweld of andere harde vormen van *gorilla pimping* die eerdergenoemde scenario's dan wel weer definiëren, nota bene voor de handhaving van de uitbuitingsfase. Dat de tienerpooier dan dreigt om de relatie stop te zetten, of het slachtoffer bewust een tijd negeert of wegduwt is dan vaak voldoende gebleken om de uitbuiting te stroomlijnen.

Een straf dossier spreekt tot de verbeelding. Een (meerderjarig) slachtoffer kwam via een bekende datingwebsite in contact met een pooier die weinig inspanning moest doen om de ronseling, de binding en uitbuiting vorm te geven. Het slachtoffer leed onder enkele verstandelijke beperkingen en stoornissen die haar bijzonder kwetsbaar maakten. De beperkingen leidden immers tot goedgegeloof en een zeer hoge vatbaarheid voor manipulatie, evenzeer speelden een hoge nood aan erkenning, aandacht en de idee dat een 'lief' in het leven was gekomen een rol. Deze factoren zorgden ervoor dat het slachtoffer makkelijk te overhalen was om sekswerk te verrichten. De pleger kon haar overtuigen met een argument van schulden (iets dat opvallend vaak terugkeert, behalve wanneer er sprake is van extreem korte grooming). Er was zelfs nauwelijks fysiek contact tussen dader en slachtoffer, en de idee dat de relatie zou kunnen afspringen was voldoende om de situatie van seksuele uitbuiting te handhaven. Het feitelijke pooierwerk werd bovendien door iemand anders uitgevoerd (zie ook scenario f.). Ook in een ander straf dossier konden we vaststellen dat slachtoffers die worstelen met (lichte) verstandelijke beperkingen een doelwit zijn. Dit is zoals geschetst in de literatuurstudie vaak vanwege een groter onvermogen om manipulatie in te schatten, maar ook

eenvoudigweg omdat slachtoffers met dit profiel gewoon 'goed' willen doen en zij oprecht bekommerd zijn om die zgn. 'problemen' van de pooier.

In een ander strafdossier zagen we een gelijkaardige patroon van een meer klassieke loverboymethode opduiken en hoe het slachtoffer onder het mom van 'liefde' in de klauwen van de pleger terecht komt, zich hard bindt, loyaal is, transformeert qua kleding en gedrag en, vooral, vreest voor een einde van de relatie. Het feit dat het hier om een meisje met een parcours in de voorzieningen gaat en zij na weglopen en een vermeende breuk met de pleger de facto thuisloos was en een paar dagen op straat sliep, speelde mee. Maar ook hier valt op dat er geen (fysiek) geweld aan te pas kwam, wel dreigen met verlaten, wegduwen, of het vreselijk jaloers 'vriendje' uithangen.

Dat er nog merkbare sporen van een klassieke loverboymethode gevonden worden is geen verrassing, gezien inzichten die de strafdossiers opleveren over het beeld van relaties die sommige slachtoffers koesteren. Met name het sterke potentieel voor de klassieke tactiek van het geveinsde beeld van een vast, trouw, vriendje of liefje. In twee verschillende dossiers hebben slachtoffers het bijvoorbeeld over "fuck boys"⁶ en hoe zij letterlijk hunkeren naar "echte mannen". Via afbeeldingen van de onlinecommunicatie die de opsporingsdiensten konden verzamelen was af te leiden dat zij vriendinnen waarschuwen voor "fuck boys", i.e. jonge mannen die geïnteresseerd zijn in seksuele betrekkingen maar het daarna snel aftrappen. Het getuigt in het bijzonder van hoe tienermeisjes kunnen hunkeren naar relaties die zij als meer volwassen, solide en 'echt' percipiëren (wat dan ook wordt uitgespeeld door tienerpooiers). "Fuck boys", in die specifieke betekenis, bestaan wel degelijk en zijn seksueel zeer opdringerig. Een meisje getuigt bijvoorbeeld in een politieverhoor dat ze een nieuw vriendje heeft (geen tienerpooier) die haar heel zacht benadert en er hoogstens een kusje afkan, meer wil ze nog niet en het maakt haar best wel gelukkig. Maar evenzeer getuigde ze in dat verhoor hoe ze online werd benaderd door een vriend van een vriend, die haar meteen verregaande seksuele voorstellen doet, tijdens een onlinegesprek *dick pics* doorstuurt en begint te masturberen. Ook in een ander strafdossier kwam door de analyse van de digitale communicatie aan het licht dat jonge mannelijke tieners (geen verdachten van tienerpooierschap) bijzonder wellustig, ongeremd en schaamteloos seksuele daden kunnen vragen aan tienermeisjes. Het getuigt in zekere zin hoe hypergeseksualiseerd de onderlinge (online) omgang van tieners kan zijn.

f. Wortel en stok: differentiatie tussen 'loverboy' en tienerpooier

Eén van de meest pertinente vaststellingen van dit onderzoek is dat er een fysiek onderscheid bestaat tussen plegers die de rol van 'loverboy' opnemen en zij die de feitelijke tienerpooier zijn, i.e. scenario f. Tot onze verrassing konden we daarvan duidelijke sporen terugvinden in vijf verschillende strafdossiers (weliswaar twee die elkaar overlappen). Het betekent in deze gevallen dat een slachtoffer verliefd wordt of aangetrokken is door vriendschap en het groepsgebeuren rond de pooier, maar door iemand anders dan de feitelijke tienerpooier die de sekshandel organiseert en inkomsten vergaart. De ene pleger is dan bij wijze van spreken de magneet, de andere pooiert en schuwt niet steeds bedreigingen, druk of zelfs geweld. Dit doet heel hard denken aan de wortel en stok strategie waarbij de 'loverboy' zalft maar de pooier slaat (of daarmee dreigt). Deze vaststelling ligt dan wel weer helemaal in de lijn van eerder geformuleerde inzichten dat tienerpooierschap vooral vorm lijkt te krijgen in niet-gesofisticeerde losse dadergroepen, die een dergelijke MO met een wel bijzondere taakverdeling mogelijk maken. In één zaak bijvoorbeeld was één van de slachtoffers erg aangetrokken tot een jongeman in het groepje rond de pooier die haar meetrok in

---

⁶ De *urban dictionary* verwijst ook naar de betekenis van knoeier, sukkel.

het groepsgebeuren dat getypeerd wordt door (privé) feestjes, rapmuziek en vrij veel drugs. Het schetst met andere woorden bij uitstek dat de 'loverboy' en tienerpooier-mensenhandelaar niet steeds dezelfde persoon zijn.

Ook andere voorbeelden onderbouwen het inzicht van zo'n onderscheidbare rollen en taakverdeling. De 'loverboy' oefent aantrekking uit en speelt het 'vriendje', terwijl de pooier veelal de inkomsten verzamelt en kort op de bal speelt met controle en druk om de seksuele uitbuiting te handhaven, of op zijn minst via de 'loverboy' dan die druk te laten geworden. In een andere case is er louter een functionele, praktische verdeling waar de 'loverboy' de aantrekking, ronseling en handhaving door geveinsde liefde vormgeeft, maar de mededader de praktische kanten van de seksuele uitbuiting regelt en het geld voor een groot stuk teruggeeft aan de loverboy die in die situatie de voortrekker was. In nog twee andere gevallen wordt de wortel-stok-aanpak duidelijk zichtbaar door de rol van twee vrouwelijke plegers (zie ook infra) die enerzijds door een manipulatieve vriendschap en anderzijds door beloftes van omkadering en hulp de aantrekking en ronseling vormgeven, maar de feitelijke pooier de inkomsten verzamelt en letterlijk als stok fungeert voor de slachtoffers die in verklaringen lieten optekenen dat ze bevreesd waren voor hem. Zij fungeerden dan als *proxy* voor de tienerpooier waar zij duidelijk onder invloed stonden en afschermden (zie scenario g.). De rechtbanken hielden geen rekening met zo'n differentiaties en veroordeelden mededaders in een vermeende passieve, vriendschappelijke rol evenzeer voor mensenhandel, immers faciliteerden zij vaak direct en indirect de seksuele uitbuiting.

g. Tienerpooier-by-proxy door vrouwelijke (mede)plegers

In de literatuurstudie werd reeds aangekaart dat niet alle (mede)plegers van tienerpooierschap en binnenlandse seksuele uitbuiting uitsluitend (jonge) mannen zijn. In dit onderzoek kwamen we tot de vaststelling dat er vijf strafdossiers zijn waarin jonge vrouwen in betrokken zijn (met weliswaar dezelfde jongvolwassen vrouw die in twee strafdossiers zichtbaar wordt). We weten ondertussen ruimschoots dat tienermeisjes een aandeel kunnen hebben in hoe tienerpooierschap vorm krijgt door als ronselaar te fungeren en/of 'signalen' van pleger(s) door te geven. Het wordt een ander verhaal wanneer jongvolwassen vrouwen de seksuele exploitatie en dus mensenhandel mee vorm geven, bijvoorbeeld door allerlei taken maar in het bijzonder de rol van *proxy* op te nemen. Zij ageren als een tussenschakel tussen slachtoffers en pooier, met name de pooier waar de vrouwelijke mededaders op verliefd zijn en/of als 'vriend' beschouwen en daar sprake is van een typische 'loverboy'-situatie.

Twee jonge vrouwen kwamen helder in beeld in een rol van *proxy*. Zij hadden beiden zelf uitvoerig ervaring met (illegaal) sekswerk, een verleden in allerlei voorzieningen en getuigden – weliswaar discreet – over een moeilijk verleden en thuissituaties. Eén van hen was al actief in het tienerpooiercircuit sinds haar 14de en gebruikte haar kennis van enkele voorzieningen om daar meisjes te ronselen in het kader van de extreem korte grooming zoals hierboven aangestipt en die een snelle *way out* te voorzien en de belofte voor hen te "zorgen". Zij verzorgde de omkadering voor de seksuele uitbuiting maar participeerde eveneens, met name "trio's" omdat dat "meer opbrengt".

De tweede vrouwelijke (mede)pleger in een rol van *proxy* ging wat anders te werk. Zij gebruikte vooral vriendschapsbanden maar evengoed het 'typische' excuus van geldproblemen om twee vriendinnen te overhalen om (ook) sekswerk te doen. De rol van vriendschapsbanden is hier bijzonder pertinent, één van de slachtoffers getuigde dat er leuke momenten waren en dat zij graag met hen samen uitging. Het strafdossier getuigt hoe de *proxy* met de twee slachtoffers optrok, en aangezien zij zelf vrij goed haar centen leek te verdienen met sekswerk dat ze tijdens de uitbuiting 'zelfstandig' voortzette en royaal trakteerde tijdens het uitgaan of andere aangelegenheden. Eén van

de slachtoffers van Poolse afkomst stond niet meteen bekend voor een parcours in voorzieningen maar had niettemin wat conflicten thuis en wilde vooral zelfstandig gaan wonen, met de hulp van de moeder die een appartement zocht. Het is in die soms ingewikkelde af-en-aan constellatie, van vreugde en spanningen, aantrekken en wegduwen, dat er een moment was dat de mededader als 'goede vriendin' ook in het appartement kwam wonen en er daar een ontwikkeling was om aan sekswerk te doen voor onder meer geldproblemen op te lossen. Een vrij subtiel proces maar waar de vrouwelijke mededader onder het juk van haar 'loverboy' die dan plots opduikt de druk verhoogde en de feitelijke pooier de twee slachtoffers angst inboezemde (maar er geen geweld was). Ook in dit dossier kwam aan bod dat één van de slachtoffers al wat ervaring leek te hebben met vrijwillig sekswerk (vanwege geldproblemen) en dit de drempel leek te verlagen. Maar de structurele uitbuiting via de sekswerkplatformeconomie en druggebruik begonnen snel te wegen en onder meer onder impuls van allerlei spanningen in het 'vriendengroepje', heimwee naar het thuisland en liefdesverdriet (een Pool) verwondde een van de slachtoffers zichzelf. Het was één van de elementen die de strafzaak aan het rollen bracht. Later getuigde een slachtoffer smalend dat de *tienerpooier-by-proxy* al met nieuwe 'vriendinnen' optrok en zij geen contact meer had. De pleger had een voorzieningenverleden, enkele ontvluchtelingen en was bij de politiediensten bekend om meerdere meldingen van verontrustende thuissituaties, inclusief een vader die "nooit ongerust" is.

Een derde veroordeelde vrouwelijke (mede)plegers leek voor een stuk ook een vriendschapsband te onderhouden met het slachtoffer die echter vooral gebonden werd door de man die de rol van 'loverboy' opnam (maar de feitelijke pooier dan weer iemand anders was). Zij verrichtte samen met het slachtoffer sekswerk (in een hotel) en werd op basis van feiten die haar aandeel in de mensenhandel en seksuele uitbuiting konden staven, veroordeeld. Deze zaak kwam aan het rollen na een mislukte en verregaande *rip-off deal* waar een 'klant' met sterke opioïde werd verdoofd, de auto en grote sommen geld werden gestolen.

Een vierde vrouwelijke medepleger nam een louter functionele taak op zich, op basis van een zakelijke overeenkomst met de pooier, met name 15% van de opbrengsten om het vervoer naar klanten te regelen. Deze groep die bovendien een eigen website had ontworpen met een naam die erg lijkt op een bekende speler in de sekswerkplatformeconomie, haakte vooral in op escorte, i.e. het verplaatsen van slachtoffers naar een locatie die de klanten wensen. De zaak kwam aan het rollen na klachten over een te luid feestje op een hotelkamer en waar de politie naast uitvoerig druggebruik waaronder lachgas ook elementen van uitbuiting opmerkte (maar ook andere criminele activiteiten), een dossier werd opgestart, omdat ook via andere wegen een vermoeden van uitbuiting van minderjarigen was ontstaan.

h. Plegers die focussen op eigen seksuele bevrediging en aftastend commercieel pooieren

Er zijn twee cases die merkbaar afwijken in de set van gegevens. Niettegenstaande tienerpooiers ook seksuele betrekkingen hebben met hun slachtoffers (niet zelden om hen 'voor te bereiden' op het vaak harde sekswerk) is de finaliteit van de 'relatie' in de uitbuitingsfase om snel en (heel) veel geld te bemachtigen. Een gegeven dat in alle zaken opduikt, maar waaraan twee cases minder raken. In beide gevallen gaat het om jongemannen die seksueel zeer opdringerig zijn en erg gefocust zijn op seksuele betrekkingen en bevrediging. In één geval ging het om een jongeman van net 18 jaar die wel een bijzondere voorliefde had voor jonge tieners van rond de 13 jaar en geobsedeerd leek door ontmaagding. De pleger gebruikte een extreem korte loverboymethode, maar was dan zeer opdringerig in het vragen van seksuele diensten van de meisjes die hij vaak online en in serie contacteerde, niettegenstaande hij een vriendinnetje had die meeding in zijn soms vreemde lusten. Hij wordt op een bepaald moment door een vriendin van zijn vriendin uitgescholden voor "pedo" en

“fuck boy”. Deze pleger die ook een obscuur handeltje had, vond het dan plots opportuun om zijn vriendin voor te stellen om allerlei seksuele handelingen te doen met “andere mannen” maar waaraan hijzelf ook zou meedoen, zo laten enkele aankondigingen toch uitschijnen, inclusief de voorkeur voor wat extremere vormen als slaan en keelknijpen. Ook dit wijkt sterk af van de voorgaande MO’s; tienerpooiers kijken hoogstens toe en nemen geen deel aan het sekswerk. Het is daarentegen de enige dader die geïnteresseerde klanten goed op het hart drukte om condooms mee te nemen zo bleek uit de onderschepte communicatie. Veel sekswerk kwam er, buiten een knullig voyeuristisch scenario waarin een man ongemakkelijk toekeek naar de seksuele handelingen van de pleger en zijn vriendinnetje, niet aan te pas. De pleger werd snel gemeld door een bekende website van de sekswerkplatformeconomie.

In een tweede case komt een gelijkaardig scenario bovendrijven maar gaat het om een jongvolwassen homoman die een populair café uitbaatte en als platform gebruikte om tieners en jongemannen te ronselen en aan te zetten tot seksuele handelingen. De jongeman was zeer begaan met zijn eigen seksuele driften die verregaand pornografisch en SM-geïnspireerd waren. Het kon niet ‘hard’ genoeg zijn. Een beruchte zaak waarin talloze slachtoffers van het mannelijke geslacht in beeld kwamen en waar de pleger voor een onwaarschijnlijke waslijst van tenlasteleggingen voor de rechtbank kwam (en een zware veroordeling opliep). De pleger die worstelde met een enorme cocaïneverslaving en snel chantagemiddelen gebruikte om slachtoffers tot seksuele handelingen te dwingen, probeerde na verloop van tijd ook om geld te slaan uit het verhandelen van slachtoffers in een kamertje. De man was hardleers en werd nog tijdens de voorbereiding van de rechtszaak betrappt op gelijkaardige feiten. De dader wordt door de psychiater als bovengemiddeld intelligent beschouwd, komt uit een bovengemiddeld blank gezin en beschikt over een masterdiploma, maar kraakte onder te hoge verwachtingen (enig kind enz.). Maar volgens de deskundige was dat vooral omdat er thuis geen plek was om zijn verborgen seksuele voorkeur laat staan intimiteit bespreekbaar te maken – een situatie die volgens de psychiater duidelijk had bijgedragen tot het ontsporen.

4.2.3.2 Nog enkele bijzonderheden qua variatie en scenario’s

De bovenstaande schets van diverse MO-scenario’s zijn zoals gezegd best te begrijpen als ideaaltypes en geen solide, onwrikbare zwart-wit categorieën; het is een manier om de talloze scenario’s voor de MO van daders van elkaar te onderscheiden, maar deze kunnen elkaar raken of ook overlappen (bv. het wortel-en-stok en het proxy-tienerpooier scenario). Bovendien is het zo dat in bepaalde dossiers zichtbaar wordt dat plegers verschillende scenario’s en dus tactieken hanteren naargelang de aard van het slachtoffer zoals dat in de literatuurstudie reeds werd aangestipt en in dit onderzoek ruimschoots bevestigd wordt. Het toont aan hoe gewiekst en doelmatig plegers handelen om dat ‘snelle en makkelijke geld’ te realiseren.

In een geruchtmakend recent maar in ook andere strafdossiers konden we vaststellen dat plegers verschillende scenario’s hanteren om slachtoffers te ronselen. In één strafdossier stelden we bijvoorbeeld vast dat er jegens een zwaar uitgebuit slachtoffer een langdurige groomingsperiode was, het even duurde eer het slachtoffer gebonden en geïsoleerd was, om vervolgens fysiek geweld en zwaar psychisch geweld (trauma bonding) te laten ondergaan, i.e. scenario a. Jegens een ander slachtoffer in dat dossier gebruikte de pleger scenario b., en jegens nog een ander slachtoffer in dat strafdossier was het dan weer scenario c.

Een andere vorm van variatie is dat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen (dader)groepen die al langdurig en geroutineerd minderjarigen pooieren en zij die nog aftasten en zich ontwikkelen maar daardoor wel in een ander scenario belanden. Bijvoorbeeld is er een recente zaak waarin de

jonge plegers eerst onder elkaar en informeel slachtoffers seksuele handelingen laten doen (scenario d.) om vervolgens een verzakelijking te overwegen en het slachtoffer structureel uit te buiten via de sekswerkplatformeconomie (maar dan vrij snel betrap worden).

4.2.4 Bedenkingen bij de enige gemene deler van alle bestudeerde strafzaken

4.2.4.1 *De sekswerkplatformeconomie maakt uitbuiting tieners zichtbaar*

Daar waar tot nu toe vooral werd ingezoomd op de variaties die we konden vaststellen, is het aangewezen om stil te staan bij datgene dat alle onderzochte dossiers en vonnissen (op één uitzondering na) net wél gemeenschappelijk hebben: het gebruik van de sekswerkplatformeconomie of sekswerkadvertentiesites om minderjarige slachtoffers te verhandelen aan klanten die daarvoor grote sommen op tafel leggen. De sekswerkplatformeconomie wordt door tienerpooiers misbruikt om hun slachtoffers te verhandelen. Aangezien het gebruik van deze platformen voor en door minderjarigen verboden is wordt er steeds gelogen over de leeftijd van de minderjarige slachtoffers. De foto's van de aankondigingen met minderjarigen tonen tevens nooit het gezicht van de slachtoffers – wat vaker het geval is met de andere sekswerkadvertenties van volwassen personen. Tienerpooiers brengen hun slachtoffers als koopwaar aan op deze platformen die zowel langs de aanbodzijde als de vraagkant succesvol zijn, omdat ze wellicht prima aansluiting vinden bij de hedendaagse gewoontes van de *peer-to-peer* internetplatformen (vergelijk met Airbnb): een (onafhankelijke) sekswerker bepaalt zelf wanneer er gewerkt wordt en op welke verzoeken worden ingegaan, wat kan en niet kan; voor een extra bedrag kan de advertentie meer prioriteit en dus zichtbaarheid krijgen; er is veel vraag, en klanten kunnen beoordelingen of zelfs klachten nalaten (wat ook gebeurt).

Dat tienerpooiers deze platformen misbruiken schetst bij uitstek de interesse in de verzakelijking van het tienerpooierschap en de focus op het snelle, 'makkelijke' geld. Het is een manier om zonder veel te overdrijven duizenden euro's per week te kunnen inslaan, al hangt dat sterk af van zaak tot zaak. Het impliceert dan bovendien 'bandwerk' van vaak onveilig sekswerk, en volgens de verhoren van enkele slachtoffers soms ook erg ruwe seksuele omgang. Slachtoffers van tienerpooiers hebben weinig tot helemaal geen keuze in welke 'klanten' ze moeten bedienen. Of anders verwoord, daar waar de sekswerkplatformeconomie een zekere vrijheid en autonomie voor meerderjarige, zelfstandige sekswerkers lijkt toe te laten, wijzen de beschikbare gegevens in de strafdossiers erop dat dat voor slachtoffers van tienerpooiers vaak helemaal niet het geval is. Zij ondergaan het sekswerk dat door de tienerpooier(s) wordt opgelegd.

Maar het is geen toeval dat het gebruik van dergelijke platformen zowat de enige gemene deler is van alle dossiers en vonnissen inzake tienerpooierschap die we konden inzien. Het gaat dan over feiten van seksuele uitbuiting die een publiekelijk en dus zichtbaar kantje krijgen. Deze websites zijn publiek en maken helemaal geen deel uit van een zogenaamd *dark web*. Dat doet afbreuk aan het inzicht dat tienerpooierschap zich volgens gehoorde respondenten ook kan ontwikkelen in een veel meer verborgen, informele context en waardoor er meer drempels zijn om aan identificeerbare feiten en gegevens te komen die strafzaken en vervolging mogelijk maken. Illustratief is een recente zaak van 2022 waar de bal ging rollen van zodra slachtoffers publiekelijk geadverteerd werden, maar zij wel eerst onzichtbaar in groepsverband tot seksuele handelingen gedwongen werden door middel van de loverboymethode. Het feit dat alle bestudeerde strafzaken en veroordelingen (met slechts één bijzondere uitzondering) gekoppeld kunnen worden aan de mensenhandel van (minderjarige) tieners via de sekswerkplatformeconomie heeft anders gezegd onmiskenbaar een effect op de resultaten en verzamelde gegevens van dit onderzoek. We kunnen de hypothese stellen

dat de meer onzichtbare vormen van tienerpooierschap en seksuele uitbuiting buiten beeld blijven en/of deze dossiers sneller geseponneerd worden wegens gebrek aan bewijzen en tastbare harde elementen. Het zorgt echter voor een opmerkelijk spanningsveld in hoe de aanpak van het fenomeen van tienerpooierschap door verschillende respondenten wordt beoordeeld. Door een aantal succesvolle strafzaken en veroordelingen leken sommige respondenten in het veld van de vervolgingsdiensten de indruk te hebben dat het tienerpooierfenomeen werd ingedijkt en er feitelijk niet veel daders of uitbuitingssituaties bestaan. Andere respondenten volgen deze visie niet en refereren aan de vrij constante stroom van (mogelijke) slachtoffers waarmee ze in contact komen. Zij wezen echter ook op de minder zichtbare en informele vormen van de seksuele uitbuiting, wat we in het volgende punt aankaarten.

Een respondent met zicht op de strafdossiers kaart dit spanningsveld van succesvolle vervolging versus *dark number* dusdanig aan, en kadert dat in het gebruik van de sekswerkplatformeconomie:

“We hebben echt dossiers gezien van meisjes die (...) binnen twee, drie dagen al op [een sekswerkplatform] staan. Ik denk ook dat dat vroeger dé methode was, ge hebt ze dan geronseld en dan ging je ze op [een sekswerkplatform] zetten, en dan deed je ofwel aan escorte, vaak dezelfde drie, vier hotels, of ging je bij de klanten thuis, of je had ergens een adreske waardat je een appartementje had en waar dat zij zich in thuisontvangst kon prostitueren. Dat was de methode, en omdat we die methode ontrafeld hadden maakte dat het eenvoudiger –en ik wil hier geen afbreuk doen aan het werk van de politie- om ze te vinden en een onderzoek op te starten. Maar ik heb het gevoel dat dat model vandaag niet meer bestaat, of minder bestaat.

V: Wat is er dan in de plaats gekomen?

Ja dat weten we dus niet. Zo vonden we ze ook he, ik ken heel weinig dossiers die ooit begonnen met een slachtoffer die zegde ‘dag politie, ik denk dat ik slachtoffer ben’. We hebben heel wat dossiers die begonnen zijn met een controle op een thuisontvangst of een escorte, en plots bleek dat dat slachtoffer minderjarig was. En vaak dwaalt de pooier daar in de buurt rond en is het simpel. Maar dat is dan een beetje het slachtoffer van ons eigen succes misschien hé, dat heeft hen wat afgeschrikt. Dus ja, ik weet niet wat vandaag dé methode is (...) Maar ik kan me niet voorstellen dat [tienerpooierschap] verdwijnt want het is een mega lucratieve business.”

Uit de verzamelde gegevens met onder meer recente vonnissen kan echter vastgesteld worden dat de uitbuiting via sekswerkplatformen nog steeds een courante tactiek is, maar dit wellicht geen weerspiegeling is van de reële incidentie van tienerpooierschap.

4.2.4.2 Onzichtbare seksuele uitbuiting van minderjarigen

Op basis van weliswaar erg schaarse informatie in de tien strafdossiers zoals verhoren met getuigen en oud-slachtoffers maar ook gesprekken met respondenten kan de hypothese geformuleerd worden dat er ook een praktijk van tienerpooierschap en seksuele uitbuiting van tieners bestaat die zich afspeelt in een pak meer verborgen, informelere context (cf. scenario d.). Het gaat om ouderschap met een nog lagere sofisticatie dan de georganiseerde uitbuiting via de sekswerkplatformen en die veel meer toespitst op de onderlinge netwerken, kennissen en vrienden uit dezelfde buurten en zelfs familieleden. In deze context lijken de slachtoffers bovendien erg snel van groepje naar groepje te springen. Dit werpt andermaal licht op hoe tienerpooiers elkaar goed kennen, relaties onderhouden, meisjes uitwisselen. Plegers hanteren een ultrakorte loverboymethode maar waar snel chantage en geweld worden gebruikt, en er schielijk sprake is van verkrachting (in groep). De plegers zijn (erg) jong, gebruiken de ultrakorte charmante

loverboytactiek om meisjes te ronselen, uit te nodigen in een groepje ergens thuis. Dat gaat wel eens samen met druggebruik en plezier maar waar dan seksuele handelingen worden opgedrongen. Dat is vaak voor henzelf, maar er worden ook snel vrienden, kennissen, familieleden en personen uit andere tienerpooiernetwerken ingeschakeld en er kan dan onmiskenbaar sprake zijn van ongewenste seksuele handelingen en verkrachting. Heel opvallend is dan wel dat de slachtoffers snel gedumpt worden, om dan later weer opgepikt te worden en, wederom, in een context van seksuele uitbuiting vallen; een belangrijk verschil met tienerpooiers die een langdurige 'relatie' met hun slachtoffers onderhouden en/of het 'samenzijn' met dwang handhaven.

In één dossier van omstreeks 2018 waar de dader individueel veroordeeld werd, kunnen door verschillende verhoren van slachtoffers de contouren van een verborgen tienerpooierpraktijk ontleed worden en wijzen naar een tienerpooiercircuit. Twee verhoren springen er qua detail, openhartigheid en volume uit en contrasteren met vele andere verhoren van slachtoffers die spaarzamer omgaan met details of de pooier nog indekken, enerzijds uit vrees, anderzijds vanwege een affectieve binding.

Eén slachtoffer getuigt hoe ze (in een andere regio) al in het tienerpooiercircuit was terechtgekomen en naar een andere stad was getrokken. Ze heeft een kwetsbare achtergrond, geen enkele bezitting en worstelt met depressieve gevoelens. Het contact met een strenge zus die haar opvangt, verzuurt nadat die eist dat ze de draad weer oppikt en haar leven vormgeeft. Zij worstelt met een cannabisverslaving en pleegt daartoe kleine strafbare feiten. Het slachtoffer gaat 's nachts op de dool en komt in contact met enkele jonge gasten (geen pooiers), krijgt aandacht en suggesties dat ze heel mooi is. Het slachtoffer geeft in het verhoor aan dat die aandacht haar veel deugd doet. Via die jongens komen andere jongemannen in beeld die haar verplichten om seksuele handelingen te doen. Dat gaat rond in de buurt en plots wordt zij als hoer, slet en escorte uitgescholden. Gedesillusioneerd duikt ze onder en worstelt met gevoelens van verdriet en eenzaamheid. Ze wordt op weg naar huis opgepikt door twee jonge mannen die haar meenemen naar een appartement waar ze door drie mannen verkracht wordt (waarvan aangifte werd gedaan). Na die seksuele uitbuiting wordt ze plots gestalkt op sociale media, tot 20-tal keer per dag, om af te spreken. Ze spreekt eens af maar wordt fysiek aangevallen en mishandeld, ze onderneemt een zelfmoordpoging en wordt kort opgenomen. Dan herhaalt het scenario zich. Terug op de dool leert ze jongemannen kennen die kunnen gekoppeld worden aan het tienerpooiercircuit van die regio. Er zijn plegers die ultrakorte loverboymethoden gebruiken die aanslaan vanwege de gevoelens en situatie van het slachtoffer. Eén van de plegers zegt snel dat hij in geldnood zit, ze betaalde soms kleine sommen maar ook drank en sigaretten. Ze wordt voorgesteld om in de prostitutiebuurt te werken wat ze weigert en wat tot geweld leidt. Een andere jongeman komt in beeld die eerst lief doet maar dan ook vrij snel begint te bedelen voor een Netflix-abonnement en op haar naam simkaarten wil laten registreren. Dan verzeilt ze in een context waarin meerdere bekende tienerpooiers zichtbaar worden en haar proberen, desnoods met geweld, in te lijven. De ene doet heel lief, terwijl dat de andere haar uitscheldt, zij hebben telkens seksuele betrekkingen met haar en schamen zich niet om haar geld en bankkaart te stelen. Zij wordt aangesproken door een bekende veroordeelde tienerpooier, omdat hij had gehoord dat er een "nieuw meisje in de buurt was" en wilde haar zien. Ze heeft meermaals contact met tienerpooiers die eerst haar zacht aanpakken maar dan snel overgaan tot geweld, en allerlei persoonlijke spullen afpakken. De bekende veroordeelde pooier verhandelt haar op een bepaald moment naar Nederland waar ze in contact komt met een andere pooier wiens naam in heel wat dossiers die we inzagen, opduikt. Ze slaagt erin om vrij snel een trein terug te nemen en gaat terug bij haar pleegmoeder wonen waar ze online contact onderhoudt met de in dit dossier veroordeelde dader. Die verwijst haar door naar een andere bekende plegger die in andere

dossiers opduikt. Na een ruzie met de pleegmoeder loopt ze weg en valt ze in diens handen. Het is in die context dat ze meermaals (met toestemming) seksuele betrekkingen heeft met allerlei personen die de pleger kent. Ze getuigt dat ze werd gespiket en als een blok in slaap viel. Ze wordt nog steeds aangesproken via sociale media om met haar af te spreken en waarna er sprake is van seksuele handelingen zonder instemming, in een sporthal. Ze wordt door de bekende pooier meegenomen naar een sauna waar ze verplicht seks heeft met een oudere Albanees die in haar ogen overkwam als een *top boy* – ze mocht hem niet teleurstellen. De pooier geeft slagen en scheldt haar de huid vol omdat ze niet helemaal voldoet. Dezelfde pleger nam haar later mee naar een appartement waar zijn “opa” aanwezig was. Ze heeft seks met de pleger terwijl de oude man toekijkt. Het wordt allemaal gefilmd. De oude man verkracht haar later terwijl de pooier op haar schouderbladen gaat leunen. Die dag nog wordt ze door de in dit dossier veroordeelde dader gecontacteerd met de vraag of ze wat geld wil bijverdienen met sekswerk. Hij chanteert haar met naaktbeelden en zegt dat er een advertentie gemaakt is, maar ze weigert zich aan te melden, waarop de pleger vrij snel opgeeft (i.e. een duidelijke poging om tot een gestructureerde en minder verborgen uitbuiting op de sekswerkplatformen te komen). Het slachtoffer vertelt in het verhoor “*ik ben naar heel veel jongens gegaan waar ik gewoon seks mee heb gehad. Ik weet niet dewelke daarvan klanten waren*”, ze sluit af met op te sommen wanneer er in haar ogen sprake was van verkrachting.

Een ander verhoor van een slachtoffer in hetzelfde strafdossier maakt gelijkaardige scenario’s zichtbaar. Zij wordt aangesproken door verschillende plegers die haar vragen om te ‘werken’ (lees: sekswerk, i.e. scenario c.). Dan ontluikt eerder scenario d.: verschillende plegers komen in beeld, aanvankelijk lief maar snel met dwang en chantage, met name om seks te hebben met andere jonge mannen in hun netwerk. Ook hier valt de carrousel tussen verschillende plegers op en een seksuele uitbuiting in een meer onzichtbare context, door onderlinge relaties in de netwerken van het tienerpooiercircuit. Het ene moment zijn er seksuele handelingen met instemming, andere keren is het verkrachting. In een specifieke situatie wordt het slachtoffer ergens op een appartement vastgebonden met snelbinders en gespiket; ze getuigt later over een *gang bang*, hopen drugs en bedreigingen. Een poging tot een tweede verhoor wilde aanvankelijk niet lukken omdat de feiten nog te veel doorwogen en het slachtoffer “mentaal niet klaar” was, zoals geschreven in een politie-Pv.

4.2.4.3 Op zoek naar manieren om verborgen uitbuiting en tienersekshandel zichtbaar te maken

De meer verborgen, informele vormen van tienerpooierschap kwam ook uitvoerig aan bod tijdens gesprekken met politierechercheurs die tevens in contact komen met verdachten en vanuit die positie beter zicht hebben op ook geseponeerde zaken. Zij gaven meermaals aan hoe pooiers slachtoffers verhandelen in hun eigen netwerken en buurt. Wellicht gebeurt dat voor heel wat lagere ‘tarieven’ dan de uitbuiting via de sekswerkplatformen (waar de prijzen steeds vermeld staan) maar konden we daarover bitter weinig elementen in de strafdossiers terugvinden. De hierboven vermelde slachtoffers van het verborgen en informele karakter van de uitbuiting konden hoogstens vermoeden dat er wat geld werd uitgewisseld, zonder dat hard te kunnen maken. Rechercheurs maar ook medewerkers van het middenveld zijn zich bewust dat deze context van seksuele uitbuiting bestaat en geven soms voorbeelden dat er voor lage bedragen seksuele diensten worden gegeven, bijvoorbeeld in de toiletten van een café, al konden we zo’n praktijken nergens objectiveren op basis van de verzamelde gegevens die, zoals gezegd, bijna uitsluitend slaan op strafdossiers waarin slachtoffers op een bekend en publiekelijk platform verhandeld worden, ten minste van zodra de sekswerkaankondiging geactiveerd wordt.

Rechercheurs pleitten dan ook voor procedures om in te mogen en kunnen breken in verborgen, informele kanalen en groepen die deze vormen van sekshandel van minderjarigen zou kunnen vormgeven. Een proces dat gaande is. Niet alle sociale media verlenen vlotte medewerking. Plegers weten dit trouwens, er kon meermaals vastgesteld worden in de onderschepte communicatie in de strafdossiers dat de leden van het groepje rond de pooier plots aandringen om een gesprek via versleutelde kanalen verder te voeren. De communicatie, zowel berichtjes als een gesprek, is dan geëncrypteerd, of beelden verdwijnen automatisch. Dan kan pas iets nagegaan worden wanneer in beslag genomen telefoons Whatsappgesprekken kunnen weergeven, voor zover die niet verwijderd werden en de politiediensten de toegangscode(s) van de telefoon konden bemachtigen. Sommige smartphones encrypteren regelmatig standaard alle data op een telefoon zodat het 'uitlezen' ervan geen soelaas biedt.

Het adverteren en uitbuiten van slachtoffers via sociale media (en dus niet de sekswerkplatformeconomie) is een *black box*. In al de strafdossiers konden we tot onze verrassing slechts één concrete hint terugvinden van het bestaan van een Whatsappgroep waarin mogelijks plegers, vrienden, klanten en slachtoffers elkaar vinden. Eén slachtoffer van langdurige uitbuiting door een gewelddadige tienerpooier getuigt in een strafdossier hoe ze plots werd toegevoegd aan een Whatsappgroep, "ontspoord" of "spoorloos", met honderden deelnemers. Zij verwees naar een beruchte dader van een grootstedelijk tienerpooiercircuit die de whatsappgroep zou trekken. Op die groep circuleerden beelden van feestjes met veel meisjes, drugs en plegers die opscheppen met hopen geldbiljetten, of beelden van bekende slachtoffers in het tienerpooiercircuit die seksuele handelingen doen. Ze verwijderde zich snel van deze groep. Het gaat om feiten van ondertussen ruim vier jaar geleden.

4.2.5 Temporele, spatiale en vormelijke kenmerken van de binnenlandse seksuele uitbuiting

4.2.5.1 *Vormen van sekswerk georganiseerd door tienerpooiers*

Door middel van de dossieranalyse kwamen verschillende vormen van het (illegale) sekswerk georganiseerd door tienerpooiers in beeld. De meest gesofisticeerde vorm is wellicht wat bekend staat als "escorte" waar de pooier of medepleger(s) het slachtoffer met een auto kriskras vervoert naar klanten thuis of naar een afgesproken plek. Dit vraagt een vorm van planning en organisatie maar brengt wellicht het meeste op. In de dossiers bleek dat er soms concrete, zakelijke afspraken zijn over hoeveel van de inkomsten de medepleger als "chauffeur" ontvangt. Dit is een vrij courante modus operandi en waar merkbaar veel vraag naar is. Slachtoffers getuigen bijvoorbeeld dat de telefoon die voor de uitbuiting wordt gebruikt "constant" afgaat (van zodra de aankondiging op het sekswerkplatform geactiveerd wordt). Voor een aanmerkelijk hoger bedrag kan het slachtoffer voor een volledige nacht ingehuurd worden, of zijn "trio's" mogelijk waar ook hogere bedragen voor gevraagd worden. In één van de dossiers loopt zo'n nachtelijke deal mis, omdat het slachtoffer in slaap viel, de klant haar aan de deur zette en weigerde te betalen. De tienerpooier nam de telefoon van het slachtoffer over en bedreigde via sms de klant dat hij met een "minderjarige geneukt" had (maar zich niet realiseerde dat het telefoonnummer reeds in het vizier van de politiediensten was gekomen). De klant antwoordde dat hij de politie zou bellen, wat het slachtoffer dan weer angst inboezemde. Zij had schrik dat een tussenkomst van de politie zou leiden tot het terugsturen naar de instelling en vrij snel droop het groepje het dan met de wagen af. Deze vorm van sekshandel, escorte, is, zo getuigen slachtoffers, erg vermoeiend. De meisjes worden van plek naar plek gereden om telkens een klant te bedienen, er zijn duidelijke signalen dat zij (stimulerende) drugs toegediend krijgen om het ritme vol te houden.

Een andere courante praktijk is om klanten te ontvangen op een (rendez-vous) hotel. Niet alle tienerpooiers beschikken over een wagen. In één dossier konden we vaststellen dat een vrouwelijke plegger die zelf ook nog sekswerk verrichtte het heen en weer rijden met de wagen veel te vermoeiend vond en het sekswerk wilde beperken tot enkele vaste plekken. Vaak komen dezelfde rendez-vous hotels in beeld die bij de autoriteiten bekend staan voor prostitutie en waar klanten naast de tarieven vermeld op de platformaankondiging een extra bedrag betalen bij de receptie wanneer ze een “date” hebben. In één dossier worden de uitbaters van een bekend grootstedelijk rendez-vous hotel ook vervolgd maar na een lange procedure in beroep werden ze toch vrijgesproken (voor het houden van een huis van ontucht, niet de seksuele uitbuiting zelf). In een ander dossier bleek uit een verhoor dat medewerkers van een rendez-vous hotel in een andere stad de plegger hadden helpen ontsnappen. Er bestaat met andere woorden een schimmige relatie tussen het tienerpooierschap en dit soort hotels. Maar het zijn zeker niet altijd de bekende rendez-vous hotels die in beeld komen. De dossieranalyse bracht het inzicht dat ook opvallend vaak bekende ketenhotels die mikken op een zakenpubliek worden gebruikt voor tienerpooierschap, waar er dan bijvoorbeeld voor een paar dagen of een week gehuurd wordt. In een geval gebeurde dat verrassend genoeg met een gestolen buitenlands rijbewijs. Vaak worden twee kamers gehuurd, eentje voor het sekswerk en de andere voor het verblijf van de pooier en zijn vriendengroepje die in enkele dossiers geen eigen verblijfsplek (meer) hadden. In één geval omdat de jonge plegger thuis niet meer welkom was; in twee andere gevallen omdat de plegger ambtelijk geschrapt was.

Naast escorte en hotels is het in bepaalde dossiers de praktijk om aan “thuisontvangst” te doen, waar klanten op een thuisadres of privéplek worden ontvangen. In bepaalde gevallen is dat de woonplek van de pooier zelf maar vaak ook louter een tijdelijke plek in een appartement van iemand uit het netwerk van de plegger en waar dan één van de kamers wordt gebruikt voor het sekswerk. Ook dit scenario laat nabijheid van de pooier toe die het slachtoffer controleert en het geld snel recupereert. De aankondigingen geven vaak ook aan dat “car dates” en “vluggertjes” mogelijk zijn. Wat betreft de compleet verborgen vormen van tienerpooierschap, los van de sekswerkplatformeconomie, is er uitgezonderd de eerder aangekaarte omstandigheden onvoldoende materiaal voorhanden om feitelijke uitspraken te doen.

4.2.5.2 Spatiale kenmerken van de uitbuiting

De gerechtelijke onderzoeken in de dossiers waar de meest lucratieve vorm van het tienerpooierschap wordt gebruikt, escorte, maken alvast zichtbaar dat heel Vlaanderen, maar ook zuidelijke regio's van Nederland en de omgeving van Brussel werkgebied kunnen zijn, weliswaar met een concentratie van de escorte-activiteiten rond de uitvalsbasis van de pooier. Het onderzoek in de dossiers waarin sprake is van escorte laat dan ook duidelijk uitschijnen dat er duchtig heen en weer wordt gereden en er klanten zijn in zowat alle bestaande vormen van woongebied op het Vlaams grondgebied, van verstedelijkte tot rurale omgevingen. We laten omwille van de bescherming van de onderzoeken de technische kant buiten beschouwing, maar stellen wel vast dat het regelmatig puzzelen is om tot de correcte identificatie van mogelijke daders en slachtoffers te komen, waarna dan via allerlei opsporingstechnieken de verplaatsingen kunnen geobjectiveerd worden. Pleggers gebruiken regelmatig allerlei technieken om dit te bemoeilijken. Opsporingstechnieken die de verplaatsingen in beeld brengen vormen bovendien geen rechtstreeks ‘bewijs’ van pooierschap, maar naast informatie uit bijvoorbeeld verhoren maar ook andere onderzoeksdaden kunnen puzzelstukjes na verloop van tijd in elkaar gelegd worden en ontstaan er sterke aanwijzingen dat het in die specifieke dossiers om pooierschap van minderjarigen in de vorm van escorte gaat.

In een recente zware strafzaak waar de opsporingsdiensten bijzonder schrijnende uitbuiting zichtbaar maakten wordt dit treffend geschetst. Na verloop van tijd konden de rechercheurs onmiskenbaar een verband tussen de verplaatsingen van de pooier en het minderjarige slachtoffer vastleggen op basis van de onderzoeksdaten. Het geeft op zijn beurt weer hoe wijdverspreid de illegale activiteit van de pleger(s) kan zijn, niettegenstaande de uitvalsbasis hier gecentreerd was in een West-Vlaamse regio. Een ander strafdossier toont dan weer de verplaatsingen van een verdachte tijdens de opstartende fase van een strafonderzoek rond tienerpooierschap in de provincie Antwerpen. Ook hier vormt dit geen rechtstreeks bewijs van het illegale escortesekswerk, maar zijn het wel elementen die kunnen bijdragen tot die vaststelling, of verder opsporingsonderzoek rechtvaardigen. Ook andere voorbeelden die we in de dossiers vonden onderbouwen ruimschoots dat grote stukken van Vlaanderen een 'werkgebied' kunnen zijn voor tienerpooiers die minderjarige slachtoffers in een escorterol duwen en zich verplaatsen met een wagen. Te onthouden is wel (zie vorige titel) dat er ook praktijken van tienerpooierschap zijn die zich situeren op 'vaste plekken' (i.e. hotel, appartement). Het zijn met andere woorden dan voornamelijk de klanten die zich verplaatsen. De onderzoeken laten in die gevallen dan ook een pak lagere frequentie van verplaatsingen opmerken. Wel frappant is dat die 'vaste plekken' voor de seksuele uitbuiting van minderjarigen door tienerpooiers stevast in de centrumsteden gelegen zijn.

4.2.5.3 Spatiale kenmerken van tienerpooierschap en hun slachtoffers

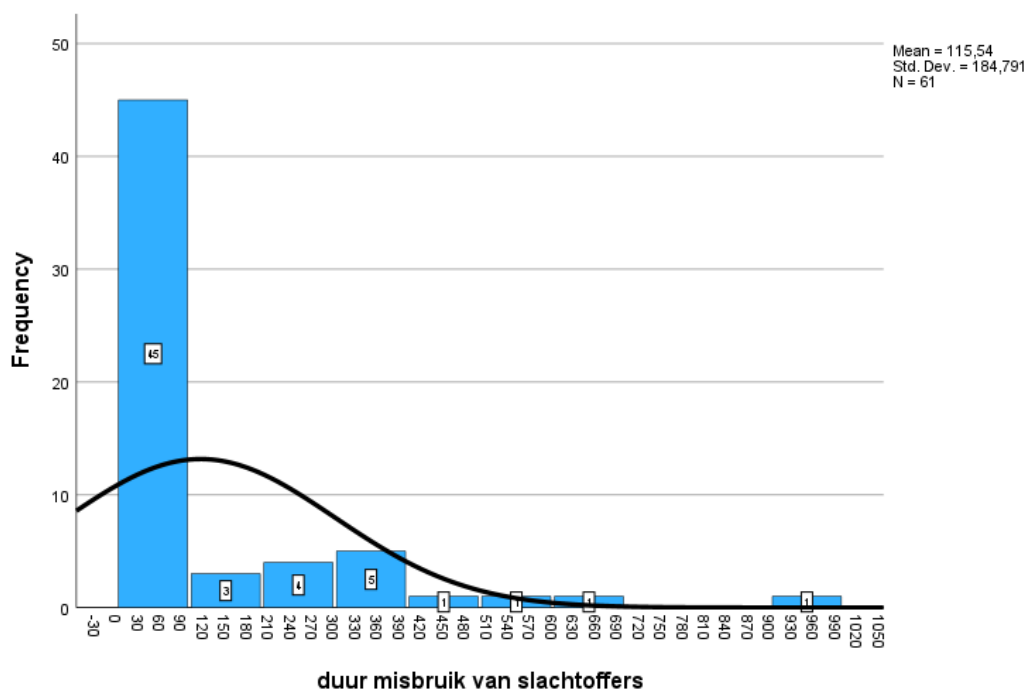
Op basis van de tien strafdossiers kon duidelijk vastgesteld worden dat tienerpooiers hun uitvalsbasis concentreren in (grotere) steden, waar zij hun netwerken, vrienden en kennissen hebben (maar waar wellicht ook een groter aanbod van klanten is voor de tienerpooierpraktijken die met 'vaste plekken' werken voor het illegale sekswerk).

Zoals aangehaald in de literatuurstudie contrasteert dat ook in dit onderzoek enorm met de slachtoffers zelf die zonder enige overdrijving uit alle uithoeken van Vlaanderen afkomstig zijn (op te merken aan de geboorteplaats).

4.2.5.4 Temporele kenmerken van de seksuele uitbuiting

Op basis van de vonnissengegevens kunnen we een inschatting maken van de tijdsduur van de seksuele uitbuiting die in dagen weergegeven wordt in onderstaande grafiek. 45 slachtoffers werden volgens de vonnissen in een periode van drie maanden uitgebuit maar met een duidelijk piek van 26% voor slechts enkele dagen. Voor de resterende gevallen is dat soms veel langer. De mediaan ligt op 51 dagen.

Figuur 8: aantal dagen uitbuiting slachtoffers

duur misbruik vermeld in vonnissen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	van 1 tot 4 dagen	16	26,2	26,2	26,2
	van 5 tot 51 dagen	16	26,2	26,2	52,5
	van 52 tot 132 dagen	14	23,0	23,0	75,4
	van 133 tot 956 dagen	15	24,6	24,6	100,0
	Total	61	100,0	100,0	

Bron: eigen verwerking vonnissen

Jammer genoeg moeten deze ‘objectief’ ogende gegevens met een heel grote korrel zout genomen worden. De vermelde periode van prostitutie en mensenhandel in de vonnissen slaat vaak op die periode waar er feitelijke bewijzen zijn gevonden voor de seksuele uitbuiting. In meerdere dossiers werden plegers veroordeeld voor feiten van uitbuiting gedurende enkele dagen. In andere vonnissen worden dan weer schattingen gemaakt en is de vermelde uitbuittingsperiode veel langer. Het beeld dat deze grafiek oplevert moet met andere woorden sterk gecontextualiseerd worden en is jammer genoeg louter indicatief.

Daar waar bijvoorbeeld een plegger wordt berecht voor feiten van uitbuiting van enkele dagen suggereren de verhoren van slachtoffers en hun netwerken dat de seksuele uitbuiting mogelijks al langer bezig is. Er zijn gevallen van tienerpooierschap in Vlaanderen bekend die jarenlang aansleepten, cf. literatuurstudie. Bovendien laten de strafdossiers duidelijk blijken dat de uitbuiting een sterk afwisselend karakter kan kennen. Daar waar bepaalde slachtoffers gedurende enkele maanden in serie en in brute omstandigheden worden uitgebuit is dat in andere gevallen veeleer afwisselend, zelfs sporadisch. Er is onmiskenbaar een relatie met het feit dat opvallend vaak voorzieningsmeisjes worden gevisieerd en we tevens vaststellen in de dossiers dat herhaaldelijke ontvluchtingen, 5 tot 24 keer, geen uitzonderingen zijn. Een respondent met zicht op de vervolging wees op de praktijk dat meisjes worden uitgebuit maar ook terugkeren naar de instelling, weer

ontvluchten, en dus feitelijk een ganse tijd zwalpen tussen voorzieningen en prostitutie; in andere gevallen worden slachtoffers in opdracht van de jeugdrechtbank opgespoord, terug naar de voorziening overgebracht en verdwijnen ze van de sekswerkradar. In weer andere gevallen zijn er indicaties dat er even illegaal sekswerk wordt verricht omdat een meisje in geldnood zit, enz. De duur van de seksuele uitbuiting en mensenhandel is met andere woorden veel moeilijker te objectiveren dan de in de vonnissen vermelde periodes.

4.2.6 Frappante vaststellingen bij enkele fases van tienerpooierschap

We kaartten reeds in de literatuurstudie uitgebreid de verschillende fases aan om de identificatie, binding, isolatie, loyaliteit en uitbuiting van de slachtoffers te realiseren. De schets van de verschillende MO-scenario's geeft op zijn beurt aan dat er op dat vlak een aardige variatie bestaat. Daar waar bijvoorbeeld bleek dat er van een loverboymethode amper nog iets overblijft, van enige grooming om de binding te realiseren weinig sprake is, de ronseling erg snel gaat, valt er in andere dossiers dan weer een klassieke, tragere ronselmethode op, enz. Het heeft dan ook weinig zin om al die fases en scenario's opnieuw te reproduceren en uit te leggen. We focussen daarentegen op enkele belangrijke vaststellingen die we in die context konden maken.

4.2.6.1 Identificatie en lokalisatie van (oud-)slachtoffers en herhaald slachtofferschap

Eén van de meest pertinente vaststellingen is dat tienerpooiers hard focussen op oud-slachtoffers met concrete sekswerkervaring (in het tienerpooiercircuit). Een inzicht dat merkbaar kwam bovendrijven in de gegevens en bronnen in de verschillende dossiers. Talloze getuigenissen van (oud-)slachtoffers wijzen in die richting. We onderstreepten ondertussen meermaals dat pooiers vaak goed genetwerkt zijn, elkaar kennen, informatie en zelfs meisjes uitwisselen. Ook konden we meermaals vaststellen dat zij actief de sekswerkplatformen afschuimen, het vermelde telefoonnummer gebruiken om zich waar mogelijk op te dringen als pooier. In andere gevallen stellen we vast dat pooiers louter zakelijke voorstellen doen, maar de focus van pooiers op meisjes met ervaring met (illegaal) sekswerk is bijzonder pertinent.

Een slachtoffer, bijvoorbeeld, die na een langdurige uitbuiting door een gewelddadige pooier in een gespecialiseerde voorziening zit, wordt plots gestalkt door een andere tienerpooier die haar nummer kon bemachtigen. Hij probeert haar via een chat-app in te lijven met een vorm van *trauma bonding* maar ook *stalking*. Screenshots van die communicatie laten blijken hoe hij het ene moment lief is ("schatje" enz.), dan scheldt, dan weer lief is, en wederom scheldt, enz. Deze strategie pakte gelukkig niet, maar het illustreert hoe minderjarige oud-slachtoffers van brute sekshandel bijzonder geëerd zijn.

Gelijkaardige vaststellingen bestaan voor zowel tieners die voorzieningen willen ontvluchten, als tieners die reeds op zelfstandige basis hadden geëxperimenteerd met sekswerk of varianten als *sugar dates* of als 'explorerende' tieners met een drang naar zelfstandigheid en seksuele werving. Het is met name in al deze situaties dat zichtbaar wordt dat tienerpooiers geïnteresseerd zijn, snel voorstellen doen die weinig aan de verbeelding overlaten (zonder veel grooming met andere woorden of dat snel afhaspelen). Het is vaak gissen naar de motieven van de daders en hun tactieken, maar wellicht speelt het feit mee dat dan sneller kan overgegaan worden tot de essentie van de zaak: geld verdienen met slachtoffers die weten waarover 'het' gaat en hen de indruk gegeven wordt dat deze situatie ook in hun 'voordeel' zal zijn (i.e. een vermeende uitweg, slaappleats, geld, netwerken, aandacht, drugs,...).

Deze inzichten raken duidelijk de vaststellingen in de literatuurstudie (met name de Engelse onderzoeken) dat plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting geen schroom hebben om oud-

slachtoffers aan te spreken, opnieuw op te pikken en weer uit te buiten (in verschillende scenario's). Of anders verwoord, we kunnen hier op zijn minst spreken van herhaald slachtofferschap en aangezien het vaak tieners zijn met een precare achtergrond is er dan ook sprake van meervoudig herhaald slachtofferschap. Dit ligt helemaal in de lijn van de vaststellingen dat pooiers gretig inzoomen op de precariteiten en trauma's van slachtoffers om de seksuele uitbuiting te bewerkstelligen, maar ontkracht dan weer dat plegers uitsluitend onwetende, nieuwe slachtoffers identificeren.

4.2.6.2 *De rol van kennissennetwerken in de seksuele uitbuiting*

Een tweede belangrijke vaststelling in dit onderzoek heeft betrekking op de rol van informele kennissennetwerken en *peer groups* van zowel slachtoffers als daders, en hoe die verschillende netwerken elkaar raken met als gevolg dat er opvallend vaak een (indirecte) link kon gevonden worden tussen slachtoffer en pleger. In eerste instantie valt op dat slachtoffers en hun *peers* elkaar (vaak) kennen en zich in dezelfde kennissennetwerken of *peer groups* bewegen. Zij kennen elkaar van een opleiding, school, hangplekken en voorzieningen of vinden elkaar op thuisfeestjes maar vooral ook op sociale media. Heel pertinent is dat zij zich snel "vrienden" noemen maar de contacten eigenlijk opvallend oppervlakkig zijn, slachtoffers kennen zelden de echte naam van de pleger maar ook niet steeds van elkaar. In tweede instantie valt in de dossiers op hoe zulke netwerken het tienerpooiercircuit kunnen raken, overlappen en hoe plegers die misbruiken om slachtoffers te identificeren of (opnieuw) te groomen en te ronselen. Aangezien slachtoffers en hun vrienden tijdens verhoren eerder discreet, terughoudend zijn, was het moeilijk om vast te leggen welke rol die kennissennetwerken en *peer groups* dan precies vervullen in het vormgeven van de uitbuiting. Maar het staat vast dat plegers ook steunen op de informatie van tieners om andere tieners te ronselen, door hen te vragen nummers door te geven of de naam van een Snapchat account (waar geen telefoonnummer aan verbonden is). Andersom, lijken tieners de netwerken van pooiers wel eens zichtbaar te maken voor hun kennissennetwerk, bijvoorbeeld omdat die netwerken voor de meisjes een zekere aantrekkingskracht uitoefenen. Belangrijk is om in te zien dat het om *casual* uitwisselingen gaat, zonder intentie van actief te ronselen met het oog op de seksuele uitbuiting. Maar dat de informatie die circuleert in de kennissennetwerken van tieners en zo bijdraagt aan het aftasten en identificatie van slachtoffers speelt wel degelijk een rol. Er is dus zoals eerder aangekaart sprake van een complex geheel van dynamische kennissennetwerken die elkaar raken en waardoor slachtoffers en daders elkaar ontmoeten, fysiek en online. Dit inzicht ligt in de lijn van het onderzoek van Cockbain (2018, p. 43) waarin werd vastgesteld dat tweederde van de contacten tussen dader en slachtoffer gebeurde via een andere tiener, vaak maar niet altijd een slachtoffer.

Een andere kwestie is de actieve ronseling door (oud-)slachtoffers, waar dan wel sprake is van de intentie en moedwilligheid om actief nieuwe slachtoffers te ronselen voor een tienerpooier. Een voorbeeld is het al eerder geschetste scenario b. waar een tienerpooier-*by-proxy* haar kennis, ervaring en contacten in een gesloten jeugdvoorziening gebruikte om daar tieners weg te lokken en bijzonder snel laat overgaan tot illegaal sekswerk, zonder veel grooming.

Maar samengevat liggen de bovenstaande vaststellingen in lijn van wat Cockbain (2018, h. 4) beschrijft, met name vaststellingen en inzichten die wijzen op een interactioneel en dynamisch karakter van de identificatie, lokalisatie (en grooming) van slachtoffers doorheen onderling rakende netwerken en relaties tussen zowel slachtoffers als daders: "*it needs to be situated within a more complex system of social interchange*" (p. 104). Zij contrasteert dit met de klassieke één-op-één of unidirectionele modellen van grooming waarin louter een geïsoleerde relatie bestaat tussen een geïsoleerd slachtoffer en de evenzeer geïsoleerde (mede)dader, zonder enige verbanden of relaties

met derden. Ook elders in de literatuurstudie wezen we op onderzoeken naar mensenhandel die aanklaarten dat slachtoffers en daders elkaar – weliswaar indirect – kennen en er dikwijls ‘ergens’ een link is.

4.2.6.3 *Random of toevallige identificatie van slachtoffers sterk in de minderheid*

De random of toevallige identificatie van potentiële slachtoffers waar plegers bij toeval en louter op eigen initiatief en geïsoleerd een potentieel slachtoffer identificeren en ronselen is in het geheel van de verzamelde gegevens merkbaar in de minderheid, al kon het wel vastgesteld worden. Wat opvalt is dat het dan vaker om fysieke contacten gaat, per toeval, en er enige tijd passeert tot er binding is. In één situatie konden we vaststellen dat een slachtoffer de groep van plegers op een feestje had ontmoet, op een moment dat zij zich niet zo goed voelde, moest overgeven en zich in de steek gelaten voelde door haar vrienden. De plegers ving haar op, vervoerden haar naar huis en pas maanden later was er sprake van meer contact en vervolgens binding met de veroordeelde pleger. Ook in een recent dossier bleek één de van de slachtoffers van een zeer gewelddadige pooier haar ‘vriendje’ te hebben leren kennen, per toeval, op de trein. Ze ging mee naar zijn appartement maar het duurde eventjes vooraleer er binding was. Gelijkaardige MO kon in het verhoor van een ander slachtoffer opgemerkt worden: de tienerpooier ontmoette een slachtoffer bij toeval in een treinstation, nam haar mee naar het appartement waar cannabis werd aangeboden en zij in het groepje verstrikt raakte. In die cases kon met andere woorden geen rol van een breder netwerk opgemerkt worden in het identificeren en aantrekken van de bewuste slachtoffers.

Het zuiver random zoeken (*phishing*) naar mogelijke slachtoffers op het internet zoals sociale media kristalliseerde (veel) minder in de verzamelde gegevens van de tien strafdossiers. Een bedenking is dat zoals gezegd de talloze strafdossiers opstartten toen de uitbuitingsfase al een poos gaande was en de verhoren van slachtoffers niet altijd veel informatie opleveren over tactieken van identificatie en grooming. Verschillende respondenten benadrukten in de interviews niettemin dat tienerpooiers met gemak in één ruk online tientallen tieners kunnen aanspreken; er altijd ‘een paar’ zullen antwoorden. Dit omdat zij niet steeds hun accounts voldoende afschermen of drempels voor anonieme contacten opleggen, maar ook die ‘plotse’ aandacht wel kunnen appreciëren. Maar dit soort zuivere *phishing* werd eerder zelden zichtbaar in de verzamelde gegevens. In één dossier vonden de opsporingsdiensten screenshots op de telefoon van een pleger van schijnbaar willekeurige Instagramprofielen van tienermeisjes (maar was er verder geen informatie of context beschikbaar om dat te plaatsen). In een ander strafdossier werd het slachtoffer met succes geronseld op een datingsite. Dat plegers tieners, of in dit geval accurater jongvolwassen vrouwen contacteren via datingsites viel nog wel elders in verhoren op te merken (maar leidde dat niet per se tot een situatie van uitbuiting). In een ander strafdossier leek een pleger die past in scenario h. dan wel vaak jonge meisjes online aan te spreken maar konden die contacten voor groot stuk herleid worden tot een schoolomgeving en het netwerk van zijn vriendinnetje. Deze pleger die bovenal geïnteresseerd was in zijn eigen seksuele driften, vroeg via contacten andere accounts op maar ving daar vaak bot bij zijn voorstellen.

Plegers lijken met andere woorden toch wat gericht te werk te gaan als zij online gaan zoeken. Het werd al meermaals aangehaald dat daders gericht gaan zoeken op de sekswerkplatformeconomie maar daar spreken we dan over mogelijke slachtoffers die reeds sekswerk verrichten, wat toch een ander verhaal is. Of anders verwoord, globaal bekeken leken de tactieken van zuivere *numbers game* door random *phishing* veel minder vaak aan bod te komen dan zou blijken uit de gesprekken met de respondenten. Eerder lijken plegers erg gericht te zoeken: op bepaalde platformen maar in het bijzonder worden mogelijke slachtoffers online aangesproken op basis van informatie (naam,

telefoonnummer, Snapchat,...) die zij uit hun bredere netwerken bemachtigen (cf., voorgaande punt). Dat gericht aanspreken en identificeren van mogelijke slachtoffers de overhand neemt blijkt voor een stuk ook uit enkele eerder geschetste MO-scenario's waar specifieke, afgebakende categorieën van mogelijke slachtoffers duidelijk worden geïdentificeerd, en evenzeer uit enkele getuigenissen die eerder aan bod kwamen.

4.2.6.4 Zeer veel druggebruik en onveilig sekswerk tijdens de uitbuitingsfase

Het druggebruik onder de slachtoffers is torenhoog. Het is een belangrijke vaststelling in het onderzoek dat druggebruik een centrale rol inneemt en meerdere functies heeft om de seksuele uitbuiting door tienerpooiers te realiseren én te handhaven. Verdovende middelen vervullen in eerste instantie een soort aantrekkingsfunctie, een mogelijk slachtoffer wordt gelokt op een plek waar de tienerpooier en zijn vriendengroepje alcohol en cannabis laten circuleren, ook zijn er sporen van XTC, MDMA en lachgas in de dossiers te vinden, bijvoorbeeld tijdens een feestje of louter een samenkomst op een appartement. In de voorgaande stukken werd al geschetst dat dit onderdeel is van de modus operandi van plegers.

Ronduit problematisch echter zijn de talloze vaststellingen in zeven van de tien strafdossiers dat van zodra de uitbuitingsfase aanvang heeft genomen er door slachtoffers (soms enorme) hoeveelheden drugs worden gebruikt en verschillende slachtoffers zelfs bekenden dat ze worstelen met een verslaving. De daders reiken grote hoeveelheden verdovende middelen aan om het slachtoffer te verdoven en het seks- en escortewerk gevoelloos te ondergaan, of de vermoedheid te temperen. Bij wijlen gaat het om erg grote hoeveelheden van bijvoorbeeld cannabis waar verschillende slachtoffers aangeven dat zij ganse dag roken en makkelijk 7 gram per dag consumeren. Dit zeer hoge druggebruik is tevens in het nadeel van politie en parket gezien talloze slachtoffers tijdens verhoren aangeven dat ze de feiten niet meer zo goed kunnen reconstrueren – zij geven letterlijk aan van toen niet meer op deze wereld te zijn. Hetzelfde geldt voor alcohol, er wordt door sommige slachtoffers rijkelijk gedronken om letterlijk de pijn en afschuw tijdens de uitbuitingsfase weg te duwen.

Eén van de meest pertinente vaststellingen echter is de alomtegenwoordige aanwezigheid van stimulerende drugs zoals cocaïne. Niettegenstaande talloze dossiers al van meerdere jaren geleden zijn is het cocaïnegebruik ingeburgerd, zelfs prominent aanwezig, wordt deze drug aangereikt door daders en hun netwerken en circuleert het vlotjes onder slachtoffers. Een huiszoeking bij één van de slachtoffers in een dossier leverde bijvoorbeeld de vondst van cocaïne op; in een ander dossier vond de politie 20 gram cannabis. Heftig druggebruik door (verslaafde) slachtoffers is bovendien een bijkomend machtsmiddel die de pooiers hanteren om de slachtoffers nog meer te binden, de belangrijkste functie lijkt evenwel om het slachtoffer de uitbuiting te laten ondergaan, er makke personen van te maken. Het onderzoek toont duidelijk aan dat tienerpooierschap en druggebruik onder slachtoffers hand in hand gaan, de strafdossiers waar geen spoor van druggebruik te noteren valt zijn in dit onderzoek absoluut in de minderheid.

Ook wat betreft verdovende middelen wordt de eerder geschetste vaststelling dat plegers vooral opereren in losse niet-geïntegreerde genetwerkte groepen wederom onderstreept; de premisse dat daders individueel en geïsoleerd optreden geeft een inadequaat beeld van het tienerpooierschap. In de netwerken en de groepen die zich bewegen rond tienerpooiers zijn personen aanwezig die weliswaar op kleine schaal verdovende middelen kunnen aanleveren, of ergens wel 'connectie' hebben om dat te doen. We konden in enkele dossiers vaststellen dat er wel degelijk vrienden van pooiers zijn die die rol opnemen en zo een cruciale schakel zijn in hoe de seksuele uitbuiting van minderjarigen wordt gemaakt, i.e. het aanreiken van drugs om de uitbuiting te 'faciliteren'.

Opmerkelijk is dat in één dossier een dealer openlijk twijfelt, en zelf het tienerpooierschap begint te overwegen, want minder risicovol dan betrappt te worden op objectiveerbare hoeveelheden verdovende middelen door de politie.

Ter illustratie, in een strafdossier waar genetwerkte daders lucratieve inkomsten genereerden door twee slachtoffers in het escortesekswerk te duwen, wordt het druggebruik door een slachtoffer tijdens een politieverhoor toegelicht:

Het slachtoffer wordt gevraagd wie op het idee kwam om een escorteservice te beginnen. Zij geeft aan dat het niet haar idee was maar dat het andere slachtoffer wel zinnens was om sekswerk te doen. Geen haar op haar hoofd dacht daar op dat moment aan. De pooiers zouden haar dan gevraagd hebben om vriendinnen in de prostitutie in te leiden maar dit weigerde ze. Zij is er dan toch ingerold doordat ze op één van de daders verliefd was geworden en hij haar gevoelens voor hem misbruikte. Voordien was er al sprake van druggebruik, met name cannabis, XTC en later ook cocaïne. Zij vertelt hoe ze tijdens het sekswerk in het kader van escorte cocaïne neemt om geen gevoelens te hebben tijdens het sekswerk. Ze wordt aangeraden door een pleger in de groep om cocaïne te nemen voor ze naar klanten trekt, hij was tevens de dealer. Ze getuigt dat het een wazige periode is en heeft moeite om de exacte periode te herinneren. Al haar inkomsten gingen naar de aanschaf van cocaïne, ze is steeds onder invloed als ze seksuele betrekkingen heeft met klanten. Ze voelde zich daar slecht bij en verklaart gestopt te zijn met druggebruik. [Herschreven citaat van een politieverhoor in een strafdossier van omstreeks 2020].

4.2.6.5 Risicofactoren slachtoffers tienerpooierschap

Om de aanpak van tienerpooiers en preventie van tienerpooierschap te stroomlijnen is het onontbeerlijk om even stil te staan bij de risicofactoren van slachtoffers gezien de intrinsieke relatie tussen ouderschap en slachtoffers, en dan in het bijzonder omdat wordt vastgesteld dat ouders niet meteen random slachtoffers zoeken maar daarentegen specifieke profielen van slachtoffers lijken te viseren. Het is belangrijk in te zien dat wat volgt geen afgebakende zwart-wit categorieën zijn en verschillende risicofactoren elkaar kunnen versterken of overlappen.

Een belangrijke risicofactor geschetst in de literatuurstudie betreft de minderjarigen die zich in een precare situatie bevinden, door weg te lopen van thuis, opvang of een voorziening. Zij zijn een geliefkoosd doelwit. Geldgebrek, de nood aan een slaapplek, eten, aandacht en dat verlangen naar een ander leven enz. zijn dan middelen om deze slachtoffers te ronselen en te manipuleren tot een situatie van seksuele uitbuiting door prostitutie.

Dit inzicht wordt bij uitstek bevestigd in voorliggend onderzoek. Het staat als een paal boven water dat tienerpooiers en hun netwerken heel sterk focussen op minderjarige meisjes met een parcours in de jeugdvoorzieningen. Evenzeer slachtoffers die – zo blijkt uit de talloze verhoren van meisjes en hun *peer groups* – worstelen met een in hun ogen problematische thuissituatie of dusdanig bekend staan in de politiedatabanken (maar daarom niet per se in een voorziening zitten!). We illustreerden reeds dat tienerpooiers en hun netwerken daarop inspelen en zelfs bepaalde scenario's ontwikkelen om deze groep van meisjes op een erg snelle, kordate manier in de prostitutie te lokken, door ze te lokken met omkadering en (loze) beloftes van er 'makkelijk' geld mee te verdienen. Zoals eerder geïllustreerd is dat dus niet steeds door geveinsde liefde en manipulatie al werd dat scenario ook zichtbaar. We herinneren aan het inzicht dat slachtoffers in verhoren opmerkten dat ouders wel erg goed op de hoogte kunnen zijn van wie in een voorziening zit. Ook wezen we uitdrukkelijk op het gegeven dat meisjes herhaaldelijk (tot 24 keer in één specifiek geval) een voorziening ontvluchten, opduiken in het tienerpooiercircuit maar ook terugkeren of door de politie onderschept worden

wegens een seining. We zagen ook dat slachtoffers geregeld opduiken in andere regio's en tentakels van het tienerpooiercircuit en vlotjes van 'vriendje' naar 'vriendje' hoppen. Het onderstreept in het bijzonder de cyclus van herhaaldelijke uitbuiting en slachtofferschap, maar evenzeer wordt het pertinente verlangen om een opvangplaats te verlaten en zich te wagen aan sekswerk in het tienerpooiercircuit zichtbaar.

Een respondent met zicht op strafdossiers kaartte de 'routine' van herhaaldelijk weglopen maar ook methoden om het feitelijk sekswerk te verbergen aan tijdens een interview:

“Zo hoorde ik bijvoorbeeld, ik weet niet meer van waar, dat die meisjes een plek hebben bij iemand in een hotelkamer, een locker in een station, whatever, waardat ze hun tas met werkspullen om dat maar zo te noemen en hun GSM-werknummer daar bewaren. Ze lopen weg -tenzij ze op heterdaad ergens worden aangetroffen- maar het moment dat ze het wat beu zijn en gaan ze terug effekens een warm bed en een dak opzoeken. Alles terug in de locker of in de hotelkamer, weet ik het. En ze keren met hun gewone spullen terug naar de instelling, ja dan vind je [geen tastbare elementen] meer he, ook dat hebben ze geleerd.”

In hetzelfde interview kaart deze respondent de verlokkingen aan om als precaire minderjarige aan sekswerk te doen en in het tienerpooiercircuit verstrikt te raken:

“Als je dat voor jezelf doet, je prostitueren als minderjarige, dat is makkelijk geld, het is niet gemakkelijk wat je moet doen, maar het steekt hun ogen uit hoeveel geld je daar mee kunt verdienen, dat is geld dat ze nooit gaan hebben als ze in een voorziening zitten, en dat ze zo wel vaak door andere meisjes worden overtuigd 'zeg dat is wel makkelijk geld, de eerste keer is wel wat lastig maar daarna komt het goed en je kunt er keiveel geld mee verdienen', en dan zo ook meegetrokken worden in een netwerk waarin ze worden uitgebuit en eigenlijk niets overhouden van wat ze zouden verdienen. Dus ja, het is niet meer zo 'ik word misleid en ik weet niet waar ik aan begin', ik denk dat die tijd inderdaad wel wat voorbij is. Ik denk dat wel vaker geweten is wat het is, maar de randvoorwaarden niet kennen. Zoals, hoeveel klanten moet je dan doen. Of word ik gedwongen tot onveilige seks, of hoeveel geld mag ik houden... Ik denk ook dat het feit dat die meisjes zich niet altijd als slachtoffer zien ook te maken heeft met het feit dat seks voor jongeren soms een beetje een betaalmiddel is geworden, zeker voor jongeren met een financieel moeilijke situatie, ja dat klinkt wat grof, maar als je wegloopt en je hebt onderdak nodig, en ze vragen u 'het is vijftig euro om hier even te blijven of je moet effekens ...”

Het kan niet hard genoeg onderstreept worden dat in acht van de tien onderzochte strafdossiers (vermoedelijke) slachtoffers zichtbaar worden die een traject hebben in de jeugdvoorzieningen en/of bekend staan als een persoon met een verontrustende opvoedingssituatie. Ook stelden we vast dat slachtoffers in eigen bewoordingen aangeven dat ze een slechte thuiscontext ondervinden.

Een tweede risicofactor die aansluit bij het voorgaande slaat op de aantrekkingskracht van de tienerpooier maar dan in het bijzonder omwille van een stoer en 'stout' imago. Het wikkelt zich dan wel meer af in scenario's waarin de loverboymethode van toepassing is. In één dossier voelt het slachtoffer zich in eigen bewoordingen enorm aangetrokken tot de "bad boy" waar zij als "his bad bitch" stapelverliefd op is en identificeert zij zich als koppel als een moderne "Bonnie & Clyde" (citaten uit een strafdossier). In twee verschillende strafdossiers konden tekeningen en teksten van slachtoffers gevonden worden die de pooier als een *bad boy* verheerlijkten.

In het verlengde daarvan moet nog eens aangestipt worden dat slachtoffers niet per se één-op-één aangetrokken worden door een individuele tienerpooier, maar wel het groepsgebeuren en culturele

symboliek waarin die zich beweegt. Met name dan de rol van *urban* muziek en videoclipen gedragen door muziekstijlen zoals rap, hiphop. Payoke kaart de hedendaagse rol van drillrap aan dat bij uitstek machistische, stoere attitudes uitstraalt, door gemaskerd met allerlei wapens te zwaaien en wapengebruik te verheerlijken in videoclipen en songteksten (Redactie, 2022). Daarvan konden in de strafdossiers geen sporen gevonden worden, maar gaat dat ten slotte om een vrij recent fenomeen. Wel kon in één dossier duidelijke sporen van de aantrekkingskracht van feestjes met rapmuziek, drugs en zelfs wapens gedetecteerd worden en waarin de slachtoffers prominent aanwezig waren. In de strafdossiers wordt echter nauwelijks vermeld welke muziek van toepassing is, maar dat tienerpooiers (kleine) feestjes met hopen alcohol en drugs in het figuurlijke kot van een vriend organiseren en via dergelijke netwerken en dynamiek mogelijke slachtoffers in beeld komen werd reeds onderbouwd. Het hoeft niet per se ruige *urban* muziek te zijn gekoppeld aan een *bad boy* imago. Evengoed gaat het om clubs in grootsteden of zelfs feesten in tenten waar hopen jongeren verzamelen. In één van de twee dossiers waar vrouwelijke plegers de tienerpooier-by-proxy-rol opnemen werd zoals gezegd rijkelijk getraakteerd en plezier beleefd en vormde dat een belangrijke aantrekkingskracht waarmee twee slachtoffers in de prostitutie werden gemanipuleerd. In het andere dossier waar een jonge vrouw de proxyrol opnam was een foto beschikbaar waarop zij met een T-shirt met de tekst “bad girl” afgebeeld wordt. Zij zat volgens haar verklaringen al sinds haar 14de in het tienerpooiercircuit, na een moeilijke kindertijd en ettelijke passages doorheen voorzieningen en gaf in verhoren aan hoe moeilijk het is om de prostitutie te verlaten. Dat er op één of andere manier aantrekking is tot een *bad*-imago, is mogelijks een uiting van verzet, of evengoed een vorm van zelfidentificatie omwille van het lange traject doorheen voorzieningen dat aan de betrokkenen het gevoel kan geven een bepaalde ‘stempel’ te dragen, i.e. de labelingtheorie.

Een derde risicofactor heeft betrekking tot minderjarigen (rond de 17 jaar) die niet per se in een slechte thuissituatie zitten maar ervoor opteren om afstand te nemen van de ouders en hun thuisplek. Dat vertaalt zich in de uitdrukkelijke wens om zelfstandig te gaan wonen. Zij wensen hun leven voortaan zelf richting te geven, zijn seksueel wervend en geïnteresseerd in nieuwe netwerken, vrienden, kansen maar durven ook experimenteren. In de verzamelde data konden we minstens drie slachtoffers van tienerpooiers zichtbaar maken die aan dit profiel beantwoorden. Het is belangrijk in te zien dat deze groep afwijkt van de zgn. ‘instellingenmeisjes’ en minderjarigen in een verontrustende thuissituatie. In tegendeel, in één case hielp de moeder actief mee met de zoektocht naar een klein appartement in een grote Vlaamse stad om de droomwens van haar dochter te realiseren. De bijkomende risicofactor in dit geheel is dat meisjes opvallend vaak reeds op zelfstandige basis met sekswerk of *sugar dating* experimenteren om problemen zoals geldgebrek op te lossen maar dan in de klauwen van een tienerpooier en zijn netwerk vallen die, zoals eerder onderstreept, zeer geïnteresseerd kunnen zijn in meisjes die al wat ervaring hebben met sekswerk of weten waarover ‘het’ gaat. Het valt in deze context dan ook op hoe prostitutie en sekswerk compleet worden gebanaliseerd als een makkelijke en snelle manier om dat ‘andere en betere leven’ vorm te geven.

Een vierde risicofactor zijn meisjes met verstandelijke beperkingen en ontwikkelingsstoornissen. In twee verschillende strafdossiers werden slachtoffers zichtbaar die aan dit profiel beantwoorden. Het ligt volledig in de lijn van wat de literatuurstudie verduidelijkte: een beperkt vermogen om risico’s en gevaar in te schatten in combinatie met een te groot vertrouwen waardoor zij een gemakkelijk doelwit van misbruik zijn. Zij kunnen kwetsbaar zijn door sociale isolatie maar vooral ook de hunker naar aandacht, erkenning en vrienden, i.e. de moeilijkheden tot het vormen en onderhouden van gezonde relaties wat ze bijzonder vatbaarder maakt voor de grooming tactieken van tienerpooiers. Ook in dit onderzoek bleek bijvoorbeeld dat een slachtoffer met een ontwikkelingsstoornis zoals

autismespectrumstoornissen bijzonder kwetsbaar bleek voor de manipulatie en verschrikkelijke trauma bonding die de tienerpooier hanteerde om de minderjarige als escorte maandenlang in het sekswerk te duwen.

4.2.6.6 *Andere vormen van delinquentie in het tienerpooiercircuit*

Tienerpooiers lijken hun slachtoffers ook te dwingen tot andere vormen van criminaliteit naast het illegale sekswerk door minderjarigen. Een tactiek schijnbaar gericht op het vergroten van de controle over de slachtoffers maar evenzeer de opbrengsten.

Eén van de meest in het oog springende zijn de *rip-off deals*: er wordt via een sekswerkadvertentie op de betreffende platformen een afspraak op een locatie gemaakt, de klant daagt op, de tiener vraagt het geld en verdwijnt dan spoorloos. Dit kwam vaker dan verwacht in beeld en wordt zichtbaar doordat zoals eerder aangekaart de sekswerkplatformeconomie toelaat om klachten na te laten. Maar ook volwassen sekswerkers wagen zich wel eens aan het bestellen van hun klanten. Toegevoegde stukken over de ex van een medepleger in een recent strafdossier met uitgebreide sekswerkervaring kreeg een klacht aan haar been nadat zij samen met een collega-sekswerker de klant had bestolen tijdens een thuisbezoek. In één van de strafdossiers ging het bestellen van klanten erg ver. De zaak van seksuele uitbuiting van een minderjarig meisje kwam feitelijk aan het rollen na een klacht van de bestolen klant: duizenden euro's waren afhandig gemaakt en zijn auto werd gestolen maar die werd in het buitenland prompt onderschept. De plegers waaronder een meerderjarige vrouw hadden gepoogd de klant aan het lijntje te houden en te verdoven met een bekend en krachtig verdovingsmiddel dat door de politiediensten nadien werd onderschept en toegevoegd aan het dossier als bewijsmateriaal. Anders verwoord, naast de reeds hoge inkomsten gegenereerd door het illegale sekswerk, lijken tienerpooiers toch ook hun ogen te richten op andere manieren om 'snel' geld of gestolen spullen binnen te halen. In een ander dossier konden na grondige huiszoeken elementen gevonden worden dat het groepje rond de tienerpooier zich leek te organiseren om overvallen of inbraken te plegen. Er werden in een geleende wagen maskers, inbraakmateriaal en een namaakwapen gevonden. In een ander dossier dan weer lijkt een slachtoffer te suggereren dat de tienerpooier haar tijdens de covid-periode vroeg om een aantal locaties in het oog te houden.

Tienerpooiers kunnen hun slachtoffers ook dwingen om de rol van muilezel (*mule*) te spelen. Dit houdt in dat ze de slachtoffers gebruiken om illegale goederen, zoals drugs, te vervoeren. Daar kon in een dossier een tastbaar element in die richting gevonden worden.

In één ander dossier sprak een slachtoffer over hoe zij andere seksuele handelingen moest verrichten, met name voor grote sommen geld urenlang naakt biljarten met een man van middelbare leeftijd. Er waren geen aanrakingen of andere seksuele handelingen. Maar ook dit duidt dat tienerpooiers creatief zijn in het vinden van een 'nichemarkt' en allerlei verlangens van klanten die naast het 'klassieke' sekswerk vallen.

4.3 ACHTERGROND, PROFIEL EN STRAFTRAJECT VAN TIENERPOOIERS

4.3.1 Achtergrond en socio-demografische kenmerken van tienerpooiers

4.3.1.1 *Leeftijd en geslacht*

We schetsen de leeftijd van de 22 plegers in de 15 vonnissen die we verzamelden, i.e. tienerpooiers die voor de rechtbank werden berecht voor feiten die kaderen in de binnenlandse seksuele uitbuiting en mensenhandel. We maken hier geen onderscheid in modus operandi en scenario's. Het

gaat uitsluitend om vonnissen voor de correctionele en beroepshoven, en niet de jeugdrechtbanken. In één dossier was er sprake van een uithandengeving en werd de pleger als meerderjarige veroordeeld. Hoewel we konden vaststellen dat jonge plegers regelmatig zelf ook in opdracht van de jeugdrechtbank geplaatst waren in voorzieningen, is dat (zeer) zelden voor feiten van tienerpooierschap en komen zij daar voor andere feiten terecht. Dat werd ook in de contacten met verschillende medewerkers van voorzieningen bevestigd.

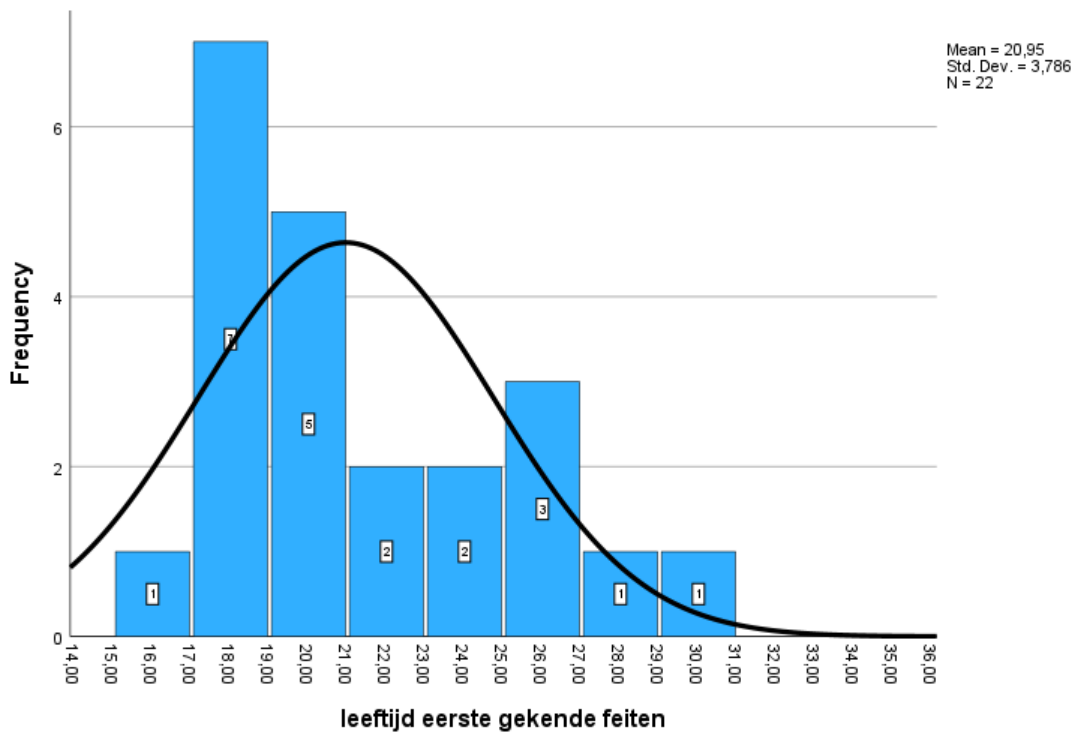
Om de leeftijd van de daders zo getrouw mogelijk te reconstrueren hielden we rekening met hun leeftijd op het moment van de periode van de (oudste) feiten zoals ze vermeld staan in de tenlasteleggingen voor mensenhandel en seksuele uitbuiting in de vonnissen. Plegers van tienerpooierschap worden vaak later tot soms zelfs meerdere jaren na geobjectiveerde feiten berecht voor de delicten die ze pleegden. Maar daar is een belangrijke kanttekening bij te plaatsen. Het gebeurt regelmatig dat de politie naar aanleiding van een duidelijk en objectiveerbaar incident begint te graven in het verleden van de pleger en zo op oud-slachtoffers botst, die verhoort en strafbare elementen verzamelt voor het strafdossier en de berechting. Dat zorgt ervoor dat bepaalde daders jaren ouder (kunnen) zijn op het moment van de berechting. De onderstaande leeftijden moeten op dus op die manier begrepen worden.

De gegevens van de leeftijd van plegers in de bestudeerde vonnissen leveren relatief weinig verrassende inzichten op. Net zoals dat in de literatuurstudie wordt aangekaart, zijn ze vrij jong maar meerderjarig en met een gemiddelde van bijna 21,5 jaar. De hoogste leeftijd is iets meer dan 30 jaar, de jongste 16. De mediaan van net geen 20 die de steekproef in twee snijdt, suggereert dan weer dat het gewicht toch iets meer naar de jongvolwassen leeftijd aanleunt terwijl de standaardafwijking van bijna vier een vrij grote spreiding suggereert.

Figuur 9: leeftijd plegers bij eerste gekend feit uitbuiting

Leeftijd plegers					
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	16,00	1	4,5	4,5	4,5
	18,00	7	31,8	31,8	36,4
	19,00	4	18,2	18,2	54,5
	20,00	1	4,5	4,5	59,1
	21,00	1	4,5	4,5	63,6
	22,00	1	4,5	4,5	68,2
	23,00	2	9,1	9,1	77,3
	25,00	2	9,1	9,1	86,4
	26,00	1	4,5	4,5	90,9
	28,00	1	4,5	4,5	95,5
	30,00	1	4,5	4,5	100,0
Total		22	100,0	100,0	

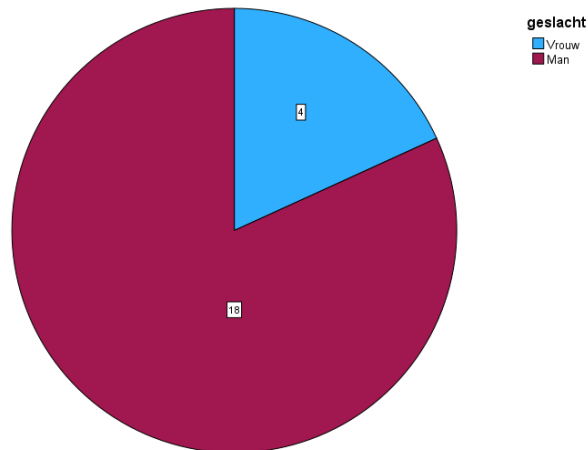
Bron: gegevens vonnissen

Bron: vonnissen

Er zijn 18 plegers van het mannelijke (81,7%) en vier van het vrouwelijke geslacht (18,2%). Uit buitenlands onderzoek blijkt een vergelijkbare verhouding.

Figuur 10: geslacht daders

Bron: vonnissen

De leeftijd van de vrouwelijke plegers in deze steekproef lag lager dan die van de mannen en met een veel kleinere spreiding maar het aantal in de steekproef is veel te klein om harde conclusies te trekken.

Figuur 11: verdeling leeftijd vrouwelijke daders

leeftijd vrouwen		
N	Valid	4
	Missing	0
Mean		19,50
Median		18,50
Mode		18,00
Std. Deviation		2,38
Variance		5,67
Range		5,00
Minimum		18,00
Maximum		23,00

Figuur 12: verdeling leeftijd mannelijke daders

leeftijd mannen		
N	Valid	18
	Missing	0
Mean		21,28
Median		19,50
Mode		18,00
Std. Deviation		4,01
Variance		16,10
Range		14,00
Minimum		16,00
Maximum		30,00

Bron: vonnissen

4.3.1.2 Nationaliteit en afkomst

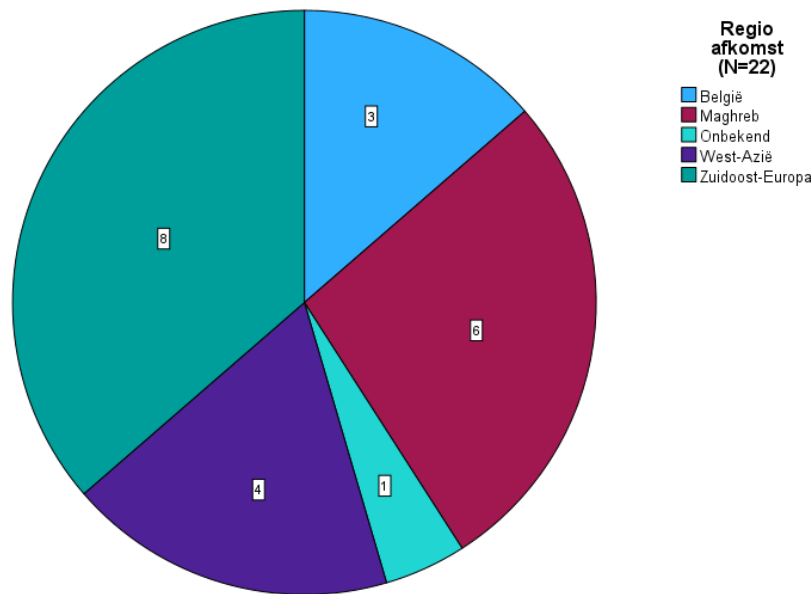
In de literatuurstudie werd uitvoerig aangekaart dat plegers van binnenlandse seksuele uitbuiting en tienerpooierschap van minderjarigen en/of jongvolwassen slachtoffers vaak een migratiegeschiedenis kennen, niettegenstaande ze tevens vaak de nationaliteit van het land van aankomst hebben. Dat bleek ook uit de verzamelde gegevens.

Ruim twee derde (68,2%) van de berechte plegers bezit de Belgische nationaliteit. Daarnaast zien we plegers met een Zuidoost-Europese nationaliteit opduiken: Bulgarije (1); (ex)Joegoslavië; Kosovo (1); Servië (2); Servo-Montenegro (1) en Nederland (1).

Omdat “nationaliteit” al tientallen jaren helemaal geen goede indicator is voor de afkomst en (recente) migratiegeschiedenis van inwoners van de multi-etnische Europese landen (o.m. door nationaliteitsverwerving enz.) werd heel wat energie gestoken in het ontrafelen van de migratiegeschiedenis en dus vermoedelijke afkomst van de plegers die bijna altijd een buitenlands klinkende achternaam hadden. Het nagaan gebeurde op basis van de beschikbare gegevens in de dossiers, met name koppelden we de geboorteplaats aan het land waar zich dat situeert, of konden we in de strafdossiers informatie vinden over het afkomstland of regio van een pleger, bijvoorbeeld omdat er gegevens van de ouders en hun afkomst ingesloten waren. In andere gevallen was dat omdat de dader zichzelf met een bepaald herkomstland, etnische identiteit of bepaalde regio identificeerde. De achternamen werden ook telkens gecheckt met een online tool die courante oorsprongslanden van familienamen op een kaart weergeeft om een vermoedelijke afkomst verder af te toetsen. Maar dit is met andere woorden minder ‘objectief’ dan de officiële nationaliteit en moet met de nodige omzichtigheid behandeld worden. Het laat echter toe zichtbaar te maken dat de ruime meerderheid van de plegers een vermoedelijke migratiegeschiedenis kent niettegenstaande ze vaak in België geboren zijn en/of de Belgische nationaliteit hebben (let wel, niet alle in België geboren plegers bezitten de Belgische nationaliteit). Slechts drie daders hebben volgens dat graafwerk België als herkomstland, twee vrouwen en één man.

We delen de vermoedelijke afkomst van de veroordeelde plegers in in regio’s:

Figuur 13: vermoedelijke afkomstregio veroordeelde daders

De uitschieter is Zuidoost-Europa wat in de lijn ligt van wat een respondent met zicht op plegers en hun trajecten reeds had onderstreept. Dit deel van Europa dat ook bekend staat als de “Balkan regio” was in ruim 36% van de cases de vermoedelijke herkomstregio: Bulgarije (2), Kosovo (3), Noord-Macedonië (1); en twee plegers die zich identificeerden als Roma met respectievelijk Kosovo en Noord-Macedonië als geboorteland.

Een tweede uitschieter zijn de berechte plegers met een vermoedelijke Noord-Afrikaanse of Maghrebijnse afkomst. Het vermoeden is dat dit vaak over Marokko gaat, al identificeerden twee plegers zich toch liever als “Berber”, en niet als Marokkaan.

West-Azië slaat op de groep van plegers met een vermoedelijk Turkse (3) en Tsjetsjeense (1) afkomst.

Van één plegger, een vrouw, met een vreemd klinkende maar zeldzame naam was het onmogelijk om op basis van al de gebruikte invalshoeken de ‘echte’ afkomst in te schatten. De naam zou volgens de gehanteerde tool van Indonesische oorsprong zijn maar kwam bijvoorbeeld ook vaak voor in Zwitserland. Een lichte variant van de naam gaat dan weer terug naar de Zuidoost-Europese regio. We opteerden dan maar voor “onbekend”.

Het is wikken en wegen en soms keuzes maken. Daar waar van twee plegers de geboortestad in Kosovo lag beschikten zij wel over de Servische nationaliteit (i.e. de complexe politieke situatie naar aanleiding van de gruwelijke etnische burgeroorlog in de jaren '90 en het feit dat het afgescheurde Kosovo een significante Servische deelgemeenschap kent en ook grenst aan Servië).

4.3.1.3 Leeftijd (en geslacht) slachtoffers

De vonnissen (uitgezonderd één, zie infra) vermelden 34 slachtoffers, allen van het vrouwelijke geslacht. Net als bij de daders wordt de datum van de eerste feiten gehanteerd om de leeftijd op dat moment te schatten. Van de 34 slachtoffers waren er 3 waarvan de geboortedatum niet werd opgenomen in de vonnissen waardoor hun leeftijd onbekend is. We sluiten één specifiek vonnis uit van een uitbuitingssituatie waarin 27 jongens en jongemannen het slachtoffer waren omdat zij niet allemaal slachtoffer van seksuele uitbuiting in het kader van mensenhandel. Het hoog aantal slachtoffers in dat dossier trekt de gegevens scheef; het raakvlak met mensenhandel was hier ook

smal. De dader functioneerde in scenario h., i.e. een focus op de eigen seksuele bevrediging en aftastend pooierschap en moet dit met de nodige omzichtigheid geïntegreerd worden in de gegevens.

Figuur 14: leeftijd slachtoffers (meisjes)

leeftijd (afgerond) bij eerste feit meisjes

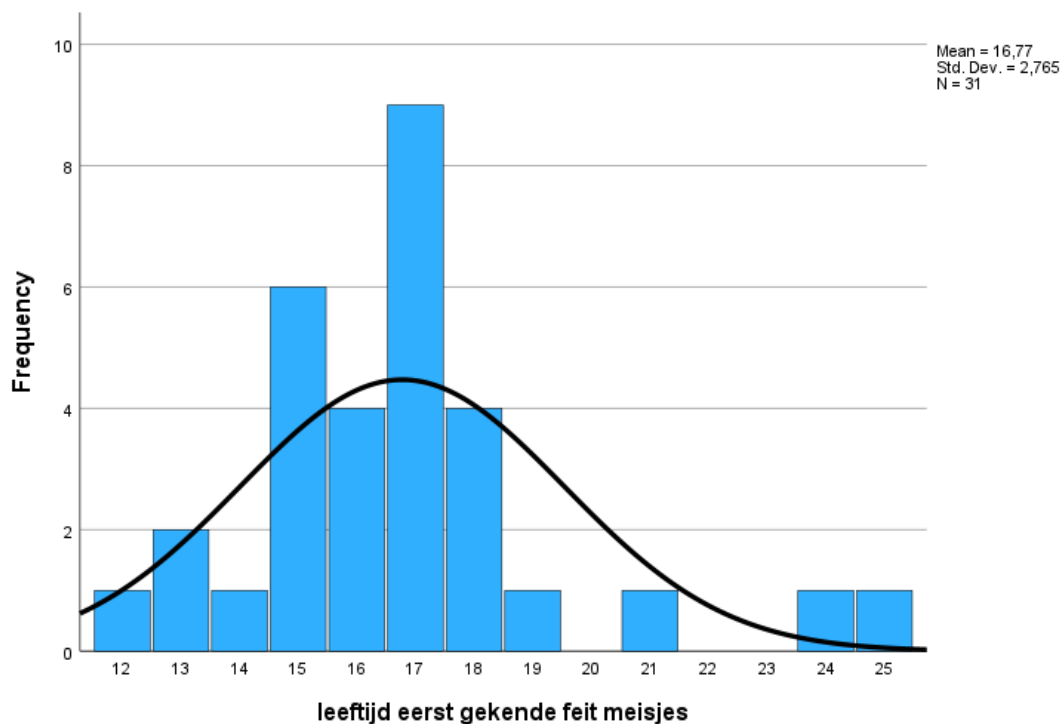
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	12	1	2,9	3,2	3,2
	13	2	5,9	6,5	9,7
	14	1	2,9	3,2	12,9
	15	6	17,6	19,4	32,3
	16	4	11,8	12,9	45,2
	17	9	26,5	29,0	74,2
	18	4	11,8	12,9	87,1
	19	1	2,9	3,2	90,3
	21	1	2,9	3,2	93,5
	24	1	2,9	3,2	96,8
	25	1	2,9	3,2	100,0
	Total	31	91,2	100,0	
Missing	System	3	8,8		
Total		34	100,0		

leeftijd eerste feit meisjes

N	Valid	31
	Missing	3
Mean		16,77
Median		17,00
Mode		17
Std. Deviation		2,77
Variance		7,65
Range		13
Minimum		12
Maximum		25

Uit de gegevens kan afgeleid worden dat de meerderheid van vrouwelijke slachtoffers tussen de 15 en 18 jaar is, met een piek op de leeftijd van 17, i.e. de meest voorkomende leeftijdsklasse en ook de mediaan die de steekproef in twee snijdt. Het gemiddelde ligt dan weer op bijna 16,8 jaar. Het jongste en oudste slachtoffer is respectievelijk 12 en 25 jaar op moment van de eerste feiten. Er is minder spreiding dan bij de daders, de standaardafwijking ligt op iets minder dan 2,8 jaar.

Weergegeven in een grafiek levert dat het volgende beeld op:

Leeftijd eerste feit meisjes en jongens

N	Valid	45
	Missing	16
Mean		16,47
Median		16,00
Mode		15 ^a
Std. Deviation		2,370
Variance		5,618
Range		13
Minimum		12
Maximum		25

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

De afkomst van de slachtoffers kon, zoals bij de daders, moeilijk in detail ontleed worden, daartoe ontbreken te veel gegevens in de dossiers (*missing values* van 47,5%). Voor bijna 80% van de slachtoffers waar dat wel mogelijk was is de nationaliteit Belgisch, maar maskeert het feit dat het opvallend vaak om tieners met migratieachtergrond gaat. Een respondent met kennis van de slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting gaf aan dat dat makkelijk oploopt tot de helft.

Van de 34 vrouwelijke slachtoffers stelden 17 zich burgerlijke partij. Al verdient dat cijfer de nuancering dat, zoals eerder aangekaart, er regelmatig oud-slachtoffers worden vermeld in de vonnissen en zij niet steeds voor dat statuut lijken te opteren. Het is wel eens gissen waarom dat zo is. Soms wordt er in het vonnis verduidelijkt dat oud-slachtoffers wel willen getuigen om de bewijslast te vergroten, maar zij geen contact meer hebben met de dader(s) en de vreselijke gebeurtenissen liever achter zich willen laten. Ook kan dat zijn dat oud-slachtoffers helemaal niet betrokken waren bij de meer recente delicten van de tienerpooier die rechtstreeks aanleiding gaven tot het opstarten van het strafdossier en zij louter vermeld worden als slachtoffer zonder enige bijdrage of andere handelingen van het slachtoffer zelf. Het is niet mogelijk na te gaan of er andere

redenen een rol zouden kunnen spelen, zoals vrees voor represailles, verliezen van vertrouwen in justitie, gebrek aan middelen enz.

4.3.1.4 Beroeps- en opleidingsachtergrond

Treffend is dat er van zeer weinig berechte tienerpooiers een concrete actieve beroepssituatie kon gedetecteerd worden, voor de veroordeling. In de politieverhoren worden getuigen, verdachten, slachtoffers enz. die worden verhoord altijd gecontextualiseerd met een korte beschrijving van leeftijd, nationaliteit, geboorteplaats, burgerlijke staat, beroepsstatus, enz. Niettegenstaande dat dat laatste misschien niet altijd even accuraat is en afhangt van de informatie die de bevolkingsdiensten verschaffen, viel op dat er wel zeer vaak “zonder beroep” stond vermeld bij de beroepsstatus van de plegers. Het suggereert dat tienerpooiers zich niet steeds op de reguliere arbeidsmarkt begeven, eerder toespitsen op illegale activiteiten zoals pooierschap of andere verborgen activiteiten op de informele markt die inkomsten kunnen genereren. Daar tegenover staat dan wel dat plegers vaak nog jong zijn (zie supra) en het criterium van beroep in de pv's de nodige omzichtigheid verdient.

De strafdossiers leveren dan soms iets meer informatie op, maar bevestigen toch vaak de “geen beroep”-status. Enkele daders beweren in verhoren dat ze geld krijgen van familieleden, een andere dader deed laaggeschoold interimwerk, of ze geven onomwonden aan dat ze effectief geen beroep hebben. In twee situaties was dat omdat ze geen papieren hadden en een beroep uitoefenen onmogelijk is.

De karige psychiatrische of PSD-verslagen die verzameld werden wijzen in de anamnese, voor zover beschikbaar, vaak in een gelijkaardige richting. Plegers zijn (zeer) laaggeschoold en voeren wisselvallige, korte, laagbetaalde jobs uit. Over het opleidingsverleden of schooltraject van daders kon nog minder informatie gevonden worden in de dossiers. Eén pleger had zijn middelbaar schooltraject niet afgemaakt; een andere (jonge) pleger volgde een opleiding automechaniek en deed daar na een veroordeling onder voorwaarden met succes aan verder. Slechts één pleger had een masterdiploma maar is qua uitbuitingssituatie, aard slachtoffers en afkomst een uitzonderingsgeval te noemen. Vooral van de wat oudere tienerpooiers is bitter weinig informatie over werk- en schoolverleden terug te vinden in de dossiers.

We onderstrepen andermaal dat plegers zeer terughoudend zijn in de meeste verhoren in de strafdossiers, erg vaak met “ik weet dat niet”, “dat kan zijn” antwoorden. De slachtoffers van tienerpooiers (met name zij die de pooier als hun vast ‘vriendje’ zien) zijn nauwelijks op de hoogte van de status, achtergrond laat staan de echte naam van de pooier en zijn netwerk (plegers gebruiken altijd een naam van sociale media-accounts, of gebruiken schuilnamen).

4.3.1.5 Woon-, gezins- en (traumatische?) opgroeisituatie

Ook op dit vlak is een onderscheid tussen de omstandigheden kort voor de veroordeling en de opgroeisituatie als kind noodzakelijk. Tienerpooiers wonen tijdens het verloop van het gerechtelijk onderzoek in verschillende situaties. Voor de jonge daders is dat vaak bij ouders of familieleden, maar in de praktijk zijn zij daar vaak niet meer te vinden (althans op basis van de informatie die bijvoorbeeld huiszoekingen in de woonst opleveren). Waar zij zich dan bevinden is niet steeds duidelijk. Andere tienerpooiers beschikken dan weer over een eigen appartementje dat steevast bescheiden en sjofel ingericht is. Van luxe is nooit sprake, er zijn nauwelijks decoratieve elementen, het geheel is veeleer functioneel. Regelmatig toonden de foto's in de stukken dat er geen bedframe voor de matrassen is, doeken fungeren als gordijnen en slordig werden opgehangen. Buiten een zetel, kleine salontafel en wat kasten is er weinig inrichting. Deze appartementen zijn dan misschien

sjofel en niet bijzonder smaakvol, maar niet vuil. Andere woonsten waren wat rommeliger en versleten, met hopen flessen alcohol op de salontafel maar daarom niet vuil. Dat beeld veranderde bij een aantal andere gevallen, zoals tienerpooiers die bijvoorbeeld nergens nog officieel gedomicilieerd zijn en kamers op een hotel afhuren, eentje om te verblijven, de andere voor het sekswerk door de tiener. Daar stelde de politiediensten dan vast dat daders daar feitelijk verblijven. De foto's van de huiszoekingen in hotelkamers laten in minstens twee dossiers weinig aan de verbeelding over. Rechercheurs beschrijven een enorme stank en vuiligheid in de pv's en onderbouwen dat met foto's: hopen afval, etensresten, kleren, schoonmaakspullen, handdoeken, condooms, en hopen rommel enz. liggen kriskras door elkaar. Het contrast tussen de geldwinsten die de seksuele uitbuiting kan opleveren en de staat van de bewoning waar bepaalde tienerpooiers hun verblijf hebben is dan wel heel groot.

Over de opgroeisituatie van daders is tevens bitter weinig te vinden, daarover is in de strafdossiers nauwelijks informatie te vinden. Een uitzondering zijn de vrouwelijke daders misschien waar we al regelmatig over schreven. Twee van hen geven in verhoren aan dat ze een moeilijke kindertijd, een problematische thuissituatie of afwezige ouders hadden ervaren. Eén van de vrouwelijke daders gaf zoals eerder aangekaart onomwonden toe dat zij sinds haar 14de in het tienerpooiercircuit zit en een lang parcours in de jeugdvoorzieningen had. Mannelijke daders zijn dan weer heel discreet of wensen zich liever niet te veel te herinneren, ten minste in de weinige stukken die we konden bemachtigen die zo'n onderwerpen aankaarten. Eén dader wordt in een psychiatrisch verslag als oppervlakkig beschreven, herinnert zich vaag dat hij als kind lang ziek was maar maakte niet echt gewag van een problematische thuissituatie, wel afstandelijke ouders, met name de vader. Toch is het gissen of de deskundige de vinger op de wonde kon leggen. De dader leek dergelijke vragen wat te ontwijken, het leek een reflex om daar niet meer aan herinnerd te worden – een vorm van coping misschien. In een ander psychiatrisch verslag geeft de deskundige heel concreet aan dat de dader zo oppervlakkig en vermoedelijk leugenachtig is dat een koppeling tussen anamnese en criminogese onvoldoende betrouwbaar is.

Dat reflecteert ook de bevindingen. Er is te weinig concreet materiaal om een verband tussen kindertijdervaringen en criminogese van tienerpooierschap hard te maken. Maar de suggesties of indicaties dat daders vaak zélf een moeilijke kindertijd of zelfs regelrechte trauma's hebben opgelopen, zijn er wel. Eén van de (oudere) daders geboren in Kosovo wenste in de anamnese van een deskundigenverslag niet dieper in te gaan op de kindertijd, en refereerde aan de zeer slechte herinneringen en omstandigheden in zijn geboorteland, vijftientig jaar geleden.

4.3.2 Drijfveren, oorzaken en persoonlijkheidskenmerken (profiel)

4.3.2.1 Drijfveren

Tienerpooiers kunnen hebben als drijfveer een sterke interesse in geldopbrengsten, het is hun voornaamste doel, i.e. de verzakelijking van hun misdrijven. In tegenstelling tot het stereotype beeld van seksuele roofdieren, zijn deze daders meer gefocust op financiële winst dan op seksuele bevrediging, behalve zij die we in scenario h. categoriseren. Een merkwaardige contradictie is dat tienerpooiers gezien hun blik op het geldgewin geen duidelijk uitgestippeld plan hebben, maar zich wel snel kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden en opportunistisch handelen om hun doelen te bereiken. Dit werd onder meer zichtbaar door de verschillende MO-scenario's en tactieken die uitgespeeld worden om tieners in de prostitutie te overhalen.

We weten reeds uit de literatuurstudie dat tienerpooiers manipulatieve en overtuigende vaardigheden gebruiken om potentiële slachtoffers te benaderen en te verleiden om die

geldopbrengsten te verwezenlijken. Ze zijn (aanvankelijk) vaak charmant en weten hoe ze kwetsbaarheden kunnen exploiteren om controle over hun slachtoffers te krijgen. Tienerpooiers beloven wel eens materiële goederen, aandacht, liefde of een betere toekomst. Ze spelen in op de kwetsbaarheden, onzekerheden van slachtoffers, zoals een laag zelfbeeld, emotionele instabiliteit, problemen thuis of eerdere ervaringen van misbruik. We konden in dit onderzoek daar inderdaad duidelijke sporen van terugvinden. Heel opmerkelijk is wel dat tienerpooiers die scenario's hanteren waar een loverboymethode van toepassing is, vooral de emotionele binding met hun slachtoffers uitspelen, en veel minder materiële zaken zoals cadeautjes. Dat kon hier en daar wel vastgesteld worden maar lijkt tegenwoordig meer een cliché dan werkelijkheid. Dit werd ook aangekaart in de literatuurstudie. Pertinent is dat tienerpooiers de emotionele binding als 'vriendje' uitspelen door vooral medelijden op te wekken bij hun slachtoffers, bijna altijd vanwege openstaande "schulden". In haast elk strafdossier zijn daar sporen van terug te vinden en lijkt dit vandaag de dominante manier om slachtoffers te overhalen om sekswerk te doen (de handhaving van de seksuele uitbuiting gebeurt zoals eerder aangekaart op verschillende manieren, van emotionele binding tot (zwaar) geweld). Het uitspelen van medelijden omwille van schulden is bijzonder betekenisvol, maar het blijft gissen naar oorzaken. Enerzijds kan het een zoveelste duiding zijn dat tienerpooiers 'outsiders' met een zwakke socio-economische positie in de samenleving zijn. Anderzijds kan het betekenen dat tienerpooiers refereren aan schulden door het grote aandeel van verkeersovertredingen en veroordelingen door de politierechtbanken (zie infra). Dat suggereert dan weer dat overtredingen 'betaald' worden door andere misdrijven te plegen.

4.3.2.2 Schuldinzicht

Een opvallende maar geen verrassende vaststelling in het onderzoek is het zeer grote gebrek aan schuldinzicht onder de veroordeelde tienerpooiers. Ze ontkennen en minimaliseren hun daden continu in de verhoren door de politie of onderzoeksrechter, leggen de verantwoordelijkheid voor hun misdrijven bij anderen, met name bij de slachtoffers en externaliseren de oorzaken, i.e. het ligt aan alles, behalve henzelf. Ontkenning en externalisatie kunnen zoals geïllustreerd in de literatuurstudie verschillende doelen dienen: ten eerste kan het dienen als een mechanisme om het eigen geweten te sussen en de ernst van de misdrijven te bagatelliseren. Tienerpooiers proberen zichzelf te rechtvaardigen door de schuld bij anderen te leggen, bijvoorbeeld door te beweren dat de slachtoffers vrijwillig meededen of dat ze zelf verantwoordelijk waren voor de situatie waarin ze terecht kwamen. Door verantwoordelijkheid te externaliseren, proberen tienerpooiers zichzelf te positioneren als slachtoffers van omstandigheden, waardoor ze zichzelf in een minder kwalijke positie plaatsen. Daarnaast lijkt het ontbreken van schuldinzicht ook te dienen als een manier om strafvervolgung te vermijden (maar wat in geen enkel strafdossier 'succesvol' bleek). Het gebrek aan schuldinzicht bij tienerpooiers is daarom nogal zorgwekkend, omdat het wijst op een diepgewortelde houding van onverantwoordelijkheid en het ontbreken van empathie voor de slachtoffers van hun uitbuiting.

4.3.2.3 Oorzaken en persoonlijkheidskenmerken

Tijdens de gesprekken met respondenten kwamen talloze mogelijke oorzaken aan bod: opvoeding, onvermogen om thuis over seksualiteit te babbelen, wereldbeelden die denigratie tegenover vrouwen koesteren, gebrek aan een warm nest, (zeer) lage socio-economische status, kindetrauma, conflicten in land van oorsprong, opportunisme, beïnvloeding door vrienden in de buurt, enz. Een vrij lange lijst waarin talloze factoren, apart en onderling, zouden kunnen bijdragen tot het waarom daders overgaan tot tienerpooierschap. Een iets meer afgelijnd inzicht is te construeren op basis van

gesprekken en documentatie van deskundigen over de persoonlijkheidskenmerken van plegers (die mee gevormd kunnen worden door oorzakelijke factoren zoals hierboven).

De meest pertinente vaststelling is dat zowel PSD-verslagen als de justitieassistenten stipt de nadruk leggen op attitudes die opportunisme onderstrepen, met name de houding om 'snel en makkelijk' geld te winnen maar daar weinig inspanning voor te doen (i.e. een lage inspanning – maximum rendement attitude). Een houding die bijvoorbeeld getypeerd wordt door ergens een 'gaatje' in het systeem te zien en meteen uit te buiten. Daarnaast zijn er duidelijke indicaties van impulsief gedrag die samengaan met een verlangen tot snelle bevrediging. Een tienerpooier die een zware straf kreeg was bijvoorbeeld al jaren zwaar gokverslaafd en droeg de slachtoffers op om lottobiljetten in hun naam te kopen. Van twee andere tienerpooiers is met zekerheid vastgesteld dat ze een stevige cocaïneverslaving hadden, in één geval ging het om onwaarschijnlijk hoge dagelijkse hoeveelheden tot en met tien gram per dag.

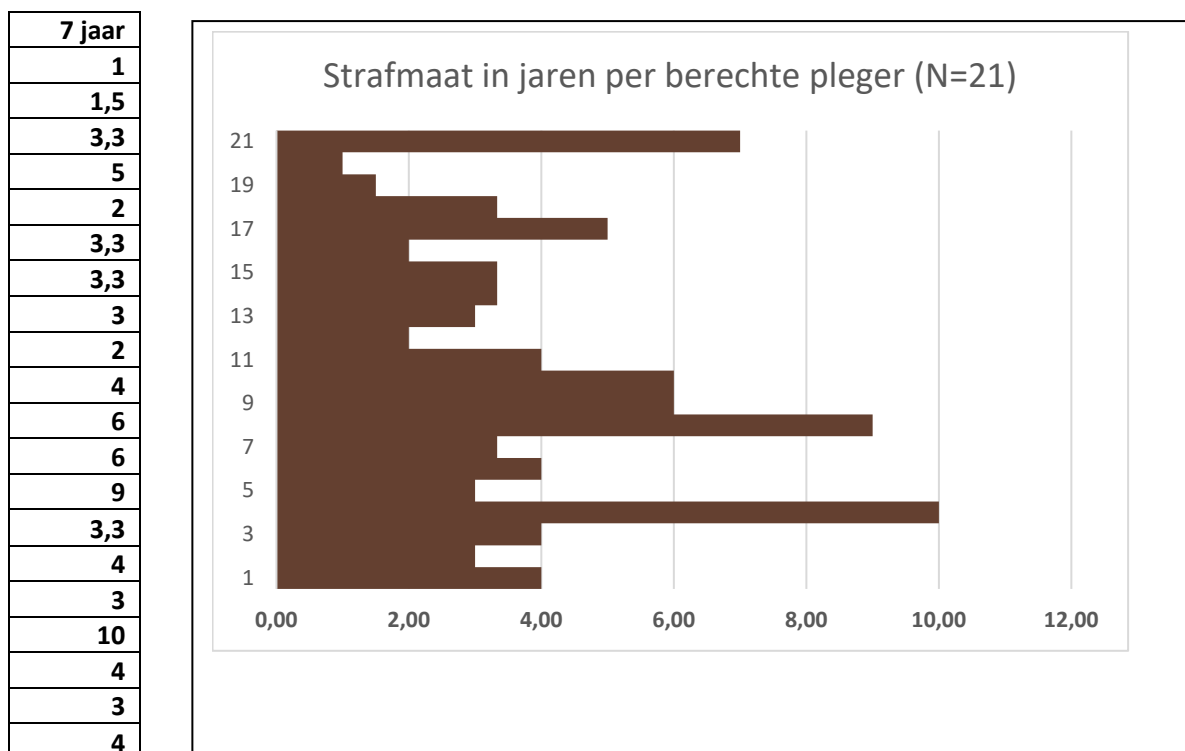
De deskundigenverslagen wijzen verder op een aantal kenmerken die het profiel van de tienerpooier lijken te typeren – al moeten we voorzichtig zijn gezien het zeer beknopt aantal verslagen. Drie daders werden door een deskundige als bovengemiddeld intelligent beschouwd. Belangrijkste inzichten situeren zich echter op het vlak van de antisociale persoonlijkheidskenmerken die kunnen uitmonden in vormen zoals psychopathie. Deskundigen kaarten aan dat zij vaststellen dat de onderzochte daders systematisch antisociale trekjes vertonen. Kenmerken die zich uiten in narcisme, het opblazen van het zelfbeeld, een (groot) gebrek aan of onvermogen tot het inleven in de gevoelens en ervaringen van andere mensen. Van één tienerpooier werd bovendien vastgesteld dat die hoog scoorde op het PCL-R meetinstrument dat de contouren van psychopathie zichtbaar maakt. Het blijft pertinent dat de deskundigen meestal wijzen op het opportunistische karakter van de dader om geld te verzamelen, eerder dan dat er sprake is van seksuele motieven. Het verbaast dan ook niet dat een justitieassistent benadrukte dat deze plegers eerder in de categorie van "oplichters" dan daders van seksuele misdrijven thuishoren. Justitieassistenten kaartten een waas van geslepenheid, aan niettegenstaande een beleefde, formele houding. Zij vinden dat de plegers van tienerpooierschap nogal oppervlakkig en 'artificieel' kunnen overkomen. Afspraken en modaliteiten worden dan misschien wel nagekomen of opgevolgd maar zonder veel indicaties van diepgang of impact.

4.3.3 Strafmaat, modaliteiten en gerechtelijke antecedenten

4.3.3.1 *Strafmaat vonnissen, tenlasteleggingen en modaliteiten*

Op basis van de 15 vonnissen kon voor de 22 berechte plegers de strafmaat en modaliteiten nagegaan worden. Eén pleger werd in beroep vrijgesproken (naast drie andere betichten die we steevast hebben uitgesloten omdat zij niet voor mensenhandel werden veroordeeld). We stellen een gemiddelde van ongeveer 4,2 jaar per pleger vast (N=21), met een minimum van 1 en maximum van 10 jaar.

Figuur 15: strafmaat in verschillende weergaves

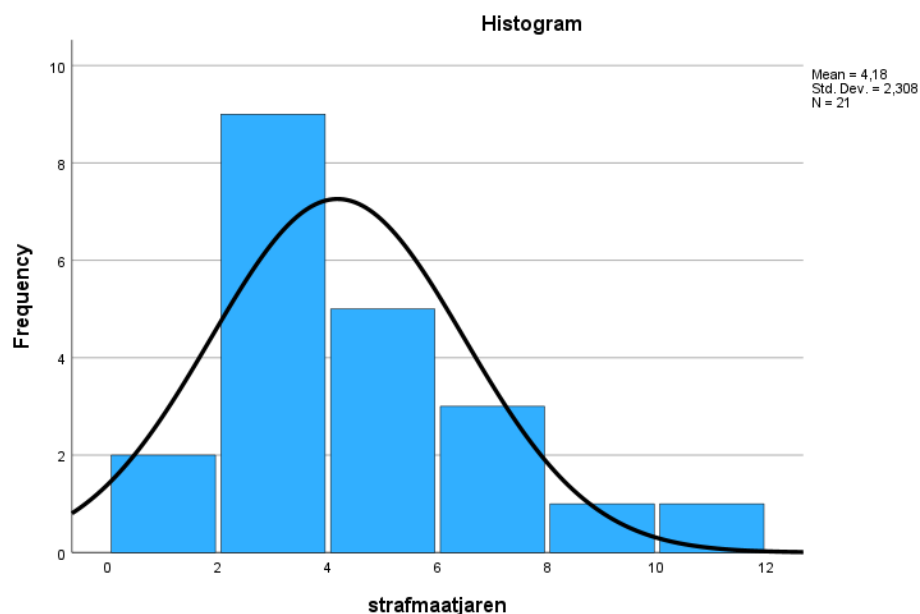

Bron: vonnissen

Andere weergave van dezelfde gegevens, ingedeeld in klassen:

Strafmaat in aantal jaren

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	1	4,8	4,8	4,8
	2	1	4,8	4,8	9,5
	2	2	9,5	9,5	19,0
	3	3	14,3	14,3	33,3
	3	4	19,0	19,0	52,4
	4	4	19,0	19,0	71,4
	5	1	4,8	4,8	76,2
	6	2	9,5	9,5	85,7
	7	1	4,8	4,8	90,5
	9	1	4,8	4,8	95,2
	10	1	4,8	4,8	100,0
Total		21	100,0	100,0	

Statistics

strafmaatjaren

N	Valid	21
	Missing	0
Mean		4,18
Median		3,30
Mode		3 ^a
Std. Deviation		2,308
Variance		5,328
Range		9
Sum		88

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Voor tien plegers werd een effectieve gevangenisstraf, dus zonder uitstel of probatie-uitstel, uitgesproken. Dit was in het bijzonder zo in de vonnissen waar zwaardere gevangenisstraffen werden opgelegd. Elf plegers kregen een gevangenisstraf met uitstel (7) of probatie-uitstel (4) gedurende vijf jaar. In één geval was het uitstel gedeeltelijk. 10 berechte plegers kregen een boete met uitstel opgelegd voor een periode van drie jaar. In vijf gevallen was dat uitstel slechts gedeeltelijk. Op vier na werden alle plegers ontzet uit hun burgerrechten, meestal voor een periode van vijf jaar. In vier gevallen was dat 10 jaar. In bijna alle gevallen waar de rechtbank een wettelijke herhaling kon vaststellen, werd gewoon uitstel noch probatie-uitstel verleend. Eén zaak moet nog in beroep uitgesproken worden waardoor de strafmaat van vier jaar zonder uitstel niet definitief is.

4.3.3.2 Tenlasteleggingen

Zoals eerder weergegeven⁷ werden in het strafwetboek een aantal artikels opgenomen die kunnen gebruikt worden om tienerpooiers te vervolgen. Hieronder geven we een beschrijving van de tenlasteleggingen in de dossiers. Dit blijkt echter geen eenvoudige opdracht doordat er belangrijke wijzigingen optraden in het Belgisch seksueel strafrecht in het voorjaar van 2022 en anderzijds omdat verschillende rechtbanken gelijkaardige feiten soms met andere tenlasteleggingen vonnissen. Aangezien de tenlasteleggingen hierdoor van inhoud verschillen is het niet steeds mogelijk om ze samen te nemen. We geven ze dan ook letterlijk weer zoals gehanteerd door de rechtbanken.

Van de 22 daders sluiten we 1 pleger uit omdat de man naast mensenhandel een bijzonder groot aantal andere en bijzondere tenlasteleggingen kreeg en het dossier hierdoor te herkenbaar wordt.

Figuur 16: tenlasteleggingen en verzwarende omstandigheden daders (N=21)

Tenlastelegging	Verzwarende omstandigheden	Aantal daders
Mensenhandel met verzwarende omstandigheden ⁸		19
	2 Minderjarige betrokken ⁹	14
	3 Misbruik kwetsbare toestand ¹⁰	15
	4 Gebruik van list, geweld, bedreiging, dwang ¹¹	14
	5 Deelname aan vereniging ¹²	6
	6 Slachtoffer in gevaar gebracht ¹³	6
	7 Gewoonte gemaakt van activiteit ¹⁴	6

Bron: vonnissen

⁷ Zie onderdeel 2.6 Juridische kwalificaties voor de vervolging van tienerpooiers

⁸ art. 389§1 lid1, 433 quinques §§1. 1°, 2 en 4, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Menschenhandel, zijnde de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem, met als die de uitbuiting van prostitutie of andere vormen van seksuele uitbuiting, waarbij zijn toestemming van geen belang was.

⁹ art. 100 ter, 389 §1 lid 1, 433 septies lid 1. 1° en 2, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd ten opzichte van een minderjarige.

¹⁰ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 1° en 2, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd door misbruik te maken van de kwetsbare toestand waarin de persoon verkeerde ten gevolge van zijn onwettig of precaire administratieve toestand, zijn precaire sociale toestand, zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, zodanig dat de betrokken persoon in feite geen andere echte en aanvaardbare keuze had dan zich te laten misbruiken.

¹¹ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 3° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd door direct of indirect gebruik te maken van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang.

¹² art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 7° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging betrof, ongeacht of de schuldige de hoedanigheid van leidend persoon had of niet.

¹³ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 4° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het leven van het slachtoffer opzettelijk of door grove nalatigheid in gevaar is gebracht.

¹⁴ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 6° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat van de betrokken activiteit een gewoonte werd gemaakt.

Van de 21 daders waren er 19 die de tenlastelegging ‘mensenhandel met verzwarende omstandigheden’ kregen die hierboven wordt weergegeven. Voor twee daders werd deze tenlastelegging niet gehanteerd maar was sprake van ‘exploitatie ontucht of prostitutie minderjarigen onder 16 jaar’¹⁵ met als verzwarende omstandigheden: ‘Gebruik van list, geweld, bedreiging, dwang’¹⁶ en ‘Deelname aan vereniging’¹⁷. Het is opvallend dat slechts in 6 van de 12 dossiers de deelname aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging als verzwarende omstandigheid wordt opgenomen. Van de 21 daders kregen er 14 één tenlastelegging.

De overige 7 andere daders cumuleerden de tenlastelegging ‘mensenhandel met verzwarende omstandigheden’ met 1 tot meerdere andere tenlasteleggingen.

Drie daders werden voor een 2de tenlastelegging veroordeeld.

2 ^{de} tenlastelegging	Verzwarende omstandigheden	Aantal daders
Aantal daders met tweede tenlastelegging		3
Mensenhandel met als doel het doen plegen van misdaden of wanbedrijven met verzwarende omstandigheden ¹⁸	Met minderjarige betrokken ¹⁹ , misbruik kwetsbare toestand ²⁰ en gebruik van list, geweld, bedreiging, dwang ²¹	1
Misbruik van vertrouwen ²²		1
Exploitatie ontucht of prostitutie minderjarigen onder 16 jaar ²³		1

¹⁵ art. 380 § 1.1° en 382 §§ 1 en 4 Sw: ten einde eens andere driften te voldoen, meerderjarigen, zelfs met hun toestemming, te hebben aangeworven, meegenomen, weggebracht of bij zich gehouden met het oog op plegen van ontucht of prostitutie.

¹⁶ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 3° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd door direct of indirect gebruik te maken van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang.

¹⁷ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 7° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging betrof, ongeacht of de schuldige de hoedanigheid van leidend persoon had of niet.

¹⁸ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies §§ 1. 5°, 2 en 4, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: het misdrijf mensenhandel te hebben gepleegd, zijnde de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem met als doel deze persoon, met name de hiernagenoemde slachtoffers, waaronder de hiernagenoemde minderjarigen, tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen, met name het afhandig maken van geld van klanten die voor seksuele prestaties wilden betalen.

¹⁹ art. 100 ter, 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 1° en 2, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd ten opzichte van een minderjarige.

²⁰ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 1° en 2, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd door misbruik te maken van de kwetsbare toestand waarin de persoon verkeerde ten gevolge van zijn onwettig of precaire administratieve toestand, zijn precaire sociale toestand, zijn leeftijd, zwangerschap, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid, zodanig dat de betrokken persoon in feite geen andere echte en aanvaardbare keuze had dan zich te laten misbruiken.

²¹ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 3° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw: Met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd door direct of indirect gebruik te maken van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang.

²² art. 491 lid 1 Sw: ten nadele van een ander goederen, gelden, koopwaren, biljetten, kwijtingen, geschriften van om het even welke aard, die een verbintenis of een schuldbevrijding inhielden of teweegbrachten en die hem overhandigd waren onder de verplichting om ze terug te geven of ze voor een bepaald doel te gebruiken of aan te wenden, bedriegelijk te hebben verduisterd of verspild.

²³ art. 380 §§ 4.4°, 5 en 7 en 382 §§ 1 en 4 Sw: exploitatie ontucht of prostitutie minderjarigen onder 16 jaar

De tenlasteleggingen van de vier overige daders:

Eén dader naast de tenlasteleggingen 'mensenhandel' nog 2 tenlasteleggingen:

1. exploitatie en ontucht of prostitutie van minderjarigen onder de 16 jaar²⁴
2. prostitutie van minderjarigen boven de 16 jaar²⁵

Eén dader cumuleerde nog 4 andere tenlasteleggingen:

1. distributie, verspreiding, uitzending, aanbod, levering, terbeschikkingstelling en vervaardiging van kinderpornografie met verzwarende omstandigheden²⁶ met de omstandigheid dat het misdrijf werd gepleegd ten aanzien van een minderjarige onder de 16 jaar
2. verkrachting²⁷ van een minderjarige onder de 16 jaar
3. verkrachting van een minderjarige boven de 16 jaar
4. verkrachting met behulp van geweld van kinderen boven volle leeftijd 10 jaar en beneden 14 jaar²⁸

Eén dader kreeg naast 'mensenhandel' 5 andere tenlasteleggingen:

1. witwassen²⁹ met de omstandigheid dat de misdrijven zijn gepleegd sedert veroordeling tot gevangenisstraf
2. exploitatie ontucht of prostitutie minderjarigen onder 16 jaar
3. exploitatie ontucht of prostitutie minderjarigen boven de 16 jaar
4. exploitatie ontucht of prostitutie meerderjarigen
5. distributie, verspreiding, uitzending, aanbod, levering, terbeschikkingstelling en vervaardiging van kinderpornografie met verzwarende omstandigheid dat het gepleegd werd tav een slachtoffer jonger dan 16 jaar

Eén dader kreeg nog 6 andere tenlasteleggingen:

1. mensenhandel met als doel het doen plegen van misdaden of wanbedrijven met verzwarende omstandigheden³⁰ waaronder: gepleegd ten aanzien van minderjarigen, misbruik kwetsbare toestand, door gebruik van list, waarbij een gewoonte werd gemaakt van betrokken activiteit

---

²⁴ art. 380 §§ 4.4°, 5 en 7 en 382 §§1 en 4 Sw

²⁵ art. 100 ter, 380 §§ 4.4° en 7, en 382 §§1 en 4SW

²⁶ art. 100ter, 382 §§ 1 en 4, en 383 bis §§ 1, 4 en 5 Sw: wederrechtelijk kinderpornografisch materiaal als bedoeld in paragraaf 4, 1°, 2° of 3° van artikel 383bis van het Strafwetboek, te hebben tentoongesteld, aangeboden, verkocht, verhuurd, uitgezonden, geleverd, verdeeld, verspreid, ter beschikking gesteld of overhandigd, of kinderpornografisch materiaal te hebben vervaardigd, ingevoerd of doen invoeren te weten een onbepaald aantal filmpjes waarop het hierna vermeld slachtoffer de dader oraal bevredigd.

²⁷ art. 375 lid 1, 2 en 6, 378 lid 1, en 483 SW: de misdaad van verkrachting te hebben gepleegd, zijnde elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op de persoon van een kind dat de volle leeftijd van veertien jaar niet had bereikt, maar volle tien jaar oud was.

²⁸ art. 375 lid 1,2 en 6, 378 lid 1 en 483 Sw: de misdaad beschouwd als verkrachting met behulp van geweld te hebben gepleegd, zijnde elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met werk middel ook, die gepleegd werd op de persoon van een kind dat de volle leeftijd van veertien jaar niet had bereikt maar volle tien jaar oud was.

²⁹ art. 505 lid 1.3° Sw en art. 505 lid 1.4° Sw

³⁰ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies §§ 1. 5°, 2 en 4, en 433 novies §§ 1 en 5 Sw: het misdrijf mensenhandel te hebben gepleegd, zijnde de werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem met als doel deze persoon, met name de hiernagenoemde slachtoffers, tegen zijn wil een misdaad of een wanbedrijf te doen plegen, met name het afhandig maken van geld van klanten die voor seksuele prestaties wilden betalen

2. drugs: verhandelen gifstoffen, slaapmiddelen etc.³¹
3. opzettelijke slagen met ziekte of werkonbekwaamheid van minder dan of gelijk aan 4 maanden tot gevolg met verzwarende omstandigheden³² dat het gepleegd werd ten aanzien van een minderjarige³³ en aanranding van de eerbaarheid³⁴
4. verkrachting met behulp van geweld van kinderen boven volle leeftijd 10 jaar en beneden 14 jaar met de omstandigheid dat het gepleegd werd ten aanzien van een minderjarige
5. exploitatie van andermans ontucht of prostitutie met verzwarende omstandigheden
6. opwekken van de ontucht, het bederf of de prostitutie bij minderjarigen boven volle leeftijd van 14 jaar en beneden 16 jaar met omstandigheid dat gebruik werd gemaakt van de kwetsbare toestand van het slachtoffer, er gebruik werd gemaakt van listige kunstgrepen, geweld ect en dat de activiteit een gewoonte werd gemaakt

4.3.3.3 Opgelegde voorwaarden in de vonnissen met probatie-uitstel

Vier plegers worden berecht met een gevangenisstraf maar worden door de rechtbank probatie-uitstel verleend en opgevolgd door de probatiecommissie en de justitieassistenten. We schetsen de opgelegde voorwaarden verbatim in wat volgt.

- Een eerste pleger krijgt vijf jaar gevangenisstraf maar wordt probatie-uitstel van uitvoering verleend voor een termijn van 5 jaren onder de volgende voorwaarden:

1. Van algemeen goed en onbesproken gedrag zijn.
2. Actief meewerken aan de probatiebegeleiding en zich schikken naar de onderrichtingen van de justitieassistent en van de probatiecommissie en stipt gevolg geven aan ieder van hun uitnodigingen en bevelen of opgelegde gedragslijnen.
3. Een vaste woonplaats hebben en daar ook effectief verblijven. Bij verandering van domicilie of verblijf dit aan de justitieassistent en/of aan de probatiecommissie minstens veertien dagen op voorhand voor de tenuitvoerlegging ervan meedelen.
4. Zich onthouden van elk contact met het drugsmilieu waar ook, en met wie ook van zijn afnemers; absoluut verbod om nog enig contact, van welke aard ook, rechtstreeks of onrechtstreeks, te onderhouden met welke personen ook die betrokken zijn geweest bij zijn drugsactiviteiten; absoluut verbod zich te begeven naar plaatsen waar drugs kunnen of worden gebruikt en/of verkregen en dit zowel in binnen- als buitenland.

³¹ art. 1. 2bis (§§ 1,3 a en 5), 4 (§§1,4 e, 6, 5 en 6 van de wet van 24 februari 1921: verhandelen gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, psychotrope stoffen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van de stoffen die kunnen gebruikt worden voor de illegale vervaardiging van verdovende middelen en psychotrope stoffen.

³² art. 392, 398 en 399, lid 1 Sw: opzettelijke verwondingen of slagen te hebben toegebracht, met de omstandigheid dat de slagen of verwondingen een ziekte of ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid ten gevolge hebben gehad.

³³ art. 377 ter Sw: met de omstandigheid dat het misdrijf is gepleegd ten aanzien van een minderjarige beneden de volle leeftijd van zestien jaar en dit misdrijf is voorafgegaan door een benadering van deze minderjarige vanwege de dader met het oogmerk op een later tijdstip een van de in de hoofdstukken V, VI of VII van titel VII van boek II van het Strafwetboek bepaalde feiten te plegen.

³⁴ art.373, 374, 378 lid 1, en 483 Sw aanranding van de eerbaarheid gepleegd te hebben op de persoon of met behulp van de persoon van een minderjarige, geen volle zestien jaar oud, met geweld, dwang, bedreiging, verrassing of list, of die mogelijk werd gemaakt door een onvolwaardigheid of een lichamelijk of geestelijk gebrek van het slachtoffer, name op de persoon of met behulp van de persoon hierna vermeld.

5. Zich inzake zijn drugsproblematiek medisch en psychologisch laten begeleiden door een gespecialiseerde arts / door een dienst zoals door de probatiecommissie in samenwerking met de justitieassistent uitgewerkt / door een gespecialiseerde instelling, dit voor de volledige duur van de begeleiding en indien nodig zich eventueel residentieel laten opnemen in een aangeduide gespecialiseerde instelling voor de volledige duur van de behandeling en de bewijzen daarvan voorleggen aan de justitieassistent, waarbij aan voornoemde instanties en personen zonder voorbehoud vrijwillig toestemming wordt verleend om van het opvolgen van de therapie en van de resultaten ervan uitgebreid verslag uit te brengen ten behoeve van de probatiecommissie en/of de verwijzende/zetelende magistraat.

6. Zijn werksituatie gedurende de ganse duur van het probatie-uitstel permanent evalueren met de justitieassistent; zijn werk niet door eigen toedoen verliezen of stopzetten; bij werkloosheid actief naar werk zoeken via R.V.A. of V.D.A.B., via spontane sollicitaties op krantenadvertenties of via een interim-bureau en het bewijs daarvan leveren aan de justitieassistent; zo nodig een reclasserings- of scholingsprogramma volgen aan te wijzen door de probatie-commissie en tot een goed einde brengen.

7. De burgerlijke partijen integraal vergoeden, volgens het afbetalingsplan opgesteld in huidige vonnis en de originele bewijzen van betaling voorleggen aan de justitieassistent.

8. Absoluut contactverbod, rechtstreeks of onrechtstreeks, met [het slachtoffer] en haar directe omgeving.

- Een tweede (vrouwelijke) plegger wordt veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar en waar de rechtbank probatie-uitstel van uitvoering verleent voor een periode van vijf jaar onder de volgende voorwaarden:

1. geen strafbare feiten plegen;
2. een vast adres hebben en, bij wijziging ervan, de nieuwe verblijfplaats onmiddellijk meedelen aan de justitieassistent die met de begeleiding is belast;
3. gevolg geven aan de oproepingen van de probatiecommissie en aan die van de justitieassistent die met de begeleiding is belast;
4. werk behouden, anders werk zoeken en desgevallend opleidingen volgen in samenspraak met de justitieassistent, en daar de bewijzen van voorleggen;
5. een (ambulante) psychologische begeleiding volgen bij een gespecialiseerde en rapporterende hulpverleningsinstantie, hieraan actief meewerken en de bewijzen hiervan voorleggen aan de justitieassistent, de behandeling niet stopzetten tenzij in samenspraak met de hulpverlener, de justitieassistent en de probatiecommissie;
6. de financiële, administratieve of andere problematieken bespreekbaar stellen en desgevallend een vorm van budgetbegeleiding volgen in samenspraak met de justitieassistent;

- Een derde plegger veroordeeld tot twee jaar wordt probatie-uitstel van vijf jaar onder de volgende voorwaarden verleend:

1. Van algemeen goed en onbesproken gedrag zijn.

2. Actief meewerken aan de probatiebegeleiding en zich schikken naar de onderrichtingen van de justitieassistent en van de probatie-commissie en stipt gevolg geven aan ieder van hun uitnodigingen en bevelen of opgelegde gedragslijnen.
3. Een vaste woonplaats hebben en daar ook effectief verblijven. Bij verandering van domicilie of verblijf dit aan de justitieassistent en/of aan de probatie-commissie minstens veertien dagen op voorhand voor de tenuitvoerlegging ervan meedelen.
4. Zijn psychosociale situatie bespreekbaar stellen.
5. Een begeleiding volgen bij een gespecialiseerde dienst, op kosten van de probant, zoals door de probatiecommissie in samenwerking met de justitieassistent uitgewerkt, bij voorbeeld binnen het centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGGZ).
6. Zijn werksituatie gedurende de ganse duur van het probatie-uitstel permanent evalueren met de justitieassistent; zijn werk niet door eigen toedoen verliezen of stopzetten; bij werkloosheid actief naar werk zoeken via R.V.A. of V.D.A.B., via spontane sollicitaties op krantenadvertenties of via een interim-bureau en het bewijs daarvan leveren aan de justitieassistent; zo nodig een reclasserings- of scholingsprogramma volgen aan te wijzen door de probatie-commissie en tot een goed einde brengen.
7. Een zinvolle vrijetijdsinvulling zoeken.
8. Een absoluut contactverbod, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, met [slachtoffer 1] en [slachtoffer 2] en hun directe omgeving.

- Een vierde pleger tot slot wordt veroordeeld tot 40 maanden maar verleent de rechtbank probatie-uitstel van tenuitvoerlegging voor een termijn van 5 jaar doch slechts voor een gedeelte van 20 maanden:

1. geen strafbare feiten plegen;
2. een vast adres hebben en, bij wijziging ervan, de nieuwe verblijfplaats onmiddellijk meedelen aan de justitieassistent die met de begeleiding is belast;
3. gevolg geven aan de oproepingen van de probatiecommissie en aan die van de justitieassistent die met de begeleiding is belast;
4. zich onthouden van elk contact met [het slachtoffer] (geboren te Antwerpen op [schrapp]);
5. het volgen van een begeleiding, vorming of behandeling in verband met zijn seksuele problematiek, bij voorkeur het leerproject voor Daders van Seksueel geweld.

4.3.3.4 Geldboetes, schadevergoedingen en verbeurdverklaringen

Er werd voor net iets meer dan 234.000€ aan strafrechtelijke geldboetes uitgeschreven, variërend tussen 1.000€ en 24.000€, met een meerderheid (11 veroordeelden) van 8.000€. In drie gevallen werd dit op basis van de vreemdelingenwet (zo aangegeven in het vonnis) substantieel verhoogd met 8.000€ en in één geval met 40.000€. Tien plegers kregen zoals gezegd uitstel van geldboete voor een periode van drie jaar.

Figuur 17: strafrechtelijke geldboetes

geldboete strafrechtelijk					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1000€	1	4,5	4,5	4,5
	2033,75€	1	4,5	4,5	9,1
	3000€	1	4,5	4,5	13,6
	8000€	11	50,0	50,0	63,6
	12000€	1	4,5	4,5	68,2
	16000€	5	22,7	22,7	90,9
	24000€	2	9,1	9,1	100,0
	Total	22	100,0	100,0	

Bron: vonnissen

In 15 vonnissen werd er voor een kleine 150.000€ aan schadevergoedingen voor slachtoffers uitgesproken daar waar slachtoffers zich burgerlijke partij stelden. De bedragen liggen meestal onder de 10.000€, maar in enkele gevallen is dat bijna 30.000€ en zelfs 65.000€. Daarnaast komen nog talloze kleinere boetes en kosten, en in het bijzonder de schadevergoedingen in beeld.

Figuur 18: vergoeding aan slachtoffers

schadevergoeding slachtoffers					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1000€	1	4,5	6,7	6,7
	1500€	2	9,1	13,3	20,0
	2483,24€	2	9,1	13,3	33,3
	2895,50€	1	4,5	6,7	40,0
	3800€	1	4,5	6,7	46,7
	3995,50€	1	4,5	6,7	53,3
	4581€	1	4,5	6,7	60,0
	7080€	1	4,5	6,7	66,7
	8000€	1	4,5	6,7	73,3
	8580€	2	9,1	13,3	86,7
	27800€	1	4,5	6,7	93,3
	64180€	1	4,5	6,7	100,0
	Total	15	68,2	100,0	
	Missing	System	7	31,8	
Total		22	100,0		

Bron: vonnissen

Daarnaast verklaarde de rechtbank in 12 dossiers een afgeronde som van 154.000€ verbeurd (vaak is dat in beslag genomen geld en in een klein aantal gevallen ook materiële zaken zoals een auto, drugs, gsm's, wapens. Deze cijfers wisselen wel bijzonder sterk van zaak tot zaak, met één zaak die bijna 80% van dat totale bedrag voor de rekening neemt.

Figuur 19: Verbeurdverklaring

		verbeurdverklaring		Valid	Cumulative
		Frequency	Percent	Percent	Percent
Valid	50€	1	4,5	8,3	8,3
	70€	1	4,5	8,3	16,7
	500€	1	4,5	8,3	25,0
	700€	1	4,5	8,3	33,3
	1100€	1	4,5	8,3	41,7
	1125,40€	1	4,5	8,3	50,0
	1500€	1	4,5	8,3	58,3
	3000€	2	9,1	16,7	75,0
	3500€	1	4,5	8,3	83,3
	16583€	1	4,5	8,3	91,7
	123081€	1	4,5	8,3	100,0
	Total	12	54,5	100,0	
Missing	System	10	45,5		
Total		22	100,0		

Bron: vonnissen

4.3.3.5 *Gerechtelijke antecedenten*

Er werd op basis van de beschikbare informatie uit de vonnissen en de uittreksels uit strafregisters in de rechtbankdossiers een beeld van de strafrechtelijke antecedenten van de berechte plegers (N=22) opgesteld. Op basis van die gegevens kan ingeschat worden hoeveel veroordelingen een pleger heeft opgelopen, voor welke rechtbank dat was, en over welke tenlasteleggingen het gaat. Die analyse levert opmerkelijke inzichten op die heel wat raakvlak vertonen met de geschetste inzichten wat betreft de gerechtelijke antecedenten in de literatuurstudie. Niet iedereen heeft een strafverleden maar de gerechtelijke antecedenten van degenen met een strafrechtelijk verleden zijn vrij divers; ze kaderen opvallend weinig binnen prostitutie, ontucht of mensenhandel. Van één pleger kon door de aard van het dossier geen informatie gevonden worden en wordt die persoon uitgesloten. In wat volgt wordt dieper ingegaan op het aantal veroordelingen en de tenlasteleggingen (de categorieën van misdrijven).

Van de 21 plegers waar er tastbare informatie beschikbaar was, hebben 6 plegers een blanco strafblad. Dat is welgeteld 28,6% en dus meer dan een kwart van het totaal.

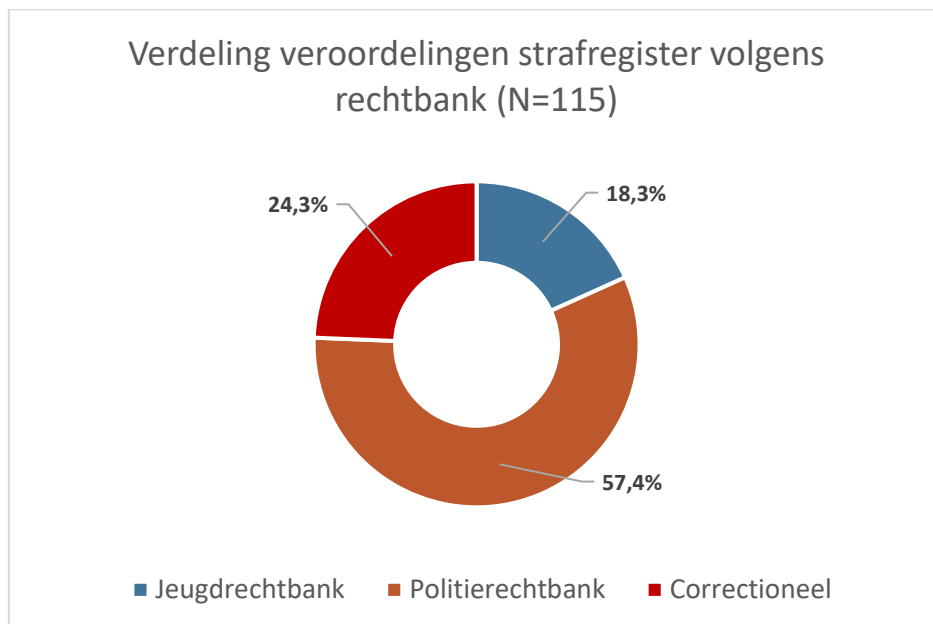

Daar tegenover staat dat er 15 plegers zijn waarvan iets meer dan de helft tussen de 1 en 4 feiten pleegden met daarnaast 7 met 5 tot zelfs 33 antecedenten. Vijf onder hen werden door de rechtbank bovendien in het vonnis in een status van “wettelijke herhaling” beschouwd: deze groep van plegers pleegden volgens de vonnisrechter feiten binnen de termijn van opgelegde probatievoorwaarden van tijdens een eerdere veroordeling³⁵. Deze recidiverende daders vertegenwoordigen 28,6% van de plegers.

De 15 plegers met antecedenten verzamelden in totaal 115 verschillende veroordelingen, wat op een gemiddelde van ongeveer 7,7 veroordelingen per pleger met antecedenten komt, maar een wat vertekend beeld geeft gezien grote spreiding van de cijfers (zie infra). Plegers in wettelijke herhaling pieken vaak wat betreft het aantal veroordelingen, maar niet altijd.

Van de in totaal 115 veroordelingen van 15 plegers werden 21 berechtingen uitgesproken door de jeugdrechtbank (18,3%); 66 vonnissen door de politierechtbank (57,4%); en 28 keer velde de correctionele rechtbank een oordeel (24,3%). Dat levert de onderstaande verdeling op:

Figuur 20: veroordeling volgens rechtbank

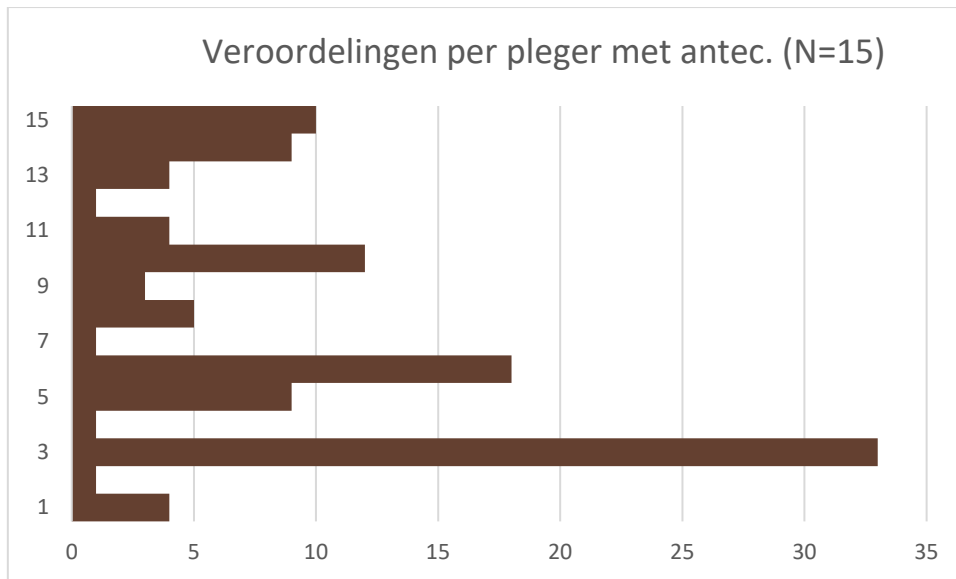

Het valt meteen op dat het merendeel van de veroordelingen door een politierechtbank werd uitgesproken.

Het aantal veroordelingen wisselt sterk tussen de verschillende plegers die niet over een blanco strafblad beschikken. Er zijn berechte daders met slechts 1 tot enkele antecedenten, tegenover plegers die een ganse verzameling hebben.

³⁵ Strikt gezien zijn dat er zes. Bij één ander wenste de rechtbank de wettelijke herhaling niet dusdanig te kwalificeren. Nochtans ging het om een uithanden gegeven minderjarige dader die wel voor gelijkaardige feiten veroordeeld werd (een uitzondering trouwens).

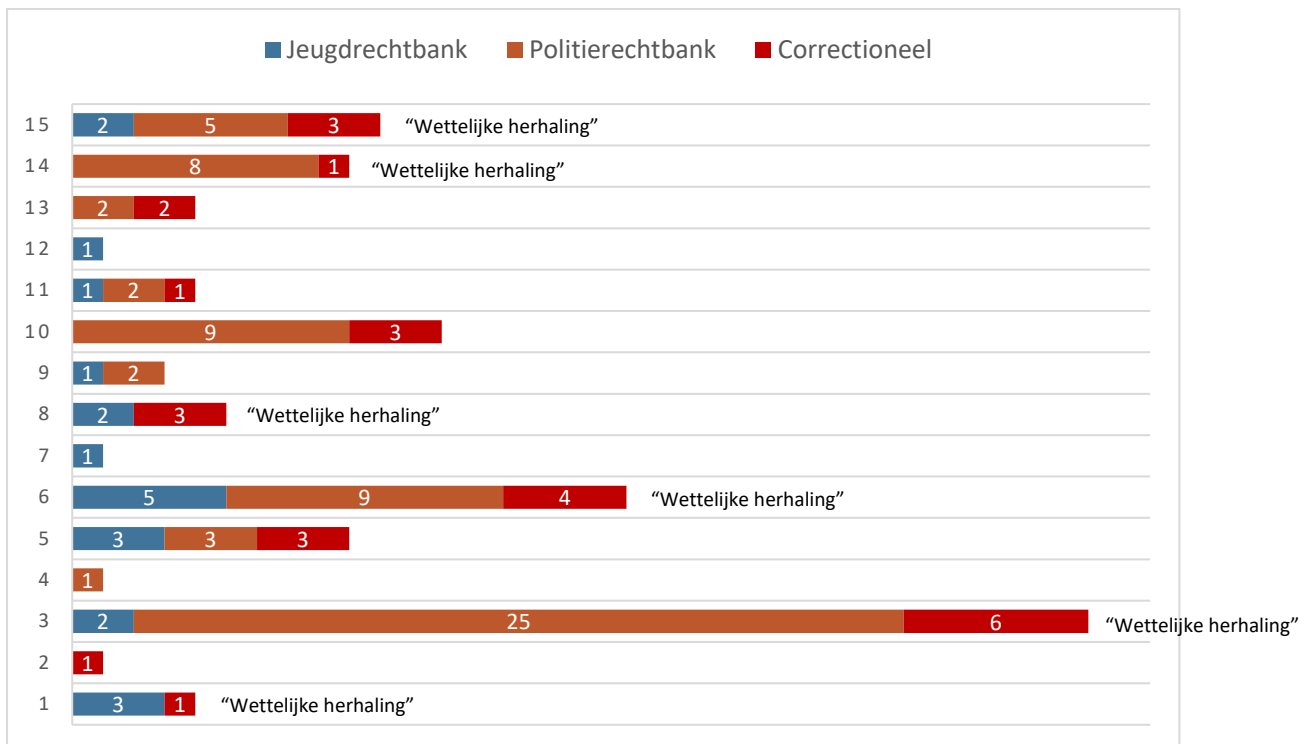
Figuur 21: weergave veroordelingen per pleger

Het minimum- en maximaantal berechtingen ligt respectievelijk tussen 1 en 33, de standaardafwijking is 8,5 wat een grote spreiding suggereert.

Als diezelfde gegevens van de 15 plegers zonder blanco strafblad worden opgesplitst per rechtbank, dan levert dat het volgende beeld op, met toevoeging van de feitelijke status van wettelijke herhaling:

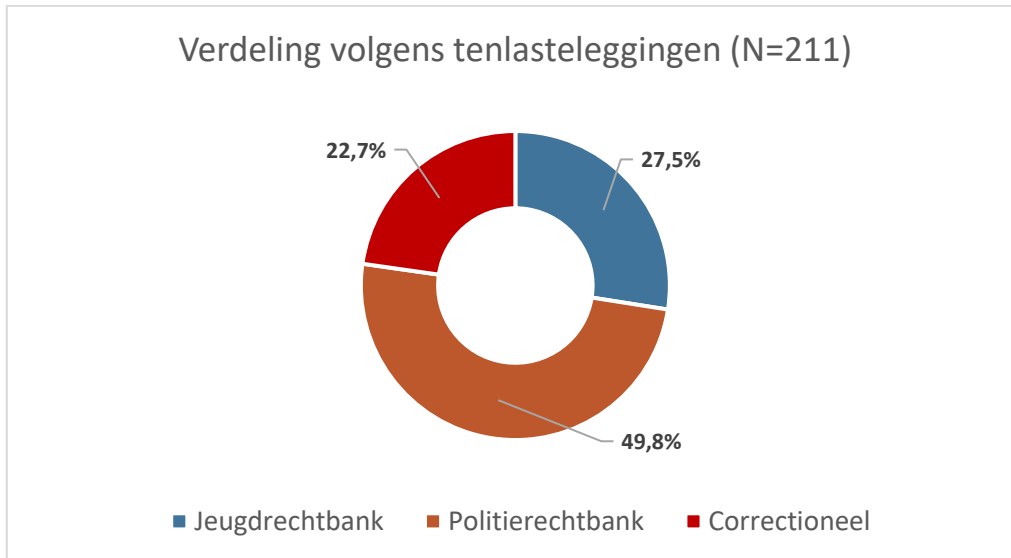
Figuur 22: veroordelingen per pleger en rechtbank

Deze weergave laat dan weer opmerken dat van de 15 plegers er tien of 66% één of meerdere veroordelingen door de jeugdrechter opliepen.

De analyse van de tenlasteleggingen in de opgelopen veroordelingen werpt dan weer meer licht op de aard van de gepleegde misdrijven. In totaal werden bij benadering 211 tenlasteleggingen verwerkt, dat zijn er ongeveer 14 per pleger met antecedenten. De jeugdrechtbank, politierechtbank en correctionele rechtbank nemen respectievelijk 58, 105 en 48 tenlasteleggingen voor zich. Verdeeld volgens rechtbank levert dat de volgende grafiek op; het valt op dat het aandeel van de jeugdrechtbank dan toeneemt:

Figuur 23: verdeling tenlasteleggingen per rechtbank

Iets meer dan 55% van de tenlasteleggingen die de jeugdrechtbank vonniste slaat op de categorie van diefstal (poging tot diefstal; diefstal; diefstal met geweld). Bijna 14% heeft betrekking tot slagen en verwondingen, dat is inclusief één poging tot doodslag. Eveneens bijna 14% slaat op een bredere categorie van heling, oplichting en afpersing. De categorie van aanzetten tot ontucht of aanranding van de eerbaarheid heeft slechts betrekking tot 7% van de tenlasteleggingen. In 3,4% van de gevallen gaat het over bendevoering. De resterende misdrijven situeren zich in de categorieën van brandstichting en gijzeling, telkens 1,7%.

Wat betreft de politierechtbank gaat het net iets meer dan 97% over (zware) verkeersinbreuken. Ruim 74% betreft allerlei inbreuken op de wegcode, een zeer brede categorie van inbreuken die onmogelijk te differentiëren was vanwege de veelzijdigheid. 21% heeft betrekking tot rijden zonder rijbewijs of verzekering. In bijna 2% van de gevallen gaat het over vluchtmisdrijf. De resterende 3% wordt toebedeeld aan inbreuken zoals het niet respecteren van de COVID-regels en onopzettelijke slagen en verwondingen. Er werden geen andere misdrijven door de politierechtbank berecht.

De gegevens van de correctionele rechtbanken wijzen op het volgende: 37,5% betreft (vormen van) diefstal; 25% (on)opzettelijke slagen en verwondingen inclusief één geval met de dood tot gevolg; 14,6% betreft verdovende middelen; 6,3% slaat op (criminele) bendevoering; dan volgen verboden wapendracht en valsmunterij met telkens 4,2%; de rest wordt ingedeeld in weerspanning, bedreigingen en poging tot afpersing. We konden voor de correctionele rechtbank slechts één case met tenlasteleggingen voor mensenhandel/prostitutie terugvinden in de verzamelde gegevens.

Globaal bekeken slaan de belangrijkste categorieën van misdrijven op (zware) verkeersinbreuken (48,3%); diefstal (23,7%); slagen en verwondingen (9,5%); heling en oplichting (4,3%); verdovende middelen (3,3%); bendevoering (2,4%). Tenlasteleggingen wat betreft prostitutie, ontucht &

mensenhandel krijgen tot slot een aandeel van 2,4%. Anders verwoord, van de 21 plegers kon bij 3 onder hen feiten van prostitutie, ontucht en aantasting van de eerbaarheid opgemerkt worden (maar dus niet steeds mensenhandel). Dat is ruwweg 14%. Van de zes plegers die zich feitelijk in de wettelijke herhaling bevinden was dat in slechts één geval voor feiten van prostitutie.

5. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN VOOR AANPAK

5.1. CONCLUDERENDE VASTSTELLINGEN

We vangen de conclusie aan met de vaststelling dat er veel raakvlak is met de inzichten van de internationale literatuurstudie in dit rapport. We zien overeenkomsten op het vlak van organisatieaard, modus operandi(s), achtergrond, profiel en gerechtelijke antecedenten van tienerpooiers (of in het geval van buitenlandse studies: daders van binnenlandse seksuele uitbuiting, ICST, enz.). Tegelijkertijd kennen nuances en grijstinten hun plaats, of komt net meer variatie in beeld, in het bijzonder dan de verschillende scenario's die we konden onderscheiden die tienerpooiers hanteren om categorieën van minderjarige tieners in de seksuele uitbuiting te forceren – een belangrijke meerwaarde met zicht op preventie en aanpak van het tienerpooierschap.

In wat volgt wordt beknopt ingegaan op een aantal belangwekkende vaststellingen.

Tienerpooiers opereren vaak in los gestructureerde, niet-gesofisticeerde maar goed genetwerkte groepen. Hoewel solisten die zogenaamd 'alles' zelf doen eerder zeldzaam zijn, komen ze ook wel in beeld. Binnen de groepen rond de tienerpooier is er een duidelijke aanwezigheid van vrienden- en familierelaties. De belangrijkste vaststelling is dat tienerpooiergroepen ook onderling goed geconnecteerd kunnen zijn en we in dat opzicht kunnen spreken over een tienerpooiercircuit. De dynamiek van het tienerpooiercircuit is specifiek. Hoewel hun werkwijze, planning en organisatie vaak niet erg 'professioneel' is (eerder ad hoc en weinig gepland), weten tienerpooiers hoe ze effectief kunnen samenwerken, informatie en meisjes uitwisselen en in zekere zin dus hun activiteiten coördineren. Het is niet ongewoon dat deze groepen bestaan uit individuen met een gemeenschappelijke achtergrond, zoals vriendschappen die zijn ontstaan in de jeugd, buurtvrienden maar ook familiebanden. Deze banden binnen de groep dienen misschien meerdere doelen, zoals een vertrouwensgevoel, loyaliteit en communicatie. De informele aard van deze groepen maakt het voor tienerpooiers mogelijk om erg snel te reageren op veranderingen en zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden. Omdat ze geen strakke hiërarchische structuren hebben, kunnen ze flexibel inspelen op situaties en snel beslissingen nemen. Dit vermogen tot aanpassing stelt hen in staat om te profiteren van nieuwe kansen en risico's te vermijden. Hoewel ze vaak niet gesofisticeerd lijken, hebben ze het vermogen om effectief samen te werken, snel aan te passen en gebruik te maken van bestaande sociale banden. Het begrijpen van deze dynamiek is essentieel voor het ontwikkelen van effectieve strategieën om tienerpooierpraktijken aan te pakken en preventie mogelijk te maken.

De analyse van 10 strafdossiers maakte ook een opmerkelijke verscheidenheid zichtbaar van modus operandi die tienerpooiers en hun groepen hanteren. Sommige tienerpooiers houden het bij klassiekere methoden, vandaag zien we, net zoals dat in het buitenland beschreven wordt, snel het gebruik van chantage en geweld om de seksuele uitbuiting te stroomlijnen. Maar dat is niet het volledige plaatje. We zien tienerpooiers de hierboven beschreven groepskenmerken ook strategisch uitspelen. In merkwaardig veel dossiers zien we een wortel-en-stok strategie waarin er een onderscheid bestaat tussen de persoon die de 'loverboy' (aantrekking) speelt en de pooier die de seksuele uitbuiting organiseert (druk). Vrouwelijke daders vervullen wel eens een proxy-rol, zij trekken zonder loverboymethoden slachtoffers aan en handelen in dienst van de feitelijke tienerpooier. Sommige dadergroepen zijn aftastend en beginnen pas, van andere (veroordeelde) daders kon begrepen worden dat zij eigenlijk al jaren bezig waren en een heel kwalijke reputatie met

zich meeslepen. In bepaalde dossiers nemen de ‘zachtere’ kanten van het manipuleren om de seksuele uitbuiting vorm te geven de bovenhand, in andere dossiers zijn het dan weer afpersing, psychisch en fysiek geweld, of worden slachtoffers gelokt met een slaappleats en omkadering en geschiedt de fase van de seksuele uitbuiting uiterst snel. De grote meerderheid van plegers is in het bijzonder geïnteresseerd in het economische, verzakelijkende aspect van de seksuele uitbuiting dat bij uitstek wordt gerealiseerd door slachtoffers op de sekswerkplatformeconomie te adverteren. Dat maakt dat slachtoffers in gesloten, verborgen of informele kanalen veel minder zichtbaar worden en het wat dat betreft aftasten is. Slechts een kleine minderheid van de plegers focust op de eigen seksuele bevrediging. In één van die cases kwam verrassend aan bod dat er onder de slachtoffers minderjarige jongens betrokken waren. Kern is dat daders van tienerpooierschap veeleer thuishoren in de categorieën van oplichting, uitbuiting, mensenhandel en minder seksuele delinquentie *an sich*.

Nog een belangrijk inzicht is dat tienerpooiers niet zozeer random slachtoffers zoeken. Die cases bestaan maar vormen eerder een minderheid. Veel meer komt in beeld dat tienerpooiers zeer gericht te werk gaan en verschillende MO-scenario’s naargelang de achtergrond en context van het slachtoffer hanteren. In die context is het belangrijk te onderstrepen dat daders ook de netwerken en kennis van slachtoffers gebruiken om nieuwe maar vooral ook oud-slachtoffers te benaderen. We stellen met andere woorden vast dat hoe daders slachtoffers vinden, zich afspeelt in een dynamisch netwerkverband, zoals Cockbain (2018) dat meermaals aanstipt in haar studie. Dat is op zich geen verrassing. We weten al jaren dat meisjes ook de rol van ronselaar kunnen opnemen, een inzicht dat bij uitstek het gebruik van netwerken en onderlinge kennis illustreert en in dit onderzoek ook wordt aangetoond. In dat kader valt op hoezeer tienerpooiers meisjes met een precaire achtergrond viseren. In acht van de tien geraadpleegde dossiers zijn de slachtoffers vooral tieners met een parcours in de jeugdvoorzieningen of staan ze gesignaleerd voor verontrustende opvoedingssituaties (maar zonder een traject in de jeugdhulp). Dat ligt heel wat hoger dan wat Cockbain (2018) in haar onderzoek aankaart, maar raakt dan wel weer de inzichten uit de Nederlandse rapporten (bijvoorbeeld Verwijs et al., 2011). Zo is het schrijnend vast te stellen dat voor die groep van tieners het tienerpooiercircuit een ‘makkelijke’, vaak zelfs uitgestippelde uitweg lijkt, ze zonder veel poespas, romantiek en ‘loverboygedoe’ in de prostitutie worden getrokken, en zelfs heen en weer switchen tussen voorzieningen en ontvluchtingen. Voor een kleine minderheid duurt dit soms ook jarenlang en waar zij al dan niet op zelfstandige basis als jongvolwassene van de prostitutie een *way of life* maken. De dossieranalyse maakt pertinent zichtbaar dat het verlangen om afstand te nemen van een instellingenleven in een kader van geldgebrek, nood aan een slaappleats maar ook verandering, zich jong voelen en seksueel wervend zijn, zo acuut is dat we konden vaststellen dat het tijdsverschil tussen ronselen én seksuele uitbuiting soms nauwelijks één dag was. Het is echter een ‘vrijheid’ met een stevige prijs, vooral dan door het ronduit onveilige, routineuze sekswerk of wanneer de meer kwaadaardige kanten van de nieuwe context van ‘vriendennetwerken’ inclusief azende pooiers de bovenhand nemen. Het onderstreept met andere woorden dat naast een aanpak en kennis van de tienerpooiers er, nog steeds, heel veel nood is aan preventie en geschikte omkadering voor de slachtoffers. Het is daarbij van groot belang te vertrekken van het inzicht dat tieners met een precaire achtergrond lijken te weten dat prostitutie een mogelijke uitweg biedt (en waar tienerpooiers misbruik van maken).

De onderzochte plegers (N=22) hebben zoals dat tevens in de literatuurstudie zichtbaar wordt opvallend vaak een migratieachtergrond en kunnen omwille van een precaire achtergrond en (zeer) lage socio-economische status als *outsiders* van de samenleving gezien worden – een sterk contrast met het populaire maar ondertussen sterk bekritiseerde *bling-bling*-imago van de “loverboys” omstreeks de jaren ‘90 in Nederland. Voor zover we dit konden nagaan, slepen tienerpooiers zelf

ook een problematische opgroeicontext mee, hebben zij antisociale persoonlijkheidskenmerken en impulsief gedrag die zich kunnen vertalen in allerlei verslavingen. Zij hebben dikwijls maar zeker niet altijd gerechtelijke antecedenten bijeengesprokkeld, maar die zelden pooierschap of ontucht raken (die misschien niet gedetecteerd werden). Het aandeel berechtingen voor de jeugdrechtbank is significant en betekenisvol. Plegers lijken er een vrij divers delinquent verleden in combinatie met opportunistische trekken op na te houden dat voor een stuk het streven naar het snelle, 'makkelijke' geld verklaart. Maar de feitelijke maatschappelijke deprivatie die ze ervaren is reëel en zakken zulke *outsiders* zonder specifieke begeleiding misschien al te makkelijk weg in paden naar andere vormen van criminaliteit.

5.2. AANBEVELINGEN

In dit laatste onderdeel van het rapport geven we een reeks van aanbevelingen van aanpakken die mogelijk de stappen om tienerpooier te worden kunnen beïnvloeden. We gaan in op de wijze waarop de huidige opsporingspraktijken eventueel kunnen worden aangevuld en geven een aantal mogelijke pistes om de opvolging van gevonniste daders te verbeteren. Deze aanbevelingen moeten gezien worden als een eerste aanzet om een discussie over de resultaten uit deze studie en pistes van aanpak met de verschillende, mogelijk betrokken fora betrokken bij de problematiek te voeren. We zijn er ons terdege van bewust dat dit geen eenvoudige opdracht is. Niet alleen omdat deze studie opnieuw bevestigt dat het fenomeen van tienerpooierschap complex en niet steeds zwart-wit is; het aantal betrokken partijen (zoals ouders, familie, opvoeders, hulpverleners, middenveldorganisaties, politie, parket, rechtbanken, justitieassistenten, scholen, enz.) is groot en bestaat uit op zichzelf staande systemen met eigen doelen, opvattingen, regels, financiële mogelijkheden, manieren van werken. In de zoektocht naar een aanpak van het probleem van tienerpooiers kan één maatregel of interventie niet dé oplossing brengen. Er zullen meerdere strategieën tegelijk moeten geïmplementeerd worden. Het bestaan van de verschillende naast elkaar bestaande systemen heeft als gevolg dat een wijziging in de werkwijze, financiering, wetgeving enz. in één systeem een effect kan hebben op bepaalde anderen. Een maatregel binnen een systeem kan een onbedoeld effect hebben op andere genomen maatregelen. Het kan mogelijk ook een onbedoeld negatieve impact op het functioneren van andere systemen uitoefenen (Caprasse et al., 2017, 2018, p. 14). Bij het uitwerken van een aanpak moet telkens wordt nagegaan of er geen ongewenste negatieve impact wordt gegenereerd. Het is hierdoor sterk aan te raden om via ontmoeting, uitwisseling en discussie tussen de belangrijkste betrokken systemen naar de meest aangewezen strategieën te zoeken. Het houdt ook in dat het niet in onze macht ligt om een uitgewerkt plan van aanpak voor te leggen. We formuleren ideeën en mogelijke denkposten die hopelijk inspirerend kunnen zijn voor een goed doordacht maar vooral ook gedragen beleid.

We hebben voor deze aanbevelingen ook inzichten gehanteerd in de aanpak in andere landen. Hierbij werd vooral gebruik gemaakt van beleid gevoerd (en soms ook geëvalueerd) in Nederland en Engeland. Meer algemeen blijkt uit verschillende onderzoeken waaronder dat van Kiss & Zimmerman (2019) dat ondanks de recente aandacht voor onderzoek naar tienerpooiers in heel wat landen (zoals o.a. de Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk, Canada, Australië, Nederland, Duitsland, België,...) er nauwelijks sprake is van een systematisch in kaart brengen van de genomen maatregelen noch van systematische evaluatie om de effecten en impact zichtbaar te maken. Ze stellen: "Preventief onderzoek naar mensenhandel staat nog in de kinderschoenen. Om zinvol vooruitgang te boeken moeten onderzoekers en praktijkmensen samenwerken om interventiekaders te ontwikkelen die de werkelijke complexiteit en uitdagingen van de aanpak van mensenhandel erkennen. Er zijn interventie- en evaluatieontwerpen nodig die de complexiteit van

determinanten omvatten en die de doelgroepen en beoogde resultaten specificeren. Er zijn evaluaties nodig die de effecten van interventies over de tijd en over subpopulaties heen monitoren en documenteren, en de wijze waarop deze interventies hun beoogde effect bereiken. Bovendien moeten onderzoekers en uitvoerders in dit vroege stadium van interventieonderzoek ruimte laten voor regelmatig leren en aanpassen om programma's bij te sturen en onbedoelde gevolgen te voorkomen. Dit soort dynamische evaluaties kunnen ook inspelen op de aantrekkingskracht van realistische evaluatie, implementatiewetenschap of procesevaluatie om te begrijpen hoe, waarom, voor wie en onder welke omstandigheden interventies werken in echte situaties." (Kiss & Zimmerman, 2019, pp. 2-3, eigen vertaling).

AANBEVELING 1: UITWERKEN VAN MONITORING EN EVALUATIE VAN BELEID TEN AANZIEN VAN TIENERPOOIERS

Samen met het uitdenken van maatregelen en interventies, moet een kader worden ontwikkeld voor de evaluatie. Naast het uitdenken van indicatoren voor het monitoren en evalueren dient een tijdspad uit getekend waarbij het monitoren en evalueren van de maatregelen op een systematische, temporele wijze wordt voorzien in de toekomst. Enkel dan is een leer- en groeiproces mogelijk. Om monitoring en evaluatie mogelijk te maken dient een grondig inzicht te worden bekomen in de registratiepraktijken binnen de betrokken gremia.

Om een internationale vergelijking, uitwisseling en monitoring van gegevens te stroomlijnen kan overwogen worden om aan te sluiten bij de in het buitenland gangbare categorieën zoals binnenlandse seksuele uitbuiting of ICST.

5.2.1 Het voorkomen en aanpakken van slachtofferschap

Alhoewel het aanvankelijk niet de opzet was van het onderzoek om slachtofferschap te onderzoeken bleken slachtoffers een belangrijke rol te spelen bij de verwachtingen, keuzes, strategieën en dus modus operandi van de tienerpooiers. Tienerpooierschap en de slachtoffers kunnen niet van elkaar losgetrokken worden. Deze vaststelling leidt meteen tot een uiterst belangrijke aanbeveling:

AANBEVELING 2: OM TIENERPOOIERSCHAP TE VOORKOMEN IS HET ABSOLUUT NOODZAKELIJK OM TEGELIJK IN TE ZETTEN OP DE PREVENTIE VAN SLACHTOFFERSCHAP

Een succesvolle aanpak van het probleem van tienerpooiers kan volgens ons slechts indien ook aan de kant van de slachtoffers sterk wordt ingezet op preventie waardoor als het ware de aanbodzijde wordt verminderd en de vergaande gevolgen voor de slachtoffers zoveel mogelijk worden voorkomen. Zoals bleek in het rapport (zie pagina 31 e.v.) spelen slachtoffers een rol in de praktijken van tienerpooiers. In hetgeen volgt zal steeds over 'meisjes' worden gesproken omdat ze in deze studie meer dan jongens als slachtoffer voorkomen. Slechts in één zeer specifiek dossier bleken uitsluitend jongens slachtoffers te zijn. We hebben te weinig gegevens over deze mannelijke slachtoffers om hier verder uitspraken over te doen. Dit neemt niet weg dat er zeker ook mannelijke slachtoffers van tienerpooiers bestaan.

Een belangrijke bevinding in dit verband bleek de gedifferentieerde wijze waarop tienerpooiers minderjarige slachtoffers aantrekken en uitbuiten. Ze houden rekening met een aantal kenmerken van de meisjes en behandelen hun telkens op een andere, aangepaste wijze. Er werden vier verschillende risicofactoren voor slachtofferschap gevonden. Het is duidelijk dat deze 4 risicofactoren niet zuiver van elkaar te onderscheiden zijn en ook kunnen overlappen.

1. Meisjes met een parcours in de jeugdvoorzieningen en een precare, traumatische achtergrond. Ze ontvluchten herhaaldelijk de voorzieningen en pendelen soms zelfs tussen voorzieningen en het tienerpooiercircuit. Zij zijn zeer vatbaar voor cyclussen van uitbuiting en trauma bonding, ze zoeken een *way out* en prostitutie is een manier om dit te bereiken. Tienerpooiers weten dit en stemmen hun handelen hierop af om de meisjes te ronselen en in een cyclus van uitbuiting te houden.
2. Meisjes aangetrokken door het *bad boy*-imago van de tienerpooier maar evenzeer de cultuur van de groep rond de tienerpooiers, veruiterlijkt via stoere *urban* muziek zoals rap, hiphop, drillrap in videoclippen en samenkomsten waarin geestverruimende middelen circuleren.
3. Meisjes die zich afzetten tegen ouders en gezag en die agency opeisen. Ze eisen zelfstandigheid op in verschillende domeinen zodat ze het leven en hun seksualiteit kunnen ontdekken.
4. Meisjes met een verstandelijke beperking of persoonlijkheidsstoornis met grote nood aan erkenning en aandacht die de manipulatie van de tienerpooier niet inzien. Ze zijn vatbaar voor trauma bonding maar bovenal zeer gevoelig voor de idee dat het 'liefje' het zal uitmaken.

Deze risicofactoren liggen in de lijn van de risicofactoren zoals geschetst in de literatuurstudie en door Franchino-Olsen (2021) door middel van een systematische literatuurstudie van 15 onderzoeken over slachtoffers van seksuele uitbuiting. *“Relevante risicofactoren en kwetsbaarheden die uit dit onderzoek naar voren kwamen, zijn onder andere kindermishandeling en -misbruik, overbelasting van de verzorgers, weglopen of verstoten worden, drugsgebruik, invloed van leeftijdsgenoten, getuige zijn van geweld of criminaliteit binnen het gezin, armoede of materiële nood, moeilijkheden op school, conflicten met ouders, slechte geestelijke gezondheid of zelfbeeld, betrokkenheid bij kinderbescherming, betrokkenheid bij jeugddetentie of jeugdcriminaliteit, drugsgebruik op jonge leeftijd en eerdere verkrachting of seksueel slachtofferschap van adolescenten.”* (Franchino-Olsen, 2021, p. 99, eigen vertaling).

Doordat het over meisjes (en jongens) gaat die verschillende risicofactoren cumuleren, dient de preventie hierop afgestemd.

5.2.1.1 Sensibilisering en signalering

AANBEVELING 3: SENSIBILISERING

De bestaande sensibiliseringsinitiatieven in scholen, in de jeugdhulpvoorziening en op publieke fora (ook sociale media) verder ondersteunen, versterken en gevoelig maken voor de signalen van slachtofferschap; de mogelijkheden verbeteren om deze signalen door te geven. Hierbij is belangrijk de kennis van de verschillende organisaties die reeds betrokken zijn bij het voorkomen van minderjarig slachtofferschap van mensenhandel in te zetten en de samenwerkingen verder te optimaliseren. In heel wat gevallen hebben ze reeds bewustzijnsmateriaal ontwikkeld om de problemen vroegtijdig te detecteren. Inzetten op sensibilisering als een vorm van preventie is fundamenteel gezien de talloze drempels voor slachtoffers om zich te onttrekken uit het tienerpooiercircuit enerzijds of zich te melden als slachtoffer anderzijds.

AANBEVELING 4: VERDERE UITBOUW ONLINE HULPVERLENING

In navolging van het Nederlandse voorbeeld 'Chat met Fier'³⁶ het inzetten op online hulpverlening. Onderzoek door Covers en Meulen naar 'Chat met Fier' wees uit dat: *“anonieme online hulpverlening erin slaagt om in contact te komen met grote groepen slachtoffers van seksuele uitbuiting die niet of nauwelijks voldoen aan het beeld van mensenhandel dat in de officiële registraties voorkomt. Het gaat bijvoorbeeld om Nederlandse (minderjarige) slachtoffers van langdurige seksuele uitbuiting, seksuele uitbuiting gepleegd door ouders, jonge Nederlandse slachtoffers van criminele uitbuiting en slachtoffers die door meerdere daders worden uitgebuit.”* (Covers & Meulen, 2021, p. 52).

Door de voorzieningen:

AANBEVELING 5: BLIJVEND SIGNALEREN VAN ONTVLUCHTINGEN UIT DE JEUGDVOORZIENINGEN

Het is belangrijk dat het ontvluchten van jongeren uit de instelling telkens wordt gesignaleerd aan de politie en jeugdrechter. Respondenten betrokken bij dit onderzoek kaarten aan dat na herhaaldelijk weglopen de motivatie om te blijven signaleren taant. Het is begrijpelijk dat er een zekere wanhoop ontstaat binnen de instellingen doordat meerdere meisjes bijzonder vaak ontvluchten (één meisje tot 24 keer). Toch blijft het signaleren één van de enige mogelijkheden voor zowel jeugdrechter als politie om ze te blijven volgen en uit de voor hen vaak uitzichtloze situatie te halen. Het Nederlandse rapport daders van binnenlandse seksuele uitbuiting (Bekken, et al., 2021, p. 113) waarin eveneens het probleem van het herhaaldelijk weglopen wordt vastgesteld, geeft als aanbeveling: *“Wanneer er sprake is van weggelopen slachtoffers, lijkt een intensieve samenwerking tussen de politie en jeugdzorginstellingen van groot belang om slachtoffers op te sporen en te interveniëren in de situatie van het slachtoffer. Dat dit loont, blijkt ook uit de bevinding dat wanneer de opsporingsdiensten actief inzetten op de opsporing, de uitbuitingsperiode relatief kort lijkt te zijn. Oftewel, slachtoffers zijn ‘eenvoudig’ te dwingen tot seksuele dienstverlening. Maar het tegenovergestelde lijkt ook waar te zijn, namelijk dat deze groep minder stevig in de grip gevangen lijkt te zijn van mensenhandelaren, hetgeen interveniëren kan ‘vergemakkelijken’. Tevens is samenwerking met ouders van belang, daar een deel van de slachtoffers (nog) thuis woont gedurende de uitbuitingssituatie.”*

5.2.1.2 Preventie van online slachtofferschap en specifieke organisatie opvang

a. de rol van sociale media en online platformen

AANBEVELING 6: HET THEMA TIENERPOOIERS BESPREEKBAAR MAKEN IN OPVOEDINGSINITIATIEVEN VOOR WIJS ONLINE GEDRAG ZOWEL NAAR EEN BREED PUBLIEK ALS BINNEN DE JEUGDINSTELLINGEN

Via de reeds bestaande initiatieven om mensen en jongeren op te voeden tot online wijsheid in het omgaan met sociale media, moet het thema tienerpooiers bespreekbaar en herkenbaar worden gemaakt en de rol van de sociale media in het werven van slachtoffers worden duidelijk gemaakt. Hierbij is het belangrijk dat zowel een breed publiek wordt bereikt als de jongeren. Het valt

³⁶ Zie <https://www.fier.nl/chat/> “Fier biedt behandeling, bescherming en werkt aan een betere toekomst voor mensen die te maken hebben (gehad) met geweld door iemand die dicht bij ze staat en daar last van ervaren. Dit houdt in dat we je helpen jouw nare ervaringen een plek te geven en stappen te zetten naar een mooier leven. We zetten daarom niet alleen in op traumabehandeling, maar zorgen er ook voor dat je omgeving veilig is en begeleiden je op andere vlakken: sociale contacten, onderwijs, werk en sport.”

eventueel te overwegen om een kort, deelbaar en aantrekkelijk filmpje te maken voor jongeren en via media zoals Tik Tok te verspreiden.

De tactieken van random *phishing* om slachtoffers te detecteren komen in de dossiers minder voor dan vaak wordt aangenomen. De plegers zoeken eerder gericht en gebruiken informatie die ze bemachtigen via hun netwerken, zowel langs de kant van plegers als de slachtoffers. Zo blijkt dat mogelijke slachtoffers online werden aangesproken op basis van informatie (naam, telefoonnummer, Snapchatnaam,...) bemachtigd via hun bredere netwerken waarbij specifieke, afgebakende categorieën van mogelijke slachtoffers duidelijk worden geïdentificeerd. Het is hierdoor belangrijk om naast brede informatieverstrekking en verder inzetten op verwerven van online wijsheid, er specifiek binnen de instellingen vorming wordt voorzien in het omgaan met sociale media, privacy en delen van gegevens. Samen hiermee dient het thema van tienerpooierschap en de risico's te worden belicht. Deze evidente aanbeveling is echter niet zonder gevaar. Deze studie wijst ook op de aantrekkingskracht die het snelle 'makkelijke' geld verdienen, spannende contacten in bepaalde groepen en druggebruik kan uitoefenen op de minderjarigen. Deze bijscholing dient dus met de nodige voorzichtigheid te worden opgezet en zich bewust te zijn van een mogelijke ongewenste, negatieve impact op de interesses en keuzes van de jongeren. Daarnaast moet er ook voldoende aandacht zijn voor het inzicht dat slachtoffers niet steeds of louter via online platformen geronseld worden en de eerste contactmomenten regelmatig een fysiek karakter hebben – maar waarna verdere contacten mogelijk online verlopen.

AANBEVELING 7: HET BETREKKEN VAN RECHERCHEPSYCHOLOGEN BINNEN DE POLITIE VOOR DE VERHOREN VAN SLACHTOFFERS VAN TIENERPOOIERS

Ook dit onderzoek bevestigde hetgeen genoegzaam bekend is in de literatuur: de aangifte door slachtoffers is vaak een van de belangrijkste bewijsmiddelen maar zij willen vaak geen aangifte doen, twijfelen en zijn schaars met details. Het opbouwen van vertrouwen is cruciaal maar niet vanzelfsprekend. In Nederland zette de politie hierdoor een pilot op: *“waarbij recherchepsychologen betrokken waren bij de intake en aangifte in mensenhandelzaken. Een verhoor over mogelijke mensenhandel is om verschillende redenen (slachtofferproblematiek en complexiteit delict) veel ingewikkelder dan bij andere delicten. Het is daarom belangrijk dat de verhoorders goed geschoold zijn om te kunnen praten met kwetsbare slachtoffers om de dwang goed (zonder beïnvloeding) te kunnen uitvragen. Aandachtspunt hierbij is dat de politie in dergelijke gesprekken te maken heeft met een conflict van taken, namelijk aan de ene kant het bieden van hulp en aan de andere kant waarheidsvinding.”* (Nationaal rapporteur, 2021, p. 91)

AANBEVELING 8: OM EEN BETERE MONITORING VAN HET FENOMEEN TIENERPOOIERS MOGELIJK TE MAKEN, OVERWEGEN TOT DE INSTALLATIE VAN EEN COÖRDINATIEPUNT VOOR ONLINE MENSENHANDELSIGNALLEN

Uit deze studie blijkt dat online platformen (sociale media en advertenties via bepaalde websites) een belangrijke maar niet exclusieve rol spelen in het ronselen en uitbuiten van minderjarige slachtoffers.

De rol van de online platformen werd ook door de Nederlandse Nationaal Rapporteur (i.e. dadermonitor mensenhandel 2017-2021) als belangrijk erkend. Dit leidde in het andere rapport (i.e. dadermonitor mensenhandel 2015-2019) tot aanbeveling om meer inzicht in en de bewustwording over deze technologische ontwikkelingen te krijgen. Het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties beveelt de Nederlandse overheid aan om specifieke online analyses uit te voeren, inzicht in

online misdrijven te vergroten door onderzoeken en monitoring en daarmee een passende aanpak te genereren (Kinderrechtencomité, 2022, p. 17). Nederland nam het initiatief om het Landelijk Coördinatiepunt Online Mensenhandelsignalen (LCOM) van de politie op te richten dat in 2021 als pilot startte. Het doel van dit coördinatiepunt is onlinesignalen van mensenhandel beter in beeld te krijgen en te duiden. Dit gebeurt door zoveel mogelijk structureel aanwezig te zijn op een aantal platformen waar seksuele uitbuiting voorkomt, waaronder seksadvertentiewebsites. Het LCOM heeft op dit moment geen tactisch team. De Nationaal Rapporteur pleit voor het vrijmaken van structureel capaciteit voor de signalering en opsporing van online seksuele uitbuiting (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 32).

Alhoewel er reeds initiatieven bestaan in Vlaanderen om de online signalen van mensenhandel beter op te volgen lijkt het zinvol om de officiële oprichting van dergelijk coördinatiepunt te overwegen en te voorzien in personeel. Voor de werking van de politie betekent dit het verder uitbouwen van het volgen van sites waarop wordt geadverteerd. Hierbij valt, indien voldoende betrouwbaar én het uitwerken van een juridisch kader, te overwegen om AI te gebruiken voor het monitoren van sites. Alhoewel rechercheurs pleiten voor procedures om in te breken in verborgen, informele kanalen en groepen, lijkt dit niet onmiddellijk realiseerbaar in Vlaanderen alleen, maar dienen dergelijke maatregelen op federaal vlak te worden besproken en uitgewerkt. Het publiek bekend maken van dergelijke initiatief kan mogelijk ontradend werken. De ervaringen in Nederland blijken ook niet optimaal als er geen tactisch team wordt geïmplementeerd verbonden aan het coördinatiepunt. Dergelijk team dient om de opsporing van tienerpooiers te coördineren en aan te sturen. Alhoewel de oprichting ervan zinvol kan zijn om de bestaande praktijken te bestrijden kan het succes ervan in de toekomst leiden tot verschuiving in de modus operandi van de tienerpooiers naar meer gefragmenteerde en moeilijker op te volgen kanalen. De stap zetten tot de oprichting van een coördinatiepunt dient dus omzichtig te worden genomen en gepaard gaan met grondige debatten en met de betrokken partijen.

AANBEVELING 9: HET JURIDISCH REGELEN VAN HET GEBRUIK VAN WEBCRAWLERS DOOR DE POLITIE IN DOSSIERS VAN TIENERPOOIERS

Er valt te overwegen om zoals in Nederland een debat op te starten en stappen te zetten tot het reguleren van het gebruik van webcrawlers. De Nationaal Rapporteur pleit naar aanleiding van de bevindingen uit de dadermonitor 2017-2021 voor het inzetten van webcrawlers om seksuele uitbuiting via online platformen tijdig te signaleren en op te sporen. Het scant automatisch seksadvertenties op signalen van uitbuiting en laat toe om bewijsmateriaal te verzamelen. Momenteel gebeurt dit evenwel niet door het gebrek aan juridische kaders. Het rapport vermeldt *“In juni 2021 is een motie aangenomen waarin de regering wordt verzocht te zorgen voor een juridische basis waarmee de webcrawler kan worden ingezet voor de preventie en opsporing van seksuele uitbuiting van minderjarigen. In een brief aan de Tweede Kamer reageert de toenmalige staatssecretaris van Justitie en Veiligheid op dit verzoek en benoemt zij de missende juridische kaders. Jurisprudentie moet meer duidelijkheid geven over de inzet van de webcrawler in de opsporing van mensenhandel. In een strafzaak mensenhandel in maart 2022 heeft de officier van justitie de rechtbank verzocht zich expliciet uit te spreken over de rechtmatigheid van het gebruik van de webcrawler in de opsporing van mensenhandel. In deze zaak, waarin een 28-jarige verdachte terechtstond voor de seksuele uitbuiting van een minderjarige, was door een webcrawler verzameld bewijs gebruikt. De webcrawler trof drie seksadvertenties met erotische foto’s aan die de verdachte zou hebben aangemaakt. Ondanks het expliciete verzoek van de officier van justitie is de rechter in de*

uitspraak niet op dit punt ingegaan. Dat nog geen uitsluiting is over het gebruik van de webcrawler is zorgelijk gelet op het belang van dit soort tools voor een effectieve opsporing en vervolging van mensenhandel en daarmee ook de bescherming van slachtoffers. Onduidelijkheid over de juridische kaders voor de inzetbaarheid van de webcrawler zorgen voor terughoudendheid in het gebruik van de webcrawler” (Nationaal Rapporteur, 2021, pp. 59-60).

b. jeugdzorg

AANBEVELING 10: SNELLERE HULPVERLENING

De schrijnende situaties waar de minderjarige slachtoffers van mensenhandel in verzeilen, kunnen mogelijks worden voorkomen door het snel ontdekken van de problemen binnen gezinnen, het opstarten van hulp en een gepaste doorverwijzing. Dit betekent ook dat de eerstelijnszorg veel sterker wordt uitgebouwd dan momenteel het geval is, en veel meer wordt inzet op het begeleiden van een gezin via een duidelijk en realistisch plan.

AANBEVELING 11: INDIVIDUELE BEGELEIDING BINNEN DE JEUGDVOORZIENINGEN

Zowel voor de meisjes vatbaar voor cycli van uitbuiting als diegene met een verstandelijke beperking of persoonlijkheidsstoornis al dan niet geplaatst in een voorziening, is een gepersonaliseerde begeleiding nodig. Binnen de voorzieningen is het probleem van de frequente weglopers gekend en wordt op het terrein gezocht naar oplossingen. Kleinere leefgroepen (maximum 4 personen) en een individuele opvolging worden gezien als stappen richting een persoonlijker opvolging. Uiteraard heeft dit impact op de personeelsbezetting.

Een aantal huidige ontwikkelingen en pistes binnen de jeugdzorg bieden mogelijk handvaten die specifiek bij deze problematiek zinvol kunnen zijn.

Deze meisjes hebben een traumasensitieve begeleiding nodig. Dit houdt in dat de traumatische ervaring als slachtoffer, van zowel de gebeurtenissen die leidde tot de plaatsing als de ervaringen na contacten met het tienerpooiercircuit, worden erkend. De nadruk hierbij ligt op methodieken om persoonlijke veiligheid te verhogen, zelfkennis en opbouw van eigenwaarde.

Een tweede piste steunt op de theorie ‘van nieuwe autoriteit en geweldloos verzet’ van Haim Omer. Deze theorie is eerder een basishouding dan een methodiek. Het bestaat uit een zoektocht om verbinding te zoeken tussen kind en opvoeder met als doel de relatie te verbeteren terwijl ondertussen duidelijke begrenzing wordt gegeven. Hierbij is zorg bieden belangrijk en wordt samen met de jongere gezocht naar een evenwichtige interactie en dialoog. Specifiek ten aanzien van deze slachtoffers is het belangrijk om nog meer tijd te spenderen in het leren kennen van de netwerken van de jongeren, van de personen die een belangrijke rol in hun leven spelen. Ook daar kan vanuit relationaliteit, waakzaamheid en veiligheid geboden worden. De rol van onderlinge contacten tussen jongeren en de (netwerken van de) tienerpooiers bleken immers een grote rol te spelen bij het werven van nieuwe slachtoffers.

Het meest belangrijke lijkt om in te zetten op het creëren van stevige netwerken voor deze meisjes. Vele van hen hebben immers nog weinig betrokkenen in hun leven. De leden van het netwerk staan dan in voor de ondersteuning van de minderjarige maar spelen ook de rol van waakzame toeschouwers. Onder meer de ‘Signs of Safety’-methodiek, die in de jeugdhulp momenteel ingang vindt, zet in op dit actief op zoek gaan naar nieuwe netwerken om de weerbaarheid te verhogen.

5.2.2 Preventie van daderschap

5.2.2.1 Daders en slachtoffers: een vergelijkbare aanpak

AANBEVELINGEN 2 TOT EN MET 11 KUNNEN ELK IN MEERDERE OF MINDERE MATE BIJDAGEN AAN HET VOORKOMEN VAN DADERSCHAP

AANBEVELING 12: KENNISUITWISSELING OVER DE KENMERKEN, WERKWIJZE VAN DE DADERS

Het is in eerste instantie belangrijk om de inzichten van het onderzoek in zo breed mogelijke fora betrokken bij de aanpak en resocialisatie van daders, de opvang van geplaatste jongeren in de instellingen, enz. te bespreken en vanuit de verschillende praktijken te duiden. Het is hierbij noodzakelijk om samen te zoeken naar manieren om ieder vanuit de eigen praktijk een bijdrage te leveren aan betere inzichten in de netwerken van de daders maar ook van de slachtoffers (zie ook supra).

AANBEVELING 13: NAAR MANIEREN ZOEKEN OM MEER INZICHTEN TE KRIJGEN IN DE VOLATILE NETWERKEN VAN EEN DEEL VAN DE TIENERPOOIERS

Alhoewel we in de strafdossiers tienerpooiers aantreffen die als solisten opereren, blijkt dit voor een grotere groep helemaal niet het geval: tienerpooiers handelen vooral in niet-gesofisticeerde en ongestructureerde verbanden. Het zijn anders gezegd volatiele netwerken zoals dat ook in de gehanteerde buitenlandse studies wordt vastgesteld. Het bijstellen van het beeld van de werkwijze en de al dan niet betrokkenheid bij volatiele netwerken is uiterst belangrijk. Het verlenen van inzichten en informeren over de wijze waarop deze netwerken kunnen functioneren, welke rollen betrokkenen kunnen spelen, de flexibiliteit die ze hanteren zijn een aantal elementen die een belangrijke rol spelen in het begrijpen van het probleem. De vaststellingen in dit rapport m.b.t. tot de eigenheid van dader- én slachtoffernetwerken zijn met andere woorden niet door alle actoren betrokken bij de preventie, opsporingen, sanctioneren en begeleiden van tienerpooiers voldoende gekend of worden onvoldoende in rekening gebracht. We kunnen slechts hypothesen formuleren voor de redenen waarom dit zo is:

- Het opbouwen van een dossier vraagt bijzonder veel tijd voor de politiediensten. Het is complex en tijdrovend om (voldoende) bewijslast tegen deze vorm van mensenhandel te verzamelen. In Nederland ziet men een toename in sepot, met name de categorie van de technische sepot (meer dan 80% van alle sepot) die meestal is ingegeven door het gebrek aan voldoende bewijs om een zaak te kunnen opstarten (Nationaal rapporteur, 2022, pp. 75-79). In de praktijk van het opsporingsonderzoek kan dit ertoe leiden dat er wordt gefocust op gekende verdachten waarbij men een hoge kans op slagen heeft om bewijs te verzamelen. De rest van het netwerk van deze verdachten wordt vermeld in het dossier maar er worden geen verdere stappen gezet om over hun eerder volatiele, niet steeds criminele activiteiten die de tienerpooier ondersteunen bewijs te verzamelen.
- Terwijl de gespecialiseerde politie-eenheden betrokken bij binnenlandse mensenhandel een vrij adequaat beeld hebben over het genetwerkte kenmerk van de daders en slachtofferrelaties, zorgt het opbouwen van de zaak om de vervolging te kunnen vormgeven voor een versmalling van het perspectief op de omvang en werking van de mogelijke netwerken waarbinnen tienerpooiers functioneren. Hierbij speelt het tevens feit dat slachtoffers om allerlei, soms ook ernstig bedreigende redenen weerstand hebben om het misbruik te signaleren en/of erover te getuigen.

- Doordat er in een zaak vaak slechts tegen 1 of 2 daders een vervolging wordt ingesteld ontstaat de indruk dat tienerpooiers hoofdzakelijk solisten zijn. Dit heeft consequenties voor de latere resocialisatie. Doordat de netwerken onvoldoende worden erkend, wordt tijdens de uitvoering van de straf (tijdens detentie, probatie, VI, beperkte detentie...) en dus de momenten dat er rond de invloed en binding met de groep kan gewerkt worden, er te weinig aandacht aan geschonken.
- Eenmaal daders de straf hebben uitgezeten de kans bijzonder hoog is om opnieuw in de oude netwerken terecht te komen. In eerder onderzoek naar gewapenden overvallers waren alle 24 daders met een belangrijke criminele carrière en meerdere periodes van opsluiting unaniem over de wens om uit de misdaad te stappen, maar stelden allemaal dat dit uiterst moeilijk is wanneer men terug de samenleving ingaat. Ook zij waren deel van eerder losse, ongestructureerde, volatiele netwerken. Uitgerekend die netwerken maakten het volgens hen moeilijk om hun criminele carrière te stoppen (Pashley et al., 2012).

5.2.2.2 *Inzetten op preventie = signaleren*

AANBEVELING 14: VERDERE INITIATIEVEN ONTWIKKELEN OM HET SIGNALEREN VAN TIENERPOOIERSCHAP TE VERBETEREN

“Slachtoffers van mensenhandel melden zich meestal niet zelf. Controles en researchewerk van de verantwoordelijke opsporingsinstanties zijn daarom belangrijk om mensenhandel te signaleren. Het is de eerste stap om te komen tot opsporing, vervolging en berechting van daders.” (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 25).

AANBEVELING 15: HET VERDER UITBOUWEN VAN SENSIBILISERING BINNEN DE LOKALE EN FEDERALE POLITIE OVER HET THEMA TIENERPOOIERS MET AANDACHT VOOR HUN BELANGRIJKE ROL BIJ HET DETECTEREN EN REGISTREREN

Het Nederlandse daderrapport 2017-2021 stelt dat de gegevens in de bestaande registratiesystemen heel afhankelijk zijn van hoe consistent en secuur er geregistreerd wordt. Dit blijft ook voor Vlaanderen en bij uitbreiding België een rol spelen en noodzaakt aandacht. Uit een eerdere studie (Van Altert et al., 2003) bijvoorbeeld over de wijze waarop gegevens van politie doorstroomden naar de justitiële databanken dat zaken misschien wel de juiste kwalificatie kregen maar dat een aantal gegevens (zoals namen, geboortedatum, woonplaats van slachtoffers) niet werd ingevuld in de systemen. Dit kwam zowel omdat de software uit deze twee systemen verschillend was en soms niet dezelfde variabelen kon opnemen. Verder bleken ook verschillende praktijken bij politie en justitie bij het invoeren van data een rol te spelen. Meer algemeen bleek de registratie beïnvloed te worden door operationele noden waardoor de opgeslagen gegevens zich minder leenden voor andere doeleinden zoals monitoring en evaluatie. Zo bleek dat sommige politiemensen informatie over slachtoffers niet altijd nuttig vonden (in eerste instantie en zonder een goed zicht op het eigenlijke probleem), waardoor ze niet in het aanvankelijk proces-verbaal werd opgenomen maar hierdoor ook niets te vinden was in de eerste registratie van het parketsysteem (Van Altert et al., 2003).

5.2.2.3 Vroegtijdige opsporing en aanpak

AANBEVELING 16: VERDER ONDERZOEK NAAR DE HYPOTHESE OVER SAMENHANG VAN SOCIAAL ECONOMISCHE STATUS, NEGATIEVE JEUGDERVARINGEN EN RELATIE MET DE OUDERS EN ALCOHOL EN DRUGSGBEUK ALS FACTOREN DIE BIJDAGEN TOT DE STAP ZETTEN TOT TIENERPOOIERSCHAP

Net zoals in andere onderzoek blijken een aantal van de daders in deze studie zich niet enkel te richten op uitbuiting van minderjarigen maar ook op andere strafbare feiten. Zij lijken vanwege een precare achtergrond opportunistisch ingesteld en slepen zoals aangetoond dikwijls een vrij divers palet van gerechtelijke antecedenten mee. Dit impliceert dat vroegtijdige detectie van tienerpooierschap kan gestimuleerd worden door bij het onderzoek naar deze andere strafbare feiten of tijdens de strafuitvoering ervan alert te zijn voor de combinatie van een (zeer) zwakke socio-economische positie en/of traumatiserende achtergrond, problemen binnen het gezin, een parcours in jeugdvoorzieningen, druggebruik en verkoop, veelvuldige verkeersinbreuken, enz. die mogelijk signalen vormen voor daderschap van seksuele uitbuiting. De factoren die een aanleiding kunnen geven tot daderschap zijn niet representatief, maar liggen in lijn met de bevindingen uit de literatuur. De auteurs van het rapport daders van binnenlandse mensenhandel. (Bekken et al., 2021, p. 114) vermoeden (want ook hier is geen sprake van representativiteit) dat drie belangrijke factoren een rol spelen in de stap naar daderschap: *“I. De sociaaleconomische status van de daders: Voor een deel van de daders ligt het motief mogelijkwijs in het financiële gewin, mogelijk vanwege de zwakke sociaaleconomische positie die een groot deel van de daders kennen. II. Negatieve jeugdervaringen en relatie met ouders: Een aanzienlijk deel van de daders kent negatieve jeugdervaringen en heeft een slechte relatie met hun ouders. Als gevolg hiervan ontstaat mogelijkwijs persoonlijkheidsproblemen of stoornissen bij een groot deel van de daders. Het is belangrijk aandacht te besteden in de mogelijke manier waarop dit doorwerkt in daderschap. III. Alcohol en drugsgebruik: Tot slot is er een mogelijk verband tussen alcohol- en drugsgebruik van de dader en het plegen van seksuele uitbuiting. Middelengebruik en verslaving leidt mogelijk tot daderschap doordat het invloed kan hebben op het gedrag van de dader, de sociaaleconomische status van de dader en kan leiden tot psychische- of gedragsproblematiek. Daarnaast zijn de daders die middelen gebruiken mogelijk eerder geneigd om (hard)drugs in te zetten gedurende de ronsel- en uitbuitingsperiode.”* Bekken et al. (2021) pleiten voor een vervolgonderzoek om meer duidelijkheid te scheppen in de rol van de onderscheiden factoren en tevens het verband met een migratieachtergrond te onderzoeken. Die achtergrond kan immers mogelijk een rol spelen in de modus operandi van de dader.

AANBEVELING 17: MET DE NODIGE VOORZICHTIGHEID DE COMBINATIE VAN DE VERSCHILLENDE FACTOREN DIE KUNNEN BIJDAGEN TOT HET OVERGAAN TOT TIENERPOOIERSCHAP OBJECTIEF TRACHTEN TE UIT TE WERKEN EN EEN WERKWIJZE ONTWIKKELEN WAARBIJ ZE ALS SIGNALEN KUNNEN DIENEN VOOR DE OPSPORINGSDIENSTEN.

In Nederland werd gekozen voor een ‘sluitende integrale aanpak’ door een “goede eenheidsoverstijgende informatievoorziening en monitoring van het eigen proces”. Men voerde de Domeinoverstijgende Informatiegestuurde Werkwijze (DIGW) bij de politie in: *“DIGW heeft als doel de signalering en opsporing van mensenhandel bij de politie eenduidiger en objectiever te laten verlopen en meer intelligencegestuurd te gaan werken. Als onderdeel van de werkwijze is onder andere een scoremodel ontwikkeld, waarop binnenkomende signalen van mensenhandel gewogen kunnen worden. Signalen worden dus op eenzelfde manier vastgelegd en kunnen ook makkelijker aan elkaar gekoppeld of ‘gestapeld’ worden. Door meer elementen uit een signaal standaard vast te*

leggen ontstaan ook aanzienlijk meer mogelijkheden voor incidentoverstijgende analyses die mogelijke trends, patronen of netwerken kunnen blootleggen. Daarnaast vindt er geautomatiseerd een proactieve scan plaats op mogelijk verborgen signalen van mensenhandel binnen de politieregistratiesystemen. Registraties van andersoortige incidenten, zoals diefstal of seksueel geweld, worden daarmee gescand op bijvoorbeeld terminologie die kan wijzen op een mogelijke mensenhandelsituatie. ... Met de invoering van DIGW is het mogelijk om opsporing en intelligence dichter bij elkaar te brengen. Zowel de signalen die direct als mensenhandel worden geïdentificeerd als signalen die anders niet als mensenhandel op de radar zouden zijn gekomen worden zichtbaar en worden eenduidiger vastgelegd. Daarmee maakt de invoering van DIGW het mogelijk beter zicht te krijgen op zowel het fenomeen als de effectiviteit van de aanpak van de politie. Een grotere hoeveelheid signalen en een uitgebreidere, systematische en eenduidige registratie biedt namelijk meer mogelijkheden tot monitoring van het proces van opsporing en het ontwikkelen van maatstaven voor resultaat- en impactmeting” (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 40). Het valt te overwegen om deze werkwijze grondig te bestuderen en mogelijke lessen te trekken uit deze werkwijze om systematischer met signalen van binnenlandse mensenhandel van minderjarigen te kunnen omgaan en het opsporingsproces te faciliteren. In Nederland werd dit project pas recent opgestart waardoor er nog geen evaluaties bestaan van deze aanpak.

Een inspirerende wijze waarop de informatiestroom en de monitoring van het fenomeen binnen de politie kan worden geoptimaliseerd, te vinden in het Nederlandse daderrapport 2017-2021, handelt over veranderingen in de verantwoording van de politie. Het speelt in op een reeds bestaande trend in Nederland om ‘rijker te verantwoorden’ binnen de politie na te streven waarbij de stappen gezet in onderzoek niet enkel worden geduid in cijfers maar ook het verhaal erachter wordt verteld. *“Dit wordt ook wel ‘context-based’ verantwoordden genoemd; het delen van verhalen en beelden en het zicht bieden op de complexiteit van de realiteit waarin de politie werkt”*. De regionale ‘afdelingen Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel’ (AVIM) van de politie zetten ook stappen in het werken met rijker verantwoorden. Door een aantal vertegenwoordigers uit de korpsen *“werd een format ontwikkeld dat per 1 januari 2023 door alle eenheden gebruikt gaat worden. Elk kwartaal rapporteren zij kwantitatieve informatie op vijf indicatoren: 1) signalen uit controles, 2) aangiften, 3) informatieve gesprekken, 4) gewogen signalen (zie Domeinoverstijgende Informatiegestuurde Werkwijze’ hierboven), en 5) aangehouden verdachten. Om zo goed mogelijk te rapporteren over deze indicatoren is eenduidige registratie essentieel... De cijfers worden aangevuld met kwalitatieve informatie. Dit kan het beschrijven van een casus zijn, maar ook regionale ontwikkelingen of andere onderwerpen die voor die regionale AVIM relevant zijn in relatie tot de gerapporteerde cijfers. Door de inzet van rijker verantwoorden kan voor alle eenheden op de vijf indicatoren een landelijk beeld opgehaald worden, aangevuld met voor die eenheid belangrijke praktijkinformatie. (...) Het format dat gehanteerd wordt geeft namelijk inzicht in wat er aan inzet is gedaan voordat verdachten bij het OM worden ingeschreven; dit gaat ook om inzet die niet heeft geleid tot het inschrijven van een verdachte bij het OM”* (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 35). Aangezien dit project werd geïmplementeerd vanaf 1 januari 2023, is er nog geen evaluatie van.

5.2.2.4 Tenlasteleggingen en strafmaat

De nieuwe wet van 21 maart 2022 houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht heeft op een hele reeks van problemen gesignaleerd in dit rapport reeds antwoorden geformuleerd. Toch valt te overwegen om in functie van de rechtspleging en zelfs de toekomstige herziening van het Strafwetboek de discussie over bepaalde artikels opnieuw op te starten.

AANBEVELING 18: OVERLEG ORGANISEREN OVER DE INTERPRETATIE OF WIJZIGING VAN ARTIKEL 417/24 - BENADEREN VAN EEN MINDERJARIGE VOOR SEKSUELE DOELEINDEN

Het artikel stelt het benaderen van een minderjarige voor seksuele doeleinden strafbaar. Hierbij wordt 'benaderen' als volgt ingevuld: *“Benaderen van een minderjarige voor seksuele doeleinden is het aan een minderjarige een voorstel tot ontmoeting doen, op welke manier dan ook, met het oogmerk om een misdrijf te plegen bedoeld in dit hoofdstuk, voor zover dit voorstel is gevolgd door materiële handelingen die tot een dergelijke ontmoeting kunnen leiden. Dit misdrijf wordt bestraft met gevangenisstraf van drie jaar tot vijf jaar.”*

Uit dit onderzoek en bevestigd door buitenlands onderzoek blijkt dat een aantal minderjarige slachtoffers op eigen initiatief contact zoeken met daders om in de prostitutie te stappen. Vaak is dit evenwel na zelf eerst gecontacteerd te zijn geworden en seksuele uitbuiting te hebben meegemaakt in het verleden. Ze stappen eerst uit de uitbuitingssituatie om later zelf het initiatief te nemen in terug in de uitbuitingssituatie te stappen, maar daarom niet noodzakelijk met dezelfde dader. Doordat het artikel 417/24 uitgaat van een eenrichtingsverkeer in de omschrijving van 'benaderen' riskeert dergelijke situatie niet steeds op dezelfde wijze geïnterpreteerd te worden door het Openbaar Ministerie.

AANBEVELING 19: OVERLEG ORGANISEREN OVER DE INTERPRETATIE VAN ARTIKEL 417/37 ORGANISATIE VAN ONTUCHT OF PROSTITUTIE VAN EEN MINDERJARIGE IN VERENIGING EN ARTIKEL 417/45 VERVAARDIGEN OF VERSPREIDEN VAN BEELDEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK VAN MINDERJARIGEN IN VERENIGING.

Ondanks de vaststelling in dit onderzoek dat het aantal solisten onder de tienerpooiers laag ligt en ze meestal opereren in los gestructureerde niet-gesofisticeerde maar goed genetwerkte dadergroepen, vonden we in de dossiers dat 6 daders werden veroordeeld met als verzwarende omstandigheid dat het misdrijf een daad van deelneming aan de hoofd- of bijkomende bedrijvigheid van een vereniging betrof³⁷. De nieuwe wet van 21 maart 2022 wijzigt de voorheen 'verzwarende omstandigheden'³⁸ in een apart artikel waardoor het veel eenvoudiger wordt om het uitbuiten door gebruik te maken van dadernetwerken te bestraffen. Toch rijst de vraag of de situatie van deze los gestructureerde niet-gesofisticeerde netwerken van daders overeenkomt met wat door de wet wordt omschreven als 'organisatie van ontucht of prostitutie van een minderjarige in vereniging' en op welke wijze dit moet geïnterpreteerd worden.

AANBEVELING 20: OVERLEG ORGANISEREN OM DE ZIN VAN OPNEMEN VAN DE VERZWARENDE FACTOR 'DWANG TEN AANZIEN VAN HET SLACHTOFFER OM ONVEILIGE, ONBESCHERMDE SEKSUELE HANDELINGEN VERRICHTEN' TE ONDERZOEKEN

De tenlasteleggingen t.a.v. de daders concentreren zich op mensenhandel. Alhoewel het levensbedreigend kan zijn bleek het dwingen om over te gaan tot onveilige of onbeschermde seksuele handelingen niet steeds als verzwarende omstandigheid te zijn opgenomen.

³⁷ art. 389 § 1 lid 1, 433 septies lid 1. 7° en 2, 433 novies §§ 1 en 5 Sw

³⁸ Dit wordt vervangen door het nieuw begrip 'verzwarende factor'. "Het gaat hierbij om omstandigheden waarmee de rechter rekening houdt bij de keuze van de straf en het bepalen van de hoogte van de straf binnen de wettelijke vork tussen de minimum- en de maximumstraf." (Col 05/2022, p.11).

5.2.2.5 Recidieven

AANBEVELING 21: INZETTEN OP EEN MEER PERSOONLIJKE BEGELEIDING IN DE JEUGDVOORZIENINGEN – ZIE OOK AANBEVELING 11

Deze studie wijst op de relatieve lage leeftijd (gem. 21 jaar) op het moment van de veroordeling voor feiten van tienerpooierschap³⁹ en komt sterk overeen met de resultaten van het Nederlandse daderonderzoeken van Bekken et al. (2021), de Nationaal rapporteur (2022) en de ICST-studie van Cockbain (2018). Zowel uit ons onderzoek als de buitenlandse daderonderzoeken die we consulteerden bleek het vaak te gaan om kwetsbare jongeren. Een aantal van hen (N=10) kwam in contact met jeugdvoorzieningen, meestal wegens diefstal en diefstal met geweld. Later in hun levensloop cumuleerden ze hadden ze vaak een reeks van veroordelingen voor de politierechtbank (waarvan de overgrote meerderheid inbreuken pleegden tegen de wegcode) en de correctionele rechtbank (overwegend wegens diefstal (met geweld) en opzettelijke slagen en verwondingen). Het is daarom belangrijk om voor de ouders die reeds geplaagd werden in een jeugdinstelling zo vroeg mogelijk te begeleiden en hopelijk te verhinderen dat ze in een spiraal van criminaliteit terecht komen en een criminele carrière ontwikkelen. De eerder vermelde maatregelen (zie supra) binnen de instellingen zoals een meer persoonlijke begeleiding en traumabegeleiding zijn noodzakelijk om deze ontwikkelingen mogelijk tegen te gaan.

AANBEVELING 22: MEER AANDACHT BESTEDEN BIJ VERVOLGING EN BERECHTING AAN DE NIET-GESOFISTICEERDE DADERGROEPEN

Tienerpooiers opereren vooral in niet-gesofisticeerde volatiele groepen waarin faciliterende mededaders bijdragen tot de seksuele uitbuiting. Het is aan te raden om bij de vervolging en berechting meer aandacht te geven aan deze groepskenmerken en de rol van faciliterende mededaders in het bijzonder. Een contactverbod voor mededaders opleggen is sterk aan te raden.

AANBEVELING 23: AAN DE HAND VAN FOCUSGROEPEN MET DE VERSCHILLENDE ACTOREN BETROKKEN BIJ HET PROBLEEM VAN TIENERPOOIERSCHAP EEN BETERE KENNIS VERWERVEN OVER DE DADERGROEP EN DE KANSEN OP RECIDIEVEN.

De vraag welke factoren een rol spelen bij de keuze te stoppen met tienerpooierschap zijn volgens de gegevens die we konden verzamelen over recidive niet te veralgemenen wegens teveel bias en de beperkte aantallen (zie bv. interview met één dader) maar de combinatie van deze gegevens samen met deze via heel wat verschillende onafhankelijke bronnen (strafdossiers, interviews politie, justitieassistenten, middenveld) leveren vrij consistente gegevens op die een hele reeks risicofactoren zichtbaar maken. Op basis van de combinatie van deze factoren kunnen we wel hypothesen formuleren over het risico op recidive. Dit risico is hoog indien meerdere indicatoren worden gecumuleerd en vormen een voorspeller. Net zoals bij de slachtoffers bleken ook de ouders een aantal risicofactoren te cumuleren:

- De combinatie van een achtergrond van sociaal maatschappelijke achterstelling, gebroken gezinnen en plaatsingen in instellingen en/of pleeggezinnen, lage opleiding en ongeschoolde, routineuze en slecht betaalde beroepen, kan wijzen op een gebrek aan

³⁹ Deze leeftijdsbepaling is relatief. Het gaat om de leeftijd van 22 plegers op basis van 15 vonnissen voor feiten van tienerpooierschap. Dit sluit niet uit dat ze reeds op jongere leeftijd al betrokken waren bij deze vorm van uitbuiting maar kristalliseerde dit zich niet uit in de weergave van de gerechtelijke antecedenten waar eergaande feiten voor pooierschap en ontucht opvallend schaars waren.

sociaal, economisch en cultureel kapitaal. Dit kan een belangrijke rol spelen in het zoeken naar andere levensstrategieën dan zich engageren in pooierschap, en alle andere vormen van criminaliteit waarin ze betrokken bleken. Er valt zeer veel te verdienen met pooierschap en plegers lijken opportunistisch ingesteld: zolang er veel mee te verdienen valt, is er meer risico dat ze recidiveren. Daders (en hun groepen) blijken vaak verwickeld in meerdere andere vormen van criminaliteit om inkomsten te genereren. Het risico op een verplaatsingseffect is reëel; daders laten een bepaalde criminaliteitsvorm vallen wegens te veel pakkans, hoge strafmaat of andere redenen, maar gaan verder in de andere vormen waar ze mogelijks ervaring hebben in opgebouwd. Ze recidiveren dus in misdad maar niet noodzakelijk als tienerpooier. Inzetten op arbeidsattitude biedt dan potentieel.

- De Nationaal Rapporteur meldt in de recentste dadermonitor (2022, p. 121) een zorgwekkend vaak en snel recidiveren van de daders. Op basis van dit onderzoek is het onmogelijk om hier uitspraken over te doen. Maar omwille van de belangrijke parallellen tussen de Nederlandse en Vlaamse situatie, lijkt dit hypothetisch een mogelijke tendens. Net zoals in dit onderzoek zijn de Nederlandse daders eerder jong (i.e. jongvolwassen, meerderjarig). Deze jonge daders blijken in Nederland sneller te recidiveren dan oudere daders. *“Daarnaast blijkt dat de recidive van de gehele dadergroep hoog is. Het algemene recidivepercentage van volwassen daders van criminaliteit in het algemeen ligt na twee jaar rond een kwart. Terwijl in dit tijdsbestek ruim een derde (36%) van de daders van binnenlandse seksuele uitbuiting recidiveert voor enig delict. Binnen vijf jaar is dit percentage opgelopen tot 58% en binnen zeven jaar tot 65%. Ook recidiveren daders van binnenlandse seksuele uitbuiting vaak met ernstige delicten: met name vermogens- en geweldsdelicten, maar ook drugsdelicten en wederom mensenhandel komen regelmatig voor. De hoge recidive van daders, de eerder geconstateerde hoge revictimisatie van slachtoffers, en de aanzienlijke overlap tussen slachtoffer- en daderschap, scheppen een zeer zorgelijk beeld van een moeilijk te doorbreken cyclus van criminaliteit en onveiligheid waarin zowel daders als slachtoffers gevangen zitten.”*

Het gaat hier momenteel om hypothesen die op een systematisch wijze dienen getoetst te worden. Door het opzetten van focusgroepen met de belangrijkste actoren zoals jeugdvoorzieningen, politie, parket, justitieassistenten, centra voor mensenhandel en andere middenveldorganisaties, enz. is het mogelijk om op korte termijn de hiervoor als hypothese vermelde maar ook andere risicofactoren in kaart te brengen. De Nederlandse ervaring wijst immers uit dat ondanks een grondig en cijfermatig eerste onderzoek naar het recidiveren van daders van binnenlandse seksuele uitbuiting zij uiteindelijk moeten vaststellen te beschikken over een gebrek aan kennis van de dadergroep die het uitwerken van een passende resocialisatie in de weg staat.

5.2.2.6 Resocialisatie & strafuitvoeringsmodaliteiten

AANBEVELING 24: BETER INZETTEN OP RESOCIALISATIE

Van de 22 daders in de verzamelde vonnissen kregen er 7 uitstel van gevangenisstraf. Vier plegers werden berecht met een gevangenisstraf maar worden door de rechtbank probatie-uitstel verleend en opgevolgd door de probatiecommissie en de justitieassistenten. Dit ligt vrij laag. Ook in Nederland stelt men vast dat er relatief weinig (gelijkaardige) toezichtstrajecten worden gestart bij de reclassering. De Nationaal rapporteur stelt in het daderrapport 2017-2021: *“Een effectieve resocialisatie draagt bij aan de preventie van mensenhandel, doordat het herhaald daderschap – en daarmee ook slachtofferschap – zoveel mogelijk voorkomt. Dit is van groot belang, zeker omdat het bij binnenlandse seksuele uitbuiting vaak gaat om kwetsbare jongeren. Het is daarbij opvallend dat*

de jongeren die onder toezicht van de jeugdreclassering komen, relatief gezien vaak vrouw zijn. De hoge recidive van daders zoals uit dit hoofdstuk blijkt, de eerder geconstateerde hoge revictimisatie van slachtoffers, en de aanzienlijke overlap tussen slachtoffer- en daderschap, scheppen een zeer zorgelijk beeld van een moeilijk te doorbreken cyclus van criminaliteit en onveiligheid waarin zowel daders als slachtoffers gevangen zitten.” (Nationaal Rapporteur, 2022, p. 113).

AANBEVELING 25: ALS UITGANGSPUNT HANTEREN DAT TIENERPOOIERS OPLICHTERS ZIJN

Het daderprofiel tienerpooiers sluit veel meer aan bij oplichting dan seksuele delinquentie aan sich. Plegers zijn vooral geïnteresseerd in de geldopbrengsten en manipuleren slachtoffers om dat te verwezenlijken.

Dit vereist een andere invalshoek en aanpak dan die voor seksuele delinquenten.

AANBEVELING 26: HET UITWERKEN VAN EEN SPECIFIEKE TRAJECTBEGELEIDING VOOR TIENERPOOIERS TEN DIENSTE VAN DE JUSTITIEASSISTENTEN

Gezien de complexiteit van het daderschap, de relatie dader – slachtoffer, de aanwezigheid van en aantrekking door het tienerpooiercircuit, lijkt het belangrijk in te zetten op het uitwerken van een specifiek programma voor de veroordeelde tienerpooiers dat nauw aansluit bij hun achtergrond, modus operandi en organisatiekenmerken van het tienerpooierschap. Hierbij is een systematische uitwisseling van inzichten van de justitieassistenten betrokken in die specifieke programma’s onontbeerlijk om de kennis, aanpak en werking te verbeteren.

6. GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Ab, Z. (2018, mei 1). Vlaamse tieners in de prostitutie: 'We hebben al meisjes van 12 gezien die het deden voor een zakje chips'. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/gs-bdbe5833>
- Annitto, M. (2011). Consent, Coercion, and Compassion: Emerging Legal Responses to the Commercial Sexual Exploitation of Minors. *Yale Law & Policy Review*, 30(1).
- Antwerpse loverboy werkte samen met 'lovergirl'. (2015, december 29). *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/gs-bfe5b255>
- Aussems, K., Muntinga, M., Addink, A., & Dedding, C. (2020). "Call us by our name": Quality of care and wellbeing from the perspective of girls in residential care facilities who are commercially and sexually exploited by "loverboys". *Children and Youth Services Review*, 116, 105213.
- Bekken, F. F., Simons, E. I., & Noteboom, F. (2021). *Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting* (p. 130). Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM).
- Bélanger, R. (2019). *Le script cognitivo-comportemental de victimisation de l'exploitation sexuelle chez les jeunes*. Université Laval.
- Belga. (2019, november 22). 23.000 slachtoffers van mensenhandel in ons land. *De Standaard*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20191122_04730615
- Bovenkerk, F., & Pronk, G. J. (2007). Over de bestrijding van loverboymethoden. *Justitiële verkenningen*, 5(7),
- Bovenkerk, F., & van San, M. (2011). Loverboys in the Amsterdam Red Light District: A realist approach to the study of a moral panic. *Crime, Media, Culture*, 7(2), 185.
- Bovenkerk, F., Van San, M., Boone, M., Boekhout van Solinge, T., & Korf, D. J. (2004). *Loverboys of modern pooierschap*. Amstel Uitgevers.
- Brayley, H., Cockbain, E., & Laycock, G. (2011). The Value of Crime Scripting: Deconstructing Internal Child Sex Trafficking. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 5(2), 132.
- Bullens, R. A. R., & Horn, J. E. van. (2002). Labour of love: Female juvenile prostitution in the Netherlands. *Journal of Sexual Aggression*, 8(3).
- Bullens, R. A. R., & Van Horn, J. E. (2000). Daad uit liefde: Gedwongen prostitutie van jonge meisjes. *Justitiële verkenningen*, 26(6).
- Bulté, A. (2015, november 10). Dossier Loverboys: Verliefd, vernederd, verhuurd. *Humo*. <https://www.humo.be/gs-b9ef374b>
- Bulté, A. (2019, januari 7). "De akeligste netwerken zijn de familiebedrijfjes, waar zelfs de vrouw van de pooier meewerkt". *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/gs-b4301224>
- Burger, J. P., & Koetsenruijter, A. W. M. (2008). *Nieuws over loverboys komt uit een klein kaartenbakje. Inhoudsanalyse van berichtgeving in Nederlandse nieuwsmedia (1995-2005)*.
- Carlsson, C., & Sarnecki, J. (2015). *An Introduction to Life-Course Criminology*. Sage.
- Caprasse, V., Brutyn, D., Bauwens, T., Enhus, E., & Smeets, S. (2017). *Methodologische gids impactevaluatie strategische veiligheids- en preventieplannen* (p. 132). Centre de Recherches Pénalité, sécurité & déviances, ULB - Crime and Society, research group, VUB.
- Caprasse, V., Brutyn, D., Bauwens, T., Enhus, E., & Smeets, S. (2018). *Methodologische gids voor de uitwerking en evaluatie van preventieprojecten met een ruimtelijk perspectief* (p. 85). Centre de Recherches Pénalité, sécurité & déviances, ULB - Crime and Society, research group, VUB.
- Charlier, E. (2021). *La traite des êtres humains à l'ère numérique: Internet au service de l'exploitation sexuelle. Dans quelle mesure le droit pénal et le droit de la procédure pénale répondent-ils efficacement à ce phénomène?* UClouvain.
- Child Focus. (2015). *Slachtoffers van tienerpooiers in Vlaanderen*. Child Focus.

- Cockbain, E. (2018). *Offender and Victim Networks in Human Trafficking*. Routledge.
- Cole, É., & Fougère-Ricaud, M. (2021). *Protéger les enfants et les adolescents de la prostitution—Volet 1: Comprendre, voir, (se) mobiliser* (GIP Enfance en danger). ONPE - Observatoire national de la protection de l'enfance.
- Correa, J. (Regisseur). (1986). *Les territoires de la défoncé* [Documentaire].
- Covers, M., & Meulen, P. (2021). *Onzichtbare slachtoffers van mensenhandel in 2021*. Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM).
- De Bauw, Z. (2019). *De criminele carrière van tienerpooiers*. Ugent.
- De Meester, A. (2015). *Newsmaking Criminology en het loverboyfenomeen: Een discoursanalyse van krantenberichtgeving in Vlaanderen en Nederland*. Ugent.
- DeLisi, M. (2005). *Career Criminals in Society*. Sage.
- Demarée, C., & Verhofstadt, C. (2020). *Slachtoffers van tienerpooiers in Brussel* (p. 74). Child Focus.
- Dijke, A. van, Terpstra, L., Berger, M., & Geurts, E. (2006). *De betovering verbroken. Methodiek preventie en aanpak meisjesprostitutie*. Amsterdam: SWP.
- Etaamb, F. J. (2022, maart 21). *Wet van 21/03/2022 houdende wijzigingen aan het strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht*. etaamb.openjustice.be; Belgisch Staatsblad. https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-21-maart-2022_n2022031330
- F. B. (2016, december 6). Les No Surrender, un gang de motards criminel en pleine expansion. *DHnet*. <https://www.dhnet.be/actu/faits/2016/12/06/les-no-surrender-un-gang-de-motards-criminel-en-pleine-expansion-4DRZRZKHQNBPNZD42KBM65OYQ/>
- Finn, M. A., & Stalans, L. J. (2016). How Targeted Enforcement Shapes Marketing Decisions of Pimps: Evidence of Displacement and Innovation. *Victims & Offenders*, 11(4), 578.
- Franchino-Olsen, H. (2021). Vulnerabilities Relevant for Commercial Sexual Exploitation of Children/Domestic Minor Sex Trafficking: A Systematic Review of Risk Factors. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(1), 99-111.
- Goderie, M., & Boutellier, H. (2011). *Een gevalsstudie van mensenhandel*. 15.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-607.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Handbook of qualitative research* (pp. 105-117). Sage Publications.
- Hertogs, W. (2022, november 4). No Surrender-leden krijgen zware straffen voor gedwongen prostitutie van Nederlandse. *hln.be*. <https://www.hln.be/brussel/no-surrender-leden-krijgen-zware-straffen-voor-gedwongen-prostitutie-van-nederlandse~a8db209e/>
- Holt, T. J., Blevins, K. R., & Kuhns, J. B. (2014). Examining Diffusion and Arrest Avoidance Practices Among Johns. *Crime & Delinquency*, 60(2), 261.
- Hoogeboom, M. (2009). *Daders binnen mensenhandel. Een onderzoek naar persoonlijkheidsprofielen van daders in de prostitutiegerelateerde mensenhandel*. Korps Landelijke Politiediensten - Dienst Nationale Recherche - Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel.
- Joossen, F., & T, L. (2016). *Sterke meisjes huilen niet: Vijf jaar in handen van een tienerpooier*. Lannoo Meulenhoff.
- Kelepouris, S. (2019, november 22). Te weinig middelen voor strijd tegen mensenhandel. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/gs-b5178f50>
- Kennedy, M. A., Klein, C., Bristowe, J. T. K., Cooper, B. S., & Yuille, J. C. (2007). Routes of Recruitment: Pimps' Techniques and Other Circumstances That Lead to Street Prostitution. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 15(2).

- Kiss, L., & Zimmerman, C. (2019). Human trafficking and labor exploitation: Toward identifying, implementing, and evaluating effective responses. *PLOS Medicine*, 16(1), e1002740.
- KOK. (2022). *Trafficking in human beings - 2.0 digitalisation of trafficking in human beings in germany—Developments and courses of action*. German NGO Network against Trafficking in Human Beings.
- Korf, D. (2009). *Verborgen werelden. Minderjarige jongens, misbruik en prostitutie* (Vol. 11). Rozenberg Publishers.
- Kragten-Heerdink, S. L. J., Dettmeijer-Vermeulen, C. E., & Korf, D. J. (2018). More Than Just “Pushing and Pulling”: Conceptualizing Identified Human Trafficking in the Netherlands. *Crime & Delinquency*, 64(13), 1765.
- Kragten-Heerdink, S. L. J., van de Weijer, S. G. A., & Weerman, F. M. (2022). Crossing borders: Does it matter? Differences between (near-)domestic and cross-border sex traffickers, their victims and modus operandi. *European Journal of Criminology*.
- Kwaspen, J. (2020). *Tienerpooiers in Vlaanderen—Een daderprofiel*. KU Leuven.
- Lamonaca, S. (z.d.). *Outil de bonnes pratiques pour les interrogatoires de police avec les victimes de violence sexuelle étant des migrants, des réfugiés, des demandeurs de protection internationale (MRD), des victimes de la traite des êtres humains et des victimes LGBT+*.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (2000). Paradigmatic controversies, contradictions, and emerging confluences. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Handbook of Qualitative Research* (pp. 163-188). Sage Publications.
- MacLeod, J. F., Grove, P. G., & Farrington, D. P. (2012). *Explaining criminal careers: Implications for justice policy* (1st ed). Oxford University Press.
- McCarthy, L. A. (2020). A Gendered Perspective on Human Trafficking Perpetrators: Evidence from Russia. *Journal of Human Trafficking*, 6(1), 79.
- Melon, A. (2018). Prostitution des mineurs. Réseaux parallèles. *L'école des parents*, n° 626(1), 53.
- Minten, D. (2022, oktober). *Bestuurlijke handhaving mensenhandel*. Studiedag Mensenhandel 24 oktober 2022, Federale Politie, Provinciaal Opleidingscentrum voor Veiligheidsdiensten.
- Moeyersons, M. (2016). *Loverboys in België*. KU Leuven.
- Morselli, C., & Savoie-Gargiso, I. (2014). Coercion, Control, and Cooperation in a Prostitution Ring. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1), 247.
- Myria. (2019). *Jaarverslag 2019 Mensenhandel en mensensmokkel*. Federaal migratiecentrum.
- Myria. (2021). *Jaarlijks evaluatieverslag 2021. Mensenhandel en mensensmokkel. Zichtbaar onzichtbaar*. Federaal migratiecentrum.
- Nationaal Rapporteur. (2010). *Mensenhandel – 10 jaar Nationaal Rapporteur Mensenhandel in Nederland – achtste rapportage van de nationaal rapporteur*. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Nationaal Rapporteur. (2013). *Negende rapportage van de Nationaal rapporteur*. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Nationaal Rapporteur. (2021a). *Dadermonitor Mensenhandel 2015-2019*. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Nationaal Rapporteur. (2021b). *Slachtoffermonitor mensenhandel 2016-2020*. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.
- Nationaal Rapporteur. (2022). *Dadermonitor mensenhandel 2017-2021*. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.

- Pashley, V., Cools, M., & Enhus, E. (2012). 'Everybody stay calm and get on the floor, this is a robbery'. *Gewapende overvallen op zelfstandige ondernemers: Het perspectief van daders nader toegelicht*. Onderzoeksgroep Crime & Society. Vrije Universiteit Brussel.
- Poelmans, J., Elzinga, P., Dedene, G., Viaene, S., & Kuznetsov, S. O. (2011). A Concept Discovery Approach for Fighting Human Trafficking and Forced Prostitution. In S. Andrews, S. Polovina, R. Hill, & B. Akhgar (Red.), *Conceptual Structures for Discovering Knowledge* (pp. 214). Springer Berlin Heidelberg.
- Poelmans, J., Elzinga, P., Ignatov, D. I., & Kuznetsov, S. O. (2012). Semi-automated knowledge discovery: Identifying and profiling human trafficking. *International Journal of General Systems*, 41(8), 774.
- Raphael, J., & Myers-Powell, B. (2010). *From victims to victimizers: Interviews with 25 ex-pimps in Chicago*. Schiller DuCanto & Fleck Family Law Center of DePaul University College.
- Redactie. (2015, december 26). Populaire rapper blijkt loverboy. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/nieuws/populaire-rapper-blijkt-loverboy~bf251859/>
- Redactie. (2022, december 28). Payoke kreeg 111 meldingen over mogelijke slachtoffers van tienerpooiers. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/nieuws/payoke-kreeg-111-meldingen-over-mogelijke-slachtoffers-van-tienerpooiers~b98c43bf/>
- Reid, J. A. (2011). An Exploratory Model of Girl's Vulnerability to Commercial Sexual Exploitation in Prostitution. *Child Maltreatment*, 16(2).
- Reid, J. A. (2016). Entrapment and Enmeshment Schemes Used by Sex Traffickers. *Sexual Abuse*, 28(6), 491.
- Reid, J. A. (2018). System Failure! Is the Department of Children and Families Facilitating Sex Trafficking of Foster Girls? In A. Nichols, T. Edmond, & E. Heil (Red.), *Social Work Practice with Survivors of Sex Trafficking and Commercial Sexual Exploitation* (pp. 315). Columbia University Press.
- Reid, J. A., & Fox, B. (2019). *Profiles of Child Sex Traffickers: A Forensic Behavior Analysis*. 2019 Human Trafficking Summit. https://works.bepress.com/joan_reid/50/
- Reid, J. A., & Jones, S. (2011). Exploited Vulnerability: Legal and Psychological Perspectives on Child Sex Trafficking Victims. *Victims & Offenders*, 6(2), 207.
- Repetur, L. (2007). Loverboys en hun slachtoffers. In R. Kohnstamm (Red.), *Handboek Kinderen en Adolescenten* (pp. 962). Bohn Stafleu van Loghum.
- Roe-Sepowitz, D. E., Gallagher, J., Risinger, M., & Hickle, K. (2014). The sexual exploitation of girls in the United States: The role of female pimps. *Journal of interpersonal violence*, 30(16), 2814.
- Rodríguez-López, S. (2018). (De)Constructing Stereotypes: Media Representations, Social Perceptions, and Legal Responses to Human Trafficking. *Journal of Human Trafficking*, 4(1), 61.
- Serie, C. M. B., Krumeich, A., van Dijke, A., de Ruiter, E., Terpstra, L., & de Ruiter, C. (2018). Sex Traffickers' Views: A Qualitative Study into Their Perceptions of the Victim–Offender Relationship. *Journal of Human Trafficking*, 4(2), 169.
- Siegel, D., & de Blank, S. (2010). Women who traffic women: The role of women in human trafficking networks – Dutch cases. *Global Crime*, 11(4), 436.
- Sinmaz, E. (2023, januari 6). Andrew Tate: Investigation that could bring down 'king of toxic masculinity'. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/uk-news/2023/jan/06/andrew-tate-investigation-could-bring-down-king-toxic-masculinity>

- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: Methods for analyzing talk, text, and interaction* (Third edition). Sage.
- Spider, A., Greaves, C., Hervé, H., Hare, R. D., & Yuille, J. C. (2006). The Psychopath as Pimp. *The Canadian Journal of Police & Security Services*, 4(2).
- Stalans, L., & Finn, M. (2016). How the American online sex trade continues to thrive. *The Conversation*. <http://theconversation.com/how-the-american-online-sex-trade-continues-to-thrive-64046>
- Surtees, R. (2008). Traffickers and trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the other side of human trafficking. *European journal of criminology*, 5(1).
- Thorn. (2018). *Survivor Insights: The Role of Technology in Domestic Minor Sex Trafficking*. <https://www.thorn.org/survivor-insights/>
- Torbeyns, A. (2021, maart). Hoe een 16-jarig meisje werd 'gekocht' door beruchte jeugdbende en als prostituee moest dienen. *Nieuwsblad*. https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210310_97164473
- Van Altert, K., Enhus, E., & Ponsaers, P. (2003). *Naar een meet- en opvolgingsinstrument voor instroom en selectie in de strafrechtelijke keten* (Vol. 3). Politeia.
- van Dijke, A., de Ruiters, E., & Terpstra, L. (2015). *Mensenhandelaren. Verhalen en vonnissen*. SWP.
- Van Garsse, S. (2022, februari 23). Sekswork niet langer illegaal: 'Nu grens trekken tussen uitbating en uitbuiting'. *Bruzz*. <https://www.bruzz.be/samenleving/sekswork-niet-langer-illegaal-nu-grens-trekken-tussen-uitbating-en-uitbuiting-2022-02>
- van Lune, G. (1997). *Gevangen in een droomwereld*. Marktscan divisie recherche Utrecht.
- van San, M., & Bovenkerk, F. (2013). Secret seducers: True tales of pimps in the red light district of Amsterdam. *Crime, Law and Social Change*, 60(1), 67.
- Vanneste, M. (2022, oktober). *Wijzigingen aan het seksueel strafrecht door de wet van 21 maart 2022*. Studiedag Mensenhandel 24 oktober 2022, Federale Politie, Provinciaal Opleidingscentrum voor Veiligheidsdiensten.
- Venicz, L., & Vanwesenbeeck, W. M. A. (1998). *Aard en omvang van (dwang tot) prostitutie onder minderjarige (allochtone) meisjes* (p. 92). NISSO/Ministerie van Justitie.
- Verwijs, R., Mein, A., Goderie, M., Harreveld, C., & Jansma, A. (2011). *Loverboys en hun slachtoffers. Inzicht in aard en omvang problematiek en in het aanbod aan hulpverlening en opvang*. (p. 134). Verwey-Jonker instituut.
- Webb, E. J., Campbell, D. T., Schwartz, R. D., & Sechrest, L. (1966). *Unobtrusive measures: Nonreactive research in the social sciences* (pp. xii, 225). Rand McNally.
- Weitzer, R. (2009). Sociology of Sex Work. *Annual Review of Sociology*, 35(1), 213.
- Wiele, D. van der, Ruiters, E. de, & Hoekstra, O. (2011). *De kleine gids signalering en behandeling slachtoffers loverboys*. Kluwer.
- Zanetti, V. S. M. (2010). Op jacht naar loverboys op het internet. In F. Bovenkerk, M. Easton, L. G. Moor, & P. Ponsaers (Red.), *Policing multiple communities* (pp. 196). Maklu.
- Zanetti, V. S. M., & Kanters, K. (2009). *Analyse loverboys op internet*. Managementsamenvatting.

Wet van 21 maart 2022 houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel strafrecht, B.S. 30-03-2022.

Omzendbrief nr. 05/2022 van het college van procureurs-generaal bij de hoven van beroep, betreft Wet van 21 maart 2022 houdende wijzigingen aan het Strafwetboek met betrekking tot het seksueel

strafrecht, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 30 maart 2022, met inwerkingtreding op 1 juni 2022.